

Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri

Tərtib edənlər:

**Mədinə Vəliyeva
Lalə Şirinova
Gülbahar Misirova**

Elmi redaktor:

Kərim Tahirov,
*professor,
Əməkdar mədəniyyət işçisi*

Redaktor:

Gülbəniz Səfərəliyeva,
Əməkdar mədəniyyət işçisi

YUSİF VƏZİR ÇƏMƏNZƏMİNLI

Bibliografiya

Yusif Vəzir Çəmənşəminli: bibliografiya /tərt. ed.:
M.Vəliyeva, L.Şirinova, G.Misirova; elmi red. K.Tahirov; red.
G.Səfərəliyeva.- Bakı, 2017.- 248 s.

Azərbaycan Milli Kitabxanasının “Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri” seriyasından hazırladığı ilk dəfə tərtib olunan “Yusif Vəzir Çəmənşəminli” adlı bibliografik göstəricidə Azərbaycan nəsrinin görkəmli nümayəndəsi Y.V.Çəmənşəminlinin əsərləri, həyat və yaradıcılığı, ictimai-siyasi fəaliyyəti haqqında zəngin materiallar toplanmışdır.

Kitab ədəbiyyatşünas alimlər, tədqiqatçılar, kitabxanaçı-bibliograflar və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

ISBN 978 9952 476 08 8

Tərtibçidən

Bu il XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində özünəməxsus yeri olan görkəmli alim, yazıçı, ictimai-siyasi xadim Y.V.Çəmən-zəminlinin anadan olmasının 130 ili tamam olur.

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının “Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyətləri” seriyasından hazırladığı “Yusif Vəzir Çəmən-zəminli” adlı bibliografik göstərici yazıçı haqqında tərtib olunmuş ilk fundamental bibliografiyadır. Vəsaitdə ədibin əsərləri, həyat və yaradıcılığı, ictimai-siyasi fəaliyyəti haqqında 1907-2017-ci illərdə dərc olunan zəngin material toplanmışdır.

Bibliografik göstəricidə Azərbaycan və rus dillərində olan ədəbiyyat sistemləşdirilmiş, ədibin 20-dən çox müxtəlif təxəllüslə yazdığı əsərləri, həyat və yaradıcılığı haqqında bölmələr yaradılmış, bölmələr daxilində materiallar xronoloji prinsiplə, daxilə isə əlifba sırasına uyğun olaraq qruplaşdırılmışdır.

Bibliografiyada ədibin uzun müddət “Qurban Səid” təxəllüsü ilə xarici ölkələrdə çapdan çıxan “Əli və Nino” romanı, onun müəllifinin kimliyi barədə görkəmli Azərbaycan alimlərinin mətbuatda dərc edilən məqalələri də öz əksini tapmışdır.

Bibliografiyada görkəmli ədibin AMEA-nın M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda mühazirə olunan qiymətli əlyazmalarının da ayrıca bölmədə verilməsi göstəricinin əhəmiyyətini daha da artırmış olur.

Vəsaitdən istifadəni asanlaşdırmaq məqsədilə sonda köməkçi göstəricilər tərtib olunmuşdur.

Kitab ədəbiyyatşünas alimlər, tədqiqatçılar, kitabxanaçı-bibliografqlar və geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Göstərici haqqında rəy və təkliflərini bildirən mütəxəssislərə və oxuculara əvvəlcədən minnətdarlığımızı bildirərək, təklif və rəylərini M.F.Axundov adına Milli Kitabxanaya göndərmələrini xahiş edirik.

Ünvan: AZ-1000, Bakı şəh., Xaqani küç. 57;

E-mail: contact@anl.az; **URL:** www.anl.az.

Yusif Vəzir Çəmən-zəminli

Y.V.Çəmən-zəminli (1887-1943) realist Azərbaycan nəsrinin, ümumiyyətlə, XX əsr ədəbi-bədii fikrimizin yeni səviyyəyə qalxmasında və yeni bir mərhələyə daxil olmasında böyük xidmətləri olan sənətkarlarımızdandır. O, tarixi roman və hekayə ustası, dramaturq, publisist, ədəbiyyatşünas, folklorşünas, tarixçi-etnoqraf və tərcüməçi kimi çoxcəhətli yaradıcılıq yolu keçmişdir.

Yusif Vəzir Mirbaba oğlu Çəmən-zəminli 1887-ci il sentyabrın 12-də Şuşa şəhərində anadan olmuşdur. Ailənin daşdığı Vəzirov familiası XVIII əsr Qarabağ hökmdarı İbrahimxəlil xanın nüfuzlu saray əyanlarından biri olan Mirzə Əliməmmədlə əlaqədardır. “Mirzə Əliməmməd ağa Vəzirov ailəsinin cəddidir”. “İran şahı Qarabağın paytaxtı Şuşanı zəbt etdikdə Vaqifi, oğlu Əliağanı və Türkiyəyə səfir təyin olunan Mirzə Əliməmməd ağanı dustaq edir. Həbsdəkilərin növbə ilə öldürülməsinə əmr verilmişdi. Mirzə Əliməmməd ağa qətl olundu. Növbə Vaqif ilə oğluna gəlməzdən əvvəl Ağaməhəmməd şah öldürüldü” .

Y.V.Çəmən-zəminli “İki od arasında” romanında Mirzə Əliməmməd ağanın maraqlı bədii obrazını yaratmışdır.

Ağdamda dükanı olan Mirbaba kişi həm həkimlik edər, həm də dərman satarmış. Y.V.Çəmən-zəminli sonralar qələmə aldığı “Həyatımın 20 ili”, “Həyatım” adlı memuarlarında atasının İran, Türkünstan və bəzi Osmanlı torpaqlarını gəzdiyini, fars və türk dillərini mükəmməl bildiyini, ədəbiyyatı, xüsusilə Firdovsi və Füzulini çox sevdiyini xatırlayır.

Mirbaba kişi ailəsini çətinliklə dolandırsa da, kasıba kömək etməyə çalışmış. Cənubi Azərbaycanın Çəmən-zəmin kəndindən gələn Şuşada hərbçilik edən üç qardaşa öz mülkündə sığınacaq verərək, onların böyüyünü evləndirmişdi. Yusif Vəzir “Çəmən-zəminli” təxəllüsünü bu qardaşların xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq seçmişdi.

Mirbaba kişi uşaqlarının təhsili ilə xüsusi maraqlanır və məşğul olardı. Bu məqsədlə bir çərəkə və bir fars-türk lüğəti də yazmışdı. Mütaliəsi, dünyagörüşü, mühitə, zamanəyə ayıq münasibəti ilə müasirlərinin çoxundan fərqlənən Mirbaba kişi Ə.Haqqverdiyev, Ə.Ağayev, H.Vəzirov kimi tanınmış ədib və ziyalılarla dostluq edərdi.

Anası Seyid Əziz Seyid Hüseyn qızı gözəl, rəhmli, dindar və ədalətli qadın imiş. Həyatı, taleyi və nağılları ilə uşaqlarına, xüsusilə Yusifə körpəlikdən böyük təsir etmişdir. Uzun qış gecələri anasından eşitdiyi maraqlı hekayətlər, adət-ənənələrimizə dair söhbətlər balaca Yusifi həyəcanlandırır, onun mənəviyyatını zənginləşdirir, haqsızlığa qarşı nifrət hissələrini gücləndirirdi. Sonralar ədib: “Zülmə qarşı bəslədiyim düşmənçiliyi, şübhəsiz ki, anamdan öyrəndim...” deyərdi.

Məktəb yaşına çatdıqda Yusif “Kar Xəlfə” adı ilə tanınan Molla Mehdimin məktəbinə gedir. “Kar Xəlfə” uşaqları oxutmaqdan çox, işlətdiyinə görə Mirbaba kişi oğlunu həmişə məktəbdən çıxarıb Ağdama aparır. Ata boş vaxtlarında oğlunun təhsili ilə özü məşğul olur, onun Azərbaycan və fars şeiri klassikləri ilə erkən tanışlığında mühüm rol oynayır.

Ağdamda məktəb olmadığı üçün Yusifi Muradbəyli kəndindəki rus məktəbinə qoyurlar. O, burada bir il oxuyub edadiyyə məktəbinə girmək üçün Şuşaya qayıdır (1896). Əvvəl Qara Hüseynalı, Camal bəy adlı müəllimlərin xüsusi məktəblərində, daha sonra isə Haşım bəy Vəzirovun müdirlik etdiyi Azərbaycan - rus məktəbində oxuyur. Bir ildən sonra Şuşa edadiyyə məktəbinin birinci hazırlıq sinfinə girir. Edadiyyə məktəbində fransız dilini Əhməd bəy Ağayev, şəriət dərslərini Mirzə Sadiq, hazırlıq sinfində türk dilini isə Haşım bəy Vəzirov keçirdi. Məktəbin direktoru və başqa müəllimləri rus idi. Yusifin böyük qardaşı Əbülhəsən bu məktəbin yuxarı sinfində oxuyurdu. Yusifin edadiyyə məktəbində ilk uğurları böyük qardaşının köməyi və təsiri ilə bağlı idi. Əbülhəsənin vaxtsız vəfatı (1901) Yusifə ağır təsir edir. Sonralar o, bu itkinin sarsıdıcı təsirini “Son bahar” (1912) adlı hekayəsində qələmə almışdır.

Yusif qardaşının şəxsi kitabxanasındakı dünya və rus klassiklərinin əsərlərini mütaliə edir, Bayronu və Lermontovu xüsusilə sevir. Onda ədəbiyyat və rəsmə maraq oyanır. Rus dili müəlliminin məsləhəti ilə A.P.Çexovu oxumağa başlayır. Mütaliə dairəsi genişləndikcə Yusifin qarşısına çoxlu suallar çıxır. O, bu suallara lazımi cavab tapa bilmədikdə dərindən kədərlənir. Həyatın və mühitin sıxıntısı onun kədərini getdikcə daha çox gücləndirirdi. Şuşa edadiyyə məktəbində oxuyarkən rusca yazdığı romantik şeirlər və əmisi oğlu Mirhəsən Vəzirovla birlikdə əlyazmasında hazırladığı “Fokusnik” (1904) adlı jurnalda “Bədbəxt” (Nesçastnyy) imzası ilə çəkdiyi şəkilləri onun ömrü boyu qəlbində daşdığı “qəm kitabının” ilk səhifələri idi.

1904-cü il rus-yapon müharibəsi “o zamana qədər tanınmayan kiçik Yaponiyanın böyük Rusiyaya qələbə çalması” hər yerdə olduğu kimi, Şuşada da siyasi söhbətlərə geniş meydan açmışdı. Bu məğlubiyyətdən sonra inqilabi hərəkatın güclənməsi, milli şüurun oyanmağa başlaması gəncliyə güclü təsir edirdi. Şuşa edadiyyə məktəbi şagirdlərinin coşğunluğu və mürtəcə ruhlu müəllimlərə qarşı tətili nəticəsində məktəb bağlanır. Yusifgil boş vaxtlarında ictimai işlərlə məşğul olur, Şuşada qiraətxana, teatr təşkil edir, yetim uşaqlar üçün məktəb açıb dərs keçirdilər.

Y.V.Çəmənzəminli həyatının ilk iyirmi ilini Şuşada keçirmişdir. Bu illərdə Şuşada “Məclisi-üns”, “Məclisi-fəramuşan” kimi ədəbi məclislər fəaliyyət göstərir, ziyalıların “üçüncü qrupu” - “teatr xadimləri” yetişirdi. Ədib sonralar yazırdı: “Haşım bəy Vəzirov Şekspirin “Otello”sunu türkcəyə çevirmişdi, xalq ədəbiyyatını toplardı. Yayda Ə.Haqqverdiyevin və şəhərə dönmüş müəllimlərin köməyi ilə teatr tamaşası verərdilər. Geniş kütlə Mirzə Fətəlinin və Ə.Haqqverdiyevin əsərləri ilə ilk dəfə tanış olurdu”. Y.V.Çəmənzəminli “Teatr pərəstişkarı” adlı məqaləsində “təbiətən mütəvaze, demokrat bir adam olan” Ə.Haqqverdiyevin 1905-ci ildən etibarən onları da səhnəyə cəlb etdiyindən söhbət açırdı. Ədibə daha çox təsir edən hadisə “Molla Nəsrəddin”in nəşrə başlaması olur. Jumalın ilk nömrəsi ilə tanışlıq Y.V.Çəmənzəminlidə yazıçılıq arzusunu gücləndirir. O, karikatura və yazılarını bu jurnala göndərir.

Y.V.Çəmənzəminli 1906-cı ilin payızından təhsilini Bakı edadiyyə məktəbində davam etdirir. Bakı barədə, həmçinin 1907-ci ildə yay tətilini keçirmək üçün gəldiyi Aşqabad mühiti barədə “Gündəlik”dəki qeydləri göstərir ki, Yusifin bilik və mənəvi dəyanəti xeyli artmışdır.

1909-cu ildə Bakı edadiyyə məktəbini bitirən Yusif ali təhsil almaq üçün Peterburq şəhərinə gəlir. İlk görüşdən imperiya mərkəzi onda xoş təəssürat doğurmur. Nevski prospektində düşkən rus qadınlarının hərəkətlərini görən gənc “Gündəliy”ində yazırdı ki, “Müasir cəmiyyət bu qədər rəzilləşə bilərmiş?!” Və yaxud: “Bu dəhşətləri görən şairin lirası kədərli səslənirdi!

Y.V.Çəmənzəminli Peterburqda “qrajdanski institut”da oxumaq istəyirdi, lakin riyaziyyatdan qəbul imtahanına hazır olmadığı üçün fikrindən daşınır. O, bir ay Peterburqda qalıb, yenidən Aşqabada qayıdır, şəhərin mədəni mühiti və həyatı ilə tanışlığını davam etdirir. 1910-cu ildə Müqəddəs Vladimir adına Kiyev İmperator Universitetinin hüquq fakültəsinə daxil olur. İlk günlərdən tələbələrin həmyerlilər cəmiyyətinin xeyriyyə, mədəni-maarif tədbirlərində, tələbə nəşriyyat heyətinin işlərində fəal iştirak edir. Bu nəşriyyat heyətinin buraxdığı üç kitabdan biri Y.V.Çəmənzəminlinin “Məlikməmməd”i idi (1911).

Kiyev tələbə mühiti Y.V.Çəmənzəminlinin həyata və dünyaya baxışının formalaşmasında əhəmiyyətli rol oynamışdır. Onun tələbəlik illərində çoxcəhətli fəaliyyətində bədii yaradıcılığı mühüm yer tuturdu. Bununla yanaşı Yusif mətbuatda publisist yazılarla çıxış edir, elmi fəaliyyətlə məşğul olur, ictimai-faydalı işlərə də vaxt tapırdı.

Y.V.Çəmənzəminli Azərbaycan Respublikasının yaradılmasında, onun daxili və xarici siyasətinin hazırlanmasında “əziz yoldaşımız və böyük mürşidimiz” adlandırdığı Məhəmməd Əmin Rəsulzadə ilə birlikdə çalışmış, istiqlalyyətin möhkəmləndirilməsi sahəsində xeyli iş görmüşdür. “Bizim məqsədimiz və amalıımız Azərbaycanımızdır”, – deyən ədib 1917-ci il fevral-oktyabr hadisələri zamanı Kiyevdə olmuşdur. Həmin ildə Bakıda onun “Azərbaycan muxtariyyəti” kitabı çapdan çıxmışdır. Bu zaman

ADR hələ yaradılmamışdı. Göründüyü kimi, müstəqil, muxtar Azərbaycan ideyasını ilk irəli sürənlərdən biri də Y.V.Çəmənzəminli olmuşdur. İnciləbi hadisələrlə əlaqədar Ukraynada milli hərəkət gücləndiyi vaxt Y.V.Çəmənzəminli “Müsavat partiyasının Kiyev şöbəsi”ni yaratmışdı. 1917-ci ilin əvvəllərində Kiyevdə siyasi fəaliyyətə başlayan Azərbaycan Koloniyası Rəyasət Heyətinin 1919-cu il sentyabrın 21-də ADR Xarici İşlər Nazirliyinə göndərdiyi məlumatda bildirilirdi ki, Ukrayna Mərkəzi Radası günlərində “Müsavat” partiyasının Kiyev komitəsinin sədri Yusif bəy Vəzirovun başçılığı altında buradakı Azərbaycan Koloniyası komitə ətrafında birləşərək Ukraynanın siyasi həyatının bütün sahələrində fəal iştirak edirdi.

İmperiya zülmündən cana doymuş millətləri birləşdirməyə çalışan Ukrayna milli hərəkət rəhbərləri “Xalqlar qurultayı” çağırmaq qərarına gəlirlər. Bu münasibətlə “Xalqlar şurası” yaradılır. Şura iki həftədən bir “Svobodniy soyuz” adlı jurnal buraxır. Y.V.Çəmənzəminli üç nəfər yoldaşı ilə birlikdə Azərbaycan nümayəndəliyini təmsil edir və jurnalda Azərbaycanı tanımaq məqsədilə məqalələr çap etdirir.

Azərbaycanı tanımaq, onun haqqında layiqli ictimai rəy doğurmaq 1917-1922-ci illərdə Y.V.Çəmənzəminlini ən çox düşündürən və məşğul edən məsələlərdən idi.

Y.V.Çəmənzəminli 1918-ci ilin mayından 1919-cu ilin fevralına qədər Kırıda olmuş, denikinçilərə qarşı mübarizə aparmış və milli hərəkətin güclənməsi sahəsində xeyli iş görmüşdür. Bu illərdə onun Ağməsciddə (Simferopol) çıxan “Millət” qəzetində “Azərbaycan və azərbaycanlılar”, “Litvanya tatarları”, “Millət üçün yazıçı nasıl olmalıdır”, “Milli axşamlar”, “Haqq səs”, “Millətə doğru” məqalələri, “Litva tatarlarının tarixi” adlı kitabı çap olunmuşdur. 1919-cu ildə Azərbaycan hökuməti onu Ukraynaya səfir təyin edir. Y.V.Çəmənzəminli bu münasibətlə 1919-cu il fevralın 3-də ADR Xarici İşlər Nazirliyinə yazırdı: “15 gün bundan əvvəl hökumətimizin diplomatik nümayəndəsi təyin edildiyimi bildim. Bu barədə xəbəri mənə Simferopola gələn Kiyevdəki Azərbaycan Koloniyasının elçisi çatdırdı. Təəssüf ki,

bu barədə hökumətimiz tərəfindən göndərilən rəsmi sənədi indiyədək ala bilməmişəm". Buna səbəb yolların təhlükəli olması idi. Bu vaxt Kiyev ətrafında bolşeviklərlə Ukrayna Milli Hərəkət qüvvələrinin arasında qanlı döyüşlər gedirdi. Y.V.Çəmənzəminli məqam gözləyirdi ki, Kiyevə gəlib, təyin edildiyi vəzifədə işə başlasın. Lakin, o bir daha Kiyevə qayıda bilmir. Bolşeviklər Kiyevi tuturlar. Y.V.Çəmənzəminli isə uzun və üzüntülü bir yol keçərək, 1919-cu ilin yazında Bakıya gəlir. Bu vaxta qədər ədəbi-bədii yaradıcılığı ilə şöhrət qazanmış və ictimai-siyasi fəaliyyət sahəsində xeyli təcrübə toplamış Y.V.Çəmənzəminli Türkiyəyə səfir təyin edilir. O, İstanbulla yola düşmək ərafəsində parlaman binasında məruzə ilə çıxış edir. Bu barədə "Azərbaycan" qəzeti (1919, 4 avqust) məlumat verir və "Vətən mənafeyi uğrunda çalışmaqdan yorulmaq bilməyən Vəzirov"un fəaliyyətini yüksək qiymətləndirir.

Y.V.Çəmənzəminli İstanbulda ADR-in səfiri işlədiyi müddətdə qarşısına çıxan çətinlikdən "Müsavətçiyə cavab" (1925) məqaləsində bəhs etmişdi. ADR-in süqutundan 8 ay sonra o, səfir vəzifəsindən istefa verir. "Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər" (1921), "Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan" (1922) kitablarını çap etdirir. Hər iki kitabın üzərində yazılmışdı: "Yusif bəy Vəzirov. Azərbaycan Cumhuriyyətinin sabiq İstanbul elçisi". Y.V.Çəmənzəminli bu dövrdə belə düşünürdü ki, geniş türkologiyada xüsusi bir "azəroloji" sahə yaradılması Şərqi mədəniyyət tarixinə yeni səhifələr əlavə edəcəkdir.

Ədib "geniş türkologiyada" xüsusi bir "azəroloji" sahə dedikdə azərbaycanşünaslığı nəzərdə tuturdu. O bütün yaradıcılığı ilə ardıcıl olaraq azərbaycançılıq ideyasını izləyir və həyata keçirməyə çalışırdı.

1923-cü ilin əvvəlində Y.V.Çəmənzəminli Fransaya gəlir. Onun kiçik qardaşı Miri Parisdə beynəlxalq münasibətlər üzrə ali təhsili başa vurmuşdusa da, ağır xəstələnmişdi. Y.V.Çəmənzəminli Paris yaxınlığındakı kiçik Klişi şəhərində bir avtomobil zavodunun ən zəhərli sexlərində üç il fəhləlik edir, "Paris xəbərləri" qəzetində "Şərqdən məktublar" başlığı altında məqalələr çap

etdirir, qazancı ilə ilk növbədə xəstə qardaşının müalicəsinə çalışırdı. Bəzi "Müsavətçilər"la olan davamlı çəkişmələrə etiraz əlaməti olaraq, o, "Müsavət"dan çıxmaq barədə bəyanat verir. Qardaşının vəfatından sonra - 1926-cı il aprelin 3-də Vətənə qayıdır, "Bakı işçisi" Kooperativ nəşriyyatının bədii ədəbiyyat şöbəsində redaktor vəzifəsində işə başlayır. Daha sonra o, ədəbi-bədii yaradıcılıqla yanaşı ADU-nun aspiranturasında oxuyur, həm də burada folklorlardan dərs deyir. 1930-1935-ci illərdə Azərbaycan Sənaye İnstitutunda Azərbaycan dili üzrə assistent, Azərnəşrdə tərcüməçi, redaktor, "Ədəbiyyat qəzeti" redaksiyasında nəsr üzrə məsləhətçi və s. vəzifələrdə işləyir. Elmi yığıncaqlarda məruzələr, dövrü mətbuatda məqalə və hekayələrlə müntəzəm çıxış edir. 1926-1936-cı illərdə ədəbin hekayə və romanlarını əhatə edən 14 adda kitabı çıxmışdır. Onun o vaxt yazıb çap etdirə bilmədiyi roman, dram, ssenari və tərcümələri də nəzərə alınarsa, çoxcəhətli və məhsuldar fəaliyyəti haqqında dolğun təsəvvür yaranar. Ədib şəxsiyyətə pərəstiş illərində haqsız, qərəzli tənqidlərə məruz qalır, iş yerlərindən ixtisar olunur, əsərləri mətbuat və nəşriyyat planlarından çıxarılırdı.

1938-ci il avqustun 9-da Çəmənzəminlinin həbsi barədə order imzalanır. Lakin bu vaxt o, Bakıda yox idi. Vətəndə iş tapacağına ümidini itirən ədib sənədlərini Xarəzm Vilayət Pedaqoji İnstitutunun elan etdiyi müsabiqədə iştirak üçün Ürkənc şəhərinə göndərmişdi. Müsabiqə üzrə instituta rus dili müəllimi qəbul edildiyinə görə Ürkəncə gəlmişdi. O, institutda işlədiyi il yarım ərzində rus dili və ədəbiyyatı fakültəsinin əsasını qoyur, rus və xarici ölkələr ədəbiyyatı və dillər kafedrasına müdirlik edir; "Folklorada və məişətdə təkrar edilən rəqəmlər" mövzusunda elmi iş, tələbəsi olan Xarəzm şairi Əyyami (Yunus Yusubov) ilə birlikdə "Həqiqətin təntənəsi" adlı ssenari yazır. Nəhayət, Y.V.Çəmənzəminlinin izinə düşürlər, 1940-cı il yanvarın 27-də Ürkənc şəhərində həbs edib, Bakıya gətirirlər. Həmin ilin yayında Qorki vilayətinin Suxobezvodnoe kəndinə sürgün olunan ədib 1943-cü il yanvarın 3-də burada pellaqra xəstəliyindən vəfat edir.

Y.V.Çəmənzəminli "Qulluq və əsirlik" əsərində (1914)

yazırdı: "... bir adamda təb olsa, uşaqlıqdan bəyan olunur". O, özü də yaradıcılığa yaşının erkən çağlarında, Şuşa edadiyyə məktəbində oxuduğu illərdə başlamışdır. Y.V.Çəmənzəminli ilk romantik şeirlərini rus dilində Bayron və Lermontovun təsiri ilə yazırdı. Dünyada haqq və ədalətin varlığına şübhə ifadə edən, bədbin ruhlu və şikayət dolu bu romantik şeirlərlə tanış olan rus dili müəllimi ona Çexovu oxumağı məsləhət görür. Ədib sonralar xatırlayırdı ki, Çexov ona "olduqca şirin və duzlu" yazan yazıçı təsiri bağışlayıbmiş; lakin o zaman hələ hekayə yazmaq fikrində deyilmiş, tərəddüd dövrü keçirirmiş. Bu tərəddüd Y.V.Çəmənzəminlinin "Molla Nəsrəddin" jurnalının ilk nömrələri ilə tanışlığına qədər davam edir. "Molla Nəsrəddin" in ilk nömrəsi məndə yazıçılıq həvəsi oyandırdı" - deyən ədib karikatura və tənqidi yazısı ilə ilk dəfə məhz bu jurnalda çıxış etmişdir. "Şaqqulunun xeyir işi" adlı ilk hekayəsini də (1907) C.Məmmədquluzadənin "Qurbanəli bəy" əsərindən təsirlənərək yazmış, Ə.Haqverdiyevin məsləhəti ilə onu "Molla Nəsrəddin" jurnalına göndərmişdi. Bu vaxtdan sonra Y.V.Çəmənzəminli ədəbiyyatla daha çox maraqlanır və yazırdı: "Elə zəngin mənbələrlə əhatə olunmuşam ki, öz hekayələrim üçün onlardan nə qədər lazımdırsa, süjet götürə bilərəm". Ciddi ədəbi fəaliyyətə başlamaq ərəfəsində Y.V.Çəmənzəminli belə bir düzgün qənaətdə idi və bilirdi ki, işin müvəffəqiyyəti üçün Avropa klassiklərini, yeni ədəbi meylləri öyrənmək lazımdır.

Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılıq aləminə hazırlıqlı gəldiyi hələ 1909-1910-cu illərdə yazdığı "Cənnətin qəbzi", "Sərhəd məsələsi", "Müsəlman arvadının sərgüzəştləri", "Toy", "Borclu", "Xanın qəzəbi", "Ağ buxaqda qara xal" kimi bədii əsərlərində, 1911-1913-cü illərdə Bakıda çap etdirdiyi "İki hekayə", "Məlik Məhəmməd", "Ağsaqqal", "Divanə", "Cənnətin qəbzi", "Qanlı göz yaşları", "Həyat səhifələri" kitablarına toplanmış hekayələrinə aydın görünür. Bu hekayələr real həyat və mühitdən alınmış mövzu, hadisə və surətlərlə, yığcam, konkret və koloritli lövhələrlə zəngindir. Mətbuatda "Məişətimizdən bir şəkil" başlığı ilə çap olunan bu hekayələrdə məişətlə bağlı məsələ və detallar

yazıçı qələminin qüdrəti ilə mənalandırılaraq dövrün, mühit və şəraitin ictimai simasını açma biləcək bir səviyyəyə qaldırılırdı. Ədibin hekayə janrına xüsusi əhəmiyyət verməsi təsadüfi deyildi. Bunun əsas səbəbini o, "Qulluq və əsirlik" əsərində açıqlayır, təqlidçiliyə güclü meyllə, müasirlərinin yazdıqları hekayələrdə milli dil və milli ruhun zəif əks olunması ilə əlaqələndirirdi.

Aktual problematikasına, orijinal yazı tərzinə, səmimiyyətinə və yetkinliyinə görə Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələri N.Nərimanov, F.Köçərli, H.Vəzirov, Kazımoğlu, C.Hacıbəyli tərəfindən yüksək qiymətləndirilirdi.

Y.V.Çəmənzəminlinin 1926-1934-cü illərdə çıxan "Keçmiş səhifələr", "Qazanc yolunda", "Qaranlıqdan işığa", "Gələcək şəhər", "Yaramaz" kitablarındakı hekayələri də ədibin bu sahədəki qiymətli təcrübə və ənənələrinə əsaslanırdı. Ümumiyyətlə, demək lazımdır ki, böyük yazıçı Azərbaycan realist hekayələrinin ən yaxşı nümunələrini yaradan və onun inkişafında xüsusi mövqə tutan yazıçılarımızdandır.

Y.V.Çəmənzəminli həm də roman ustası kimi tanınmışdır. Yaradıcılığının birinci mərhələsində, 1914-cü ildə ədib "Bir cavanın dəftəri", "Günah" adlı ilk romanlarını yazmağa başlamışdır. 1928-1934-cü illərdə isə bu əsərləri yenidən mükəmməlləşdirmiş və tamamlamışdır.

Gündəlik formasında və lirik səpgidə işlənmiş "Bir cavanın dəftəri" məktəbli Muradın 1905-ci il yay tətili günlərini əhatə edir. Lakin müəllif süjeti, obrazın inkişafını dövrün tarixi hadisələri ilə də əlaqələndirməyə çalışmışdır.

Ədib "Günah"ı yeni variantda "Studentlər" adlandırmışdır. Bu roman iki kitabdan ibarətdir. Ədibin sağlığında iki dəfə, yəni 1931-ci və 1936-cı illərdə çap olunan birinci kitabda 1911-1913-cü illərdə Kiyevdə oxuyan azərbaycanlı tələbələrin həyat və məişətləri, mədəni-maarif tədbirləri, hadisələrə baxış və münasibətlərin müxtəlifliyi ilə qələmə alınmışdır. "Həyatı heç də zəngin, mündəricəli və yüksək məfkurə izincə coşan bir həyat" olmayan bu gənclərə, ümumiyyətlə, yaxın keçmişə sağlam mövqedən yazıçının tənqidi münasibəti əsərin baş qəhrəmanı Rüstəm bəy surətinin və

başqa surətlərin səciyyələndirilməsində aydın nəzərə çarpır.

“Studentlər” romanının “1917-ci ildə” adlı ikinci kitabı 1935-ci ildə çap olunmuşdur. Burada birinci kitabdan tanış olduğumuz surətlərin həyat və fəaliyyətlərinin yeni mərhələsi canlandırılır.

Y.V.Çəmənzəminlinin ən maraqlı əsərlərindən olan “Qızlar bulağı”nın mövzusu uzaq keçmişimizdən götürülmüşdür.

1934-cü ildə çap olunan romanda Y.V.Çəmənzəminli həmin dövrün tədqiqatçılarından biri kimi öz xüsusi mülahizə və qənaətlərinə arxalanır.

“Qızlar bulağı” ədibin tariximiz haqqında hələ yaradıcılığının ilk dövrlərindən başladığı axtarışlarının ciddi bədii nəticələrindən biridir. Əsərdə qədim ailə şəkillərinin təsvir və şərhinə xeyli yer verilmişdir. Lakin o, məişət, yaxud ailə-məişət romanı deyildir; bütövlükdə qədim cəmiyyət haqqında, insanın əzəli və əbədi istəyi, arzu və xeyalları haqqında Azərbaycan ədəbiyyatının ilk tarixi-fəlsəfi roman nümunəsidir. Əsərdə müharibə insanın ardıcıl səadət axtarışlarına, inadçı irəliləyişinə ən böyük təhlükə və maneə kimi göstərilmişdir. Y.V.Çəmənzəminlinin müxtəlif mövzularda yazdığı hekayə və romanlarına xas müasirlik ruhu onun “Həzrəti-Şəhriyar” (1935) komediyası və “Altunsaç” (1937) ssenarisi üçün də səciyyəvi keyfiyyətdir. Bu əsərlərdə də ideya-məzmun müasirliyi ilə yanaşı yüksək sənət və sənətkarlıq tələblərinə həssas və istedadlı bir yazıçı münasibəti aydın görünür.

Y.V.Çəmənzəminli alim-yazıçıdır, qiymətli elmi-nəzəri əsərlər müəllifidir. Ədəbi-bədii irsi xalq yaradıcılığı ilə sıx bağlı olan Çəmənzəminlinin elmi fəaliyyətində folklorşünaslıq mühüm yer tutur. Tədqiqatçıların “Y.V.Çəmənzəminli və folklor” mövzusunda dönə-dönə müraciət etmələri heç də təsadüfi deyil. Ədibin hələ yaradıcılığının ilk mərhələsində yazdığı “Qulluq və əsirlik” adlı əsərində, dildə və ədəbiyyatda yad təsirlərə qarşı məqalələrində ədəbiyyatımıza, canlı ədəbi prosesə dair maraqlı müşahidələri diqqəti cəlb edir.

Ədəbiyyat tarixinə dair ilk ciddi elmi əsəri isə “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” (1921) kitabıdır. Bu, Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin yazılması sahəsində ilk addımlardan biri kimi xüsusi

əhəmiyyətə malikdir. Elmi-nəzəri əsərlərində, məqalələrində və bir sıra əlyazmalarında bədii söz sənətkarlığına dair fikri və mülahizələri Y.V.Çəmənzəminlinin dünya ədəbiyyatının ən mütərəqqi ənənələri ilə əlaqəsini, bu ənənələrə münasibətini göstərdiyi kimi, onun bədii yaradıcılıq sirrlərini açmağa, öyrənməyə, irsini tam halda qavramağa imkan verir.

Y.V.Çəmənzəminlinin romanları xalqımızın mənşəyi, ictimai-siyasi həyatı, milli varlığı, etnoqrafik xüsusiyyətləri ilə əlaqəli faktlarla zəngindir. Bu romanların məzmununda güclü tarixilik və elmi yəqinlik var. Bu baxımdan “İki od arasında” (1936-1937) tarixi romanı, xüsusilə, maraqlıdır. Əsərdə təsvir edilən hadisələrin mərkəzində Qarabağ xanlığı, XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində onun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə bağlı məsələlər durur. Lakin tarix göstərir ki, Qarabağ xanlığı XVIII əsrin ikinci yarısında çevik bir siyasət yürüdərək öz müstəqilliyini qoruyub saxlamağa çalışmış, bütün Qafqaz xanlıqlarını, o cümlədən Azərbaycan xanlıqlarının hamısının varlığı və həyatı məsələsi ilə əlaqədar olmuşdur. Həmin vaxtlar bu xanlıq Türkiyə, Rusiya və İran saraylarını da ciddi məşğul etmişdir. Belə bir xanlığın tarixindən, daxili həyat tərzindən, xarici siyasət, əlaqə və münasibətlərindən bəhs edən tarixi romanda qaldırılan məsələlər ancaq bir xanlıq üçün yox, bütün Azərbaycan üçün səciyyəvi, maraqlı və əhəmiyyətli olmalı idi. Haqqında daha çox bəhs olunmuş Qarabağ, ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya və İran kimi iki istilaçı dövlət - iki od arasında qalmış bir ölkənin təmsilinə çevrilməli idi. Odur ki, Y.V.Çəmənzəminli Qarabağı öz hüdudunda təsvirlə kifayətlənməmişdir.

Romanın əsas surətləri tarixi şəxsiyyətlərdir. Hadisələrin mərkəzində XVIII əsrdə yaşayıb yaratmış görkəmli şair və dövlət xadimi M.P.Vaqif dayanır.

Y.V.Çəmənzəminli bu romanadək “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabında, “Tariximiz haqqında Azərbaycan müəlliflərinin əsərləri”, “Molla Pənah Vaqif haqqında” məqalələrində böyük şairin həyatı, dövrü, yaradıcılığı və siyasi siması barədə qiymətli fikirlər söyləyib, yeni dövr vaqifşünaslığının inkişafında xeyli iş

görmüşdü. Ədib ardıcıl və dərin bir tədqiqat nəticəsində yəqin etmişdi ki, Vaqifin dövrünə dair türk, rus, fars və erməni dillərində olduqca bol material var. Bu bol materialla tanış olan yazıçı təəssüflənirdi ki, “indiyə qədər Vaqifin həyatına və dövrünə dair ətraflı bir əsər meydana çıxmadı. Yazılanlarda da tarixi materiallarla bərabər, bir çox uydurma şeylər var”. Vaqif və onun dövrü haqqında əsl həqiqəti uydurma şeylərdən, yanlış fikir və təsəvvürlərdən təmizləyib ortaya çıxarmaq, mərkəzində Vaqifin obrazı dayanan tarixi bir roman yazmaq asan deyildi. “İki od arasında” romanı göstərir ki, Y.V.Çəmənzəminli Vaqiflə maraqlanmağa başladığı vaxtdan əldə etdiyi məxəzlərə, əsasən düzgün yanaşmış, şairin parlaq bədii obrazını yaratmaqla müasirlərinə, ümumiyyətlə, ədəbiyyatşünaslıq və tarix elmlərinə bir növ nümunə göstərmiş, örnək ola bilmişdir.

Romanda obrazı şair, dövlət adamı və diplomat, filosof və ictimai xadim kimi canlandırılan Vaqif vəzifəsi, mövqeyi və fəaliyyəti ilə əlaqədar çətinliklər əhatəsində təsvir edilmişdir. Yazıçı bütün roman boyu Vaqifin həssas şair qəlbinin döyüntülərini daim hiss etdirməyə çalışmış və buna müvəffəq olmuşdur. Y.V.Çəmənzəminlinin Vaqifi sarayda yüksək mövqe və böyük hörmət qazanıb, xanın, ümumiyyətlə, xanlığın ən saygılı adamı kimi tanınır. O, qonşu xanlıqlarla vuruşun qarşısını ala bilmədikdə, istər-istəməz özü də döyüş meydanından keçir, qanına bələnmiş insan meyidlərini görüb dəhşətə gəlir, qəlbən ağrıyır. Vaqif sarayda təkdir və bu təklik onun vəziyyətini daha da çətinləşdirir. Vaqifin kədər və faciəsini dərinləşdirən yalnız saray mühitində təkliyi yox, həm də ümumiyyətlə, “gərdişi-zəmanənin” axınına qarşı təkliyidir. Şairin “...Azərbaycan xanları bir-birilə vuruşur, rəyasət üçün ata oğulu, qardaş qardaşı öldürür, bir-birinin gözlərini çıxarır, elimiz, obamız xanların keyfi üçün qırılıb gedir, xanimanlar yanıb kül olur... Ürəyimiz çatlayır, amma bu fəlakətin qabağını ala bilmirik. Nə qədər çalışırsan, qəlbədəki yaranın sızıltısını unutmaq olmur” kimi sözlərindəki yangı və şikayət ruhu da gərdişi-zəmanənin güclü axını qarşısında özünün təkliyini, bir “heç mənziləsində” olduğunu yəqin etməyin nəticəsidir. Vaqif Vidadi

ilə söhbətində “ömür əzablı nəşədən yoğrulmuş tikanlı bir güldür... Ömrün nəşəsindən sevinən kimi, əzabını da toy-bayram sanmalısan” deyirsə də, ölkədəki davalar, tökülən nahaq qanlar, hakimiyyət üstündə gedən çəkişmələr qəlbini ağrıdır. O, şair dostuna: “... sən məni zahirən zarafat və şətarət içində görürsən, bunlar hamısı “əzbidamağidir”, qərinəmizdə yaşayan bütün şairlərimiz kimi mənim də dərdim tüğyan edən vaxtı olur...” – deyərək zamanəyə etirazla dolu ürəyini açır. Yəni Vaqif “binası zor və hiylə üstündə qoyulmuş” gərdişi-dövrədən heç də az şikayətçi deyil, lakin müasirlərindən fərqli olaraq, insana, onun qüdrətinə daha çox inanır. Dünya Vaqif üçün fani deyil. O, həyatı “zəhd və təqva ilə keçirmək” fikrinin əleyhinədir. Vaqif “hər şeyin əlacı var”, - qənaətindədir. Lakin istənilən nəticənin çox uzaqda olması da “iti gözləri” ilə “mühitinin hər üzünü görən” şairə gizli qalmır, o, inanır ki, hadisələrin ümumi gedişinə təsir etmək səyi mənasız deyil.

Ümumiyyətlə, romanda Vaqif əsrinin ən mühüm xüsusiyyətlərini əks etdirən bədii surət səviyyəsinə qaldırılmışdır.

Y.V.Çəmənzəminlinin romanda yaratdığı İbrahim xan surəti də canlıdır və öz prototipinə yaxındır. Romanın əsas ideyasının açılışı və süjet xəttinin inkişafı İbrahim xan surətinin inkişafı ilə möhkəm əlaqələndirilmişdir. Vaqif və İbrahim xan surətlərinin inkişafında bir dövrün iki cəhəti, növbələşən meylləri ifadə olunmuşdur.

Romanda xalq həyatının təsviri mühüm yer tutur. Yazıçı bu həyatı hərtərəfli canlandırmaq üçün mənalı təfərrüat və epizodlardan istifadə etmiş, xalq nümayəndələri Səfər, Kazım kimi dolğun bədii surətlər yaratmışdır. Vaqif-Kazım xətti də əsərdə maraqlı və mənalı işlənmişdir. Onların arasındakı yaxınlıq şairlə xalq arasındakı yaxınlığı xatırladır. Xalq yaradıcılığının bilicisi, sinədəftər olan Kazım sözü yerində deməyi, söhbətlərini lətifə və məsəllərlə bəzəməyi bacarır. O, çətinə düşəndə Vaqifə müraciət edib, ondan məsləhət və kömək alır.

“İki od arasında” romanında Azərbaycan qadınının taleyi və həyatı maraqlı obrazların simasında mühüm bir məsələ kimi xüsu-

si diqqətlə izlənilir. Təsadüfi deyil ki, qadın məsələsi Y.V.Çəmən-zəminlini bütün yaradıcılığı boyu olduğu kimi bu əsərində də ciddi məşğul etmişdir: Burada romanın baş qəhrəmanı şair Vaqifin əsas mövzu, təsvir və təənnüm obyektinin bütün gözəlliyi ilə Azərbaycan qadını olması həqiqəti də nəzərə alınmışdır.

Bütün böyük sənətkarlar kimi, Y.V.Çəmən-zəminli də diqqətlə seçdiyi sözü yerində işlətməklə şüura və qəlbə təsir etməyi, onun mənə və estetik cəhətlərini vəhdətdə götürməklə fikri hərəkətə gətirməyi bacarır. Əsər boyu atalar sözü və məsəllərdən, əfsanə, nağıl və lətifələrdən, dilin arxaizm, dialektizm, varvarizm kimi xüsusi leksik ehtiyat vasitələrindən, məcazların müxtəlif növlərindən məqsədəuyğun, yerində bəhrələnmə romanın ideya-bədii təsirini daha da gücləndirmişdir.

* * *

Y.V.Çəmən-zəminlinin ədəbi-bədii nəsrə kimi, dramaturji, publisist, elmi-nəzəri əsərləri də olduqca maraqlıdır. Onun “Həzrəti-Şəhriyar” komediyası, “Altunsaç” ssenarisi, ideya-məzmun və bədii-estetik gözəlliklərini bu günə qədər qoruyub saxlamışdır. Zaman böyük yazıçının bədii nəsrində olduğu kimi, bu əsərlərin də tərəvətini qətiyyənlə soldura bilməmişdir. Bu sözlər Y.V.Çəmən-zəminlinin “Ana və analıq”, “Arvadlarımızın halı” kimi publisistik və “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər”, “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” kimi elmi əsərlərinə də aiddir.

Qeyd etmək lazımdır ki, “Azərbaycan və azərbaycanlılar” mövzusu Y.V.Çəmən-zəminlinin həm bədii, həm də elmi-nəzəri yaradıcılığında əsas yer tutur. Ədib hələ tələbə ikən “Biz kimik?” sualı ətrafında ciddi düşünməyə başlamış, sonra isə məhz “Azərbaycan və azərbaycanlılar” adlı silsilə məqalələrlə mətbuatda çıxış etmişdir (“Millət”, 1918). Bu məqalələr Y.V.Çəmən-zəminlinin sonrakı illərdə yazacağı “Azərbaycan və azərbaycanlılar” adlı böyük əsərin bir növ eskizi kimi qiymətləndirilə bilər. “Azərbaycan və azərbaycanlılar” on beş kitabdən ibarət olmalı imiş. “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” həmin kitablardan biri kimi İstanbulda yazılmış və çap etdirilmişdir. Ədib bu kitabı yazmaq üçün

Əli Əmiri Əfəndinin və Bursalı Məhəmməd Tahirin kitabxanalarındakı materiallarından istifadə etmişdir. Bu kitabın çapı ərəfəsində M.F.Köprülü Türkiyə mətbuatında Azərbaycan ədəbiyyatı ilə əlaqədar silsilə məqalələrlə çıxış edirdi. Bu çıxışların arası kəsildiyi vaxt “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı nəşr edilir. Bu kitab haqqında Türkiyədə bir-birinin ardınca 1922-ci ildə M.F.Köprülünün və Əbdülhəq Şünasinin maraqlı rəyləri çap olunur. Həmin ildə “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” Parisdə də fransız dilində çapdan çıxır. Bu çapla əlaqədar Avstriyada professor Krelitsa mətbuatda müsbət rəylə çıxış edir. Beləliklə, “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” ilk nəşrindən sonra beş il ərzində Türkiyədə, Fransada, Avstriyada, Ukraynada və müəllifin doğma vətəni Azərbaycanda yayılır və xüsusi diqqətlə qarşılır. Bunun bir səbəbi kitabda əhatə edilən tarixi, ədəbi, mədəni fakt və materialın yeniliyi və bütün bunların doğurduğu maraqla bağlı idisə, digər mühüm bir səbəb də vardı; bu, müəllifin elmi-tədqiqat metodu ilə əlaqədar idi. Bu kitabı ilə Y.V.Çəmən-zəminli tam bir Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi yaratmaq iddiasından uzaq idi. Bu, ədibin öz əsərinə verdiyi addan da aydın görünür. Lakin aydın görünən bir cəhət də var ki, o da bu əsərində ədibin tarixi-müqayisəli metoddan istifadə etməsidir.

Tarixi-müqayisəli elmi-tədqiqat metoduna milli ədəbiyyat tarixi yaradıcılığında ilk dəfə fransız professoru Qustav Lanson müraciət edib. Bundan sonra ədəbiyyat tarixi predmetinə baxış genişləniş. Bu vaxta qədər tarixi dedikdə ancaq qədim yunan ədəbiyyatı və qədim Roma ədəbiyyatı nəzərdə tutulurdu. Bundan sonra tarixi-müqayisəli elmi-tədqiqat metodu əsasında milli ədəbiyyat tarixləri yaradır. Ahmet Kabaklıya görə, Türkiyə ədəbiyyatında tarixi-müqayisəli elmi-tədqiqat metodundan ilk istifadə edən alim M.F.Köprülü olub. Azərbaycanda isə bu, Y.V.Çəmən-zəminliyə aiddir. Onun tədqiqatında Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi öz inkişaf xüsusiyyətləri, dövrləri, mərhələləri olan regionlara, ərəzilərə bölünməyən, bütöv, vahid bir prosesdir. “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” məhz bu cəhətdən böyük yazıçının digər elmi-nəzəri, hətta tarixi-publisist əsərləri kimi, indi də olduqca aktual-

dır, milli ədəbiyyatımızın tarixinə və inkişafı prosesinə, dövrləşdirilməsi prinsipinə, ədəbiyyat tarixinin və ədəbi prosesin bütövlüyü və vahidliyi prinsipinə elmi baxışın başlanğıcı və örnəyi olaraq əlamətdardır. Tarixi-müqayisəli prinsip, funksional prinsip-lə yanaşı, “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər”in yeni nəşrində və bu nəşrə veriləcək elmi izah və qeydlərdə əsas götürülməlidir.

Y.V.Çəmənzəminlinin ilk kitabı 1911-ci ildə çap olunub. Bundan sonra ədibin sağlığında 24, 1956-cı ildən bu günə qədər isə 30-dan çox, cəmi 60-a yaxın kitabı nəşr edilib. Bunların içərisində ən əhatəlisi “Əsərləri”nin 3 cilddən ibarət akademik nəşridir (I c. 1966; II c. 1976; III c. 1977). Oxuculara təqdim edilən bu yeni üçcildlik ədibin əvvəlki “Əsərləri” (1966-1977) üç cildliyindən xeyli dərəcədə fərqlidir. Hekayələri toplanmış birinci cildə Y.V.Çəmənzəminlinin rus dilində yazdığı ilk qələm təcrübələrindən də daxil edilmişdir. Yeni üçcildliyin ikincisində ədibin üç romanı - “Studentlər”, “Qızlar bulağı” və sovetlər zamanında “Qan içində” adı ilə çap edilib geniş yayılmış “İki od arasında” əsərləri verilmişdir. Yazıçı özü 15 dekabr 1936-cı ildə başlayıb, 19 aprel 1937-ci ildə tamamladığı bu romanı “İki od arasında” adlandırmışdı. Lakin bu adla romanı müstəqillik dövrünə qədər çap etmək mümkün deyildi. Odur ki, əsəri ilk dəfə çapa hazırlayan görkəmli tənqidçi və ədəbiyyatşünas Ə.Ağayev romanda bir sıra ixtisarlar aparmış, onu dövrün hakim siyasi-ideoloji tələblərinə uyğunlaşdırmaq üçün bir növ “təmizləmişdir”. Yazıcının əsərinə verdiyi adı da həmin mülahizələrlə dəyişdirərək ona “Qan içində” adı vermişdir.

Sovet dövründəki bütün nəşrlərində oxuculara “Qan içində” adı ilə təqdim edilən roman ancaq müstəqillik dövründə öz yaradıcısının verdiyi adla çap olunmuşdur. Ancaq təəssüf ki, bu nəşrdə (2002) də tərtibçilərin səriştəsizliyi səbəbinə görə ciddi qüsurlara yol verilmişdir. Oxuculara təqdim edilən bu yeni nəşrdə müəllifin əlyazması əsas götürülmüş, bütün ixtisarlar bərpa edilmiş, əvvəlki nəşrlərdə yol verilmiş lüzumsuz “düzəlişlər”lə və əlyazmasını yanlış oxumalarla əlaqədar qüsurlar aradan qaldırılmışdır.

“Studentlər” romanı ilk dəfə müəllifin sağlığında - 1931, 1935, 1936-cı illərdə çap edilmişdir. Əsərin 1968 və 1976-cı il nəşrlərində, “İki od arasında” romanında olduğu kimi, yenə də siyasi və ideoloji “təmizləmə” məqsədi ilə bir sıra ixtisarlar edilmişdir. Bu yeni nəşrdə həmin ixtisarlardan törəyən təhriflər də aradan qaldırılmışdır. Bunun üçün əsərin yazıcının sağlığında nəşr olunmuş nüsxələri (1931-1936) əsas götürülmüşdür.

“Əsərlər”in bu nəşrinin üçüncü cildi də yenidir. Bu cild 1977-ci ildə çap edilmiş üçüncü cilddən xeyli dərəcədə əhatəlidir. Bunun səbəbi yeni üçüncü cildə “Həzrəti-Şəhriyar”, “Altunsaç”, “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər”, “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” kimi məzmun və ideyaca dolğun, bunlarla yanaşı elmi-nəzəri aktuallığını qoruyub saxlayan bir sıra əsərlərin, maraqlı məqalələrin daxil edilməsidir.

Bu yeni üç cildlik Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin hələlik ən mükəmməl nəşri olub, geniş oxucu kütləsinin və mütəxəssislərin marağını tam təmin edəcəkdir, zənnindəyik.

Tofiq Hüseynoğlu,
filologiya elmləri doktoru, professor

Yusif Vəzir Çəmənəminlinin “İki od arasında” romanı: erməni xisləti, erməni məkri

Erməni xislətinin şeytan toxumunu səpməsi...

Yusif Vəzir Çəmənəminlinin yaradıcılığında, o cümlədən “İki od arasında” əsərində tarixilik güclü olmaqla yanaşı, konkret tarixi dövrlə bağlı da maraqlı məlumatlar var. Heç şübhəsiz ki, Yusif Vəzir Çəmənəminlinin buna nail olmasının səbəbləri olmuşdur. Həmin səbəblər sırasında onun tarixi mənbələri oxuması, bilməsi heç də az rol oynamamışdır. Odur ki, Yusif Vəzir Çəmənəminlinin tariximizə dərinədən bələdçiliyini onun yaradıcılığında hiss etməmək, duymamaq mümkün deyildir. Bu baxımdan “İki od arasında” romanında bir çox məsələlərlə yanaşı, erməni məsələsinə də yer verilir. Daha doğrusu, ermənilərlə bağlı bəzi məlumatları əldə etmək olur. Belə ki, təsvir olunan hadisələrin içərisində ermənilərlə əlaqəli hadisələr diqqəti cəlb etməyə bilmir. Yusif Vəzir Çəmənəminlinin “İki od arasında” əsərində Molla Pənah Vaqifi, Mirzə Əliməmmədi və Ohan keşişi nahara saxlayan Məmməd həsən ağanın evində yeməkdən sonra bir neçə il əvvəl Londondan Qarabağa gəlmiş Yusif Əmin adlı bir ermənidən söhbət düşür. Molla Pənah Vaqif təəssüflə qeyd edir ki, Yusif Əmin adlı erməniyi görə bilmədi. Ona deyilənə görə Yusif Əmin adlı erməni dilavər bir adam imiş. Ancaq Mirzə Əliməmmədin söhbətə qarışmasından aydın olur ki, Yusif Əmin adlı erməni dilavər olsa da, bir illəti varmış, hər sözü tüğyan imiş. Ancaq xan onun cavanlığına güzəşt edərək günahlarını bağışlamışdır. Söhbət ondan gedir ki, Yusif Əmin adlı erməni şeytan toxumu səpərək müsəlmanların qırğınıni təşkil etmək istəmişdir. Bununla da Yusif Vəzir Çəmənəminli erməni xislətinin nədən ibarət olduğunu tarixi fakta çevirmişdir. Ohan keşişin erməni Yusif Əmin barədə dedikləri də bunu təsdiq edir: “Xan çox böyük bir nəcabət göstərdi, – dedi, – Yusif Əmin, bilirsiniz, həmədanlı idi, gedib Londonda oxumuşdu, sonra Fitolburgə (Peterburqa –

B.X.) gəlir, mərdiməzar əlinə keçir, öyrədib, yolundan edirlər. Deyirlər: get, erməniləri yığ, danış, de ki, müsəlmanları qırsınlar, qorxmasınlar. Biz köməyə gələcəyik. O da gəldi. Dağıstanda, Tiflisdə və buralarda bir az dolandı, erməni tacirlərindən pul yığmaq istədi. Üç kilsəyə getdi, bizim başsız patriarxdan xeyir-dua aldı... axırda gördü bir şey çıxmıyacaq, itilib getdi Hindistana...” Ohan keşişin dediklərindən də görünür ki, ermənilərə, o cümlədən Yusif Əmin adlı erməniyə həmişə nəcabət göstərsə də, onlar müsəlmanlara qarşı olmuş, qırğınlar törətmək üçün maliyyə dəstəyi axtarmış, öz pis əməllərini həyata keçirmək üçün kilsədən, patriarxdan xeyir-dua almışlar. İç üzləri açıldıqdan, niyyətləri baş tutmadıqdan sonra xarici ölkələrə çıxıb getmişlər, erməni Yusif Əmin kimi. Erməni Yusif Əmin onu öyrədənlərin niyyətini həyata keçirə bilmədikdən sonra Hindistana getmişdir. Bu hal bir Yusif Əmin adlı erməninin simasında ermənilərin xisləti kimi həmişə olub, indi də belədir.

Erməni xislətini açmaqda Mirzə Əliməmmədin Molla Pənah Vaqifə və Ohan keşişə dediklərindən bir məqamı xatırlamaq yerinə düşər. Mirzə Əliməmməd deyir: “Yusif Əminin buraya şeytanət toxumu salmağa gəldiyini bilirdik. İrakli xanın da yanına getmişdi, üz göstərməmişdi. Xan bu məsələni mənə həvalə etmişdi. Özü ilə görüşdüm. Dedim, cəmi Azərbaycan xanlıqlarında ermənilərin sayı on min ev ola-olmaya. Bu bir ovuc xalqdan padşahlıq çıxmaz. Özləri də alverçi və əkinçi tayfadır. Tərəkmə kimi at belində qılınc oynada bilməz... Yenə öz dediyini dedi. Deyirdi, mənim dalımda ingilis padşahı durub, toplarının zərbindən yer zəlzələ edir... Xülasə, yerindən oynatmışdılar...” Mirzə Əliməmmədin dediklərində aydın olur ki, bütün dövrlərdə, eləcə də Molla Pənah Vaqifin eşikağası olduğu dövrdə, yəni Qarabağ xanlığı dövründə xarici ölkələrin öyrətdikləri Yusif Əmin kimi ermənilər padşahlıq qurmaq iddiasında olmuş, saylarının az olmasına baxmayaraq, öz niyyətlərini İrakli xandan da gizlətməmiş, şeytan toxumunu səpməkdən nə çəkinmiş, nə də utanmışlar. Elə hesab etmişlər ki, onları öyrədən havadarları arxalarında durub niyyətlərini həyata keçirməyə kömək edəcəklər. Ermənilərin bu

cür düşünmələri bütün zamanlarda eyni olmuşdur, indi də belədir, görünür ki, gələcəkdə də belə olacaqdır. Onlar bəzi xarici ölkələrin maraq dairəsinin aləti kimi istifadə olunurlar. Mirzə Əliməmmədin dediyi kimi, özləri də alverçi, əkinci tayfa olmaqla at belində qılınc oynatmağı bacarmırlar. Sadəcə olaraq bu bir ovuc xalq (ermənilər) tarix boyu, indi də kimlərsə əlində alət kimi istifadə olunurlar. Kimlərsə əlində alət kimi istifadə olunmaq erməni xislətinin bir göstəricisi kimi özünü göstərir.

Ermənilərdə yaltaqlıq, ikiüzlülük, kimlərsə yarınlmaq xisləti...

Ermənilərdə yaltaqlıq, ikiüzlülük, kimlərsə yarınlmaq xisləti də bir milli keyfiyyətdir. Bunu Ohan keşişin əsəbi bir halda Molla Pənah Vaqifə və Mirzə Əliməmmədə söylədikləri də təsdiq edir: “Bu başsızlar (erməniləri nəzərdə tutur–B.X.) bunu başa düşmərlər ki, ingilis və ya rus padşahının xətrinə Nuh zamanından bir yerdə yaşadığımız gor qonşumuzla pislik edə bilmərik. O padşahların kefinə yetişib, bura gəlincə bizi burda qırıblar: qurunun oduna yaş da yanır...” Ohan keşişin bu cür yarınlmaqla söylədikləri, həm də əsəbi halda söylədikləri erməni xislətindəki ikiüzlülüyn nə demək olduğunu bir daha təsdiqləyir. Molla Pənah Vaqif, Mirzə Əliməmməd və Ohan keşiş arasında olan söhbətdə maraqlı məqamlardan biri də erməni xalqına rəhbərlik edənlərin iç üzünün açılmasıdır. Bu mənada “İki od arasında” romanında yazılır: “Ohan burunotusunu çəkib, bir az sakit olduqdan sonra erməni xalqına rəhbərlik etməyə qalxışanların tarixçəsini anlatdı. Bu tarixçə çox qanlı və olduqca məntiqsiz bir şey idi. Hələ XVII əsrin sonlarında “Oriy” adlı birisi macəra və zənginlik arxasınca qoşaraq özünü Avropaya salmış, uzun illər İtaliyanı, Fransanı, Almanıyanı dolaşmış, cilddən-cildə girmişdi. XIV Luyə xidmət edən kimi, Pfals qurfürstünə də yaxınlaşmışdı: çeviklik və yaltaqlığı ilə bir müddətdə Vyana sarayına yaramışdı, rəcallara erməni üsyanı vədə verib, Karlovits sülh müahidəsini Vyananın faydasına olaraq çevirmək üçün rəsmi bir vəzifə ilə İstanbula belə getmişdi. Eyni zamanda Oriy Avropa ordularına sursat satıb, zəngin olmaq məqsədini də unutmamışdı. Macəra düşgünü Oriy

bu fəaliyyət az görünür. Bu dəfə o özünü Moskvaya birinci Petronun yanına verir. Böyük bir plan təqdim edir, qurfürstünə Şərqə gedib erməniləri qurtaracaq qoşununa yol istəyir. Buna razılıq göstərilməyir. Yenə erməni üsyanı vədə edilir; casusluq, bələdçilik kimi işlərə hazır olduğunu bildirir. Bu səfər ona Vartapet Minas adlı bir erməni ruhanisi də yoldaş çıxmışdı”. Deməli, Oriy adlı bir erməninin macəra və zənginlik arxasınca İtaliyanı, Fransanı, Almanıyanı gəzməsi, cilddən-cildə girərək XIV Luyə xidmət etməsi, yaltaqlığı ilə Vyana sarayına yarınlması, Avropa ordularına sursat satması və s. işlərlə məşğul olması erməni xislətindən, erməninin casusluqla məşğul olmasından xəbər verir. Ermənilərin bu xisləti həmişə olmuş və indi də davam etməkdədir. Onlar ixtiyar sahiblərindən rütbə, vəzifə almaq üçün dəridən, qabıqdan çıxır, istifadə olunur, böyük dövlətlərin maraqlarına xidmət edirlər. Yenə də Oriy adlı erməninin simasında bunu görməmək mümkün deyildir. “İki od arasında” romanında yazılır: “Petronun İran səfəri, Astrabad sahilində bir şəhər salmaq və Hindistana əl uzatmaq fikri vardı. Bu fikir onu çoxdan məşğul edir, lakin Osmanlı və İsveç dövlətləri ilə davam edən müharibə buna mane olurdu. Hər halda Oriy kimi Şərq dillərinə vaqif olan bir adamdan istifadə etmək Petronun cahangirliyinə əlverişli idi. Oriy bu vəziyyətdən lazımınca faydalandı: əvvəla, özünə miralaylıq rütbəsi verilməsini rica etdi; sonra İrana bir rəsmi heyət göndərilməsinə müvəffəq oldu. Petro şah Hüseyinə bir məktub göndərmiş, İranda yaşayan ermənilərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasını rica etdi. Bu, bəhanə idi. Əsl məsələ İrani öyrənmək, onun maddi və mənəvi qüvvələrini bilmək, əsgərinin, qalalarının, yollarının vəziyyətinə bələd olmaq idi. Deməli, erməni xalqı bir sıra macəraçıların vasitəsilə atəşə soxulur, ortalıqda böyük imperialistlər məqsədlərinə çatırdılar”. Aydınca görünür ki, tarix boyu ermənilər böyük dövlətlər tərəfindən müxtəlif yerlərə göndərilmiş, hətta müxtəlif ərazilərdə məskunlaşdırılmış, yerli sakinlərə qarşı əngəllər yaratmışlar. Tarix boyu ermənilər yaşadıkları ölkələrə xəyanət etmiş, oradakı məlumatları daha böyük dövlətlərə, daha doğrusu, marağı olan daha böyük dövlətlərə çatdırmışlar. Bu casusluq və

xəyanət xisləti Oriy adlı erməninin simasında da, daha doğrusu, əməlində də həyata keçirilmişdir.

Erməni xislətində qonşu xalqlara xəyanət...

Qonşu xalqlara düşmənçilik etmək, bu düşmənçiliyi həyata keçirmək üçün kilsə ilə, erməni ruhaniləri ilə əlaqə qurmaq xisləti də ermənilərə məxsus olan xislətdir. Hətta onlar bu xislətlərinə görə nəticədə nə qədər əziyyət çəksələr də, xislətlərindən əl çəkməmiş və indi də əl çəkmirlər. Odur ki, yenə də Oriy adlı erməni ilə bağlı “İki od arasında” əsərində oxuyuruq: “Oriy heyəti Əjdər-xan vasitəsilə İrana getdi, dönərkən Üçkilsəyə baş vurdu, erməni ruhanilərinə və mülklərinə dünyalarca vədə verib döndü. Petronu maraqlandıran məlumatlar alınmışdır, artıq İran səfərinə çıxmaq olardı. Petro bu səfəri yaptı və aldadılmış ermənilər də qonşuları ilə düşmənçilik edib, tamamilə çara bel bağladılar yerdə, Petro İrani və Qafqazı tərk edib çəkildi. Təbiidir ki, ermənilərin halı xarablaşdı, onlara qarşı böyük bir düşmənçilik vücuda gəldi...

Uzaqdakıların xatirəsi üçün qonşularla düşmənçilik etmək təcrübəsi erməni xalqına baha oturmuşdu. Bunu Ohan gözəlcə bilir və heç vaxt xatirindən çıxarmayırdı. Hər dəfə erməni məsələsi danışılanda onun hirsindən dodaqları əsirdi”.

Ermənilərin xəyanəti həmişə bağışlanıb. Onlar qonaq sifəti ilə gəldikləri ərazilərdə yerli sakinlərə qarşı yağdı olublar. Qonaq sifəti ilə Qarabağa gələn Yusif Əminin simasında bu məqamı da aydın şəkildə görürük. Belə ki, Molla Pənah Vaqif, Mirzə Əliməmməd və Ohan keşişin söhbətində Mirzə Əliməmməd deyir: “Bizim xan müdara ilə dolanmaq istəyir. Yusif Əminin bizə yağdı olduğunu bildirdik. Amma o, Qalaya gəldi, xan ilə görüşdü. Dedilər: xan onu öldürəcək. Amma... öldürmədi: Qonağa zaval yoxdur, – dedi. Özünə də bir at bağışladı...” Mirzə Əliməmmədin bu sözlərindən sonra Ohan keşiş yenə də erməniyə məxsus olan ikiüzlülüynü göstərərək deyir ki, onları (yəni erməniləri–B.X.) “duz-çörək tutsun!”

Ermənilərin gəlmə olmaları barədə...

Y.V.Çəmənzəminlinin “İki od arasında” əsərində xanla Molla Pənah Vaqif arasında olan bir söhbət də maraqlıdır. Belə

ki, Molla Pənah Vaqif xana bu gün əlinə qərribə bir kitab düşdü-yünü deyir. Onu da deyir ki, həmin kitabda bu ölkənin (yəni Azərbaycanın) tarixi ilə bağlı əhvalat və hadisələr yazılmışdır. Molla Pənah Vaqif həmin əhvalat və hadisələrin bəzilərini danışmağa başlayır. Qeyd edir ki, Məhəmmədin Məkkədən Mədinəyə köçməsindən min il qabaq Qarabağda zərdüştlər yaşamış, Turan elləri Dərbənddən, İskəndər səddindən keçərək buraları yağma etmişlər. Onu da xana nağıl etmişdir ki, “Şahnamə”də rəvayət olunan İran Turan davası Kür çayı ilə Araz çayı arasında baş vermişdir. Söhbətin bu məqamında Ağası bəy müdaxilə edərək deyir ki, Pənah xan Əfşar Fətəli xanın üstünə gedərkən o, yaralanıb Ərdəbildə yatır. Orada qoca bir şeyx onun yarasını sağaldır, həm də Ağası bəyə deyir ki, Aran böyük bir ölkə olmuş, mərkəzi isə Gəncədə yerləşmişdir. Elə bu an İbrahim xan Vaqifdən həmin vaxt ermənilərin harada olmasını soruşmuşdur. İbrahim xanın sorğusu belə olmuşdur:

“- Bəs bu ermənilər harada imiş?”

Vaqif sakit səsle:

- Ermənilər buralara çox sonralar gəlmişlər; bunlar Çingiz və Teymurləngin zülmündən qaçıb, bu dağlara sığınmışlar. Görürsənmi, erməni yaşayan yerlərə “sığınaq” deyirlər... ermənilər başı bəlalı tayfa olublar”.

İbrahim xanın Aran dövründə ermənilərin harada olmasını soruşması, Molla Pənah Vaqifin ermənilərin buralara sonralar gəlməsini deməsi istər-istəməz sual doğurur. İbrahim xan niyə ermənilərin harada olmasını (Aran dövründə) soruşur? Niyə Molla Pənah Vaqif bu suala cavab verir? Həm də ermənilərin buralara sonralar gəldiyini xanın nəzərinə çatdırır. Görünür ki, İbrahim xanın dövründə də buralarda, o cümlədən Qarabağda sığınacaq tapmış ermənilər rahat dayanmayıb, minbir oyundan çıxıblar. Doğrudan da Qarabağ xanlığı dövründə erməni mülkləri və keşişləri rus sarayı ilə əlaqələrini davam etdirmiş, Qarabağın hərbi əhəmiyyəti olan bütün sirlərini onlara çatdırmışlar. Hətta rus sarayının buraya olan diqqətini artırmaq üçün onlara vədlər vermiş, bu ərazilərin zənginliyindən danışmış, qızıl və gümüş

mədənlərinin olduğunu söyləmişlər. Yenə də “İki od arasında” əsərindən bəzi məqamlar: “Xan qayını Cümşüdü (Cümşüd ermənidir – B.X.) yanına çağırtdırdı. Cümşüd qorxu içində gəldi. Xan Ağası bəylə oturub, düşüncəyə dalmışdı. Cümşüd salam verdi. Xan onun salamını almadı. Bir az ayaq üstə qaldıqdan sonra xan onu qəzəblə süzüb: – Otur! – dedi və həyəcanla danışmağa başladı:

– Balam, sən erməni, mən müsəlman – heç məndən əziyyət görmüsən?

Cümşüd itaətli bir halda:

– Allah eləməsin, xan, – dedi, həmişə hörmət görmüşük!

– Bacın neçə ildir ki, mənim əyalımdır, məndən güldən ağır bir şey eşidib?

– Allah eləməsin!

– Atan məndən, ya rəhmətlik atamdan heç incimişdi?

– Allah rəhmət eləsin, nə rəhmətlik Pənah xandan, nə də səndən bir tikə də inciməyib.

– Yaxşı, bəs bu mülklər məndən nə istəyir? Deyirlər ki, Dızaq məliyi İsa ruslara bel bağlayıb, alt-üst danışır. Bilmir ki, bir İsanı, on İsanı, yüz İsanı, – burada xanın səsi yüksəldi, – yox eləmək mənim əlimdə bir qurtum su içmək kimi bir şeydir!..

Cümşüd yavaş səsle:

– Əlbəttə ki, xan! – dedi. – Bilirsən ki, başı batmış dörd məlik mənim atamla da düşmənçilik edib. Qudurğanlıq edirlər.

Xan yenə hiddətləndi:

– Qudurğanın boynunu sındırırlar! – dedi”.

Xan daha sonra davam edərək Cümşüdə deyir:

– “Biz dedik, müdarə ilə dolanaq, sənin bacını aldım ki, aralıqda qohumluq da olsun. Daha üzde bir, dalda da ayrı cür olmaq demədik. Adam yorğanına görə ayaq uzadar, cəmi Qarabağ xanlığında 6 min evsiniz, bir dəfə göz eləsəm, sizin toxumunuzu yer üzündən kəsərlər. Amma mən pislik eləmək istəmirəm. Deyirlər: “Papağın keçisi dərisindən, xəbərin yoxdur gerisindən”. Adam gərək gerisini düşünsün. Petro padşah sizə nələr vəd eləmişdi, nə oldu? Kəməyə gələrəm deyə, “dəliyə yel, əlinə bel” verdi, sizi müsəlmanların canına salmaq istədi. O qonaq idi –

gəldi, getdi, ortalıqda qırılan siz oldunuz. Bu, yaddan çıxdı?” Xanın bu dedikləri təsdiq edir ki, ermənilər üzde bir, dalda da ayrı cür hərəkət edir, başqa xalqlar, böyük dövlətlər tərəfindən öyrədilir və müsəlmanların canına salınır. Hiss olunur ki, ermənilər aranı o qədər qatırlar ki, xan buna dözməyib əsəbləşir və Ağası bəyə deyir:

– “Bu saat Dızağa üç yüz atlı göndər o köpək oğlu İsanı (İsa ermənidir–B.X.) tutub assınlar, evini, mülkünü dağıtsınlar! Daşı daş üstə qoymasınlar! Mən onu Dızaq sığnağına yüzbaşı tikdim, daha başıma bəla demədim”.

“İki od arasında” əsərində ermənilərin dinc oturmadıqları, gəlib-gedənin yolunu kəsdikləri, gəlmə bir xalq olduqları qeyd olunur. Bunları əsərdəki belə bir parçaya diqqət yetirməklə də müşahidə etmək mümkündür:

“Xanın yenə üzü sərtləşməyə başladı.

– Axund – dedi, – görürsən, ermənilər yenə tüğyan edib. Elə deyirsən, müdara ilə dolan. Bu da müdara! Badaralı Gapı Ballıca yolunu kəsib, gəlib-gedənə sataşır. Dığanın biri də qaçaqlıq eşqinə düşüb, üstümüzə ayaq alıb.

Vaqif düşüncəli:

– Bunlar hamısı mülklərin işidir, – dedi, – xalqı qızıdırıb, avara qoyurlar. Elə bilirlər ki, rus gəlib, bunları xan edəcək.

Xan Dızaq sığnağına atlı göndərdiyini söylədi. Vaqif heyfslənən kimi oldu və dedi:

– Nə etməli – ayrı əlac qalmayı. Bunlar dinc otursaydılar, elə vətənləri Loristanda qalardılar, daha qaçıb Qarabağa gəlməzdilər”.

Ermənilərin dini dəyərlərimizə qərəzli münasibəti...

Ermənilərin dini dəyərlərimizi hədəfə götürmələri, müsəlmanlara qərəzli münasibətləri, mənasız olaraq qaşınmayan yerdən qan çıxarmaları və s. xüsusiyyətləri də “İki od arasında” əsərində bədi detallarla açıqlanır. Belə ki, erməni qaçaq Gapı meşəlikdə Xanməmmədə hücum edir, onu qorxudur. Xan bu hadisənin necə olduğunu, necə baş verdiyini, Xanməmmədin qorxusundan Allahu – peyğəmbəri dandığını bilir. Təbii ki, əsəbiləşir, Xanməmməd-

dən hadisənin altdan-üstədən yox, düz tərəfini soruşur. Xanməmməd deyir:

“ – Düzünü deyim... Neyləyim... İş insan başına gələr... Xan sağ olsun, Balıca çayından keçib gəlirdim. Bir də meşəlikdən bir səs eşidib bərk... qorxdum. Durdum. Görəm qaçaq Gapı. Dedi: “A köpək oğlu müsəlman, deyinən Məhəmməd peyğəmbər yalançı idi, İsa doğruçu”. Xan sağ olsun, baxdım gördüm, deməsəm, bu məni vuracaq... Yer də pis yer idi, o meşədə, mən düz yerdə... Can da şirin şeydir... Əlacım kəsildi, dedim. Dedi: “Deyinən Allah da bir şey deyil, asdos (ermənicə Allah deməkdir – B.X.) yaxşıdır”. İstədim bir nəfəs alıb fikirləşim, gördüm köpək oğlunun ermənisi məni vuracaq, balalarım yetim qalacaq...

Xan qəzəbləndi:

– Demək, aftafa görməmiş bir dığadan qorxub, Allahı da dandın?

Xanməmməd bir az cəsarətlə:

– Ay xan, – dedi, – vallah, yer çox pis yer idi, sən olsaydın, elə Gapının özünə də “Allah” deyərdin!

Xan saqqıltı ilə gülməyə başladı. Vaqifin də barmağını kəsəyidin özündən xəbəri olmazdı”.

Ermənilər milli və dini zəmində böyük dövlətlər tərəfindən alət kimi istifadə olunub...

“İki od arasında” əsərində böyük dövlətlərin, xüsusi marağı olan dövlətlərin ermənilərlə əlaqəyə girməsi məsələsi diqqətdən yayınmamışdır. Rus-Osmanlı müharibəsi Kiçik Qaynarça müqaviləsi ilə nəticələndikdən sonra Rusiyanın Kırımı ələ keçirməsi, Qara dəniz sahillərinə çıxması, ancaq hələ də Yekaterinanın Şərqi proqramını bitirməməsi və buna görə də Qafqaz səfərinə hazırlığın başlanması, Şərqi işlərinin Qriqori Aleksandroviç Potyomkinə tapşırılması, o da Qafqaz xəttinə əmisi oğlu general poruçik P.Potyomkini təyin etməsi, P.Potyomkinin erməni və gürcülərlə əlaqəyə girməsini bir vəzifə kimi öhdəsinə götürməsi mətləbləri açıqlanır.

Ermənilərin bu vəziyyətdən istifadə edərək mülklərinin və keşişlərinin əlaltından apardıqları işləri dəstəkləyir, aranı qatmaq-

la məşğul olurdular. Bu barədə əsərdə oxuyuruq: “Mülklər İran padşahları tərəfindən erməni sığınlaqlarına təyin olunmuş yüzbaşılardı. Bu yüzbaşılər İranda tez-tez baş verən qarışıqlıqdan istifadə edərək mülklər rütbəsinə irsi bir ünvan kimi baxmağa və kəndini bir rəiyyət kimi istismar etməyə alışmışdılar. Odur ki, bur məliyi çıxarıb, yerinə bir ayrısını qoymaq, köhnə məliyi çörəkdən saldığı üçün, qılı-qal qoparıb, milli məsələ meydana çıxır, müsəlman-erməni düşmənçiliyi körüklənməyə başlayırdı. Çar imperializminin Şərqi siyasəti də bu haldan bol-bol istifadə edir, mülklər və keşişlər vasitəsilə əməkçi erməni xalqını əlində vasitə edirdi. I Pyotrın Qafqaza gəlib gətməsi Oriy və Vartapet Minasın vasitəsilə erməni xalqına böyük ümidlər verib, müsəlmanların üstünə qaldırması və nəticədə ermənilərin boş-boşuna qırılması bəzi ermənilərə məsələyə ehtiyatla yanaşmaq duyğusu vermişdi”. Doğrudan da Yusif Vəzir Çəmənəminli məsələnin şərhini çox dəqiq vermişdir. Həmişə erməni xalqına böyük ümidlər veriblər, onları müsəlmanların üstünə qaldırıblar. Ancaq ermənilər dəfələrlə olan bu hadisələrdən ibrət dərsi götürməyiblər. Ermənilərdən həm milli, həm dini zəmində bir alət kimi istifadə olunubdur.

Ermənilərin “xristianlıq mərhəməti”ndən istifadə etmələri...

Yusif Vəzir Çəmənəminli əsərində bəzi ermənilərin, xüsusilə Ohan keşişin çarların “xristianlıq mərhəmətinə” inanmamasından da bəhs edir. Bu da Yusif Vəzir Çəmənəminlinin nə qədər həqiqət tərəfdarı olduğunu, ağı qaradan seçmək bacarığını, məsələləri düzgün anladığını, hadisələrə düzgün qiymət verdiyini təsdiq edir. O qeyd edir ki, Ohan keşiş erməni sığınlaqlarını gəzir, nəsihətlər edir və erməni xalqını mülklərin fitnəsindən saqındırırdı. Hətta bu barədə Molla Pənah Vaqifin yanına məsləhətə gəldiyini də oxucuya çatdırır. Odur ki, əsərdəki Ohan keşişin ciddi və bir az da həyəcanlı səsə Molla Pənah Vaqifə söylədiklərini, onların arasındakı söhbəti xatırlamaq yerinə düşür:

“– Axund, – dedi, – sənənin yanına məsləhətə gəldim, yenə bizim bu mülklər sarsaq bir iş başlayıb, Allah axırını xeyr eləsin...”

Vaqif maraqla parlayan gözlərini Ohana dikib, diqqətlə dinləməyə başladı.

Ohan sözüne davam edirdi:

– Urus padşahına bir ərizə yazıblar ki, xan bizi belə eləyir, elə eləyir. Qol çəkib göndəriblər.

Vaqif acılıq ifadə edən bir səsle:

– Urusdan nə istəyirlər? – deyə soruşdu.

– Nə istəyəcəklər, istəyirlər ki, urus bura gəlib, bir erməni padşahlığını qursun. Mən, axund, bir şeydən qorxuram: urus yenə öyrədəcək ki, müsəlmanları qırın, gəlim...

– Ohan susdu, həyəcanından danışa bilmirdi.

– Axırda bu yazıq camaat qırılacaq. Vartapet Minasın qəbri odnan dolsun!”

Molla Pənah Vaqifin tədbirli, uzaqgörən, sədaqətli diplomat olduğunu təsdiq edən faktlardan biri də onun Ohan keşişə verdiyi məsləhətdir:

“ – Məsələni xana açmaq lazımdır! – dedi. – Camaat qırılınca qoy beş məlik, beş də tüğyan etmiş keşiş ölsün. Bu məsləhətdir! – Dedi və Ohanı qətiyyətlə süzdü.

Həmən durub, xanın yanına getdilər. Xan məsələni bilib, çox hiddətləndi. Sığnaqlara qoşun göndərib, asıb, kəsmək əmri vermək istədi. Vaqif özünəməxsus qılıqla xanı sakit etdi. Ohandan məsələni təfəsilatı ilə öyrənib, onu buraxdılar, sonra otaqda baş-baş verib məsləhətləşməyə başladılar”. Məsləhətləşmədən sonra yenə də Molla Pənah Vaqifin uzaqgörənliyi, məsuliyyəti, diplomat qabiliyyəti aydın şəkildə görünür. O, xana inandırıcı bir səsle deyir:

“ – Erməniləri qırsaq, urusun əlinə bəhanə düşər, gəlib səni taxtdan salar, buraları da ermənilərə verər. Məsləhətlə iş görmək lazımdır. Onlar yazır, biz də yazaq, nə ki var bildirək. Görsün ki, haqq da, zor da bizim tərəfdədir. Urusun məqsədi İranın qabağına bir qüvvət çıxarmaqdır. Səni də Fətəli xan kimi ələ almaq istər... Urus bilmir ki, bir ovuc ermənidən kar çıxmaz? Erməni məliklərini və keşişlərini birə kimi canımıza salıb, bizi zara gətirir ki, öz tərəfinə çəksin... Mənim məsləhətim belədir: bir yaxşı kağız yazım, sənin xan övladı olub, iyirmi ildən bəri Qarabağ torpağında hökm sürdüyünü, nüfuzunu, gücünü bildirim, özü də... – Vaqif

bir az duruxdu, sonra davam etdi: – Urus himayəsinə girməyə və bac da verməyə amadə olduğunu deyim. Bu kağız sabah hazır olar. Musa Soltana verərik aparıb, urus yaranalına verər, dil-cavabı nə lazımsa deyib qayıdar. Vəssalam. Musa Soltan Vüqarlı və qılıqlı bir adamdır, bu işi bacarar. Urusu erməni fitnəsindən uzaqlaşdırıb, işimizi görərik.

Xan Vaqifin təklifinə razı oldu.

– Otur yaz! – dedi və Musa Soltanın da namizədliyini qəbul etdi.

Vaqif xanın tamamilə sakit olduğunu görüb:

– Xan, – dedi – erməni sarsaqlarına da bir balaca qulaqburması lazımdır – məlik Abonu tutdur, zindana saldır. İşləbaşı odur. Ayı tənbeh lazım deyil!

Vaqif saraydakı rəsmi otağına çəkilib, Yekaterinaya məktub yazmağa başladı. Bu o məktub idi ki, Peterburq sarayının Qarabağa qarşı tərtib etdiyi planı tamamilə dəyişdi. Ermənilərin 1783 ilin mart ayında Peterburqa çatmış ərizəsinin üstünə knyaz Potyomkin-Tavriçeski: “İbrahim xanı taxtdan salıb, Qarabağda erməni əyaləti düzəltməli”, – deyə yazmışdı. Vaqif yazan məktub eyni ilin aprel ayında Peterburqa yetişib, Potyomkini əvvəlki qərarından daşındırdı: “İbrahim xanın bizə qarşı bəslədiyi sədaqət rus çariçası üçün ən gözəl bir bacdır”, – deyə Qarabağ hökmdarına sifariş elədi”. Göründüyü kimi, Molla Pənah Vaqifin məktubu rus çariçasının xana olan münasibətini dəyişir və Potyomkini İbrahim xanı taxtdan salmaq, Qarabağda erməni əyaləti düzəltmək qərarından daşındırır.

Erməni keşişinin əməlləri...

“İki od arasında” əsərində Rusiya ermənilərinin baş keşişinin də içüzü açılır. Onun da nəyin bahasına olursa, bir ovuc erməni müsəlmanların üstünə qaldırmaq istəyində olması yenə də erməni xislətindən xəbər verir. Bu barədə Şirvan xanı Mustafa xan Qarabağ vəkili Mirzə Əliməmmədə deyir: “ – Məsələ bizim zənn elədiyimiz kimi çıxmadı: burada açıqdan-açığa nəsərə və müsəlmanlıq düşmənçiliyi görünür. Qızılayağ (Zubovun bir ayağı qayırdığı üçün ona camaat arasında “Qızılayağ” deyilmişdir

– B.X.) Dərbənddən çıxandan sonra erməni mahrasası Yusif ora gəlib çıxır. Bilirsən, bu bütün Rusiya ermənilərinin baş keşişidir. Uruslar bura ermənilərini əldə saxlamaq üçün ona çox hörmət edirlər. Mahrasa Yusif başlayır Dərbənddəki bir ovuc ermənini müsəlmanların üstünə qalxızmağa. Ortaya yenə biabırçılıq düşür. Müsəlmanlar yaranal Savelyevə şikayətə gedir, Dərbənd naibi Xıdır bəy naiblikdən çıxmaq istəyir. Qızılacaq görür ki, müsəlmanlar tüğyan edəcək, urus qoşununun işi xarab olacaq, Yusifi yanına çağırır, məzəmmət eləyir, Xıdır bəyə də tapşır ki, naibliyində otursun... Görürsən, hələ məscid tikilmədən kor hasasını dayayıb!” Yusif Vəzir Çəmənzəminli ermənilərin məsələlərə münasibətini elə dəqiqliklə verir ki, bütün zamanlar özünü göstərən erməni xislətini anlamamaq olmur. Həm də Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin erməniləri yaxından tanıması, onların əməllərinə bələd olması, nə işlə məşğul olmaları və s. barədə nə qədər məlumatlı olduğunu qəbul etməmək mümkün deyildir.

Ermənilər hər bir şeydən öz mənfəətləri üçün istifadə edirlər...

Ermənilər hər bir işdən öz mənfəətləri üçün istifadə etməyi bacarır, hər bir işdə öz xeyirlərini axtarırlar. Bu hal erməni xisləti kimi Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin diqqətindən yayınmır. O, “Xarici siyasətimiz” məqaləsində yazır: “Avropa şəhərlərindən birində bir erməninin bir çocuğa güllə atdığını qəzetədə oxumuşdum. Ermənidən cinayətin səbəbini soruşduqda demişdi: “Bu cinayət ilə erməni çocuqlarının halından sizi xəbərdar eləyirəm, onları Osmanlıda qırırlar”. İştə əfkari-ümumiyyə cəlbi üçün qəribə hərəkət. Lakin bu adətdən kənar bir işdir. Amma bununla da istifadə edirlər”. Bəli, ermənilər istifadə edirlər. Hətta səslərini elə çıxarırlar ki, az qala hər kəsin onlara yazığı gəlir. Lazım gələndə bağırır, lazım gələndə yazır, lazım gələndə isə səs-küy salırlar. Y.V.Çəmənzəminli “Xarici siyasətimiz” məqaləsində yazır: “Hankı millət yaşamaq istərsə, öz dərini söyləməlidir, səsini çıxarmalıdır. Səsini çıxarmağı bilməyən və bağırmaq bacarmayan millət həmişə əzilər. Səs vasitəsi də qəzetələr və məcmuələrdir. Qonşularımızdan bağırmağı ilə məşhur ermənidir. Bu

millət dərini və tələbini bildirməkdə böyük istedad sahibidir. Rusiyada bir qəzetə yoxdur ki, erməni məsələsini yazmasın. Bundan başqa, özlərinəməxsus bir çox qəzetə və məcmuələri var. Mühəribə əsnasında Moskvada rus dilində “Armyanski vestnik” məcmuəsi verilir. Bu məcmuə başdan-başa erməniliyi təqdir və tərvic etməklə məşğul idi. Məcmuənin fikri ermənini ən mədəni bir millət şəklində Avropaya tanımaq idi. Odessada dəxi eyni fikirdə bir qəzetə çıxırdı. Bu gün İstanbulda fransızca qəzetələri var. Tələblərini Avropanın qulağına söyləməkdən çəkinmirlər”. Aydın olur ki, ermənilər dövrü mətbuatın imkanlarından məharətlə istifadə edir, qəzetlər çap etdirir, müxtəlif dillərdə nəşr olunan qəzetlər vasitəsilə hay-həşir salmaq yolu ilə gündəmdə olur, çoxlu sayda kitablar çap etdirirlər. Ermənilərin bu missiyası indi də davam edir. Onların xislətindəki bu məsələlər barədə Y.V.Çəmənzəminli “Xarici siyasətimiz” məqaləsində yazır: “Bir çox məhkum millətlərlə yavuşdan tanış oldum. Çalışmalarını gördüm. Onlarda da eyni hal – əfkari-ümumiyyəni cəlb etməyə böyük əhəmiyyət verirlər. Öz tarixlərini, ədəbiyyatlarını, başqa mədəni məhsullarını Avropanın gözünə soxmağa çalışırlar. Bu gün Paris konfransının nəzərini cəlb etmək üçün hədsiz-hesabsız kitablar çap olunur, qəzetlər nəşr olunur; hər kəs dərini, tələbini uca səslə bildirir. Eşitdiyimə görə, ermənilər bu il milli məsələlərinə dair doqquz yüz əsər təb etdirmişlər”. Y.V.Çəmənzəminli daha sonra yunanların Bəyağlunda, Qalatada küçələri zibilli saxlamalarının səbəbini açıqlayır. Qeyd edir ki, yunanlar bununla da avropalılara türkün “idarəsizliyini” göstərmək istəyirlər. O davam edərək yazır: “Bir neçə erməni uşağı cırıq-cındır libasda şəhəri dolanmışlar. Məqsəd erməni qaçqınlarının halını bəyan etmək imiş...” Ancaq özgələrinin, o cümlədən ermənilərin məqsədli şəkildə gördükləri işlərin müqabilində müsəlman aləmində çox az çalışırlar. Nəticədə dərldərimiz, problemlərimiz dünyaya az bəyan olur. Y.V.Çəmənzəminli “Xarici siyasətimiz” məqaləsində qeyd edir: “Bizim müsəlman aləmində əfkari-ümumiyyənin rəğbətini qazanmaq üçün az çalışırlar. Onun üçün də dərldərimiz kimsəyə bəlli olmur və bizlə maraqlanan az olur. Son səyahətim

zamanında bir çox Avropa siyasiyunu ilə görüşdükdə, təəssüf ki, acib hallar gördüm. Bizim Azərbaycanın nerədə olduğunu çoxları bilmirmişlər. Siyasi adamlar məmləkətimizdən xəbərsiz olduqda, yəqin adi adamların heç də xəbəri yoxdur. Böylə olduqda biz ermənilərdən də çox çalışmalıyıq ki, özümüzü tanıdaq. Bu yolda birinci addımları səfirlərlə konsullarımız atmalıdırlar. Gürcü konsulxanalarında bir mətbuat şöbəsi var. Bunun vasitəsilə məhəlli qəzetələrə Gürcüstünə dair məlumat verilir. Biz də eynini düzəltməliyik. Tariximizi, məmləkətdə sayımızı və iqtisadi qüvvəmizi aləmə bildirməliyik”. Qəzet və kitab çapı vacib olsa da, müsəlmanların bu işə biganəliyi olmuşdur.

– Ermənilər millətin (yəni özlərinin) işini unutmur, bu yolda pul qoymağa, var-dövlət xərcləməyə özlərini hazır bilirlər. Bu hazırlıq onlara imkan yaradır ki, haqsız, ədalətsiz və məkirli işlərini də həyata keçirə bilsinlər. Tarix boyu belə olub, indi də belədir.

Buludxan Xəlilov,
filologiya üzrə elmlər doktoru, professor

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri

- 1887** - Yusif Vəzir Çəmənzəminli Məşədi Mirbaba oğlu sentyabr ayının 12-də Şuşada nüsxəbənd ailəsində anadan olmuşdur.
- İlk əvvəl Şuşada “Kar Xəlifə” ləqəbi ilə tanınan Molla Mehдинin məktəbində oxumuşdur.
- 1896** -Haşimbəy Vəzirovun məktəbinə getmişdir.
- 1897** - İmtahan verib realni məktəbin birinci hazırlıq sinfinə qəbul olunmuşdur.
- 1899-1900** - Şuşa realni məktəbinin I sinfinə qəbul edilmişdir.
- 1903-1904** - Bakı realni məktəbində təhsil almışdır.
- 1904** - Rus dilində “Jaloba” adlı ilk şeirini yazmışdır.
- Realni məktəbdə Mirhəsən Vəzirovla birlikdə “Fokusnik” adlı yumoristik, satirik ədəbi-bədii məcmuə çıxarmışdır.
- 1905** - İyun ayında Aşqabada getmişdir.
- 1906** - “Molla Nəsrəddin” jurnalının 24-cü sayında ilk karikaturası “Heykəli Məhəmmədəli şah” adı ilə çıxmışdır.
- Bakıda realni məktəbin altıncı sinfinə daxil olmuşdur.

- 1907** - “Şahqulunun xeyir işi” adlı ilk hekayəsini yazmışdır.
- Aşqabada getmiş, orada avtobioqrafik “Kamal” hekayəsini yazmışdır.
- İlk mətbu əsəri 2 oktyabrda “Molla Nəsrəddin” jurnalında “Müdiri-möhtərəm” sərlövhəli məktubu “Bakı realni şkolasının altıncı sinfinin şagirdi Miryusif Vəzirov” imzası ilə çap olunmuşdur.
- 1909** - Bakı realni məktəbini bitirmişdir.
- Ali təhsil almaq üçün Peterburqa getmişdir.
- Avqust-sentyabr aylarında Aşqabadda olmuşdur.
- Daşkənddə altı ay kursda oxuyub, Universitetə daxil olmaq hüququ qazanmışdır.
- 1910-1915** - Müqəddəs Vladimir adına Kiyev İmperator Universitetinin hüquq fakültəsində təhsil almışdır.
- 1911** - Kiyevdə “Məlik Məmməd” əsəri ayrıca kitab şəklində çap olunmuşdur.
- 1913** - “Arvadlarımızın halı”, Qanlı göz yaşları” (Arvadlarımızın məişətindən) kitabları Bakıda çap olunmuşdur.
- 1915** - Kiyev Universitetinin Saratov şəhərinə köçürülməsi ilə əlaqədar Saratova getmişdir.
- Aşqabadda “Günah” romanını (“Studentlər”in ilk variantı) Saratovda tamamlamışdır.
- 1916-1917** - Saratov şəhər məhkəmə palatasında, yerli şəhər idarəsində çalışmışdır.

- 1918** - Rusiyada vətəndaş müharibəsi başladıqdan sonra Rovno, Buqaç şəhərlərində mülki işlərə baxan idarələrdə, daha sonra Simferopol şəhərində hüquq direktoratında vəkilməsləhətçi işləmişdir.
- 1919-1920** - Azərbaycan Demokratik Respublikanın İstanbulda səfiri olmuşdur.
- 1919** - Simferopolda (Kırım, Ağ məscid) “Litva tatarlarının tarixi” kitabını yazıb çap etdirmişdir.
- 1920** - İstanbulda “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabını çap etdirmişdir.
- Türkiyə kitabxanasında elmi işçi kimi fəaliyyət göstərmişdir.
- 1922** - “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı Parisdə, fransız dilində çap olunmuşdur.
- 1923-1925** - İstanbuldan Parisə getmiş, Parisin yaxınlığında Klişi şəhərində, zavodda fəhləlik etmişdir.
- 1925** - Paris siyasi elmlər məktəbinin diplomatiya fakültəsini bitirmişdir.
- “Kommunist” qəzetində “Müsavətçiyə cavab” məktubu çap olunmuşdur.
- 1926-1927** - 3 apreldə Bakıya qayıtmış, burada “Bakı işçisi” kooperativ nəşriyyatında bədii ədəbiyyat şöbəsinin müdiri olmuşdur.

- 1927-1930** -Azərbaycan Dövlət Plan Komitəsinin ictimai-mədəni bölməsinin əməkdaşı kimi fəaliyyət göstərmiş, eyni zamanda Azərbaycan Dövlət Universitetinin aspirantı olmuşdur.
- 1927** - 29 dekabrda kəndli qızı Bilqeyis Əsəd qızı Acalova ilə ailə qurmuşdur.
- 1930-1935** -Məşədi Əzizbəyov adına Azərbaycan Dövlət Sənaye institutunda (dil və ədəbiyyat kafedrasında) assistent-müəllim işləmişdir.
- 1931** -“Günah” romanı “Studentlər” adı ilə təkmilləşdirilmiş halda Bakıda çap olunmuşdur.
- “Gələcək şair” hekayəsi Bakıda azərbaycanca və Daşkənddə özbək dilində ayrıca kitab kimi çap olunmuşdur.
- 1935-1938** -“Azərnəşr”də tərcüməçi və redaktor işləmiş, “Ədəbiyyat qəzeti” redaksiyasında məsləhətçi vəzifəsində çalışmışdır.
- 1938-1939** - Özbəkistan SSRİ-nin Ürgənc şəhərində, Xarəzm Vilayəti Pedaqoji İnstitutunda rus dili müəllimi işləmişdir.
- 1940** - XDİK-nın mayoru R.Markaryan 25 yanvarda Özbəkistanın Ürgənc şəhərində Xarəzm Vilayəti Pedaqoji İnstitutda müəllim işləyən Y.Vəzirovun həbsi barədə qətnamə imzalamışdır.
-28 yanvarda həbs olunub Bakıya gətirilmiş, 11 iyunda 8 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilmişdir.

- 1943** - Qorki Vilayətinin Suxobezvodnoye kəndində həbsdə olarkən pellaqra xəstəliyindən vəfat etmişdir.
- 1956** - Fevral ayının 28-də Azərbaycan SSR Ali Məhkəməsi tərəfindən ona bəraət verilmişdir.
- 1966-1977** - “Əsərləri”nin üçcildliyi çap olunmuşdur.
- 1987** - Anadan olmasının 100 illiyi tamam olmuşdur.
- 1993** - Azərbaycan Yazıçılar Birliyi “Əli və Nino” romanının müəllifinin Yusif Vəzir Çəmənəminli olması haqqında qərar qəbul etmişdir.
- 2007** - Anadan olmasının 120 illiyi tamam olmuşdur.
- 2011** -“Azerbaijan International” jurnalının “Əli və Nino”ya həsr edilmiş xüsusi buraxılışı Azərbaycan və ingilis dillərində çapdan çıxmışdır.
- 2016** - Rejissor Asif Kapadianın quruluşunda “Əli və Nino” filmi çəkilmiş, Heydər Əliyev Mərkəzində filmin premyerası keçirilmişdir.
- Elçin Hüseynbəyli Y.V.Çəmənəminlinin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş “Yenə iki od arasında” romanını yazmışdır.
- 2017** -Y.V.Çəmənəminlinin anadan olmasının 130 illiyi tamam olmuşdur.
- Rejissor Asif Kapadianın quruluşunda “Əli və Nino” filminin Brüsseldə Avropa Parlamentində təqdimatı keçirilmişdir.

Yusif Vəzir Cəmənzəminlinin müdrik fikirləri

Bizim bütün məqsəd və amalımız Azərbaycanımızdır!

Ən yüksək sənət mənəviyyat qanadlarında yaranır. İstibdadın mahirliyi bu qanadı qırmaqdır. “Mən yaradıram” – demək, “qanadlanıram” – deməkdir...

Yazıçı alim və geniş məlumatlı adam olmalıdır. Məlumat olmasa, yazıçı yüksələ bilməz.

Hər ölkənin ədəbiyyatı o ölkənin tarixi qədər qədim olmalıdır.

Azərbaycan türkləri zəngin bir xalq ədəbiyyatına malikdirlər.

Ey ziyalılar! Qafqaziyanın böyük və bərəkətli bir qismi biz Azərbaycan türklərinindir. Burada torpağın və mülkün çoxu bizim, dövlət bizim, onda yaşayan millətin çoxu bizim, danışılan dil bizim, ruhumuzu bəsləyən musiqi və ədəbiyyat bizim...

Azərbaycanda hamıdan artıq olan biz türkləri mülahizə etdikdə özümüzü xoşbəxt görürəm, çünki torpağımıza söykənsək, heç bir düşmən bizə xətər yetirə bilməz.

Nağıl xalq ədəbiyyatına məxsusdur. Xalqın ruhunun, etiqadlarının məhsuludur. Bütün şüarlarımız xalqa doğru olduğu

üçün nağılın əhəmiyyəti bir qat daha artır. Belə olan surətdə nağıllarımızı toplamaq və nəşr etmək ən birinci mədəni məsələlərimizdən olmalıdır.

Ana insaniyyətin məşəl aparanıdır. Bu nə qədər qabil olsa, bir o qədər insaniyyətin getdiyi yolu lazımınca işıqlandıрмаğa qadir olar. Bunu həqiqi analar gözəlcə düşünürlər və çalışırlar ki, daha da qabil və kamil olsunlar.

Görkəmli şəxsiyyətlər Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin Azərbaycan folkloruna, ədəbiyyat tarixinə dair dərin elmi fikirləri və nəzəri tədqiqatları bu gün də böyük əhəmiyyətə malikdir.

Yusif Vəzir Çəmənzəminli Azərbaycan bədii nəsr tarixində orijinal simalardan biridir. Xalq yumoruna, xüsusən də Molla Nəsrəddin və Bəhlul Danəndə lətifələrinə incədən-incəyə bələd olan, elmi yaradıcılığında ona yüksək qiymət verən, bədii yaradıcılığında isə ondan məharətlə, yerli-yerində istifadə edən ədibdir.

Kamran Məmmədov,
filologiya elmləri doktoru, professor

XX əsrin və sovet dövrü ədəbiyyatının ideya-sənətkarlıq cəhətdən zənginləşməsində Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin özünəməxsus mövqeyi vardır. Əlinə qələm aldığı ilk vaxtlardan xalqa xidmət etməyə can atan bu qüdrətli ədibin bənzərsiz sənət dünyası indiyədək müxtəlif aspektlərdə təhlil olunsa da, hələ bir sıra məsələlər öz araşdırıcısını gözləyir.

Yavuz Axundov,
filologiya elmləri doktoru, professor

Yusif Vəzir folklorumuzun, milli ədəbiyyatımızın, keçmiş tariximizin, musiqimizin tədqiqatçısı kimi milli mədəniyyətimizə yorulmadan xidmət etmişdir. Əgər hər bir həqiqi yazıçı üçün çox vaxt xüsusi mövqe tutub tək qalmaq hünər tələb edirsə, Çəmənzəminli bir sənətkar kimi bu hünər ilə payına düşən bütün ağır sınaqlara davam gətirmiş və doğruçu, vicdanlı yazıçı sözü uğrunda fədailik missiyasını yerinə yetirmişdir.

Ənvər Məmmədyanlı,
Xalq yazıçısı

Mənim Çəmənzəminlinin istər söhbətlərindən, istər əsərlərindən aldığı təəssürat budur: Yusif Vəzir Çəmənzəminli bizim nasir yazıçılarımız arasında ən savadlısı, elmi, fəlsəfi, tarixi məlumatca ən güclüsü olmuşdur. Xüsusən, folklor ədəbiyyatımızın fəlsəfi və tarixi izah və təhlilini mən ondan öyrənmişəm. Folklorumuzunu islamiyyətdən qabaqki tarixi həyatımız və fikir dünyamızla ta zərdüştiliyə qədər rəbitələndirilməsi elmimizdə, demək olar, hər kəsdən əvvəl onun işi olmuşdur. O, hələ ədəbiyyatşünaslığımızda və ədəbi tənqidimizdə layiq olduğu qiyməti almamışdır.

Əkrəm Cəfər,
filologiya elmləri doktoru, professor

Yusif Vəzir sənəti öz dərinliyi, təsirliliyi və orijinallığı ilə ədəbi fikrin diqqət mərkəzində dayanırdı. Zəmanəsinin qabaqcıl meyillərini düzgün dərk edən ədib, inqilab ərəfəsində üzünü həmvətənlərinə çevirərək, onları vaxtı itirməməyə, birləşib zülmə, istibdada son qoymağa çağırırdı. Onun mətbuat səhifələrindən ehtirash çıxışları, ürəkləri rıqqətə gətirən odlu sətirləri təkcə Rusiya və Azərbaycanda deyil, həm də onun hüdudlarından kənar da özünə pərəstişkarlar, həmfikirilər tapırdı. Bu dövrlərdə onu İranda və Türkiyədə mütərəqqi fikirli bir ziyalı kimi tanıyır, hekayə və məqalələrini oxuyurdular.

Bəylər Məmmədov,
filologiya elmləri namizədi

Azərbaycan tarixi, coğrafiyası və iqtisadiyyatı, onun mədəniyyəti və mənəviyyatı Yusif Vəzir Çəmənzəminlini bütün yaradıcılığı boyu dərinləndirən maraqlandırmış və məşğul etmişdir. Böyük yazıçı hələ tələbəlik illərində yazdığı hekayələrində, məqalə və risalələrində bu sahədə bilik və düşüncələrini daim doğma xalqına çatdırmağa çalışmış, ziyalılarımızı tariximizi və dilimizi öyrənməyə çağırmışdır. Bu çağırışı eşitmək istəməyənləri isə mənəviyyətsizlikdə, siyasi, milli, hətta iqtisadi düşüncəsizlikdə günahlandırmışdır.

millətlərin dostluğu və qardaşlığının dinc və mehriban yaşamalarının təbliğinə çalışan yazıçı milli məsələyə münasibətini “Studentlər” romanında daha geniş əks etdirmişdir.

Milli məsələnin xalqın müqəddəratı, taleyi, ərəzisi, dini, dili, mədəniyyəti və mənəviyyəti ilə, milli oyanışla əlaqədar münasibətlərin toplusu kimi vahid bir məqsədə yönəldilməsində Yusif Vəzirin əvəzsiz xidmətləri olmuşdur.

Zəngin və çoxyönlü yaradıcılıq yolu keçən, siyasi-ictimai həyatla, ədəbi mühitlə, çeşidli sənət adamları ilə, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilə daha sıx bağlı olan, cümhuriyyətin carçısı, Ukraynada nümayəndəsi, Türkiyədə elçisi kimi tanınan, Fransada sıxıntılı mühacir həyatı yaşayan, 30-cu illərdə vətənə dönüb, 1938-ci ildə repressiya qurbanı olan Y.V.Çəmənzəminlinin maraqlı memuarları və avtobioqrafik əsərlərini elmi-tədqiqat mövzusunə çevirmək və sistemli şəkildə öyrənmək elmi vəzifədir, vətəndaşlıq borcudur. Yusif Vəzir öz həmkarları arasında yeganə sənətkardır ki, Qarabağ tarixi, Şuşa mühiti, həyatının Ukrayna, Türkiyə, Fransa dövrü, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti, onun liderləri, Azərbaycan mühacirləri və başqa gərəkli, az öyrənilmiş məsələləri faktlarla bədii əsərlərinə gətirmişdir.

Ömrü boyu bədii nəsr sahəsində qələm çalan Yusif Vəzir sənət və ədəbiyyat aləmində həm gözəl tarixi romanlar müəllifi, həm də kiçik hekayələr ustası kimi şöhrət qazanmışdır.

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin hekayələrinə ümumi bir nəzər saldıqda, aydın görmək olur ki, bu əsərlər müxtəlif mövzularda olub, müxtəlif məsələləri əks etdirir. Lakin hekayələrin mövzuları və əks etdirdiyi məsələlər nə qədər müxtəlif olsa da, bunların hamısının arasında zəncirvari mənə və məzmun bağlılığı var. Sanki bütün bu hekayələr vahid süjet xətti olan böyük və mürəkkəb bir əsərin bir-biri ilə möhkəm əlaqəsi olan parçalarıdır.

Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən biri, öz yaradıcılığı ilə milli ədəbiyyatımızın çərçivəsindən çıxaraq, ümumsovet ədəbiyyatında tanınmış məşhurlaşmış sənətkarlarımızdan biri də Yusif Vəzir Çəmənzəminlidir. Onun görkəmli şəxsiyyətlərimiz cərgəsində öz yeri, öz mövqeyi vardır. Çəmənzəminli sözün geniş mənasında ədibdir, öz xalqının etimadını doğrultmuş, qələmini onun xidmətinə vermiş, xalqdan ilham almış, xalqın həyatını təsvir etmişdir.

Folklorun tədqiq, təhlil və təbliğində də Yusif Vəzir müstəsna xidmətləri olan sima kimi tanınmışdır. O, bədii yaradıcılığında bu zəngin xəzinədən məharətlə faydalandığı kimi, mürəkkəb folklor aləminin tarixi-nəzəri məsələləri ilə də bir alim kimi çox ciddi məşğul olmuşdur.

Yusif Vəzir Çəmənzəminli yardıncılığı boyu vətən məhəbbəti, azərbaycançılıq, milli təəssübkeşlik, ümumiyyətlə milli ideyalara sədaqət ifadə edən detalları önə çəkmişdir. Bütün ömrü boyu

Tofiq Hüseynoğlu,
filologiya elmləri doktoru, professor

Əkbər Ağayev,
filologiya elmləri doktoru, professor

Bəhlul Abdullayev,
Əməkdar elm xadimi,
filologiya elmləri doktoru

Vaqif Arzumanlı,
filologiya elmləri doktoru, professor

Əlikram Tağıyev
fəlsəfə elmləri doktoru, professor

Əflatun Saracılı,
filologiya elmləri doktoru, professor

Ədibi müasirlərdən fərqləndirən mühüm bir cəhət də onun şifahi xalq ədəbiyyatına hərtərəfli bələd olması, geniş mütaliə, dərin bilik və məlumat sahibi kimi tanınmasıdır.

Firidun Hüseynov,
filologiya elmləri doktoru, professor

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin hekayələri orijinal, fərdi üslubi xüsusiyyətlərinə, özünəməxsus yazı manerasına, təsvir və təhkiyə vasitələrinə görə seçilir, diqqəti cəlb edir. Onun əsərlərinə başqa tənqidi realistlərdən fərqli olaraq lirik-dramatik ricətlər, psixoloji təsvir güclüdür.

Xalid Əlimirzəyev,
filologiya elmləri doktoru, professor

Yusif Vəzir Çəmənzəminli bu gün də, sabah da bizdən sonra gələcək neçə-neçə nəsillərin sevimli yazıçısı olaraq qalacaqdır.

Özündən sonra çox zəngin ədəbi irs qoyub getmiş olan Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin əsərləri tədqiq və təbliğə layiq bir xəzinədir.

Yusif Vəzir Çəmənzəminli də hekayə janrının gözəl nümunələrini vermiş C.Məmmədquluzadə, Ə.Haqverdiyev kimi yazıçılarımızla yanaşı duran bir ədəbi simadır...

Məryəm Axundova,
jurnalist

ƏSƏRLƏRİ

Kitabları

1911

1. Ağa Kərim xan Ərdəbili: komediya, dörd məclisdə /Çəmənli Əliquluxan (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Səda mətbəəsi, 1911.- 51 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

2. Döymə qarımı, döyərlər qarını: Dörd pərdəli komediya /Çəmənli Əliquluxan (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Səda mətbəəsi, 1911.- 85 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

3. İki hekayə: Ağ buxaqda qara xal; Toy /Çəmənli Əliquluxan (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Səda mətbəəsi, 1911.- 24 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabda “Ağ buxaqda qara xal” hekayəsində gənc bir mərsiyəxanın gözəl qadına olan məhəbbətindən danışılır. “Toy” hekayəsində isə gənc qızın qoca biri ilə toy mərasimindən söhbət açılır.

4. Məlik Məhəmməd: (Bir qrup Kiyev tələbələri) /Çəmənli Əliquluxan (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Kaspi şirkəti mətbəəsi, 1911.- 32 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

5. Vay şələküm məlləküm: Məzhəkə bir məclisdə /Çəmənli Əliquluxan (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Səda mətbəəsi, 1911.- 19 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

1912

6. Üç hekayə: “Ağsaqqal”, Qumarbazın arvadı”, Polis paltosu” /Çəmənli Əliquluxan (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Səda mətbəəsi, 1912.- 34 s.- Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

7. Yeddi hekayə: “Divanə”, “Yeni fars”, “Cümə axşamı”, “1905-ci il”, “Hacı Müslimənin sərgüzəşti”, “Məşədi və Kərbəlayı” /Çəmənli Əliquluxan (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi, 1912.- 43 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

1913

8. Ağ saqqal /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı, Səda.- 1913. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabda ağsaqqal sözünün qurbanı Gülsüm qarının faciəli elçilik məsələsi haqqında hekayə verilmişdir.

9. Arvadlarımızın halı: Kiyev ali məktəb türk talibə və tələbələrində oxunmuş bir xütbə /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi, 1913 (1331 h.).- 36 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində

Kitabda Azərbaycan qadınlarının vəziyyətindən danışılır.

10. Cənnətin qəbzı: hekayə /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi, 1913.- 55 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitab Veyləbadlı usta Ağabalanın faciəli həyatı haqqındadır.

11. Həyat səhifələri: hekayələr /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi, 1913.- 47 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində

Kitabın içindəkilər: Cavan; Son bahar; Dəli, Dərs, Xanın qəzəbi; Din ayrı qardaşlar; Qız məktəbində.

12. Qanlı göz yaşları: Arvadlarımızın məişətindən /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi, 1913.- 32 s.- Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabda qadın hüququ mövzusunda “Hərrac”, “Xunabə”, “Yuxu”, “Hədərən-pədərən” kimi əsərləri daxil edilmişdir.

1917

13. Azərbaycan muxtariyyəti /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi, 1917.- 10 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabın içindəkilər: Ayılın, toplaşın! (Türk millətinə xitab); Muxtariyyət nədir; Məhəlli muxtariyyət; Muxtariyyət bizə nə verəcək?; Muxtariyyətə layiqik; Muxtariyyəti nə cür ala bilərik?; Muxtariyyətimizin əsl mənası.

1918

14. Biz kimik və istəyimiz nədir? /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: “Müsavat” Türk Ədəmi Mərkəziyyət Firqəsi Nəşriyyatı, 1918.- 15 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabın içindəkilər: Müqəddimə; I.Əsl məqsəd; II.Xarici məsələ; III.Daxili məsələlər; IV.İqtisadi işlər; V.Rəncbərlərə istədiyimiz; VI.İşçilərə və fəhlələrə istədiyimiz; VII.Ədliyyə işləri; VIII.Maarif işləri; IX.Axırkı sözlərim.

1919

15. Azərbaycan və azərbaycanlılar /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli) //Millət.- 1919.- iyul, №111, 113, 114, 115, 116. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabın içindəkilər: Tarixə bir nəzər; Etnoqrafik hüddud; Mətbuat; Musiqi; İqtisadi məsələlər; Məktəblər; Qadın məsələsi.

16. Litva tatarları tarixi /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: Millət nəşriyyatı, 1919.- 25 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabın içindəkilər: Müqəddimə; I.Litvanyada birinci tatar mühacirləri; II.Knyaz vitovt zamanı; III.Litvanyada tatar axınının sonrakı davamı; IV.Litvanya tatarlarının üçüncü siqizmund ulusundan əvvəlki halları; V.Üçüncü siqizmund zamanı sıxıntıları; VI.Yeni Poloniya qanunları və tatar; VII.Rus qanunları; VIII.Litvanya tatarlarının sayı; XIX əsrin ortalarındakı xəbərlər; IX.Litvanya tatarlarının məişətinə dair; X.Xülasə.

1920

17. Biz kimik və istəyimiz nədir? /Yusifbəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəmli).- Bakı: Orucov qardaşlarının elektrik mətbəəsi, 1920.- 15 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabın içindəkilər: Müqəddimə; I.Əsl məqsəd; II.Xarici məsələ; III.Daxili məsələlər; IV.İqtisadi işlər; V.Rəncbərlərə istədiyimiz; VI.İşçilərə və fəhlələrə istədiyimiz; VII.Ədliyyə işləri; VIII.Maarif işləri; IX.Axırkı sözlərim.

1921

18. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- İstanbul: Amirə mətbəəsi, 1921.- 103 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabın içindəkilər: Bir neçə söz; **I hissə:** Müqəddimə; Şifahi və yazılı ədəbiyyatımız; İstə ədəbiyyatımızın getdiyi yol; Şifahi ədəbiyyatımız: Bayatı; Ağı; “Vəsfı-hal”; Səyaçı sözləri; Düzgü; Tapmaca. **Yazılı ədəbiyyatımız:** Nəsimi; Xətayi; Füzuli. **II Hissə:** Mirzə Fətəli Axundov; Zakir; Durnalara xitab; Kazım bəy; Şirvanlı Seyid Əzim; Sabir; Yaralı quş. **Osmanlıda yetişmiş Azərbaycanlı müəlliflər:** 1.Şirvanlı Seyid Yahya Cələləddin; 2.Şirvanlı Fətulla; 3.Mahmud bin Məhəmməd Dilşad Şirvani; 4.Yusif Ziyaəddin Məxdum; 5.Baba Nemətulla Mahmud Naxçıvani; 6.Mühiəddin Məhəmməd Qarabaği; 7.Azəri İbrahim Çələbi; 8.Molla Əhməd Şəmsəddin Qarabaği; 9.Şirvanlı Əbdürrəhim; 10.Üşşaqi Şəmsəddin Şirvani; 11.Məhəmməd Əmin bin Sədrəddin Şirvani; 12.Sadiq Əfəndi Şirvani; 13.Yusif bin İbrahim Şirvani; 14.Əbu-Bəkr bin Rüstəm Şirvani; 15.Həmzə Nigari Qarabaği; 16.Əhməd Həmdi Əfəndi Şirvani; 17.Şirvanlı Məhəmməd Xalis Əfəndi; Hüseyinzadə Əli bəy.

19. Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan /Yusif bəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- İstanbul: Ovqaf mətbəəsi, 1921.- 55 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitabda Yusif Vəzir Azərbaycanın keçmişinə, bu gününə və gələcəyinə ayna tutmağa çalışırdı. Çəmənəminli türkologiya elmi çərçivəsində azərbaycanşünaslığın müstəqil istiqamət (“azərolojiya”) kimi öyrənilməsinə təklif edirdi. O, bu əsərində Azərbaycanın tarixi sərhədlərini göstərir, əsas bölgələrinin ayrı-ayrılıqda tarixi, iqtisadi, coğrafi arayışlarını verir, tarixi şəxsiyyətlərimizin xidmətlərini sadalayır.

1923

20. Cənnətin qəbzı /Yusif bəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- Bakı: A.Q.F.B.Q. nəzdindəki “Bakı fəhləsi” kooperativ nəşriyyatı, 1923.- 44 s. - Ərəb əlifbasında.

Kitab Veyləbadlı usta Ağabalanın faciəli həyatı haqqındadır.

1926

21. Keçmiş səhifələr: hekayələr: 2-ci nəşri /Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- Bakı: Bakı işçisi, 1926 (1695 h.).- 129, [1] s.- Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində

Kitabın içindəkilər: Bir neçə söz; Xanın qəzəbi; “İki fars”; Divanə; Müsəlman arvadının sərgüzəşti; Cümə axşamı; 1905-ci il; “Din ayrı qardaşlar”; Məşədi və Kərbəlayı; Hacı; Cavan; Son bahar; Dəli; “Dərs”; Qız məktəbində; Borclu; Qeyd; Üç gecə; Bir qəpik; Kənddən şəhərə göndərilən bir kağız; Əziz; Toy; Üç; Sərhəd məsələsi; Qumarbazın arvadı; Polis paltosu; Dürnisə və Kərbəlayı Avaz; Zeynal bəy; Ağsaqqal; Şaqqulunun xeyir işi.

22. Məlik Məhəmməd: (xalq nağılı) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- Bakı: “Bakı işçisi” kooperativ nəşriyyatı, 1926.- 16 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

1927

23. Cənnətin qəbzı /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- Bakı: Azərnəşr, 1927.- 27 s. - Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

Kitab Veyləbadlı usta Ağabalanın faciəli həyatı haqqındadır.

24. Keçmiş səhifələr: hekayələr /Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- Bakı: Bakı işçisi, 1927.- 100 s.

Kitabın içindəkilər: Bir neçə söz; Xanın qəzəbi: (keçmiş məişətimizdən); “Yeni fars”; Divanə; Müsəlman arvadının sərgüzəşti; Cümə axşamı; 1905-ci il; Din ayrı qardaşlar; Məşədi və Kərbəlayı; Hacı; Cavan; Son bahar; Dəli; Dərs: (studentlər məişətindən); Qız məktəbində; Borclu; Üç gecə; Bir qəpik; Kənddən şəhərə göndərilən bir kağız; Əziz; Toy; Üç; Sərhəd məsələsi; Qumarbazın arvadı; Polis paltosu; Dürnisə və arvadı Eyvaz; Zeynal bəy; Ağ saqqal; Şaqqulunun xeyir işi.

1928

25. Arvadlarımızın halı /Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli).- Bakı: Azərnəşr, 1928.-37 s.- Ərəb əlifbasında Azərbaycan dilində.

1930

26. Qazanc yolunda: hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli.- Bakı: Azərnəşr, 1930.- 93, [1] s.

Kitabın içindəkilər: Bir neçə söz; Qazanc yolunda; Qoz ağacı; Sidi; Şair; Nahaq qan; "Namussuz"; Zeybək qızı; Xunabə; Osman Devlətşin; Doqquz ay keçmiş; Bir qaçqının dəftərindən; Hərrac; Yuxu.

27. Studentlər: tələbələrimizin inqilabdan əvvəlki həyatından bir parça /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli.- Bakı: Azərnəşr, 1930.- 170 s.

Kitabdakı "Sudentlər" romanı Kiyevdəki türk (azərbaycanlı) tələbələrin 1910-15-ci illərdəki fəaliyyətləri, əsərin ikinci hissəsi olan "1917-ci ildə" romanı isə baş qəhrəmanın - Rüstəmbəyin həmin ildəki həyatı və düşüncələri haqqındadır.

1931

28. Studentlər: I hissə /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli.- Bakı: Azərnəşr, 1931.- 170 s.

Kitabdakı "Sudentlər" romanı Kiyevdəki türk (azərbaycanlı) tələbələrin 1910-15-ci illərdəki fəaliyyətləri, əsərin ikinci hissəsi olan "1917-ci ildə" romanı isə baş qəhrəmanın - Rüstəmbəyin həmin ildəki həyatı və düşüncələri haqqındadır.

1933

29. Qaranlıqdan işığa /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli; red. və müqəddimə M.Arif.- Bakı: Azərnəşr, 1933.- 48 s.

Kitabın içindəkilər: M.Arif. Müqəddimə.- Xanın qəzəbi; Ağsaqqal; Polis paltosu; Zeynal bəy; Sərhəd məsələsi; Məşədi və Kərbəlayı; Qoz ağacı; Dərdli Züleyxa.

1934

30. Qızlar bulağı: roman /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli; red. R.Rza; burax. H.Zeynallı.- Bakı: Azərnəşr, 1934.- 162, [2] s.

"Qızlar bulağı" ədibin tariximiz haqqında hələ yaradıcılığının ilk dövrlərindən başladığı axtarırlarının ciddi bədii nəticələrindən

biridir. Əsərdə qədim ailə şəkillərinin təsvir və şərhinə xeyli yer verilmişdir. Lakin o, məişət, yaxud ailə-məişət romanı deyildir; bütövlükdə qədim cəmiyyət haqqında, insanın əzəli və əbədi istəyi, arzu və xəyalları haqqında Azərbaycan ədəbiyyatının ilk tarixi-fəlsəfi roman nümunəsidir. Əsərdə müharibə insanın ardıcıl səadət axtarırlarına, inadlı irəliləyişinə ən böyük təhlükə və maneə kimi göstərilmişdir. O bu xalqın mənşəyini, uzaq zamanların qaranlığında itən köklərini arayıb axtarmış və romanda özünə-məxsus baxımdan əks etdirmişdir.

31. Yaramaz: Şura yazıçılarının I Ümumittifaq qurultayına /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli; red. H.Mehti.- Bakı: Azərnəşr, 1934.- 98, [2]s.

Kitabın içindəkilər: Son səhifə; Qaynananın oyunları; Yaramaz; Yaş söhbətləri; Cənnətin qəbzi.

1935

32. Studentlər: II hissə: roman /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli; red. M.Ələkbərli.- Bakı: Azərnəşr, 1935.- 256 s.

Kitabdakı "Sudentlər" romanı Kiyevdəki türk (azərbaycanlı) tələbələrin 1910-15-ci illərdəki fəaliyyətləri, əsərin ikinci hissəsi olan "1917-ci ildə" romanı isə baş qəhrəmanın - Rüstəmbəyin həmin ildəki həyatı və düşüncələri haqqındadır.

1936

33. Studentlər: II hissə: min doqquz yüz on yeddinci ildə /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli; red. M.K.Ələkbərli.- Bakı: Azərnəşr, 1936.- 254 s.

Kitabdakı "Sudentlər" romanı Kiyevdəki türk (azərbaycanlı) tələbələrin 1910-15-ci illərdəki fəaliyyətləri, əsərin ikinci hissəsi olan "1917-ci ildə" romanı isə baş qəhrəmanın - Rüstəmbəyin həmin ildəki həyatı və düşüncələri haqqındadır.

1937

34. Cənnətin qəbzi: hekayə /Yusif Vəzir Çəmənzhəminli.- Bakı: Azərnəşr, 1937.- 36 s.

Kitab Veyləbadlı usta Ağabalanın faciəli həyatı haqqındadır.

1957

35. Cənnətin qəbzi: hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənəminli; tərt. ed. A.İsmayılov; S.M.Kirov ad. Azərbaycan Dövlət Universiteti.- Bakı: Azərbaycan Universiteti Nəşriyyatı, 1957.- 43, [1] s.

Kitabın içindəkilər: Yusif Vəzir Çəmənəminli; Cənnətin qəbzi; Dəli; Din ayrı qardaşlar; Qız məktəbində; Xanın qəzəbi; Divanə; Müsəlman arvadının sərgüzəşti.

1964

36. Qızlar bulağı: roman və hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənəminli; tərt. ed. M.Axundova; red. G.Həsənzadə.- Bakı: Azərənəşr, 1964.-184, [4] s.

Kitabın içindəkilər: Qızlar bulağı; 1905-ci il; Əziz; Din ayrı qardaşlar; Xanın qəzəbi; “Dərs”; Bir qəpik; Üç; “Namussuz”; Nahaq qan; Sidi; Qazanc yolunda; Gələcək şəhər. Məryəm Axundova. Yusif Vəzir Çəmənəminli.

“Qızlar bulağı” ədibin tariximiz haqqında hələ yaradıcılığının ilk dövrlərindən başladığı axtarışlarının ciddi bədii nəticələrindən biridir. Əsərdə qədim ailə şəkillərinin təsvir və şərhinə xeyli yer verilmişdir. Lakin o, məişət, yaxud ailə-məişət romanı deyildir, bütövlükdə qədim cəmiyyət haqqında, insanın əzəli və əbədi istəyi, arzu və xəyalları haqqında Azərbaycan ədəbiyyatının ilk tarixi-fəlsəfi roman nümunəsidir. Əsərdə müharibə insanın ardıcıl səadət axtarışlarına, inadçı irəliləyişinə ən böyük təhlükə və maneə kimi göstərilmişdir. O bu xalqın mənşəyini, uzaq zamanların qaranlığında itən köklərini arayıb axtarmış və romanda özünəməxsus baxımdan əks etdirmişdir.

1965

37. Cənnətin qəbzi: hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənəminli; red. S.Süleymanov.- Bakı: Azərənəşr, 1965.- 45, [3] s.

Kitabın içindəkilər: Cənnətin qəbzi; Ağ buxaqda qara xal; Hacı; Müsəlman arvadının sərgüzəşti.

38. Məlikməmməd: Azərbaycan xalq nağılı /Yusif Vəzir Çəmənəminli; rəss. E.Aslanov; red. R.Bağırpur.- Bakı: Azərənəşr, 1965.- 13, [3] s.

1966

39. Bir cavanın dəftəri /Yusif Vəzir Çəmənəminli; red. G.Həsənzadə; çapa haz. M.Axundova.- Bakı: Azərənəşr, 1966.- 122, [2] s.

Kitabın içindəkilər: M.Axundova. Bir neçə söz.- Bir cavanın dəftəri; Həyatımın 20 ili.

“Bir Cavanın Dəftəri” 1905-ci il Azərbaycanını və oradakı mədəniyyəti daha dərindən anlamaq üçün maraqlı bir sosioloji materialdır.

40. Əsərləri: üçcildlə /Yusif Vəzir Çəmənəminli; mətnin tərtibi, müqəddimə və izahat M.Axundova; red. H.Araslı; Azərbaycan SSR EA Nizami ad. Ədəbiyyat və Dil İn-tu.- Bakı: Azərbaycan SSR EA nəşriyyatı, 1966.- C.I: Hekayələr.- 509, [3] s.

Kitabın içindəkilər: Y.V.Çəmənəminli; Şaqqulunun xeyir işi; Kənddən şəhərə göndərilən bir kağız; Sərhəd məsələsi; Cənnətin qəbzi; Müsəlman arvadının sərgüzəşti; Millətpərəstlər; Vətən; Borclu; Toy; Hərrac; 1905-ci il; Məlik Məhəmməd; Ağsaqqal; Ağ buxaqda qara xal; Məşədi və Kərbəlayı; Əziz; Həkim; Cümə axşamı; Hacı; Yeni fars; Zeynal bəy; Qız məktəbində; Dəli; Dinayrı qardaşlar; Divanə; Dərdli Züleyxa; Cavan; Yuxu; Polis paltosu; Mərsiyəxan; Xanın qəzəbi; Son bahar; Dərs; Yeni bir aləm; Qumarbazın arvadı; Nahaq qan; Bir qəpik; Ayrılıq axşamı; Şair; Nitq; Dürnisə və Kərbəlayı Eyvaz; Doqquz ay keçmiş; Üç; Üç gecə; Dərviş məsələsi; Sidi; Osman Dövlətşin; Qoz ağacı; Yaramaz; Namussuz; Ruhnəvaz xanım; Zeybək qızı; Mariya; Qazanc yolunda; Bir qaçqının dəftərindən; Son səhifə; Tanqo; İmamın zühuru; Qayınananın oyunları; Yaş söhbətləri; Gələcək şəhər; Qibleyi-aləmin xalısı; Aprelin birində; Xasiyyətləri tutmamış; İki cocuq; Lüzumsuz arzu üçün; Qoca nənənin ölümü münasibətilə; Qusar mülkədarları; Mirzə Əbdülvahab; Yüksəliş; İstirahət günü; Vasvası; Beş dəqiqə; Üsuli-cədid; İzahlar və qeydlər.

1967

41. Qan içində: roman /Yusif Vəzir Çəmənəminli; əlyazması əsasında işləyib çapa hazırlayanı və son söz Ə.Ağayevindir.- Bakı: Azərənəşr, 1967.- 243 s.

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanında məşhur şair Molla Pənah Vaqifin həyatından və onun Qarabağ xanlığında vəzir olduğu zaman Azərbaycanın siyasi həyatında baş verən hadisələrdən bəhs edilir.

Əsərdə təsvir edilən hadisələrin mərkəzində Qarabağ xanlığı, XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində onun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə bağlı məsələlər durur. Haqqında daha çox bəhs olunmuş Qarabağ, ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya və İran kimi iki istilacı dövlət – iki od arasında qalmış bir ölkənin təmsilinə çevrilməli idi.

1968

42. Son bahar: hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; tərt. ed. və son söz. M.Axundova; red. S.Məmmədov.- Bakı: Gənclik, 1966.- 109, [3] s.

Kitabın içindəkilər: Ayrılmışlar; Məsəllər; Molla, həcəmət və başqaları; Millətpərəstlər; Məşədi Qulu; Dörd söhbət; Kənddən şəhərə göndərilən bir kağız; Hərrac; Toy; Divanə; Yuxu; Qız məktəbində; Cavan; Qız məktəbində; Cavan; Son bahar; Yeni bir aləm; Doqquz ay keçmiş; Bir qəpik; Nahaq qan; Nobel mükafatı; Qız alış-verişi; İki cocuq; Qəhrəmanla görüş; Hökmdar peşmançılığı; Həyatım; Studentlər (eyni adlı əsərdən parçalar). M.Axundova. Bir neçə söz.

43. Studentlər; Qızlar bulağı: romanlar /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; mətnin tərtibi, sözardı və izahat M.Axundova; red. H.Araslı; Azərb. SSR EA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Azərbaycan SSR EA Nəşriyyatı, 1968.- 465, [3] s.

Kitabdakı “Studentlər” romanı Kiyevdəki türk (azərbaycanlı) tələbələrin 1910-15-ci illərdəki fəaliyyətləri, əsərin ikinci hissəsi olan “1917-ci ildə” romanı isə baş qəhrəmanın - Rüstəmbəyin həmin ildəki həyatı və düşüncələri haqqındadır.

Yazıcının “Qızlar bulağı” ədibin tariximiz haqqında hələ yaradıcılığının ilk dövrlərindən başladığı axtarıqlarının ciddi bədii nəticələrindən biridir. Əsərdə qədim ailə şəkillərinin təsvir və şərhinə xeyli yer verilmişdir. Lakin o, məişət, yaxud ailə-məişət

romanı deyildir; bütövlükdə qədim cəmiyyət haqqında, insanın əzəli və əbədi istəyi, arzu və xeyalları haqqında Azərbaycan ədəbiyyatının ilk tarixi-fəlsəfi roman nümunəsidir. Əsərdə müharibə insanın ardıcıl səadət axtarıqlarına, inadçı irəliləyişinə ən böyük təhlükə və maneə kimi göstərilmişdir. O bu xalqın mənşəyini, uzaq zamanların qaranlığında itən köklərini arayıb axtarmış və romanda özünəməxsus baxımdan əks etdirmişdir.

44. Qan içində: roman /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; əlyazması əsasında işləyib çapa hazırlayanı və redaktoru Ə.Ağayev.- Bakı: Azərneşr, 1968.- 242, [2] s.

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanında məşhur şair Molla Pənah Vaqifin həyatından və onun Qarabağ xanlığında vəzir olduğu zaman Azərbaycanın siyasi həyatında baş verən hadisələrdən bəhs edilir.

Əsərdə təsvir edilən hadisələrin mərkəzində Qarabağ xanlığı, XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində onun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə bağlı məsələlər durur. Haqqında daha çox bəhs olunmuş Qarabağ, ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya və İran kimi iki istilacı dövlət – iki od arasında qalmış bir ölkənin təmsilinə çevrilməli idi.

1970

45. Qayınananın oyunları: hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. Ş.Mirbağirova.- Bakı: Gənclik, 1970.- 70, [2] s. Təkrar nəşr.

Kitabın içindəkilər: Divanə; Müsəlman arvadının sərgüzəşti...; Cümə axşamı; Üç; Doqquz ay keçmiş; Dürnisə və Kərbəlayı Eyvaz; Qayınananın oyunları; “Namussuz”; Sərhəd məsələsi.

1971

46. Ayrılıq axşamı /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. Ş.Mirbağirova.- Bakı: Gənclik, 1971. -99, [5] s.

Kitabın içindəkilər: Şaqqulunun xeyir işi; Ağ buxaqda qara xal; Dərdli Züleyxa; “Dərs”; Qumarbazın arvadı; Ayrılıq axşamı; Osman Dövlətşin; Yaramaz; Ruhnəvaz xanım; Mariya; Son səhifə; Tanqo; Xasiyyətləri tutmamış.

1972

47. Qızlar bulağı: “Yel” ulusuna mənsub Çopu adlı biri tərəfindən yazılmış əsər: roman /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; red. T.Cəmilova.- Bakı: Gənclik, 1972.- 155, [1] s.

“Qızlar bulağı” ədibin tariximiz haqqında hələ yaradıcılığının ilk dövrlərindən başladığı axtarışlarının ciddi bədii nəticələrindən biridir. Əsərdə qədim ailə şəkillərinin təsvir və şərhinə xeyli yer verilmişdir. Lakin o, məişət, yaxud ailə-məişət romanı deyildir; bütövlükdə qədim cəmiyyət haqqında, insanın əzəli və əbədi istəyi, arzu və xəyalları haqqında Azərbaycan ədəbiyyatının ilk tarixi-fəlsəfi roman nümunəsidir. Əsərdə müharibə insanın ardıcıl səadət axtarışlarına, inadlı irəliləyişinə ən böyük təhlükə və maneə kimi göstərilmişdir. O bu xalqın mənşəyini, uzaq zamanların qaranlığında itən köklərini arayıb axtarmış və romanda özünə-məxsus baxımdan əks etdirmişdir.

1976

48. Seçilmiş əsərləri /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; çapa hazırlayanı M.Axundova; red. T.Cəmilova.- Bakı: Gənclik, 1976.- 142 s.

Kitabın içindəkilər: M.Axundova. Ön söz; **Hekayə və nağıllar:** Şaqqulunun xeyir işi; Cənnətin qəbzisi; Toy; Ağ buxaqda qara xal; Hərrac; Divanə; Qız məktəbində; Cümə axşamı; Dərdli Züleyxa; Yuxu; Xanın qəzəbi, Doqquz ay keçmiş; Bir qəpik; Qumarbazın arvadı; Dürnisə və Kərbəlayı Eyvaz; Xasiyyətləri tutmamış; Al toxmağım, vur toxmağım. **Publisist əsərlər:** Arvadlarımızın halı; Azərbaycan arvadlarının vəziyyəti; Ana və analıq; Bu gün qadın azad və xoşbəxttir.

49. Əsərləri: 3 cildə /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; mətnin tərtibi, sözdər və izahat M.Axundova; red.: H.Araslı, Ə.Ağayev; Azərbaycan SSR EA, Nizami ad. Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Elm, 1976.- C.II.- 744, [4] s.

Kitabın içindəkilər: Studentlər: Bir neçə söz; Birinci kitab: Birinci hissə; İkinci hissə; Epiloq. İkinci kitab (“1917-ci ildə”); Bir neçə söz; Birinci hissə; İkinci hissə; Üçüncü hissə; Dördüncü

hissə. **Qızlar bulağı:** Birinci hissə; İkinci hissə. **Qan içində:** Birinci hissə; İkinci hissə; Üçüncü hissə. İzahlar və qeydlər.

1977

50. Əsərləri: 3 cildə /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; mətnin tərtibi və qeydlər M.Axundova; red.: H.Araslı, K.Məmmədov; Azərbaycan EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Elm, 1977.- C.III: Məqalə, oçerk və xatirələr.- 325, [3] s.

Kitabın içindəkilər: Y.V.Çəmənşəminlinin ədəbi-bədii mülahizələri. **I.**Azərbaycan nağıllarının əhvali-ruhiyyəsi; Nağıllarımızı necə toplamalı; Nağıllarımız barəsində bir-iki söz; Xalq ədəbiyyatında bəşəri təmayüllər; Xalq ədəbiyyatının təhlili; Vəsfı-hal; Ağrı; Folklor yolunda; Azərbaycanda zərdüşti adətləri; Tariximiz haqqında Azərbaycan müəlliflərinin əsərləri. **II.**Molla Pənah Vaqif haqqında; Abbasqulu ağa Qüdsinin əsərləri; Mirzə Fətəlinin əsərləri başqa dillərdə; Fransa mütəfəkkiri Mirzə Fətəli haqqında; Ədəbi dövrün başçısı; Teatr pərəstişkarı; Şəxslərin və hadisələrin tipləşməsi; Turgenevin yazı üsulu; Çexov, Puşkin və oxucular. **III.**Arvadlarımızın halı; Ana və analıq; Qız məktəbi açmalı; Dil məsələsi; Bizə ciddi mətbuat çoxdan lazım idi; “Müsavətçi”ya cavab. **IV.**On beş gün Ermənistanda; Yeni Şirvan. **V.**Bir cavanın dəftəri; Həyatımın 20 ili; Həyatım; İzahat.

1987

51. Qızlar bulağı; Qan içində /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; çapa hazır. və ön sözü müəl. T.Hüseynov.- Bakı: Yazıçı, 1987.- 324, [4] s.

Kitabın içindəkilər: Tofiq Hüseynov. Ön söz.- Qızlar bulağı; Qan içində; Molla Pənah Vaqif haqqında.

“Qızlar bulağı” ədibin tariximiz haqqında hələ yaradıcılığının ilk dövrlərindən başladığı axtarışlarının ciddi bədii nəticələrindən biridir. Əsərdə qədim ailə şəkillərinin təsvir və şərhinə xeyli yer verilmişdir. Lakin o, məişət, yaxud ailə-məişət romanı deyildir; bütövlükdə qədim cəmiyyət haqqında, insanın əzəli və əbədi istəyi, arzu və xəyalları haqqında Azərbaycan ədəbiyyatının ilk

tarixi-fəlsəfi roman nümunəsidir. Əsərdə müharibə insanın ardıcıl səadət axtarışlarına, inadçı irəliləyişinə ən böyük təhlükə və maneə kimi göstərilmişdir. O bu xalqın mənşəyini, uzaq zamanların qaranlığında itən köklərini arayıb axtarmış və romanda özünəməxsus baxımdan əks etdirmişdir.

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanında məşhur şair Molla Pənah Vaqifin həyatından və onun Qarabağ xanlığında vəzir olduğu zaman Azərbaycanın siyasi həyatında baş verən hadisələrdən bəhs edilir.

Əsərdə təsvir edilən hadisələrin mərkəzində Qarabağ xanlığı, XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində onun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə bağlı məsələlər durur. Haqqında daha çox bəhs olunmuş Qarabağ, ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya və İran kimi iki istilacı dövlət – iki od arasında qalmış bir ölkənin təmsilinə çevrilməli idi.

1993

52. Biz kimik və istədiyimiz nədir? /Yusif Vəzir Çəmənzəminli.- Bakı: Universitet nəşriyyatı, 1993.- 12 s.

Kitabın içindəkilər: Müqəddimə; I.Əsl məqsəd; II.Xarici məsələ; III.Daxili məsələlər; IV.İqtisadi işlər; V.Rəncbərlərə istədiyimiz; VI.İşçilərə və fəhlələrə istədiyimiz; VII.Ədliyyə işləri; VIII.Maarif işləri; IX.Axırcı sözlərim.

53. Əli və Nino: roman /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli); red. Ş.Həsənlı; rəssam. R.Rəhimov.- Bakı: Yazıçı, 1993.- 224 s.

Kitabda hadisələr 1918-1920-ci illərdə Bakıda cərəyan edir. Əsərdə azərbaycanlı Əli ilə gürcü qızı Ninonun saf və ülvə məhəbbətindən danışılır.

54. Xarici siyasətimiz /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; tərt. ed. və ön sözün müəllifi T.Hüseynoğlu; red. İ.Sadiq.- Bakı: Azərənşr, 1993.- 51 s.

Kitabın içindəkilər: T.Hüseynoğlu. Ön söz.- Biz kimik və istədiyimiz nədir; Xarici siyasətimiz; Milli və mədəni işlərimiz.

55. Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan /Yusif Vəzir

Çəmənzəminli; red. E.Cabbarov; ön söz, qeyd və izahların müəllifi, müxtəsər sözlüyün tərtibçisi və elmi red. T.Hüseynoğlu; ərəb əlifbasından transliterasiya edən M.Teymurov.- Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 1993.- 56 s.

Kitabın içindəkilər: “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” kitabına bir nəzər. Müqəddimə. **Birinci hissə:** Azərbaycan və sərhədi; Aran; Bakı dənizi; Bakı; Dərbənd; Şirvan; Şamaxı; Şəki (Nuxa); Gəncə; Bərdə; Qarabağ; Rəvan; Naxçıvan; Muğan; Təbriz; Ərdəbil; Marağa. **İkinci hissə:** İqtisadi Azərbaycan; Neft; Mis (baqer); İpək; Pambıq; Yun və xalı; Balıq və kürü (xavyar). **Əlavə:** Hamış; Başlıca məxəzlərim; Qeyd və izahlar; Müxtəsər sözlük.

1994

56. Müstəqilliyimizi istəyiriksə... /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; Toplama, ərəb qrafikasından transliterasiya, tərtib, müqəddimə və qeydlərin müəll. A.Bayramoğlu; red. T.Muxtarova.- Bakı: Gənclik, 1994.- 72 s.

Kitabın içindəkilər: A.Bayramoğlu. İstiqlal yollarında; Kiyevdən məktub; Kiyevdə millətlər şurası; İki aləm; Kiyevdə “Müsavat” şöbəsi; Zəruri məsələlər; Ukrayna müsəlmanlarının nəzər-diqqətinə; Azərbaycan muxtariyyatı; Yusif Vəzirovun məruzəsi; Xarici siyasətimiz; Milli və mədəni işlərimiz; Qeydlər.

2001

57. “Gündəlik”lər, “Özüm üçün dəqiqələr”, “Fokusnik”dən (“Şərq nağılı”), “Altunsaç” /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; tərtibçi L.Məcicqızı; elmi red. T.Hüseynoğlu; rəyçi V.Sultanlı.- Bakı: Azərənşr, 2001.- 192 s.

Kitabın içindəkilər: L.Məcicqızı. Ön söz; “Gündəlik”lər; “Özüm üçün dəqiqələr”; “Fokusnik”dən (“Şərq nağılı”); “Altunsaç”.

2002

58. İki od arasında: roman /Yusif Vəzir Çəmənzəminli.- Bakı: Səda, 2002.- 220 s.

Romanda məşhur şair Molla Pənah Vaqifin həyatından və onun Qarabağ xanlığında vəzir olduğu zaman Azərbaycanın siyasi həyatında baş verən hadisələrdən bəhs edilir.

Əsərdə təsvir edilən hadisələrin mərkəzində Qarabağ xanlığı, XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində onun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə bağlı məsələlər durur. Haqqında daha çox bəhs olunmuş Qarabağ, ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya və İran kimi iki istilacı dövlət – iki od arasında qalmış bir ölkənin təmsilinə çevrilməli idi.

2004

59. “Biz kimik?”: (məqalələr) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; Transfoneliterasiya; tərt. ön söz və qeydlərin müəll. Ş.Hümmətli; elmi red. filog. e.n. M.Adilov.- Bakı: Nurlan, 2004.- 135, [1] s.

Kitabın içindəkilər: Azərbaycanşünas alimlə yeni görüş (Ön söz); İzahat; Kiyevdən məktub; Kiyevdə Heyəti-Nəşriyyat təşkilatı; Bilgi axtaranlara; Təşəkkür; Biz kimik?; Bizlərdə üç növ tərbiyə; Ziyalılarımızın millətimize aralanmasının səbəbləri; Konqre yapmalı; “Nicat” qiraətxanası; Etibarsız millət; Kiyevdə Millətlər Qurultayı; Millətlər Qurultayından aldığım təsirlər; Azərbaycan və azərbaycanlılar; Serafimoviç (tərcümeyi-halı və əsərləri haqqında bir neçə söz); A.Neverov (Tərcümeyi-halı və əsərləri haqqında bir neçə söz); Yeddi ildən sonra; Meşələrimizin islahı yolunda; Qoyunçuluq; Bizdə pambıqçılıq; Bizdə xalçılıq; Bizdə südçülük; Neftin keçmiş və hal-hazırkı mənası; Molla Nəsrəddin haqqında bir neçə söz; Zakirin inqilab əndişəsi; Yeni yazanlar nəyi bilməlidir; Yeni başlayanlar haqqında; Yeniyetmələr haqqında; Yeniyetmələr; Başlayanlara məsləhət; Yeniyetmələr uğrunda; Tikanlı yollarla gəldik; İnanılmayıq; Şair Qətran; Füzulinin qeyri-mətbu bir şeri; Xətainin nəfəsləri; Çexovun dili; Təkrar-təkrar; Xalq ədəbiyyatının təhlili-I. Vəsf-i-hal; Xalq ədəbiyyatının təhlili-II. Ağrı; İqtibas, təqlid və təsir; Ölkəşünaslıq; Tariximiz ətrafında; Çadra ətrafında; Qırx illik döyüşçü; N.V.Qoqolun “Ölü nüfus” əsəri haqqında; Robindranat Taqor; Ədəbi düşüncələr, tənqidi qeydlər; Qeydlər.

60. Əli və Nino: (roman) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. Q.İlkin; türk nəşrindən azərb. dilinə çevirənlər: Orxan və Fikrət Vəzirov qardaşları; əsəri çapa haz. P.Xəlilov; AMEA, Folklor İn-tu.- Bakı: Səda, 2004.- 271, [1] s.

Kitabda hadisələr 1918-1920-ci illərdə Bakıda cərəyan edir. Əsərdə azərbaycanlı Əli ilə gürcü qızı Ninonun saf və ülvi məhəbbətindən danışılır.

61. Hədərən-pədərən: (felyetonlar) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; transfoneliterasiya, tərtib, ön söz və qeydlərin müəllifi Ş.Hümmətli.- Bakı: Nurlan.- 2004.- 34 s.

Kitabın içindəkilər: “Sərsəm”in “hədərən-pədərən”ləri (Ön söz); Molla, həcamət və başqaları; Məşədi Qulu; Dörd söhbət; Şəhərlərin söhbəti; “Ayrılmışlar”; Vətən; Qafqaz fəthinin əlli illiyi; Zoğal dəyənəyi; Köhnə şeylər dəbdən düşdü; Məsəllər; Dövəli-müəzzəm; İmanlı parçalar; Nobel mükafatı; Qız alış-verişi; Eyzən qazı; Həftə söhbəti; “Fərhad və Şirin”; Qeydlər.

62. İki od arasında: (roman) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; çapa haz. A.Xəlilov; AMEA Folklor İn-tu.- Bakı: Səda, 2004.- 220 s.

Əsərdə təsvir edilən hadisələrin mərkəzində Qarabağ xanlığı, XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində onun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə bağlı məsələlər durur. Haqqında daha çox bəhs olunmuş Qarabağ, ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya və İran kimi iki istilacı dövlət – iki od arasında qalmış bir ölkənin təmsilinə çevrilməli idi. Odur ki, Y.V.Çəmənzəminli Qarabağı öz hüdudunda təsvirlə kifayətlənməmişdir. Romanın əsas surətləri tarixi şəxsiyyətlərdir. Hadisələrin mərkəzində XVIII əsrdə yaşayıb yaratmış görkəmli şair və dövlət xadimi M.P.Vaqif dayanır.

63. Seçilmiş əsərləri /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. heyəti: Ə.Quliyev (baş red.) və b.; tərt.və ön sözün müəllifi. B.Abdulla; red. T. Hüseynoğlu.- Bakı: Çəşmə, 2004.- 472 s.

Kitabın içindəkilər: Folklor qaynaqlı nəşr (Bəhlul Abdulla).- **Hekayələr:** Şaqqulunun xeyir işi; Sərhəd məsələsi; Cənnətin qəbzisi; Müsəlman arvadının sərgüzəşti; Millətpərəstlər; Vətən (Mənsur şeir); Borclu; Toy; Məlik Məhəmməd; Ağsaqqal; Ağ

buxaqda qara xal; Məşədi və Kərbəlayı; Həkim; Cümə axşamı; Hacı; Zeynal bəy; Qız məktəbində; “Dəli”; Divanə; Dərdli Züleyxa; Yuxu; Polis paltosu; Mərsiyəxan; Xanın qəzəbi (Keçmiş məişətimizdən); “Dərs” (Studentlər məişətindən); Qumarbazın arvadı; Bir qəpik; Ayrılıq axşamı; Şair; Dürnisə və Kərbəlayı Eyvaz; Dərviş məsələsi; “Yaramaz”; “Namussuz”; Ruhnəvaz xanım; Zeybək qızı; Qazanc yolunda; Bir qaçqının dəftərindən; Qayınananın oyunları; Yaş söhbətləri; Aprelin biri; Xasiyyətləri tutmamış; Mirzə Əbdülvahab; Vasvası; Beş dəqiqə; Üsuli-cədid.
Romanlar: Qızlar bulağı; Qan içində.

2005

64. Əsərləri: 3 cildə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; tərt.ed. M.Axundova; red. T.Hüseynoğlu.- Təkrar nəşr.- Bakı: Avrasiya Press, 2005.- C.I: Hekayələr.- 359 [1] s.

Kitabın içindəkilər: T.Hüseynoğlu. Ön söz. Hekayələr: Şaq-qulunun xeyir işi; Kənddən şəhərə göndərilən bir kağız; Sərhəd məsələsi; Cənnətin qəbzisi; Müsəlman arvadının sərgüzəştləri; Millətpərəstlər; Vətən; Borclu; Toy; Hərrac; 1905-ci il; Məlik Məhəmməd; Ağsaqqal; Ağ buxaqda qara xal; Məşədi və Kərbəlayı; Əziz; Həkim; Cümə axşamı; Hacı; “Yeni fərş”; Zeynal bəy; Qız məktəbində; Dəli; Divanə; Dərdli Züleyxa; Cavan; Yuxu; Polis paltosu; Mərsiyəxan; Xanın qəzəbi; Son bahar; Dərs; Yeni bir aləm; Qumarbazın arvadı; Nahaq qan; Bir qəpik; Ayrılıq axşamı; Şair; Nitq; Dürnisə və Kərbəlayı Eyvaz; Doqquz ay keçmiş; Üç; Üç gecə; Dərviş məsələsi; Sidi; Osman Dövlətin; Qoz ağacı; Yaramaz; Namussuz; Ruhnəvaz xanım; Zeybək qızı; Mariya; Qazanc yolunda; Bir qaçqının dəftərindən; Son səhifə; Tanqo; İmamın zühuru; Qayınananın oyunları; Yaş söhbətləri; Gələcək şəhər; Qibleyi-aləmin xalısı; Aprelin birində; Xasiyyətləri tutmamış; İki cocuq; Lüzumsuz arzu üçün; Qoca nənin ölümü münasibətilə; Qusar mülkədarları; Mirzə Əbdülvahab; Yüksəliş; İstirahət günü; Vasvası; Beş dəqiqə; Üsuli-cədid; Kamal; Soyuq busə; “Fokusnik”dən.

65. Əsərləri: 3 cildə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; tərt.ed. M.Axundova; red. T.Hüseynoğlu.- Bakı: Avrasiya Press, 2005.- C.II: Romanlar.- 663, [1] s.

Kitabın içindəkilər: Studentlər; Qızlar bulağı; İki od arasında.

66. Əsərləri: 3 cildə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; tərt.ed. T.Hüseynoğlu.- Bakı: Avrasiya Press, 2005.- C.III.- 440 s.

Kitabın içindəkilər: Bir cavanın dəftəri: roman. **Həzrəti-Şəhriyar:** Yeddi şəkili komediya. **Altunsaç:** Kinossenari- Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər; Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan; Litva tatarlarının tarixi; Azərbaycan muxtariyyəti. Ayılın, toplaşın!; Biz kimik və istədiyimiz nədir; Kiyevdən məktub; Kiyevdə millətlər şurası; İki aləm; Kiyevdə “Müsəvat” şöbəsi; Zəruri məsələlər; Ukrayna müsəlmanlarının nəzər diqqətinə; Yusif Vəzirovun məruzəsi; Xarici siyasətimiz; Milli və mədəni işlərimiz; Azərbaycan nağıllarının əhvali-ruhiyyəsi; Nağıllarımızı necə toplamalı; Nağıllarımız barəsində bir-iki söz; Xalq ədəbiyyatında bəşəri təmayüllər; Xalq ədəbiyyatının təhlili; Vəsfı-hal; Ağ; Folklor yolunda; Azərbaycanda Zərdüştü adətləri; Tariximiz haqqında Azərbaycan müəlliflərinin əsərləri; Molla Pənah Vaqif haqqında; Abbasqulu Ağa Qüdsinin əsərləri; Mirzə Fətəlinin əsərləri başqa dillərdə; Fransa mütəfəkkiri Mirzə Fətəli haqqında; Əcəmilik möhürü və onunla mübarizə; Dil məsələsi; Qulluq və əsirlik; Bizə ciddi mətbuat çoxdan lazım idi; Ədəbi dövrün başçısı; Teatr pərəstişkarı; Şəxslərin və hadisələrin tipləşməsi; İqtibas, təqlid və təsir; Turgenevin yazı üsulu; Çexov, Qorki və Tolstoy; Həyatımın 20 ili; Ana və analıq; Publisist yazılar, oçerk və xatirələr.

2006

67. Əli və Nino: roman /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli); nəşrə məsul Ə.Güləliyev; red. R.Ağayev.- Bakı: Yazıçı, 2006.- 208 s.

Kitabda hadisələr 1918-1920-ci illərdə Bakıda cərəyan edir. Əsərdə azərbaycanlı Əli ilə gürcü qızı Ninonun saf və ülvi məhəbbətindən danışılır.

68. Studentlər: (roman) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. T.Hüseynoğlu; tərt. ed. M.Axundova.- Bakı: Avrasiya Press, 2006.- 406, [1] s.

Roman Kiyevdəki türk (azərbaycanlı) tələbələrin 1910-15-ci illərdəki fəaliyyətləri, əsərin ikinci hissəsi olan “1917-ci ildə” romanı isə baş qəhrəmanın - Rüstəmbəyin həmin ildəki həyatı və düşüncələri haqqındadır.

2007

69. Əli və Nino: roman /Yusif Vəzir Çəmənzəminli.- Bakı: Səda, 2007.- 235 s.

Kitabda hadisələr 1918-1920-ci illərdə Bakıda cərəyan edir. Əsərdə azərbaycanlı Əli ilə gürcü qızı Ninonun saf və ülvi məhəbbətindən danışılır.

2008

70. Əli və Nino: [roman] /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli); ön söz. H.Quliyev; bədii tərt. R.İsmayılov.- Bakı: Altun Kitab, 2008.- 239, [1] s.- portr., şək.

Kitabda hadisələr 1918-1920-ci illərdə Bakıda cərəyan edir. Əsərdə azərbaycanlı Əli ilə gürcü qızı Ninonun saf və ülvi məhəbbətindən danışılır.

71. Qızlar bulağı: roman /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; çapa haz. T.Hüseynoğlu.- Bakı: Zaman - 3, 2008.- 283, [1] s. - [Mətn paralel olaraq azərb. və rus dillərindədir].

Kitabın içindəkilər: T.Hüseynoğlu. Ön söz.- I hissə; II hissə.

“Qızlar bulağı” ədibin tariximiz haqqında hələ yaradıcılığının ilk dövrlərindən başladığı axtarışlarının ciddi bədii nəticələrindən biridir. Əsərdə qədim ailə şəkillərinin təsvir və şərhinə xeyli yer verilmişdir. Lakin o, məişət, yaxud ailə-məişət romanı deyildir; bütövlükdə qədim cəmiyyət haqqında, İnsanın əzəli və əbədi istəyi, arzu və xəyalları haqqında Azərbaycan ədəbiyyatının ilk tarixi-fəlsəfi roman nümunəsidir. Əsərdə müharibə insanın ardıcıl səadət axtarışlarına, inadçı irəliləyişinə ən böyük təhlükə və maneə kimi göstərilmişdir. O bu xalqın mənşəyini, uzaq zamanların

qaranlığında itən köklərini arayıb axtarmış və romanda özünə-məxsus baxımdan əks etdirmişdir.

2010

72. Əli və Nino: [roman] /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- Bakı: Qanun, 2010.- 382, [2] s.

Kitabda hadisələr 1918-1920-ci illərdə Bakıda cərəyan edir. Əsərdə azərbaycanlı Əli ilə gürcü qızı Ninonun saf və ülvi məhəbbətindən danışılır.

2012

73. Əli və Nino: [roman] /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Bakı: Qanun, 2012.- 287, [1] s.

Kitabda hadisələr 1918-1920-ci illərdə Bakıda cərəyan edir. Əsərdə azərbaycanlı Əli ilə gürcü qızı Ninonun saf və ülvi məhəbbətindən danışılır.

2013

74. İki od arasında: roman /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. Ş.Sadiq; nəşir M.Xan; mətnin tərtibatı R.Əhmədzadə; dizayn və qrafika T.Fərzi.- Bakı: Hədəf nəşrləri, 2013.- 290, [6] s.

Əsərdə təsvir edilən hadisələrin mərkəzində Qarabağ xanlığı, XVIII əsrin sonu XIX əsrin əvvəllərində onun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə bağlı məsələlər durur. Haqqında daha çox bəhs olunmuş Qarabağ, ümumiyyətlə, Azərbaycanın Rusiya və İran kimi iki istilacı dövlət – iki od arasında qalmış bir ölkənin təmsilinə çevrilməli idi. Odur ki, Y.V.Çəmənzəminli Qarabağı öz hüdudunda təsvirlə kifayətlənməmişdir. Romanın əsas surətləri tarixi şəxsiyyətlərdir. Hadisələrin mərkəzində XVIII əsrdə yaşayıb yaratmış görkəmli şair və dövlət xadimi M.P.Vaqif dayanır.

75. Qızlar bulağı: roman /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. Ş.Sadiq; nəşir M.Xan; mətnin tərtibatı R.Əhmədzadə; dizayn və qrafika T.Fərzi.- Bakı: Hədəf nəşrləri, 2013.- 223 s.

Yazıcının “Qızlar bulağı” əsəri ədəbiyyatımızda ilk tarixi-

fəlsəfi romandır. Doğma xalqının taleyi və tarixi Yusif Vəziri ömrü boyu düşündürmüş, o bu xalqın mənşəyini, uzaq zamanların qaranlığında itən köklərini arayıb axtarmış və romanda özünə-məxsus baxımdan əks etdirmişdir.

76. Studentlər: roman /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. Ş.Sadiq; nəşir M.Xan; mətnin tərtibatı R.Əhmədzadə; dizayn və qrafika T.Fərzi.- Bakı: Hədəf nəşrləri, 2013.- 451, [5] s.

Roman Kiyevdəki türk (azərbaycanlı) tələbələrin 1910-15-ci illərdəki fəaliyyətləri, əsərin ikinci hissəsi olan “1917-ci ildə” romanı isə baş qəhrəmanın - Rüstəmbəyin həmin ildəki həyatı və düşüncələri haqqındadır.

2014

77. Bir cavanın dəftəri /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; red. D.Əhməd; lay. rəhbəri Ş.Sadiq; nəşir M.Xan; korrektə və mətn tərtibi R.Yerfi; dizayn və qrafika T.Fərzi; rəssam V.Səfərov.- Bakı: Xan, 2014.- 119 s.

Əsər avtobioqrafik povestdir. Gündəlik şəklində yazılmış bu əsərdə hadisələrin sujet və məzmunundan müəllifin həyatına bənzədiyi məlum olur. Bütün avtobioqrafik əsərlərdə olduğu kimi burada da surətlərin adları dəyişdirilmişdir. Əsərdə Muradla Asiyanın səmimi sevgisi tərənnüm olunmuşdur. Hadisələr Bakıda və Aşqabadda cərəyan edir.

2015

78. Əli və Nino: roman /Quban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli).- [Bakı]: [Qanun], [2015].- 287, [1] s.

Əsərdəki hadisələr Rusiya inqilabı, müstəqil və demokratik Azərbaycanın qurulması və Qızıl Ordunun Bakını işğal etdiyi dövrləri əhatə edir. Əsərdə Əlinin Ninoya məhəbbəti və Əli xan Şirvanşirin Dağıstan, Qarabağ, Gürcüstan və İrana səyahətlərindən söhbət açılır.

79. Qumarbazın arvadı: hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; nəşir və redaktoru M.Xan; mətn tərtibatı Rövşən Yerfi.- Bakı: Xan, 2015.- 176 s.

Kitabın içindəkilər: Lüzumsuz arzu üçün; Şaqqulunun xeyir işi; İstirahət günü; Beş dəqiqə; Müsəlman arvadının sərgüzəşti; “Millətpərəstlər”; “Vətən”; Qumarbazın arvadı; Borclu; Toy; Hərrac; Yeni bir aləm; Nahaq qan; Bir qəpik; Ayrılıq axşamı; Şair; Nitq; Doqquz ay keçmiş; Hacı; “Yeni fars”; Kənddən şəhərə göndərilən bir kağız; Sərhəd məsələsi; Cənnətin qəbzi; Qız məktəbində; Zeybək qızı; Mariya; Bir qaçqının dəftərindən.

**Dövri mətbuatda və məcmuələrdə
dərc olunmuş əsərləri**

1907

80. İzahat /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Təzə həyat.- 1907.- 5 noyabr.

81. Müdiri-möhtərəm /Miryusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Molla Nəsrəddin.- 1907.- № 37.- 2 oktyabr

1909

82. Ayrılmışlar: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 8 noyabr.- № 24.

83. Bilgi axtaranlara /Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1909.- 18 yanvar.

84. Dörd söhbət: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 6 noyabr.- №22.

85. Düvəl-müəzzəmə: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 23 noyabr.- №40.

86. İmanlı parçalar: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 1 dekabr.- №44.

87. Köhnə şeylər dəbdən düşdü!: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 18 noyabr.- № 33

88. Qafqaz fəthinin əlli illiyi: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 13 noyabr.- № 29.

89. Məsəllər: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 23 noyabr.- № 37

90. Məşədi Qulu: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 29 oktyabr.- № 17.

91. Molla, həcamət və başqaları: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Sədayi-həqq qəzeti.-1909.-23 oktyabr.- № 16.

92. Müslimənin sərgüzeşti /Y.V.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1909.- № 43.

93. Şəhərin söhbəti /Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda .- 1909.- 1 noyabr.

94. Şəhərlərin söhbəti: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 7 noyabr.- № 23.

95. Vətən: [mənsur şeir] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 11 noyabr.- № 27.

96. Zoğal dəyəməyi: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda qəzeti.- 1909.- 16 noyabr.- № 31.

1910

97. Kiyevdən məktub: ["Günəş" qəzetinin 1910-cu il 16 noyabr tarixli nömrəsində Moskvada oxuyan erməni tələbələrin nəşriyyat şirkəti yaratması və onların azərbaycanlı tələbələrin fəaliyyətsizlikdə günahlandırılmaları haqqında qəzetdə gedən məqaləyə müəllifin cavabı] /Kiyev Darilfununun tələbəsi: Yusuf Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Günəş.-1910.-19 dekabr.- № 95.

1911

98. Cəvan: kiçik bir hekayə /Ə.Q.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1911.- 19 iyul.

99. Əziz məişətimizdən bir şəkil: Ədəbi parça /Ə.Q.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1911.- 11 yanvar.

100.Firidun bəyə məktub /Ə.Q.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Yeni irşad.- 1911.- 18 noyabr.

101.Həkim: Məişətimizdən bir şəkil /Ə.Q.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1911.- 10 yanvar.

102.Xədicə xanım Əlibəyovaya məktub /Ə.Q.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İşıq.- 1911.- 16 aprel.- №13.

103.Kiyevdə heyəti-nəşriyyat təşkili /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1911.- 3 iyun, №83.

104.Kiyevdən məktub: ["İşıq" qəzetəsinin azərbaycanlı qadınlara köməyi və qəzetənin vəzifələri haqqında] /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İşıq.- 1911.- 16 aprel.

105.Məişətimizdən bir gün: Cümə axşamı: hekayə /Ə.Q.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1911.- 15 iyul.

106.Məişətimizdən bir şəkil: (Yuxu): hekayə /Ə.Q.Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Səda.- 1911.- 27 iyun.

107.Məişətimizdən bir şəkil: Xunabi: hekayə /Ə.Q.Çəmən-
zəminli (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1911.- 27 iyun.

108.Məişətimizdən bir şəkil: Yeni fare: (hekayə) /Ə.Q.Çə-
mən-
zəminli (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1911.- 28 iyul.

109.Şahqulunun xeyir işi: (hekayə) /Ə.Q.Çəmən-
zəminli (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1911.- 10 iyun.

110.Zeynal bəyin qulluqdan qovulması: Məişətimizdən bir
şəkil /Ə.Q.Çəmən-
zəminli (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.-
1911.- 2,3 iyun.

1912

111.“Bilgi axtaranlar: [müsəlman studentlərinin kitablarının
çapına köməklik göstərilməsi haqqında] /Student Yusifbəy Vəzi-
rov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1912.- 18 yanvar.

1913

112.Biz kimik? /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1913.- 12 mart.

113.Əcəmilik möhürü və onunla mübarizə /Yusif Vəzirov
(Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //İqbal.- 1913.- № 494.

114.Konqre yapmalı /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //İqbal.- 1913.- 12 noyabr.

115.Təşəkkür: [müsəlman studentlərinin kitablarının çapına
köməklik göstərən-
lərə] /Student Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir
Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1913.- 24 fevral.

1914

116.Dil məsələsi /Yusif bəy Vəzir (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1914.- 25 fevral.

117.Etibarsız millət /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //İqbal.- 1914.- 20 aprel.

118.Eyzən qazı: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1914.- 20 mart.

119.Əcəmilik möhürü və onunla mübarizə /Yusif Vəzirov
(Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //İqbal.- 1914.- 3 noyabr.

120.Fərhad və Şirin: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çə-
mən-
zəminli) //Səda.- 1914.- 19 yanvar.

121.Həftə söhbəti: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Səda.- 1914.- 10, 11 aprel.

122.Qız alış-verişi: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //İqbal.- 1914.- 9 mart.

123.“Nicat” qiraətxanası /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //İqbal.- 1914.- 17 fevral.

124.Nobel mükafatı: [felyeton] /Sərsəm (Yusif Vəzir Çə-
mən-
zəminli) //İqbal.- 1914.- 19 fevral.

1916

125.Bizə ciddi mətbuat çoxdan lazım idi /Yusif Vəzirov
(Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Açıq söz.- 1916.- 15 aprel.

126.Bizim studentlər /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Açıq söz.- 1916.- 5 iyun.

1917

127.Hürriyyət /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Açıq söz.- 1917.- 6 iyun.

128.İki aləm /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Açıq söz.- 1917.- 28 dekabr.

129.Kiyevdə millətlər şurası /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir
Çəmən-
zəminli) //Açıq söz.- 1917.- 23, 26 noyabr.

130.Rusiya türklərinin ittihadı /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir
Çəmən-
zəminli) //Açıq söz.- 1917.- 15 may.

131.Zəruri məsələlər /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmən-
zəmin-
li) //Açıq söz.- 1917.- 19 dekabr.

1918

132.Azərbaycan və azərbaycançılar /Yusif Vəzirov (Yusif
Vəzir Çəmən-
zəminli) //Millət (Simferopol (Ağ məscid).- 1918.-
6, 12, 15 sentyabr.

133.Bakı qurtuldu /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmən-
zəminli) //Millət.- 1918.- №104.- 29 avqust.

134. Millət üçün. II /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Millət.- 1918.- № 83.- 5 avqust.

135. Millət üçün. III /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Millət.- 1918.- №84.- 6 avqust.

136. Molla Pənah Vaqif haqqında / (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Yusif bəy Vəzirov. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər.- İstanbul, 1918.- S.39-43.

137. Sırr /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Millət.- 1918.- №117.- 13 sentyabr.

138. Türk aləminin qapısı: Kırım məsələsi /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Millət.- 1918.- №107.- 2 sentyabr.

1919

139. Hürufat məsələsi /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 5 avqust.

140. Xarici siyasətimiz: Beynəlmiləl əlaqə /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 4 temmus.- № 216.- S.3.

141. Xarici siyasətimiz: Bolşevik qurğusu /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 21 temmus.- № 230.- S.2.

142. Xarici siyasətimiz: Denikin qurğusu /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 17 temmus.- № 227.- S.3.

143. Xarici siyasətimiz: Denikin qorxusu /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 18 temmus.- № 228.- S.3.

144. Xarici siyasətimiz: Elçilər göndərməlidir /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 6 temmus.- № 217.- S.2.

145. Xarici siyasətimiz: Ermənistan və biz /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 13 temmus.- № 223.- S. 3.

146. Xarici siyasətimiz: Əfkari ümumiyyə /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 9 temmus.- № 220.- S.2-3.

147. Xarici siyasətimiz: Gürcüstan və biz /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 15 temmus.- № 225.- S. 2.

148. Xarici siyasətimiz: İngiltərə ilə dostluq /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 10 temmus.- № 21.- S. 2.

149. Xarici siyasətimiz: İstanbul səfəri /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 7 temmus.- № 218.- S. 2.

150. Xarici siyasətimiz: Qüvvəli istiqlal /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 3 temmus.- № 215.- S. 3.

151. Milli və mədəni işlərimiz: Nəşriyyat cəmiyyəti /Yusif bəy Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 28 təmuz.

152. Nəşriyyat cəmiyyətinə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 18 iyul.

153. Yusif bəy Vəzirovun məruzəsi /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycan.- 1919.- 4 avqust.

1920

154. Fəhlə qəzetlərinin qapanması münasibətilə /M.Ç. (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Yoldaş.- 1920.- № 3.- S.1-4.

1925

155. "Müsavətçi"yə cavab: "Müsavət" başçılarının həyatı və siyasi fəaliyyəti təsvir olunur /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Kommunist.- 1925.- 23, 25 oktyabr.

1926

156. Ayrılıq axşamı: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Şərq qadını.- 1926.- № 8 (34).- S.20-21, 34-36.

157. Azərbaycan nağıllarının əhvali-ruhiyyəsi /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Maarif və mədəniyyət.- 1926.- № 9.- S.29-30.

158. Hekayə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Maarif və mədəniyyət.- 1926.- №10-11.- S.11-13.

159.Qoz ağacı: Məhərrəm hekayəsi /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Kommunist.- 1926.- 20 iyul.

160.Qurban: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Komsomol məcmuəsi.- 1926.- № 2-3.- S.14-16.

161.Mərsiyəxan: Məhərrəm hədiyyəsi (hekayə) /(Çəmənzəminli) Yusif Vəzir //Şərq qadını.- 1926.- № 7 (33).- S.6-7.

162.Namussuz: hekayə /(Çəmənzəminli) Yusif Vəzir //Şərq qadını.- 1926.- № 5 (31).- S.12-14.

163.Sidi: fransa işçiləri həyatından: (hekayə) /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Kommunist.- 1926.- 6 oktyabr.

164.Şair: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Komsomol.- 1926.- № 1.- S.3-6.

165.Tariximiz haqqında Azərbaycan müəlliflərinin əsərləri /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Maarif və mədəniyyət.- 1926.- № 7.- S.44-45.

166.Üç il keçmiş: hekayə /Yusif Vəzir (Çəmənzəminli) //Şərq qadını.- 1926.- № 6.- S.12.

167.Yaramaz: hekayə /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Maarif və mədəniyyət.- 1926.- № 8 (31).- S.23-25.

168.Yeddi il sonra: “Şeyx Sənan”ın qoyuluşu münasibəti ilə təəssürat: [Hüseyn Cavidin eyniadlı əsəri haqqında] /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Kommunist.- 1926.- 1 noyabr.

1927

169.Azərbaycanda zərdüşti adətləri: Azərbaycan xalqının adət və ənənələri haqqında /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Maarif və mədəniyyət.- 1927.- № 4-5.- S.61-64.

170.Bir qaçqının dəftərindən: hekayə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Maarif və mədəniyyət.- 1927.- № 7-8.

171.Qaçqınlar: (Bir qaçqının dəftərindən) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Maarif və mədəniyyət.- 1927.- № 7-8.- S.19-21.

172.Qazanc ardınca: hekayə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Maarif və mədəniyyət.- 1927.- № 6.- S.7-10.

173.Qız məktəbində: hekayə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Pioner.- 1927.- № 2.- S.19-20.

174.Qoyunçuluq /Zərəsb (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //İqtisadi xəbərlər məcmuəsi.- 1927.- № 15-16.- S.20-24.

175.Polis paltosu: Məmur və ziyalı təbəqələrin ictimai mövqeyi və səciyyələri /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Ədəbiyyat dərsləri.- 1927.- K.I.- S.79-84.

176.Mişlərimizin islahı yolunda /Zərəsb (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //İqtisadi xəbərlər məcmuəsi.- 1927.- №13.- S.13-15.

177.Sərhəd məsələsi: hekayə /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Ədəbiyyat dərsləri.- 1927.- K.I.- S.13-17.

178.Şəbihgərdanlıq: Tarixi tədqiq: (məhərrəmlik müddətinin tədqiqinə dair) /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Maarif və mədəniyyət.- 1927.- №7-8.- S.44-45.

179.Yaxın keçmişdən acı bir nümunə: hekayə /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Pioner.- 1927.- №2.- S.19-20.

180.Zeybək qızı: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Maarif və mədəniyyət.- 1927.- № 4-5.- S.25-28.

1928

181.Bizdə xalçılıq /Zərəsb (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //İqtisadi xəbərlər məcmuəsi.- 1928.- №2.- S.42-45.

182.Bizdə pambıqçılıq /Zərəsb (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //İqtisadi xəbərlər məcmuəsi.- 1928.- №1.- S.10-14.

183.Bizdə südcülük /Zərəsb (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //İqtisadi xəbərlər məcmuəsi.- 1928.- №3-4.- S.22-26.

184.Hücuma qarşı: hekayə /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Dan yıldızı.- 1928.- №4-5 (16-17).- S.7-11.

185.Xalq ədəbiyyatında bəşəri təmayüllər: Ədəbiyyat nəzəriyyəsi və tarixi /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //İnqilab və mədəniyyət.- 1928.- № 6-7.- S.37-39.

186.Mirzə Fətəlinin əsərləri başqa dillərdə: (M.F.Axundovun vəfatının 50 illiyi münasibətilə) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //İnqilab və mədəniyyət.- 1928.- № 3.- S.13-14.

187.Nağıllarımız barəsində bir iki söz /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Azərbaycanı öyrənmə yolu.- 1928.- №2.- S.38-41.

188.Nağıllarımızı necə toplamalı /Yusif Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Azərbaycanı öyrənmə yolu.- 1928.- № 1.

189.Neftin keçmiş və hal-hazırkı mənası /Zərəsb (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İqtisadi xəbərlər məcmuəsi.- 1928.- №5-6.- S.13-16.

190.Rühnəvaz xanım: hekayə /Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Dan yıldızı.- 1928.- №1 (13).- S.4-8.

191.Zeynəb: hekayə /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Ədəbiyyat dərsləri.- 1928.- K.II.- S.140-145.

1929

192.Dört yüz frank: hekayə /Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Bayramzadə İ., Qayıblı Z., Mustafayev Ə. Beşinci il: II təbi: Zəhmət məktəbləri üçün tədris və pedaqoji kitabları.- Bakı, 1929.- S.74-75.

193.Xalq ədəbiyyatının təhlili /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1929.- № 12.- S.32-33.

194.Qoz ağacı: hekayə /Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Bayramzadə İ., Qayıblı Z., Mustafayev Ə. Beşinci il: II təbi: Zəhmət məktəbləri üçün tədris və pedaqoji kitabları.- Bakı, 1929.- S.67-70.

1930

195.Xalq ədəbiyyatının təhlili /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //İnqilab və mədəniyyət.- 1930.- № 2-3.- S.37-38.

196.Son səhifə: hekayə /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //İnqilab və mədəniyyət.- 1930.- № 2-3.- S.22-24.

197.Son söz: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1930.- №2-3.- S.22-24.

1933

198.Sidi: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Arif M., Sultanlı Ə. Ədəbiyyat müntəxəbatı: 7-ci sinif.- Bakı, 1933.- S.146-150.

1934

199.Aprelin biri: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1934.- № 3-4.- S.11-13.

200.Bizi qanadlandıran tarixi qərar: (ÜİQ (b) F MQ-nin 1932-ci il 23 aprel ədəbiyyat qərarı haqqında /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 30 aprel.

201.Ədəbi dövrün başçısı: Molla Nəsrəddinin vəfatının 2-ci il dönümü münasibəti ilə /Vəzir Yusif (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 30 yanvar.

202.Folklor yolunda /Vəzir Yusif (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzetəsi.- 1934.- 22 dekabr.

203.Kusar mülkədarları: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 31 oktyabr.

204.Qərardan sonra /Yusif Vəzir (Çəmənşəminli) //Gənc işçi.- 1934.- 23 aprel.

205.Qibleyi aləmin xalçası: hekayə: bir parça /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Kommunist.- 1934.- 6 oktyabr.

206.Lüzumsuz arzu üçün: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1934.- № 5.- S.8-9.

207.Mən imdi özümü yazıçı hesab edirəm: [Gələcək planları haqqında] /Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 2 yanvar.

208.1917-ci il: eyni adlı romandan bir parça /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 8, 30 aprel.

209.Mirzə Əbdülvahab /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1934.- №11-12.- S.51-52.

210.Neft və tarix /Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Əzizbəyov adına Azərbaycan Qızıl Bayraqlı Neft İnstitutu əxbarı.- 1934.- № 3.- S.77-80.

211.Teatro pərəstişkarı: (Şuşa mədəni həyatı və Ə.Haqverdiyev) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 11 yanvar.

212.Tikanlı yollarla gəldik: Ədəbiyyatımız haqqında /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 12 iyul.

213.Vəsfi-hal, ağı /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Folklor yolunda .-1934.- 22 dekabr.

214.Yeni başlayanlar haqqında /Yazıçı (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 22 dekabr.

215.Yeni yazanlar nəyi bilməlidir /Yazıçı (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 2 dekabr.

1935

216.Abbasqulu Ağa Qüdsinin əsərləri: (tarixi etüdləri) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 30 may.

217.Böyük şərəf münasibəti ilə: (M.S.Bağirov və H.Rəhmanovun Lenin ordeni ilə təltif edilməsi haqqında) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.-1935.- 3 aprel.

218.Bu gün qadın azad və xoşbəxtdir /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 10 oktyabr.

219.Çexov, Qorki və L.Tolstoy /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 12 fevral.

220.Çexovun dili /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.-2,12 fevral.

221.Fevral günlərində: [Y.Vəzirin “1917-ci ildə” adlı romandan bir parça] /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 25 mart.

222.Fransa mütəfəkkiri Mirzə Fətəli haqqında: (Alfons Sijjenin müqəddiməsi haqqında) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 24 iyun.

223.Füzulinin basılmamış bir parçası: (Həsən Çələbi təzki-rəsinə görə bir çeşmə üzərinə yazılmış parça) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 21 fevral.

224.Gənc Puşkin və oxucular /Yazıçı (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 23 aprel.

225.Xalq ədəbiyyatının təhlili. I.Vəsfi-hal, II.Ağı: [şifahi xalq ədəbiyyatı haqqında] /Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 3, 13 sentyabr.

226.İqtibas, təqlid və təsir /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çə-

mənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 13 sentyabr.

227.İnanılmayı: (C.Cabbarlının vəfatı münasibətilə) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 2 yanvar.

228.Qərardan sonrakı yeni əsərlərim /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Gənc işçi.- 1935.- 23 aprel.

229.Molla Pənah Vaqif haqqında /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 23 aprel.

230.15 gün Ermənistanda: Böyük bir oçerkdən parçalar /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Kommunist.- 1935.- 29 noyabr.

231.Şəxslərin və hadisələrin tipləşməsi: Klassiklərin ədəbi yaradıcılığı haqqında /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 21 fevral.

232.Tarixi qeydlər. Şair Qətran: (Fars şairi Nasiri Xosrov Ələvinin Təbrizdə Qətranla görüşü haqqında) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 6 fevral.

233.Təkrar-təkrar: (müəllifin “Tərtər” adlı roman üçün material toplaması haqqında) /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 29 aprel.

234.Turgenevin yazı üsulu /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 30 yanvar.

235.Vəsfi-hal, ağı //Ədəbiyyat qəzetəsi.- 1935.- 16 sentyabr.

236.Yeniyyətlər /Yazıçı (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.-1935.- 30 yanvar.

237.Yeniyyətlər haqqında /Yazıçı (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 9 yanvar.

238.Yeniyyətlər uğrunda /Yazıçı (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 29 aprel.

1936

239.İşçilər: (ixtisar edilmişdir) /Çəmənşəminli (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Qasımbəyli Məmmədşadə. Türk dili: Qeyri-türk məktəblərinin 7-ci sinif üçün.- Bakı, 1936.- S.22-24.

minli //Azərbaycan hekayələri.- Bakı, 1959.- C.2.- S.69-74.

1960

252.Qan içində: (roman) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Azərbaycan.- 1960.- №11.- S.144-204; №12.- S.62-114.

253.Tikanlı yollarla gəldik: (Ə.Haqqverdiyev haqqında. Y.V.Çəmənzəminlinin arxivindən) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1960.- 17 dekabr.

1961

254.Qan içində (roman) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Azərbaycan.- 1961.- № 1.- S.134-167

1962

255.Görkəmli ədiblər Sabir haqqında /N.Nərimanov, M.S.Ordubadi, S.Vurğun, M.İbrahimov. A.Səhhət, A.Şaiq, **Y.V.Çəmənzəminli**, S.Ə.Şirvani, C.Məmmədquluzadə, Nazim Hikmət //Azərbaycan gəncləri.- 1962.- 27 may.- S.2,4-5.

256.Görkəmli şəxslər Sabir haqqında /F.B.Köçərli, A.Səhhət, N.Nərimanov, S.Hüseyn, M.S.Ordubadi, S.Vurğun, **Y.V.Çəmənzəminli**, A.Şaiq, M.Hacınski, T.Şahbazi, S.C.Pişəvari, N.Hikmət, Ə.Lahuti //Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi (metodik məqalələr məcmuəsi).- 1962.- bur.2.- S.3-4.

1967

257.Al toxmağım, vur toxmağım /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1967.- 9 sentyabr.- S.12-13.

258.Cəlil Məmmədquluzadənin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Azərbaycan.-1967.- № 5.-S.63-64.

259.Danışır dostların-müasirlərin: (Cəlil Məmmədquluzadə haqqında) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Azərbaycan.- 1967.- №5.- S.63-64.

260.Ədəbi dövrün başçısı: C.Məmmədquluzadə haqqında

240.Qırx illik döyüşü: (M.Qorkinin vəfatı münasibətilə) Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1936.- 23 iyun.

241.Sidi /Çəmənzəminli (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Qasımbəyli, Məmmədzadə. Türk dili: Qeyri-türk məktəblərinin 7-ci sinif üçün.- Bakı, 1936.- S.40-44.

242.Tarixi sənəd: ŞSCİ yeni konstitusiyası haqqında /Y.Vəzir (AŞUN) (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Kommunist.- 1936.- 14 iyun.

243.Vasvası: hekayə /Yusif Vəzir (Çəmənzəminli) //Ədəbiyyat qəzetəsi.- 1936.- 6 iyul.

1937

244.Aprelin biri: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1937.- № 3-4.- S.11-13.

1956

245.Aprelin biri: hekayə /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1937.- № 3-4.- S.11-13.

246.Toy: (Etnoqrafik məlumat) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1956.- 1 iyul.- S.2.

1957

247.Xanın qəzəbi: Keçmiş məişətimizdən hekayə /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1957.- 27 sentyabr.

248.Zakir haqqında xatirat /Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Kommunist.- 1957.- 7 mart.

1958

249.Cənnətin qəbz /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Azərbaycan hekayələri 1-ci cild: İnqilabdan əvvəlki dövr.- Bakı, Uşaq-gənclər, 1958.- S.340-368.

250.Cənnətin qəbz: (hekayə) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Şamilov S. İşıq və Zülmət: (Din və mövhumat əleyhinə hekayələr).- Bakı, 1959.- S.105-132.

251.Qaynananın oyunları: hekayə /Yusif Vəzir Çəmənzə-

/Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Məmmədquluzadə C. Məqalələr və xatirələr.- Bakı, 1967.- S.291-293.

261.Əziz: Kiçik yaşlı uşaqlar üçün hekayə /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Azərbaycan pioneri.- 1967.- 8 dekabr.

262.1917-ci ildə: “Studentlər” romanının 2-ci hissəsindən bir parça /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Azərbaycan gəncləri.- 1967.- 21 noyabr.

263.Vasvası: [hekayə] /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Sovet kəndi.-1967.- 9 dekabr.- S.3.

264.Yazmaq istəmirəm; Zahir və batil: felyetonlar /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1967.- 9 sentyabr.- S.13.

1972

265.Mərsiyəxan; Nahaq qan; Namussuz; Qazanc yolunda; Qaynananın oyunları: hekayələr /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Acı və şirin gülüşlər.- Bakı, 1974.- S.50-77.

1980

266.“Həzrəti Şəhriyar”: (Yeddi şəkilli komediya) /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Qobustan.- 1980.- № 4.- S.80-93.

1982

267.Şəbhəkərdanlıq: [tarixi tədqiq] /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Qobustan.- 1982.- № 1.- S.88-89.

1987

268.M.Ə.Sabir haqqında /N.Nərimanov, H.Cavid, A.Səhhət, A.Şaiq, Y.V.Çəmənşəminli, S.C.Pişəvari, S.Rəhimov //Azərbaycan dili və ədəbiyyatı tədrisi.- 1987.- №2.- S.50.

269.Şair haqqında söz /N.Nərimanov, H.Cavid, A.Səhhət, A.Şaiq, Y.V.Çəmənşəminli, S.Pişəvari, S.Rəhimov //Azərbaycan.- 1987.- №5.- S.114.

1989

270.Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər: I-III hissələr: I hissə: Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər. II hissə: Osmanlıda yetişmiş Azərbaycan müəllimi. III hissə: Rusyada yetişmiş

Azərbaycan müəllimi /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Azərbaycan.- 1989.- № 9.- S.123-140.

271.Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Azərbaycan.- 1989.- № 8.- S.153.

272.Bahar /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Ulduz.-1989.- № 3.- S.2-3.

273.On ikinci günün söhbəti /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Məmmədov K. XX əsr Azərbaycan gülüşü: (bir məclisdə on iki kişinin söhbəti).- Bakı, 1989.- S.274-309.

1990

274.Əli və Nino /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Azərbaycan.- 1990.- №1.- S.12-65; № 2.- S.16-57; №3.- S.8-46.

275.Hədərən-pədərən: Dörd söhbət; İmanlı parçalar; Nobel mükafatı: felyetonlar /Sərsəm (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1990.- 28 sentyabr.- S.8.

276.Xarici siyasətimiz: İran və biz (iyul 1919-cu il tarixli “Azərbaycan” qəzetində çıxan məqalə) /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Elm.- 1990.- 31 mart.

277.Neft tarixi haqqında ilk məlumatlar: Y.V.Çəmənşəminlinin oxucuya naməlum məqaləsi /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; təqdim etdi K.Əlizadə, R.Rəhmanov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1990.- 17 avqust.

1991

278.Biz kimik və istəyimiz nədir: 70 ildə ilk dəfə çap edilir /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Ulduz.- 1991.- №5.- S.4-10.

279.Qadının “sözü və özü”: Y.V.Çəmənşəminlinin qadın haqqında fikirləri /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; təqdim etdi Davud Dəmirli //Sovet kəndi.- 1991.- 16 mart.

280.Qulluq və əsirlik /Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənşəminli) //7 gün.- 1991.- 26 yanvar.

1992

281.Azərbaycan: (Müəllifin “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” kitabından parçalar) /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Ədəbiyyat qəzeti.- 1992.- 28 fevral.- S.1-2.

282.Xarici siyasətimiz /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Novruz.- 1992.- 29 yanvar.

283.Neft və tarixi /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Ədəbiyyat qəzeti.- 1992.- 20 mart.- S.6.

284.Y.V.Çəmənzəminli İstanbulda səfirliyin yaradılmasının əhəmiyyəti haqqında /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Bakı.- 1992.- 14 may.

1993

285.Azərbaycan K. (b) P. MK katibi yoldaş Mir Cəfər Bağırova Yusif Çəmənzəminlinin ərz-halı: [müsavətçinin acı taleyi] /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Həyat.- 1993.- 9 iyul

1994

286.Bakı realnı məktəbinin birinci sinif şagirdi Yusif Vəzirovun gündəliyi /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Ədəbiyyat qəzeti.- 1994.- 16 dekabr.- S.4-5.

1996

287.Şərqdə qan və neft /Məhəmməd Əsəd bəy (Yusif Vəzir Çəmənzəminli); ingilis dilindən tərcümə edən Z.Ağayev //Xalq qəzeti.- 1996.- 26-27 yanvar.

1997

288.Bakı realnı məktəbinin VI sinif şagirdi Yusif Vəzirovun gündəliyindən (1908) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli; təqdim edən L.Vəzirova //Ədəbiyyat qəzeti.- 1997.- 8 avqust.- S.4-5.

1998

289.Körfəzli qız:[roman] /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Xəzər.-1998.-№1.-S.102-139.

1999

290.Körfəzli qız: [roman] /Qurban Səid (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Xəzər.-1999.-№1.-S.52-84.

2000

291.Altunsaç: Kinossenari /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Mədəniyyət.- 2000.- №10; №11, iyun; №12, iyul.- S.5.

292.Kimsə inkar edə bilməz... /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Quliyev V. Tarixdə iz qoyan şəxsiyyətlər.- Bakı, 2000.- S.208-229.

2006

293.Cənnətin qəbzi; Ağ buxaqda qara xal; Qumarbazın arvadı: (hekayələr) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Azərbaycan nəsr antologiyası: beş cildə.- Bakı, 2006.- C.II.- S.308-340.

2008

294.“Müsavətçi”ya cavab /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Şuşa.- 2008.- iyul.- S.3.

295.Yurd sevgisi: (“İki od arasında” romanından) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Abdulla B., Vəliyeva M., Quliyeva A. Ədəbiyyat: Ümumtəhsil məktəblərinin 7-ci sinfi üçün dərslik.- Bakı, 2008.- S.145-154.

2012

296.Şaqqunun xeyir işi; Müsəlman arvadının sərgüzəşti; Cənnətin qəbzi: (hekayələr) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //XIX-XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı: (Nəsr): Ali məktəblərin filologiya fakültələrinin tələbələri üçün dərs vəsaiti /tərt.edənlər: S.Əhmədova, T.Əhmədov.- Bakı, 2012.- S.250-283.

2013

297.Yeni yazanlar nəyi bilməlidirlər /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Azərbaycan.- 2013.- № 3.- S.178-183.

2015

298.Əziz: (hekayə) /Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Ədəbiyyat: sinifdən xaric oxu: 5-ci sinif.- Bakı, 2015.- S.54-56.

2016

299.Qazanc yolunda: (hekayə) /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Azərbaycan ədəbiyyatı antologiyası.- Bakı, 2016.- C.II: Nəsr.- S.96-103.

300.[Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin əsərlərindən multikultural nümunələr] /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Azərbaycan multikulturalizminin ədəbi-bədii qaynaqları /tərtib edəni M.Nağısoylu, F.Ələkbərli, Ə.Bağirov, İ.Quliyev.- Bakı, 2016.-S.259-261.

301.Yusif Vəzir Çəmənşəminli Əhməd bəy Ağaoğluna niyə müraciət etmişdi: [Yusif Vəzirin 1925-ci ildə Əhməd bəy yazdığı məktubun mətni] /Yusif Vəzir Çəmənşəminli; təqdim etdi: M.Gəncəli, A.Tahirli //Ədəbiyyat qəzeti.- 2016.- 19 noyabr.- S.21.

302.Zeybək qızı /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Həsənov B., Mustafayeva A., Əliyev S.,Verdiyeva N.Ədəbiyyat 9: Müəllimlər üçün metodiki vəsait.-Bakı,2016.-S. 64-70.

2017

303.Azərbaycanda Zərdüşt adətləri /Yusif Vəzir Çəmənşəminli //Xalq cəbhəsi.- 2017.- 11 mart.- S.14.

304.Bakı qurtuldu: [1918-ci ildə Bakı şəhərinin türk əsgərləri tərəfindən qurtuluşu haqqında] /Yusif Vəzir (Çəmənşəminli) //Türküstan.-2017.- 19-25 sentyabr.

305.Unudulmuş İsmayıl bəy: [Türk tatar gəncliyi arasında istər Qafqazda, istər Türküstanda tanılan, "Tərcüman" qəzetinin yaradıcısı İsmayıl bəy haqqında] /Yusif Vəzir (Çəmənşəminli) //Türküstan.-2017.- 19-25 sentyabr.

306.Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin məktubları: [müəllifin 1907-ci ildə yazdığı bir neçə məktubu] /rus dilindən tərcümə edəni Leyla Vəzirova; təqdim etdi S.Əhmədli //Şuşa.-2017.-15 sentyabr.-S.4-5.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan əlyazmaları

307.Altunsaç //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 126.

308.Atalar sözü //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 311.

309.Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər //İstanbul, Mətbəəi Amirə, 1337 (h), 103 s. //Y.V.Çəmənşəminli fondu. Fond 21, sax. v. 889.

310.Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər.- İstanbul, Mətbəəi Amirə, 1337 (h.), 103 s. //Türkiyə, İstanbul, Türkiyə Araşdırmaları İnstitutu Kütüphanəsi. Katanov, Ayniyat Demirbaş, № 5518.

311.Azərbaycan ədəbiyyatında erməni müəllifləri //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 125.

312.Azərbaycan klassikləri haqqında təzkirələrdən məlumatlar //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.188.

313.Bağlamalar və mahnılar //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.313.

314.Bir neçə söz //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.193.

315.Çapayev (tərcümə) //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 186.

316.El güzgülü //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 318.

317.Ərizə //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 201.

318.Ərizə //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 277.

319.Ərizə //Y.V.Çəmənşəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 299.

- 320.Ərizə** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 304.
- 321.Ərizə** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 309.
- 322.Füzulinin qeyri-mətbu bir şeiri** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 168.
- 323.Gənc Puşkin və oxucuları** //Azərbaycan MEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu. Fond 21, sax.v.151.
- 324.Gündəlik (müxtəlif qeydlər)** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.201.
- 325.Gündəlik** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, s.v. 182, 154 v.
- 326.Gündəlik** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, s.v. 183, 194 v.
- 327.Həyatım** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 177.
- 328.Həyatımın 20 ili** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.181.
- 329.Xalq ədəbiyyatının təhlili. II Ağı** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 170.
- 330.Xətəinin nəfəsləri** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.171.
- 331.İstifadə olunmuş əsərlərin siyahısı** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.887.
- 332.Qaçaq Nəbi** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 125.
- 333.Qadın məsələsi** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 136.
- 334.Qeydlər** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, s.v. 190, 51 v.
- 335.Qəbz** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 201.
- 336.Qərb və Mirzə Fətəli** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 138.

- 337.Qız qalası** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 113.
- 338.Qulluq və əsirlik** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.159.
- 339.Molla Nəsrəddin haqqında bir neçə söz** //Y.V.Çəmən- zəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.154.
- 340.Müxtəlif qeydlər** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 199.
- 341.Müxtəlif qeydlər** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. fond 21, sax.v.205
- 342.Müxtəlif qeydlər** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu, fond 21, sax.v.297
- 343.Nobel mükafatı** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.82.
- 344.Rabindranat Taqor** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 162
- 345.Şagird gündəliyi** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.253.
- 346.Şərqdə qadınların vəziyyəti** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.176
- 347.Təliqə** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.232.
- 348.Təliqə** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.301.
- 349.Tərcümeyi-hal (Həyatım)** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, s.v. 177, 25 v.
- 350.Tərcümeyi-hal** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, s.v. 178, 179, 11 v.
- 351.Tətil** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 124
- 352.Turgenevin yazı üsulu** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.165.
- 353.Türk atalar sözləri** //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, s.v. 408, 2 v.

354.Yeni yuva //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 116

355.Zakir zadəgan sinfinin nümayəndəsi //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax. v. 144.

356.Zakirin inqilab əndişəsi //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.153.

357.Albom (qəzet kəsikləri və müxtəlif sənədlərdən ibarət) //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.395.

358.“Almas” ssenarisi //Y.V.Çəmənzəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, sax.v.309.

Tərcümə etdiyi əsərlər

Kitablar

1926

359.Seyfullina, L. Qanun pozanlar /L.Seyfullina; tərc. ed. Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Bakı işçisi, 1926.- 56 s.

1927

360.Qrave, S.L. Aya səyahət /S.L.Qrave; tərc. ed. Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Azərnəşr, 1927.- 125 s.

1929

361.Tolstoy, L.N. Dirilmə /L.N.Tolstoy; çevirəni Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Azərnəşr, 1929.- 320 s.

1930

362.Lavrenyev, B. Külək /B.Lavrenev; çevirəni Yusif Vəzir Çəmənəminli; red. M.S.Ordubadi.- Bakı: Azərnəşr, 1930.- 105, [1] s.

363.Lavrenyev, B. Qırx birinci: hekayə /B.Lavrenev; çevirəni Yusif Vəzir Çəmənəminli; red. M.S.Ordubadi.- Bakı: Azərnəşr, 1930.- 88 s.

364.Lavrenyev, B. Ulduz rəngi: hekayə /B.Lavrenev; çevirəni Yusif Vəzir Çəmənəminli; red. M.S.Ordubadi.- Bakı: Azərnəşr, 1930.- 58 s.

1934

365.Qoqol, N.V. Köhnə dünya mülkədarları /N.V.Qoqol; çevirəni Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Azərnəşr, 1934.- 29 s.

Dövri mətbuatda və məcmuələrdə dərc edilən tərcümələri

1927

366.Neverov, L. Çörəkli Daşkənddə: hekayə /L.Neverov; tərc. ed. Çəmənəminli (Yusif Vəzir Çəmənəminli) (kitabın xülasəsi) //Həmkarlar İttifaqı.- 1927.- №11 (60).- S.21.

1934

367.Anatol, F. Korinf toyu: Poemadan bir parça /Frans Anatol; tərcümə edəni Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 5 noyabr.

368.Qoqol, N.V. Əsgü dünyə mülkədarları /N.V.Qoqol; çevirəni Y.Vəzirov (Yusif Vəzir Çəmənəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1934.- №5.- S.26-33.

1935

369.“Fransa mütəfəkkiri Mirzə Fətəli haqqında” /tərc.ed. Yusif Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 24 iyun.

370.“Qərb və Mirzə Fətəli” /tərc. ed. Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli) //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 30 may; 11 iyun.

1936

371.Qoqol, N.V. Ölü nüfus /N.V.Qoqol; tərc. ed. Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1936.- №11-12.- S.41-50.

372.Şedrin, M.Y. “Ötkəm müdir” nağılı /M.Y.Şedrin; tərc. ed. Y.Vəzir (Yusif Vəzir Çəmənəminli) //İnqilab və mədəniyyət.- 1936.- №11-12.- S.38-40.

Redaktoru olduğu kitablar

1935

373.Tolstoy, A.N. I Pyotr: roman /A.N.Tolstoy; çevirəni İ.Nəfisi; red. Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Azərənəşr, 1935.- H.I.- 422 s.

374.Volter, F.M. Kandid yaxud optimizm /tərcümə edəni N.Ağazadə; red. Y.V.Çəmənəminli.- Bakı: Azərənəşr, 1935.- 114 s.

1936

375.Hüqo, V. Paris Notrdam kilsəsi /V.Hüqo; tərcümə edəni M.Rəfili; red. Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Azərənəşr, 1936.- 580 s.

376.İslam oğlu, D. Mübarizlər /Dadaş İslam oğlu; red. Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Azərənəşr, 1936.- 22 s. şəkilli.

377.Tolstoy, A.N. I Pyotr: roman /A.N.Tolstoy; çevirəni B.Musayev; red. Yusif Vəzir Çəmənəminli.- Bakı: Azərənəşr, 1936.- H.II.- 355, [1] s.

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin həyat və yaradıcılığı haqqında

Kitablar

1981

378. Abdullayev, B. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və folklor /B. Abdullayev; red. M.H.Təhmasib; Azərb. SSR EA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Elm, 1981.- 123, [1] s.

Kitabın içindəkilər: Bir neçə söz.- **Birinci fəsil.** Y.V.Çəmən- zəminli və folklorşünaslıq: 1.Uğurlu axtarışlar. 2.Nağıl və lətifə janrı. 3.Şifahi ədəbiyyatda bəşəri motivlərə dair. 4.Avropanın folklorşünaslığı haqqında. 5.Xalq mərasimləri. **İkinci fəsil.** Y.V.Çəmən- zəminlinin bədii əsərlərində şifahi xalq ədəbiyyatından istifa- də məsələləri: 1."Avesta" motivləri. 2. Rəvayət və əfsanələr. 3.Bəzi adət və ənənələrin bədii təsviri. 4.Xalq ədəbiyyatının müx- təlif janrlarından faydalanma. 5.Folklorla bağlı bəzi sənətkarlıq xüsusiyyətləri. Ədəbiyyat.

379. Axundova, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminli /M.Axundo- va; elmi red. K.Məmmədov.- Bakı: Yazıçı, 1981.- 103, [5] s.

Kitabın içindəkilər: Keçmişdən səhifələr; Romana doğru; Həyat lövhələri; Kiçik adamlar; Yeni dünyanın vəsfi.

380. Məmmədov, K. Yusif Vəzir Çəmənzəminli: (həyatı və yaradıcılıq yolu) /K.Məmmədov; red. M.Axundova; Azərb. SSR EA, Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Elm, 1981.- 262, [2] s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz əvəzi. Birinci fəsil. Həyatı, ictimai fəaliyyəti, publisistikası; 1.1887-1906-cı illər; Şuşa; Ağdam; Muradbəyli kəndi; Ələmli uşaqlıq və ilk gənclik illəri; Realni məktəbdə təhsil; Rəsmə, şerə həvəs; Aşqabada ilk səfər və orada gördükləri; Vətənə qayıdış. 2.1906-1910-cu illər; Bakı realni məktəbi; "Molla Nəsrəddin"də çıxışı və hədə-qorxular; Ə.Haqqverdiyevlə tanışlıq "Şahqulunun xeyir işi" adlı hekayəsi; Bir ay Peterburqda; Cənnətin qəbz; Aşqabad; Altı ay Daşkənddə;

Bakı dövrü mətbuatı ilə sıx əlaqə; 3.1910-1915-ci illər; Kiyev universitetinin hüquq fakültəsi; Qadın hüququ uğrunda ciddi çalışmaları; "Arvadlarımızın halı" kitabçası; Təzə hekayələr. 4.1915-1922-ci illər. Saratov şəhəri; Ali təhsilin başa çatması; "Bizə ciddi mətbuat çoxdan lazım idi"; Rusiyada vətəndaş müharibəsi; Y.Vəzir Rovno, Buqaç, Simferopol, Odessa və İstanbul şəhərlərində; 5.1923-1926-cı illər. Paris; Klişidə ağır fəhləlik həyatı; Qardaşının vəfatı; "Müsavatçıya cavab" məktubu; 6.1926-1943-cü illər. "Vətən torpağı... nicat sahili idi..."; Bakıda ciddi fəaliyyət dövrü; Folklorçu-alim; Yeni hekayələr; Müxtəlif vəzifələr; Romanların yaranması; Rus ədəbiyyatından tərcümələr. Ürkənc pedaqoji institutunda müəllim; Ömrünün son illəri; **İkinci fəsil.** Hekayələri; Sənətkarlığı; Özünəməxsusluğu. 1.Dinin məhvedici təsiri; Usta Ağabalaların faciəsi; "Cənnətin qəbz"; Dünyəvi gözəlliklərin qələbəsi; "Ağ buxaqda qara xal"; "Mərsiyəxan". 2.Qoluzorluların ifşası; Zəhmətkeş xalqın cibinə girən "millətpərəstlər"; Kasıbın başına gətirilən oyunlar. "Ağsaqqal"; "Xanın qəzəbi"; "Hacı" və başqa hekayələr. 3. Çar üsul-idarəsini daxildən laxladan özbaşınalığın, rüşvətxorluğun acı nəticələrinin təsviri; Zeynal bəy; Polis paltosu; "Nitq" hekayələri. 4.Kiçik adamların ailə-məişət və ictimai faciələri; Zəhmətkeş xalqa humanist münasibət; "Sərhəd məsələsi"; "Borclu; "Məşədi və Kərbəlayı"; "Cümə axşamı", "Dəli"; "Dinayrı qardaşlar"; "Nahaq qan"; "Bir qəpik" və başqa hekayələr. 5.Azərbaycan qadınlarının tərcümeyi-halı hekayələrdə; "Müsəlman arvadının sərgüzəşti"; "Toy"; "Divanə"; "Dərdli Züleyxa", "Üç"; "Qumarbazın arvadı". 6.Tələbə həyatının "sərgüzəştləri"; "Cavan"; "Son bahar"; "Dərs"; "Üç gecə" və başqa hekayələr. 7.Təzə mövzulu hekayələr; "Həzrəti Şəhriyar" komediyası; Kinossenarilər: "Altunsaç"; "Sosialist vətəni uğrunda" və başqaları. **Üçüncü fəsil.** Romanları: 1."Studentlər"; "1917-ci ildə"; Mürəkkəb xarakterli Rüstəmbəy surəti və onu əhatə edənler. 2."Qızlar bulağı" Azərbaycan tarixi-fəlsəfi romanının ilk təbliği; Romanın əsas surətləri; "Gələcək şəhər". 3."Qan içində" tarixi romanın klassik nümunəsi: Vaqif -müdrək ictimai xadim-

filosof, incə qəlbli şair. İbrahim xan - fərdi və ictimai xüsusiyyətlərə malik, orijinal, möhkəm iradəli, zorlu hakim; Səfər-mərd, yoxsul kəndli sinfinin nümayəndəsi. **Dördüncü fəsil.** Elmi, ədəbi-nəzəri mülahizələri: **1.**Folklorşünas-nəzəriyyəçi alim. **2.**Görkəmli ədəbiyyatşünas; “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı və başqa elmi, ədəbi-nəzəri əsərləri; Ədəbiyyat.

1986

381.Hüseynov, T. Tarixi roman ustası /T.Hüseynov; rəy ver. F.Hüseynov; red. P.Xəlilov.- Bakı: Yazıçı, 1986.- 163, [5] s.- portr.

Kitabın içindəkilər: F.Hüseynov. Maraqlı araşdırma; Giriş; I Fəsil. Y.V.Çəmənzəminli və tarixi mövzu. II Fəsil. “Qan içində” romanı. III Fəsil. “Qan içində” romanının dili və üslubu.

1987

382.Hüseynov, T. Yusif Vəzir Çəmənzəminli: mühazirəçiye kömək /T.Hüseynov; red. E.Cabbarov; rəyçi: A.Zamanov, C.Abdullayev; Azərbaycan SSR “Bilik” Cəmiyyəti. Bakı: Bilik, 1987.- 84 s.

383.Məmmədov, K. Yusif Vəzir Çəmənzəminli: Məşələ dönmüş ömür /K.Məmmədov; ixtisas red. T.Hüseynov; rəyçi K.Talıbzadə.- Bakı: Azərənəsr, 1987.- 270 s.

Kitabın içindəkilər: 1.1887-1906-cı illər. Şuşa. Ağdam. Muradbəyli kəndi. Uşaqlıq və gənclik illəri. Haşimbəy Vəzirov; Realni məktəbdə təhsil; Rəsmə, şərə həvəs; A.P.Çexovla ilk tanışlıq; Aşqabada ilk səfər; Yenidən doğma yurd. **2.**1906-1910-cu illər; Bakı realni məktəbi; “Molla Nəsrəddin”də çıxışı və hədə-qorxular; M.M.Nəvvab; Dəftəri-gülşəni-cavanlıq; Ə.Haq-verdiyevlə tanışlıq; “Şaqqulunun xeyir işi” adlı ilk hekayəsi; **3.**Peterburq; Aşqabad; Altı ay Daşkənddə; Bakı dövrü mətbuatı ilə sıx əlaqə. **4.**Hekayələri; Sənətkarlığı; Özünəməxsusluğu; Usta Ağabalaların faciəsi; Cənnətin qəbzi; Dünyəvi gözəlliklərin qələbəsi; Ağ buxaqda qara xal; Mərsiyəxan.- **5.**Zəhmətkeş xalqın cibinə girən “millətpərəstlər”; Kasıbın başına gətirilən oyunlar;

Ağsaqqal; Xanın qəzəbi; “Hacı” və başqa hekayələri. -**6.**1910-1915-ci illər; Kiyev Universitetinin hüquq fakültəsi; Qadın hüququ uğrunda ciddi çalışmlar; Firudin bəy Köçərli; “Arvadlarımızın halı” kitabçası; Nəriman Nərimanov; Təzə hekayələr.-**7.**Azərbaycan qadınlarının tərcümeyi-halı hekayələrdə; Müsəlman arvadının sərgüzəşti; Toy; Divanə; Dərdli Züleyxa; Üç; Qumarbazın arvadı.- **8.**Kiçik adamların ailə-məişət və ictimai faciələri; Zəhmətkeş xalqa humanist münasibət; Sərhəd məsələsi; Borclu; Məşədi və kərbəlayı; Cümə axşamı; Dəli; Dinayrı qardaşlar; Nahaq qan; “Bir qəpik” və başqa hekayələr. -**9.**Hüseyn Ərəblinskiyə böyük məhəbbət; “Qulluq və əsirlik” məqaləsi.- **10.**1915-1922-ci illər; Saratov şəhəri; Ali təhsilin başa çatması; Bizə ciddi mətbuat çoxdan lazım idi; Rusiyada vətəndaş müharibəsi; Y.Vəzir Rovno, Buqaç, Simferopol, Odessa və İstanbul şəhərlərində; M.Hadi haqqında acı xəbər.- **11.**Görkəmli ədəbiyyatşünas. “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı.- **12.**1923-1926-cı illər; Paris; Klişidə ağır fəhləlik həyatı; Qardaşının vəfatı; “Müsavətçiyə cavab” məktubu.- **13.**1926-1943-cü illər; Vətən torpağı...nicat sahili idi...; Bakıda ciddi fəaliyyət dövrü; C.Məmmədquluzadə ilə yaxından tanışlıq; Folklorçu-alim.- **14.**Təzə mövzulu hekayələr; “Zeybək qızı” və b. “Həzrəti Şəhriyar” komediyası; Kinossenarilər: Altunsaç; “Sosialist vətəni uğrunda” və başqaları; Romanların yaranması; Rus ədəbiyyatından tərcümələr. **15.** Studentlər; 1917-ci ildə; Mürəkkəb xarakterli Rüstəmbəy surəti və onu əhatə edənlər.- **16.**“Qızlar bulağı” Azərbaycan tarixi-fəlsəfi romanının ilk nümunəsi əsas surətləri; Gələcək şəhər.- **17.**“Qan içində” - tarixi romanın klassik nümunəsi; Vaqif-müdrək ictimai xadim-filosof, incə qəlbli şair. İbrahim xan-fərdi və ictimai xüsusiyyətlərə malik, orijinal, möhkəm iradəli, qüvvətli hakim; Səfər-mərd, yoxsul kəndli sinfinin nümayəndəsi; Ömrünün son illəri; Ürgənc pedaqoji institutunda müəllim; Yusif yadıma düşdü; Həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri; Qısa ədəbiyyat.

1993

384.Hüseynoğlu, T. Ədəbiyyatla yaşayırəm: [Y.V.Çəmənzəminli haqqında] /Tofiq Hüseynoğlu; red. Tahirə Muxtarova.- Bakı: Azərnəşr, 1993.- 322 [2] s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz əvəzi; Sənin qələmin... milli qənimətdir; Mən taleyimi özüm yaratmışam; Xalq həyatından səhifələr; “Azərbaycan və azərbaycanlılar”... roman güzgüsündə; Roman elementləri ilə mürəkkəbləşdirilmiş xronika, yaxud “tarixin fəlsəfəsi”ni əks etdirən roman; Teatr pərəstişkarı; Mədəniyyətimizin üç minillik tarixinə bir nəzər.

1997

385.Vəzirov, O. Atam Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında /O.Vəzirov; red. Q.İlkin.- Bakı: Azərnəşr, 1997.- 120 s.

Kitabda yazıçının oğlu Orxan Vəzirovun illər boyu qapısı qıfıllı arxivlərdə saxlanılan həqiqətlər ilk dəfədir ki üzə çıxarılır.

1998

386.Abdullayeva Ş. Y.V.Çəmənzəminlinin dilçilik görüşləri /Ş.Abdullayeva .- Bakı: BDU-nun nəşriyyatı, 1998.- 116 s.

Kitabda Y.V.Çəmənzəminlinin dilçilik görüşləri barədə geniş məlumat verilmişdir.

1999

387.Nağıyeva, C. Yusif Vəzir Çəmənzəminli arxivinin təsviri /Cənnət Nağıyeva /Azərbaycan EA-nın Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu.- Bakı: Örnək, 1999.- 201 [1] s.

Kitabın içindəkilər: Birinci hissə: Müqəddimə; Kitabın tərtibi haqqında; Tərcümeyi-hal və xatirətlər; Romanlar; Albomlar, bloknolar və qeyd dəftəri; Hekayələr və felyetonlar; Müəllifin məcmuə şəklində saldıdığı əsərləri; Səhnə əsərləri; Oçerklər; Kino-senarilər; Elmi-kütləvi məqalələr və risalələr; Tərcümələr; Müxtəlif qeydləri; Şərlər; Lüğətlər.- İkinci hissə. Xalq ədəbiyyatına aid əlyazmaları; Yusif Vəzirin əsərləri haqqında rəylər; Yusif Vəzirin müxtəlif şəxslərə yazdığı məktublar; Müxtəlif şəxslərin Yusif Vəzirə yazdığı məktublar; Müxtəlif şəxslərin biri digərinə yazdığı məktublar; Yusif Vəzirə aid şəxsi sənədlər;

Arxivdə olan sənədlər.- Üçüncü hissə. Yusif Vəzirin çəkdiyi rəsmlər; Fotolar; Yusif Vəzirin kitabxanası.

2000

388.Hüseynoğlu, T. Söz-tarixin yuvası /Tofiq Hüseynoğlu; red. V. Sultanlı.- Bakı, 2000.- 166 s.- 1 portr.

Kitabın içindəkilərdən: Məqsədimiz və amalımız Azərbaycanımızdır; Y.V.Çəmənzəminli və Ukrayna; Bu mənim Y.V.Çəmənzəminli haqqında ilk kitabım yox, hələlik son kitabımdır.

389.Xəlilov, P. “Əli və Nino” problemləri /Pənah Xəlilov.- Bakı: Nurlan, 2000.- 32 s.

Kitabın içindəkilər: Giriş əvəzinə bir neçə söz; “Əli və Nino” Yusif Vəzir Çəmənzəminlinindir; Sırr açılır; Hansı Nussinbaum?; Lev Nussinbaumun köhnə, amma təzəcə aşkarlanan sirləri; “Əli və Nino”.

390.Kataloq: Hüseyn Cavid (Hüseyn Abdulla oğlu Rasizadə); Yusif Vəzir Çəmənzəminli (Yusif Mirbaba oğlu Vəzirov); Ömər Faiq Nemanzadə (Ömər Faiq Lömən oğlu Nemanzadə) /AMEA Nizami adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyi; tərt. ed.: X.Bəşirova, S.Hüseynova, F.Axundova; elmi red.: İ.İsrafilov.- Bakı: Elm, 2000.- 72 s.- Mətn Azərbaycan və ingilis dillərindədir.

Kitabın içindəkilər: Yusif Vəzir Çəmənzəminli: Tərcümeyi-halı; Yusif Vəzir Çəmənzəminli (ingilis dilində qısa tərcümeyi-halı); Xatirə şeşləri; Əlyazma və foto surətlər; Kitablər; Orjinal fotolar; Y.V.Çəmənzəminli incəsənətdə.- S.23-35.

391.Nağıyeva, C. Yusif Vəzir Çəmənzəminli arxivinin təsviri /C.Nağıyeva; red.: C.Qəhrəmanov, M.Adilov; AMEA M.Füzuli ad. Əlyazmalar İnstitutu.- Bakı: Örnək, 2000.- 201 s.

Kitabın içindəkilər: Birinci hissə: Müqəddimə; Kitabın tərtibi haqqında; Tərcümeyi-hal və xatirətlər; Romanlar; Albomlar, bloknolar və qeyd dəftəri; Hekayələr və felyetonlar; Müəllifin məcmuə şəklində saldıdığı əsərləri; Səhnə əsərləri; Oçerklər; Kino-senarilər; Elmi-kütləvi məqalələr və risalələr; Tərcümələr; Müxtəlif qeydləri; Şərlər; Lüğətlər.- İkinci hissə. Xalq ədəbiyya-

tına aid əlyazmaları; Yusif Vəzirin əsərləri haqqında rəylər; Yusif Vəzirin müxtəlif şəxslərə yazdığı məktublar; Müxtəlif şəxslərin Yusif Vəzirə yazdığı məktublar; Müxtəlif şəxslərin biri digərinə yazdığı məktublar; Yusif Vəzirə aid şəxsi sənədlər; Arxivdə olan sənədlər. -**Üçüncü hissə.** Yusif Vəzirin çəkdiyi rəsmlər; Fotolar; Yusif Vəzirin kitabxanası.

2002

392.İbrahimli, Ə. Yusif Vəzir Çəmənşəminli və milli məsələ /Ə.İbrahimli; elmi red. V.Arzumanlı; rəyçilər: T.Hüseynoğlu, Ə.Tağıyev; AMEA Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutu.- Bakı: Qartal, 2002.- 149, [3] s.

Kitabın içindəkilər: Elmi redaktordan.- “Y.V.Çəmənşəminli və milli məsələ” kitabına bir neçə söz.- Əli İbrahimlinin “Y.V.Çəmənşəminli və milli məsələ” adlı kitabı haqqında rəy.- Milli problemlərə həsr olunmuş yeni tədqiqat: Giriş. **I fəsil.** Y.V.Çəmənşəminli Azərbaycanca və ondan uzaqlarda: ictimai-siyasi fəaliyyətinə bir nəzər. **1.**Yusif Vəzirin “Xarici siyasətimiz” silsilə məqalələri.- **II fəsil.** Y.V.Çəmənşəminlinin bədii nəşrində milli problemlər. **1.**“Studentlər” romanı və milli müəyyənliliyin bəzi məsələləri.- **2.**Y.V.Çəmənşəminlinin “Qan içində” romanında milli mövzular. **3.**Y.V.Çəmənşəminlinin “Həzrəti-Şəhriyar” komediyasında milli müəyyənlilik və yalançı millətçiliyin ifşası.- **III.Fəsil.** Y.V.Çəmənşəminlinin publisistikası: milli məsələnin qoyuluşu və bədii həlli. **1.**Azərbaycan xalqının milli azadlığı məsələsinə Y.V.Çəmənşəminlinin münasibəti. **2.**Qadının hürr (azad) yaşamaq məsələsinə dair Yusif Vəzirin ciddi ictimai-siyasi məzmunlu əsərləri. **3.**Yusif Vəzirin milli mətbuata və milli dilə münasibəti; Nəticə; Ədəbiyyat.

393.Kamranqızı, L. (Məmmədova). Y.V.Çəmənşəminlinin memuarlarında Şuşa mühiti /Məmmədova Leyla Kamran qızı; elmi red. prof. Əflatun Saraçlı.-Bakı: Şuşa, 2002.- 102 [2] s.

Kitabın içindəkilər: Redaktordan.- Giriş; **I Fəsil.** Y.V.Çəmənşəminlinin memuar hekayələrində Şuşa həyatı: Dünya ədəbiyyatında memuar və avtobioqrafik nümunələr.- Y.V.Çəmənşə-

minlinin “Gündəlik” və “Xatirələr”ində Qarabağ həyatı. Memuar və hekayələrində portret; Avtobioqrafik hekayələrdə ailə faciələri; Müəllifin mühacirət həyatı memuarlarda.- **II.Fəsil. “Studentlər” romanında prototip və proobrazlar:** Romanın yazılma tarixi və janrı. Müəllif Rüstəm bəy obrazının prototipidir; Azərbaycanda tələbə həyatından ilk roman; Azərbaycanlı tələbə qadınlarının prototipləri; Rüstəm bəy əsərin baş qəhrəmanı kimi; Real şəxsiyyətlərin qohum və dostlarının proobrazları; Ədəbiyyat.

394.Məcidiqızı, L. Yusif Vəzir Çəmənşəminli və rus mədəniyyəti /L.Məcidiqızı; elmi red. T.Hüseynoğlu; rəyçilər: İ.Əliyeva; V.Sultanlı.- Bakı: Azərneşr, 2002.- 152 s.

Kitabın içindəkilər: Redaktordan.- Ön söz əvəzi.- **I Fəsil.** Y.V.Çəmənşəminlinin dünyagörüşünün və ədəbi-estetik zövqünün formalaşmasında rus mədəniyyətinin rolu: 1.1.Rus dilində ilk qələm təcrübələri; 1.2.”Gündəlik”ləri; 1.3.Hekayə və ssenariləri.- **II Fəsil.** Y.V.Çəmənşəminli və rus ədəbiyyatı məsələləri; 2.1.Yaradıcı təsirlər. Ədəbi əlaqələr; 2.2.Y.V.Çəmənşəminli rus yazıçılarının bədii irsinin tədqiqatçısı kimi.- **III Fəsil.** Adekvat tərcümə problemi: 3.1.XX əsrin 20-30-cu illərində Azərbaycan bədii tərcümə sənətinə bir baxış. Problemlər, mübahisələr və mülahizələr; 3.2.Y.V.Çəmənşəminlinin rus ədəbiyyatından tərcümələri; 3.3.Y.V.Çəmənşəminli irsinin rus dilinə tərcüməsi məsələsi; Son söz əvəzi. İstifadə edilmiş ədəbiyyat.

2003

395.Vəzirova, L. Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin publisistikası /L.Vəzirova; elmi red. T.Hüseynoğlu; rəyçilər: Ə.Saraçlı; A.Kəngərli; AMEA Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Nərgiz - P, 2003.- 178, [1] s.

Kitabın içindəkilər: Redaktordan.- Giriş; **I Fəsil.** Yusif Vəzir publisistikasında maarif və maarifçilik məsələləri: 1.1.Publisistika və maarifçiliyin ümumi səciyyəsi; 1.1.1.Publisistika nədir? Onun yaranması və tarixi; 1.1.2.Azərbaycanda maarifçiliyin təşəkkülü; 1.2.Yusif Vəzir publisistikasında maarifçilik; 1.2.1.Avamlığın və cəhalətin tənqidi; 1.2.2.Məktəb, tərbiyə, ziyalı problemləri;

1.2.3.Qadın azadlığı məsələsi; 1.2.4.Humanizm; 1.2.5.Ədəbi dil problemi; 1.2.6.Əlifba.- **II Fəsil.** Yusif Vəzir publisistikasında ədəbiyyat və sənət məsələləri: 2.1.Azərbaycan və rus ədəbiyyatı məsələləri; 2.1.1.Folklor problemləri; 2.1.2."Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər"; 2.1.3.Yusif Vəzir XIX-XX əsr Azərbaycan klassikləri haqqında; 2.1.4.Rus yazıçıları haqqında bəzi qeydlər; 2.2.Azərbaycan mədəniyyəti və incəsənətinin təbliği; 2.2.1.Kitab nəşri; 2.2.2.Milli mədəniyyətin təbliği; 2.2.3.Türklərin mədəni mənəvi birliyi.- **III Fəsil.** Ədibin publisistikasında azadlıq, istiqlal və müstəqillik ideyaları: 3.1.Sosializm ideyalarından Müsavata doğru; 3.1.1.Yusif Vəzirin publisistikasında sosializmə meyl; 3.1.2.Müsavat ideyalarının təbliği; 3.2.Yusif Vəzir və Azərbaycan istiqlalı; 3.2.1.Daxili siyasət məsələləri; 3.2.2."Müsavatçıya cavab"; 3.2.3.Dövlət quruculuğu nəzəriyyəsi.- Nəticə.- Ədəbiyyat.- Mündəricat.

2004

396.Hüseynoğlu, T. Qurban Səid ...Mübahisələr... Həqiqətlər... /Tofiq Hüseynoğlu.- Bakı: Nurlan, 2004.- 50 s.

"Əli və Nino" romanı Qurban Səid imzası ilə ilk dəfə alman dilində çap olunmuşdur. Bu əsər sonralar bir çox dillərə tərcümə edilərək geniş yayılmışdır. Tofiq Hüseynoğlunun bu kitabında Qurban Səid adının yazıçı Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin təxəllüsü olduğunu və əsərin müəllifinin kimliyi ilə bağlı problemlə suallara faktlar əsasında cavablar verilmiş, mübahisəli görünən cəhətlər aydınlaşdırılmış və əsl həqiqətlər üzə çıxarılmışdır.

2005

397.Xəlilov, P. "Əli və Nino" problemləri /Pənah Xəlilov.- Bakı: Çarşıoğlu, 2005.- 76 s.

Kitabda "Əli və Nino" romanının müəllifi haqqında gedən mübahisələrə toxunulur.

398.Hüseynova, P. Y.V.Çəmənzəminlinin mühiti və şəxsiy-

yət (1907-1920-ci illər) /Pərixanım Hüseynova; elmi red.: filol. e. d., prof. X.Əlimirzəyev, filol.e.d., prof. Ə.Saraclı; Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu.- Bakı: Çarşıoğlu, 2005.- 126, [2] s.

Kitabın içindəkilər: Çəmənzəminşünaslığa töhfə; Giriş; **I Fəsil.** Yusif Vəzir Çəmənzəminli hekayələrində millilik, tarixilik və müasirlik; Millilik problemi; Millilik probleminin hekayələrdə qoyuluşu və həlli; Milli xarakter və bədii tip. Tarixilik problemi; Tarixi hadisələrin bədii əksi; Milli folklordan istifadə məsələsi; Hekayələrdə müasirlik əsas meyar kimi; Qarabağ həyatının sənətə gətirilməsi; Azərbaycan gəncliyinin taleyi məsələsi. **II Fəsil.** Bədii məkan, mühit və şəxsiyyətin özünüifadəsi; Yazıçının hekayələrində bədii məkan anlayışı; Realist hekayələrin yaranmasında bədii məkanın rolu; Şuşa "Veyləbad" adlı bədii məkan kimi; Mühit və şəxsiyyət problemi; İctimai mühit və yeni mövzular, yeni obrazlar; Cənnət və cəhənnəmin bədii məkan və mühit kimi təqdimi; Şəxsiyyətin formalaşmasında mühitin rolu; Nəticə; İstifadə olunmuş ədəbiyyat.

399.Məmmədli, F. Y.V. Çəmənzəminlinin romanlarının dil və üslub xüsusiyyətləri: "Qızlar bulağı" və "Qan içində" romanları əsasında /Firuzə Məmmədli; red. B.Ə.Xəlilov.- Bakı: [ADPU], 2005.-167 s.

2007

400.Vəzirov, O. Azərbaycan Respublikasının Ukraynada və Türkiyədə ilk səfiri: Bu kitabı anam Bilqeyis xanım Vəzirovanın (Acalova) əziz xatirəsinə ithaf edirəm /Orxan Vəzirov; red. S.Abbasoğlu.- Bakı: Nərgiz, 2007.- 312 s., [9] v.

Kitab Azərbaycanın görkəmli yazıçısı, ədəbiyyatımızın korifeyi olan Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin həyatı və yaradıcılığından, onun şərəfli ömür yolundan bəhs edir. Onun əsərlərini sevə-sevə oxuyan oxucular ədibin əzab-əziyyətli, keşməkeşli, faciəli taleyindən çox şeyləri bilməsələr də, yazıçının oğlu Orxan Vəzirov bu kitabda illər boyu qapalı arxivlərdə saxlanmış bir sıra həqiqətləri bizə təqdim edir.

2008

401.İbrahimov, Ə. Y.V.Çəmənzəminlinin fəlsəfi və sosial-siyasi görüşləri /Əli İbrahimov; elmi redaktor Fəlsəfə elmləri doktoru, professor Əlikram Tağıyev.- Bakı: Nurlan, 2008.- 252 s.

Kitab Azərbaycanda görkəmli ədib, çox nüfuzlu jurnalist-publisist, böyük ictimai dövlət xadimi, ali təhsilli hüquqşünas, səfir-diplomat kimi tanınan Y.V.Çəmənzəminlinin görüşlərində fəlsəfi və sosial-siyasi məsələlərə həsr olunmuşdur.

2011

402.Əli və Nino: Azərbaycanın ən məşhur romanının müəllifi kimdir?: Ədəbiyyat Biznesi.- Azərbaycan International.- Bakı: 20 M, 2011.- C.15.2-15.4: Xüsusi buraxılış.- 364 s.

403.Qarabağlı, Ş. Ədəbiyyatşünaslıqda “Əli və Nino” problemi /Ş.A.Qarabağlı; elmi rəhbər P.Xəlilov; elmi red. və ön sözün müəll. T.Hüseynoğlu.- Bakı: Elm və təhsil, 2011.- 258, [2] s. - [Kitabda rus, ingilis, fars, alman dillərində materiallar toplanmışdır].

Kitabın içindəkilər: T.Hüseynoğlu. Maraqlı tədqiqat; Bir neçə söz. **I Fəsil.** “Əli və Nino”nun nəşrləri, “Qurban Səid” kimliyinin axtarıları. 1.1.Romanın nəşrləri və müəllifi haqqında mübahisələr və həqiqətlərə dair; 1.2.Y.V.Çəmənzəminli “Əli və Nino”-nun müəllifi kimi. **II Fəsil.** “Əli və Nino” romanında Y.V.Çəmənzəminliyə dair bioqrafik məlumatlar və başqa faktlar.- 2.1.Ədəbi-bədii irs və avtobioqrafizm; 2.2.”Əli və Nino”da tarixi etnoqrafik faktlar. **III Fəsil.** “Əli və Nino” romanının mövzusu, sənətkarlıq xüsusiyyətləri. 3.1.Y.V.Çəmənzəminli və xarici dil problemi; 3.2.Bədii tərcümə və milli kolorit; 3.3.”Əli və Nino”nun ideya-məzmun xüsusiyyətləri; Nəticə.

2012

404.Xalqa həsr edilmiş həyat: Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin 125 illik yubileyi münasibətilə: (metodiki vəsait) /Xəyalə Xəlilova; red. Fizurə Quliyeva; F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası.- Bakı, 2012.- 16 s.

2014

405.Hümmətli, Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ədəbi-tənqidi görüşləri: monoqrafiya /Şəlalə Hümmətli; elmi red.: T.Hüseynov, R.Əlioğlu; AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu.- Bakı: Elm və təhsil, 2014.- 266 s.

Kitabın içindəkilər: Ön söz.- **I.Fəsil.** Yusif Vəzir Çəmənzəminli və ədəbi proses (1907-1938): 1.1.İlk addımlar; 1.2.Milli və mədəni işlərimizin həlli yollarında; 1.3.Ədəbi dil problemi. Bədii ədəbiyyatda təqlidçiliyə “qulluq və əsirliyə” qarşı; 1.4.Sənət müəllimi-ədəbi məsləhətçi: Yeni yazanlar nəyi bilməlidir; 1.5.Yusif Vəzir, “Cəfər Cabbarlı” briqadası və “Almas” kinosenarisi; 1.6.Ədəbi tənqid və tənqid ədəbi. “Ərzi-hal”lar. Nicat sahili”-ilgim.- **II Fəsil.** Ədəbiyyat tarixçisi. Foklorşünas alim: 2.1.Yusif Vəzir və ədəbiyyat tarixi problemi; 2.2.Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər; 2.3.Tarixi etüdlər. Klassik irsə qayğı; 2.4.“El güzgüsü”nə - folklora Y.V.Çəmənzəminli baxışı. **-III Fəsil.** Yusif Vəzir Çəmənzəminli və dünya ədəbiyyatı: 3.1.“Şərqlə Qərb arasında körpü”lər; 3.2.Rus ədəbiyyatına münasibət: tərcümələr, tədqiqlər...; 3.3.Avropa ədəbiyyatı: ədəbi mülahizələr, tənqidi qeydlər.- Nəticə; İstifadə olunmuş ədəbiyyat; Əlavələr.

406.Hümmətli, Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin elmi-ədəbi irsi yeni faktların işığında /Şəlalə Hümmətli; elmi red. T.Hüseynov.- Bakı: Elm və təhsil, 2014.- 78, [2] s.- portr., faks.

Kitabın içindəkilər: Bir neçə söz; Yeni faktların işığında; Əlavələr.

Dissertasiya və avtoreferatlar

1966

407.Həsənov, R. Y.V.Çəmənşəminlinin hekayələrinin dil və üslub xüsusiyyətləri: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya /Rasim Həsənov; elmi rəhbər Ə.Dəmirçizadə; V.İ.Lenin adına API.- Bakı, 1966.- 292 s.

1969

408.Axundova, M. Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin hekayələri: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya /M.Axundova; Azərbaycan SSR EA-nın Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutu.- Bakı, 1969.- 170 s.

1973

409.Dəmirli, D. Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin etik görüşləri: fəlsəfə elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya /D.Ə.Dəmirli; Azərbaycan SSR EA-nın Fəlsəfə və Hüquq İnstitutu.- Bakı, 1973.- 176 s

1974

410.Abdullayev, B. Yusif Vəzir Çəmənşəminli və folklor: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya /B.Abdullayev; Azərbaycan SSR EA-nın Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutu.- Bakı, 1974.- 193 s.

1975

411.Hüseynov, T.H. Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin yaradıcılığında tarixilik və “Qan içində” romanı: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya /T.H.Hüseynov; S.M.Kirov adına ADU.- Bakı, 1975.- 210 s.

1990

412.Hüseynov, T.H. Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin həyat və yaradıcılığı”: filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya /T.H.Hüseynov; S.M.Kirov adına ADU.- Bakı, 1990.- 190 s.

1991

413.Ağayev, M. Azərbaycan ictimai fikrində milli məsələ (1917-1920-ci illər): tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiya /M.Ağayev; Azərbaycan EA Fəlsəfə və Hüquq İnstitutu.- Bakı, 1991.- 161 s.

1998

414.İbrahimova, R. Y.V.Çəmənşəminlinin etnoqrafik görüşləri: tarix elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiyanın avtoreferatı: 07.00.07 /R.M.İbrahimova; Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu.- Bakı, 1998.- 27 s.

1999

415.Abdullayeva, Ş. Y.V.Çəmənşəminlinin dilçilik görüşləri: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı: 10.02.02.- Azərbaycan dili /Şəlalə Abdullayeva; Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, M.Ə.Rəsulzadə adına Bakı Dövlət Universiteti.- Bakı, 1999.- 31,[3] s.

2001

416.Hüseynova, P. Y.V.Çəmənşəminlinin hekayələrində mühit və şəxsiyyət (1907-1920): filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya: 10.01.03 /Pərixanım Hüseynova, BDU.- Bakı, 2001.- 126 s.

417.Məmmədova, L. Yusif Vəzir Çəmənşəminli yaradıcılığında memuar və avtobioqrafizm: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiyanın

avtoreferatı: 10.01.03 /L.K.Məmmədova; AMEA, Nizami ad. Ədəbiyyat İn-tu.- Bakı, 2001.- 28 s.

418.Məmmədova, L. Yusif Vəzir Çəmənzəminli yaradıcılığında memuar və avtobioqrafizm: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiya: 10.01.03. /L.K.Məmmədova; AMEA, Nizami ad. Ədəbiyyat İn-tu.- Bakı, 2001.- 139 s.

2002

419.Hüseynova, P. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində mühit və şəxsiyyət: (1907-1920): filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı: 10.01.03 /Pərixanım Hüseynova; AMEA, Nizami ad. Ədəbiyyat İn-tu.- Bakı, 2002.- 26 s.

420.Vəzirova, L. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin publisistikası: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiyanın avtoreferatı: 10.01.03 /Leyla Vəzirova; AMEA, Nizami ad. Ədəbiyyat İn-tu.- Bakı, 2002.- 25 s.

421.Vəzirova, L. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin publisistikası: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya: 10.01.03 /Leyla Vəzirova; AMEA, Nizami ad. Ədəbiyyat İn-tu.-Bakı, 2002.- 125 s.

2003

422.İmaməliyeva, L. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və rus mədəniyyəti; filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiya: 10.01.01; 10.01.03 /L.M.İmaməliyeva; BDU.- Bakı, 2003.- 148 s.

2004

423.İmaməliyeva, L. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və rus ədəbiyyatı; filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim olunmuş dissertasiyanın avtoreferatı: 10.01.01-10.01.03 /L.M.İmaməliyeva; Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı Slavyan Universiteti.- Bakı, 2004. - 26 s.

2008

424.Qarabağlı, Ş. Ədəbiyyatşünaslıqda “Əli və Nino” problemi: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya: 10.01.01. /Şəlalə Qarabağlı; Azərb. Respub. Təhsil Nazirliyi, BDU.- Bakı, 2008.- 166 s.

425.Qarabağlı, Ş. Ədəbiyyatşünaslıqda “Əli və Nino” problemi: filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı: 10.01.01 /Şəlalə Qarabağlı; BDU.- Bakı, 2008.- 29 s.

2013

426.Zeynalova, S. Azərbaycan ədəbiyyatında qərb mövzusu (qərblı obrazının inikası və Qərb ədəbi-estetik dəyərlərindən təsirlənmə problemi): filologiya üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı: 57.18.01; 57.16.01 /Sevinc Zeynalova; Azərb. Respub. Təhsil Nazirliyi, Azərb. Dillər Un-ti.-Bakı, 2013.- 62, [1] s.

427.Zeynalova, S. Azərbaycan ədəbiyyatında Qərb mövzusu (qərblı obrazının inikası və Qərb ədəbi-estetik dəyərlərindən təsirlənmə problemi): filologiya üzrə elmlər doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya: 5310.01 /Sevinc Zeynalova; Azərb. Respub. Təhsil Nazirliyi, Azərb. Dillər Un-ti.-Bakı, 2013.- 275 s.

2014

428.Hümbətova, Ş.Q. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ədəbi-tənqidi görüşləri: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı: 5716.01 /Şəlalə Hümbətova; AMEA, Nizami ad. Ədəbiyyat İn-tu.- Bakı, 2014.- 28 s.

429.Hümbətova, Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ədəbi-tənqidi görüşləri: filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiya: 57.16.01 /Şəlalə Hümbətova; Azərb. Respub. Təhsil Nazirliyi, BDU.- Bakı, 2014.- 227 s.

**Dövri mətbuatda və məcmuələrdə
dərc olunmuş məqalələr**

1911

430.Kiyev tələbələrində aid: [Y.V.Çəmənşəminlinin “Məlik-məhəmməd” kitabı haqqında] //İrşad.- 1911.- 9 noyabr.

1912

431.Kazımoğlu. (Hüseyn S.) Mətbuatımıza bir nəzər: (Y.V.Çəmənşəminlinin “Yeddi hekayə” kitabı haqqında) /Seyid Hüseyn (Kazımoğlu) //İqbal.- 1912.- 9 iyul.

1913

432.Kazımoğlu. (Hüseyn S.) Həyat səhifələri: (Y.V.Çəmənşəminlinin eyniadlı kitabı haqqında) /Seyid Hüseyn (Kazımoğlu) //İqbal.- 1913.- 9 oktyabr.

1914

433.Teleqraf xəbərləri: [Y.V.Çəmənşəminli tənqid etmişdir] //Molla Nəsrəddin.- 1914.- №16.

434.Həq tərəfdarı. “Molla Nəsrəddin” nə istəyir: [jurnalda Y.V.Çəmənşəminli əleyhinə yazılan “Teleqraf xəbərləri” məqaləsinə etiraz] /Həq tərəfdarı //Sədayi həq.- 1914.- 18 may.

1918

435.Yeni kitablar: [Y.V.Çəmənşəminlinin yeni çapdan çıxan “Azərbaycan muxtariyyəti” kitabı haqqında] //Açıq söz.- 1918.- 21 fevral.

1921

436.Körpülüzadə, M. Təhlil və tənqid: Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər: Müəllif Yusif bəy Vəzirov /M.Körpülüzadə //İqbal qəzeti.- 1921.- 12 iyun.

437.Mir Yusif Vəzirov Azərbaycana qayıtmaq istəyir: İstanbulda olan müsavət mütəssinin M.Y.Vəzirov haqqında //Zəngi qəzeti.- 1925.- 25 dekabr.

438.Müznib, Ə. Azərbaycan ədəbiyyatı haqqında bir müəllif: [Y.V.Çəmənşəminlinin “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı haqqında] /Ə.Müznib //Kommunist.- 1925.- 16, 17 noyabr.

1926

439.A.B-zadə. “Ayrılıq axşamı” hekayəsi haqqında /A.B-zadə //Kommunist.-1926.-5 oktyabr.

440.Ə.Ş. Yusif Vəzirovun “Şair” adlı hekayəsi haqqında /Ə.Ş. //Kommunist.- 1926.- 10 avqust.

441.Ziynətşah, H. Çəmənşəminlinin əsərlərindəki “İnqilabçı”: Əsərlərindəki qəhrəmanlar haqqında /H.Ziynətşah //Maarif və mədəniyyət.- 1926.- № 12.- S.50-51.

1927

442.Çıraq.Y.V.Çəmənşəminlinin “Qazanc dalınca” hekayəsi haqqında/Çıraq //Kommunist.- 1927.- 6 avqust.

443.Eloğlu, C. Yeni Azərbaycan ədəbiyyatına tənqidi bir nəzər: Mir Yusif Vəzirov Çəmənşəminlinin “Keçmiş səhifələr” adlı əsəri haqqında /C.Eloğlu //Yeni fikir.- 1927.- 4, 5 yanvar.

444.Ədəbiyyat cəbhəsinə diqqət: [Y.V.Çəmənşəminlinin “Osman Dövlətşin” hekayəsi ilə əlaqədar] //Yeni yol.- 1927.-14 yanvar.

445.Nərimanov, N. Möhtərəm Yusif Vəzirovun suallarına cavab /N.Nərimanov //Maarif və mədəniyyət.- 1927.- № 6.- S.39-41.

446.Tənqidçi. Çörəkli Daşkənd: [Y.V. Çəmənşəminlinin tərcümə etdiyi Aleksandr Neverovun eyniadlı kitabının çapdan çıxması haqqında] /Tənqidçi //Kommunist.- 1927.- 10 fevral.

1933

447.Arif, M. Müqəddimə /Məmməd Arif //Yusif Vəzir Çəmənşəminli. Qaranlıqdan işığa.- Bakı, 1933.- S.4-6.

448.Arif, M. Yusif Vəzir Çəmənşəminli haqqında //Ədəbiyyat müntəxabatı: 7-ci sinif /M.Arif, Ə.Sultanlı //Bakı, 1933.- S. 146.

1934

449. Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatında çap olunmaqdadır: [Turgenevin “Xam torpaq”, Qoqolun “Ölü ruhlar” əsərlərinin Yusif Vəzir tərəfindən tərcümə edilməsi və nəşri haqqında] //İnqilab və mədəniyyət.- 1934.- №1-2.-S.48.

450. Azərbaycan şura yazıçılarının I qurultayı. Şura nəsrinin vəzifələri üzrə mübahisələr: [mübahisələrdə Yusif Vəzir də çıxış etmişdir] //Kommunist.-1934.-17 iyun.

451. Hidayət, Ə. Dərin, konkret və kütləvi tənqid uğrunda: [Çəmənəminlinin əsərləri haqqında da verilmişdir] /Ə. Hidayət //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 20 noyabr.

452. Yazıçılarımızın yeni əsərləri: [Çəmənəminlinin “Qızlar bulağı” romanı haqqında] //Ədəbiyyat qəzeti.- 1934.- 30 aprel.

1935

453. Abasov, Ə. Tərcümə və tərcümə tənqidləri: [Y.V.Çəmənəminlinin tərcümələri haqqında da verilmişdir] /Ə. Abasov //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 12 aprel.

454. “Almas” filmi necə çəkilməlidir: [Y.V.Çəmənəminlinin qələmə aldığı ssenari əsasında çəkilən film haqqında] //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 24 iyun.

455. Hüseyinzadə, Ə. “Qızlar bulağı” haqqında: [Çəmənəminlinin eyniadlı əsəri haqqında] /Əli Hüseyinzadə //İnqilab və mədəniyyət.- 1935.- №4.- S.32-35; №5.- S.29-32.

456. Söhbətçi. Qabırğa söhbəti: [Yusif Vəzirin yaradıcılığı haqqında] /Söhbətçi //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 12 fevral.

457. Zülfüqarov, İ. Aprel qərarından sonra: [M.S.Ordubadi, Y.Vəzir, Ə.Əbülhəsən, N.Mehdinin nəşr olunmuş əsərləri haqqında] /İ. Zülfüqarov, Z.Səmədov //Ədəbiyyat qəzeti.- 1935.- 29 aprel.

1936

458. Ədəbiyyatda formalizm və naturalizm əleyhinə: [məqalədə 1936-cı il 24 martda Azərbaycan yazıçılarının müşavirədə Y.V.Çəmənəminlinin tənqid edilməsi haqqında da verilmişdir] //Kommunist.- 1936.- 26 mart.

459. Ələkbərli, M. İlk yekunlar: [məqalədə Y.V.Çəmənəminlinin tənqid edilməsi haqqında da verilmişdir] /M.Ələkbərli //Kommunist.- 1936.- 17 aprel.

460. Ələkbərli, M. Tənqid-sosializm realizmi uğrunda mübarizə: (Formalizm və naturalizm əleyhinə çağırılmış müşavirədə söylənmiş son sözün ixtisar edilmiş stenoqramı): [məqalədə Y.V.Çəmənəminlinin tənqidə məruz qalmış əsərləri haqqında da verilmişdir] /M.Ələkbərli //İnqilab və mədəniyyət.-1936.- №4-5.- S.14-15.

461. Hidayət, Ə. Həqiqi yenidən qurulma yollarına!: Çəmənəminlinin ədəbi yaradıcılığı haqqında /Ə. Hidayət //Kommunist.- 1936.- 24 fevral.

462. Hidayət, Ə. Nəsrimiz yüksəliş yollarında: [Çəmənəminlinin ədəbi yaradıcılığı haqqında da söhbət açılmışdır] /Ə. Hidayət //Ədəbiyyat qəzeti.- 1936.- 7 noyabr.

463. Sadıq, Ə. Mübahisə davam edir: [məqalədə Çəmənəminlinin ədəbi yaradıcılığı haqqında da söhbət açılmışdır] /Əvəz Sadıq //Revolusiya və kultura.- 1936.- №4-5.-S.43-45.

1937

464. Azərbaycan Sovet Yazıçıları İttifaqı üzv və namizədlərinin ümumi iclasının qərarı: [Y.V.Çəmənəminli və digər yeddi nəfər ziyalının Yazıçıları İttifaqı üzvlüyündən azad edilməsi barədə] //Ədəbiyyat qəzeti.- 1937.- 23 iyul.

465. Azərbaycan sovet yazıçıları ittifaqının III plenumu: [plenumda Y.V.Çəmənəminlinin yaradıcılığı haqqında da müzakirələr edilmişdir] //Ədəbiyyat qəzeti.- 1937.- 27 mart.

466. Azərbaycan sovet yazıçılarının yığıncağı: [yığıncaqda Y.V.Çəmənəminli tənqid edilmişdir] //Kommunist.- 1937.- 14 iyul.

467. Hidayət, Ə. Ədəbiyyatda kontrevolusion sarsaqlama əleyhinə: Yusif Vəzir Çəmənəminlinin “Studentlər” (Azərnəşr 1935) əsəri haqqında tənqidi fikirlər verilmişdir /Ə. Hidayət //Kommunist.- 1937.- 10 aprel.

468. İttifaq üzvü. Sıralarımızı dərindən yoxlamalıyıq:

[Y.V.Çəmənzəminli, S.Mümtaz, S.M.Qənizadə, Sanılı, Musaxanlı və başq. Azərbaycan Sovet Yazıçıları İttifaqı sıralarından xaric edilməsi haqqında] /İttifaq üzvü //Ədəbiyyat qəzeti.- 1937.- 29 may.-S.3.

1945

469.Hüseynzadə, Ə. “Qızlar bulağı” haqqında /Ə.Hüseynzadə //İnqilab və mədəniyyət.- 1945.- № 4.

1956

470.Ağayev, Ə. Ədəbi irsimizi dərindən öyrənək: [Azərbaycan Sovet yazıçısı Y.V.Çəmənzəminli haqqında] /Əkbər Ağayev //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1956.- 1 iyul.

1957

Yusif Vəzir Çəmənzəminli – 70

471.Realist hekayələr ustası: Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 70 illiyi //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1957.- 21 sentyabr.

472.Yazıçı Yusif Vəzirin (Çəmənzəminlinin) arxivi //Azərbaycan gəncləri.-1957.-16 yanvar; Mingəçevir işçisi.- 1957.-12 fevral.

1958

473.Ağayev, Ə. Yusif Vəzir (Çəmənzəminli) /Ə.Ağayev //Azərbaycan Sovet Yazıçıları.- Bakı, 1958.- S.80-84.

474.Qəhrəmanov, K. Realist hekayələr: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Cənnətin qəbz” adlı hekayələr kitabı haqqında] /K.Qəhrəmanov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1958.- 24 may.

1959

475.İbadoğlu, Ə. Çəmənzəminlinin hekayələri /Əbülfəz İbadoğlu //Azərbaycan.- 1959.- № 8.- S.208-210.

1961

476.Xəlilov, Q. Qiymətli tarixi roman: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanı haqqında] /Q.Xəlilov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1961.- 4 mart.

1962

477.Axundova, M. Y.V.Çəmənzəminlinin sovet dövründə də yazdığı hekayələr haqqında /M.Axundova //Azərbaycan SSR EA Xəbərləri: İctimai elmlər seriyası.- 1962.- № 4.- S.49-55.

478.Axundova, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin hekayələri: (inqilabdan əvvəlki dövr) /M.Axundova //Ədəbiyyat məcmuəsi.- 1962.- №16.- S.140-147.

479.Xəlilov, P. Gözəl yazıçı: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin anadan olmasının 75 illiyi münasibəti ilə] /Pənah Xəlilov //Azərbaycan.- 1962.- № 9.- S.173-179.

1963

480.Axundova, M. Din və cəhalətin ifşaçısı: [Y.V.Çəmənzəminlinin əsərləri haqqında] /Məryəm Axundova //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1963.- 10 avqust.

481.Həsənov, R. Yusif Vəzir Çəmənzəminli dil məsələlərinə dair /R.Həsənov //V.İ.Lenin adına ADPI-nin əsərləri.- 1963.- № 4.- S.93-108.

482.Həsənov, R. Yusif Vəzirin (Çəmənzəminlinin) hekayələrində işlənmiş idomlar haqqında /R.Həsənov //V.İ.Lenin adına ADPI-nin gənc elmi işçilərin X elmi konfransının materialları.- Bakı, 1963.- S.112-115.

483.Qəhrəmanov, C.V. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin arxivində leksikoqrafik materiallar (məqalə) /C.V.Qəhrəmanov //Azərbaycan SSR EA-nın Xəbərləri: İctimai elmlər seriyası.- 1963.- № 4.- S.113-114.

1964

484.Axundova, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminli /M.Axundova //Çəmənzəminli Y.V. Qızlar bulağı.- Bakı, 1964.- S.180-185.

485.Axundova, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin hekayələri: (inqilabdan əvvəlki dövr) /M.Axundova //Ədəbiyyat məcmuəsi: Nizami adına dil və ədəbiyyat İnstitutunun əsərləri.-Bakı, 1962.- C.16.

486.Əlioğlu, M. Klassik nəsrimizin bəzi ənənələri /M.Əlioğlu //Azərbaycan ədəbiyyatı məsələləri.- Bakı, 1964.-S.137-157.

487.Həsənov, R. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində işlənmiş sinonimlərin bəzi xüsusiyyətləri haqqında /R.Həsənov //V.İ.Lenin adına ADPI-nin gənc elmi işçilərinin XII elmi konfransının materialları.- Bakı, 1964.- S.189-192.

488.Həsənov, R. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində işlənmiş sinonimlərin üslubi xüsusiyyətləri /R.Həsənov //V.İ.Lenin adına ADPI-nin əsərləri.- 1964.- № 4.- S.104.

489.Həsənov, R. Y.V. Çəmənzəminlinin hekayələrindəki antonimlərin üslubi xüsusiyyətləri /R.Həsənov //V.İ.Lenin adına ADPI-nin əsərləri.- 1964.- № 5.- S.113-122.

490.Həsənov, R. Y.V.Çəmənzəminli öz hekayələrinin dili üzərində necə işləmişdir /R.Həsənov //V.İ.Lenin adına ADPI-nin əsərləri.- 1964.- № 2.- S.77-86.

491.Xəlilov, Q. Qiymətli tarixi roman: “Qan içində” romanı /Q.Xəlilov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1964.- 4 mart.

1965

492.Abdulla, A. Məqsədimiz tam müstəqillikdir: (Y.Vəzirin “Biz kimik və istədiyimiz nədir” əsəri haqqında) /A.Abdulla //Ulduz.- 1991.- № 5.- S.4.

493.Axundova, M. Yusif Vəzir: Yaradıcılığı haqqında /Məryəm Axundova //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1965.- 17 iyul.-S.4.

1966

494.Axundova, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminli /Məryəm Axundova //Y.V.Çəmənzəminli. Əsərləri: 3 cildə.- Bakı, 1966.- C.I.- S.5-22.

495.Məmmədov, K. Hekayə ustası: [Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin I cildi haqqında] /K.Məmmədov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1966.- 19 noyabr.

496.Şükürov, S. Yusif Vəzir, yoxsa Şmerlinq? /S.Şükürov //Azərbaycan gəncləri.- 1966.- 28 fevral.

497.Talıbzadə, K. Demokratik tənqid: (məqalədə Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında da danışılmışdır) //Kamal Talıbzadə. XX əsr Azərbaycan ədəbi tənqidi: (1905-1917-ci illər).- Bakı, 1966.- S.122-123; 227-228.

498.Talıbzadə, K. Seyid Hüseyn: (məqalədə Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında da danışılmışdır) //Kamal Talıbzadə. XX əsr Azərbaycan ədəbi tənqidi: (1905-1917-ci illər).- Bakı, 1966.- S.464-473.

1967

Yusif Vəzir Çəmənzəminli – 80

499.Abbasov, İ. Yubiley sessiyası: (Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitutunda Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin anadan olmasının 80 illiyinə həsr olunmuş elmi sessiya) /İ.Abbasov //Kommunist.- 1967.- 1 dekabr.

500.Ağayev, Ə. Görkəmli ədib /Ə.Ağayev //Kommunist.- 1967.- 9 dekabr.

501.Axundova, M. Çəmənzəminlinin felyetonları /Məryəm Axundova //Şuşa.- 1967.- 3 noyabr.

502.Axundova, M. Ədibin rəsm əsərləri: [Yusif Çəmənzəminlinin çəkdiyi rəsm əsərləri haqqında] /Məryəm Axundova //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1967.- 7 oktyabr.- S.6-7.

503.Axundova, M. Gənclərin sevimlisi /Məryəm Axundova //Ulduz.- 1967.- №12.- S.60.

504.Axundova, M. Gözəl hekayələr ustası /Məryəm Axundova //Azərbaycan.- 1967.- №12.- S.153-156.

505.Axundova, M. Yazıçı haqqında bir neçə söz /Məryəm Axundova //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1967.- 9 sentyabr.- S.12.

506.Aydın, X. Gözəl əsərlər müəllifi: Çəmənzəminli-80 /X.Aydın //Bakı.- 1967.- 8 dekabr.

507.Azəri, S. Bir şəklin tarixi: [SSRİ Xalq artisti, professor Ş.Məmmədovanın Y.V.Çəmənzəminli haqqında xatirələri] /Sabir

Azəri //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1967.- 11 noyabr.- S.5.

508.Dəmirli, D. Uşaqları sevən yazıçı: Yusif Vəzir Çəmən-
zəminlinin anadan olmasının 80 illiyi münasibəti ilə /Davud
Dəmirli //Pioner.- 1967.- №12.- S.23.

509.Dəmirli, D. Yazıçı, jurnalist, alim: Çəmənzəminli - 80
/Davud Dəmirli //Sovet kəndi.- 1967.- 9 dekabr.- S.3.

510.Elmi sessiya: [Nizami adına Ədəbiyyat və Dil İnstitu-
tunda Y.V.Çəmənzəminlinin 80 illiyinə həsr edilmiş elmi sessiya-
nın keçirilməsi haqqında] //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1967.- 2
dekabr.- S.2.

511.Əlioğlu, M. “Qızlar bulağı” haqqında qeydlər: [Y.V.Çə-
mənəminlinin eyni adlı əsəri haqqında] /Məsud Əlioğlu //Ədə-
biyyat və incəsənət.- 1967.- 11 oktyabr.- S.5.

512.Əlioğlu, M. Qüdrətli romançı və hekayələri /Məsud
Əlioğlu //Azərbaycan gəncləri.- 1967.- 12 dekabr.

513.Hacıyeva, M. Ədibi düşündürən məsələ: Yusif Vəzir
Çəmənəminlinin anadan olmasının 80 illiyi qarşısında /Maarifə
Hacıyeva //Bakı.- 1967.- 23 oktyabr.

514.Xəlilov, P. Nəsrimizin görkəmli nümayəndəsi /Pənah
Xəlilov //Bakı.- 1967.- 8 dekabr.- S.3.

515.Xəlilov, P. Onun obraz və proobrazları: [Y.V.Çəmən-
zəminlinin “Studentlər” romanı haqqında] /Pənah Xəlilov //Ədəbi-
yyat və incəsənət.- 1967.- 9 dekabr.-S.10.

516.Xəlilov, P. Şairin bədii surəti: [Y.V.Çəmənəminlinin
“İki od arasında” romanında Vaqif surəti haqqında] /Pənah Xəli-
lov //Azərbaycan.- 1968.- №9.- S.37-41.

517.Məmmədov, A. Çəmənəminlinin hekayələrində fana-
tizm və nadanlığın tənqidi /Altay Məmmədov //Kirovabad kom-
munisti.- 1967.- 12-14 oktyabr.

518.Məmmədov, A. İstibdad əleyhinə üç hekayə: Y.V.Çə-
mənəminlinin anadan olmasının 80 illiyi qarşısında /Altay
Məmmədov //Kirovabad kommunisti.- 1967.- 24 oktyabr.

519.Məmmədov, A. Qardaşlıq hekayəsi: Y.V.Çəmənəmin-
linin anadan olmasının 80 illiyi münasibətilə /Altay Məmmədov
//Kirovabad kommunisti.- 1967.- 28 oktyabr

520.Nağıyeva, Ç. Albom və xatirə dəftərləri: Yusif Vəzir
Çəmənəminlinin arxivindəki materiallardan /Ç.Nağıyeva //Ədə-
biyyat və incəsənət.- 1967.- 9 dekabr.- S.10-11.

521.Təhmasib, M. Ədib-alim /M.Təhmasib //Ədəbiyyat və
incəsənət.- 1967.- 9 dekabr.- S.11-12.

522.Yusif Vəzirin xatirəsi: [yubiley gecəsi haqqında]
//Bakı.- 1967.- 11 dekabr.

523.Yusif Vəzir Çəmənəminlinin yubileyi qarşısında
//Sovet kəndi.- 1967.- 16 sentyabr.

1968

524.Ağayev Ə. Y.V.Çəmənəminli və onun “Qan içində” ro-
manı /Ə.Ağayev //Y.Vəzir. Qan içində.- Bakı, 1968.- S.232-243.

525.Axundova, M. Bir neçə söz /Məryəm Axundova
//Çəmənəminli Y.V. Son bahar: hekayələr.- Bakı, 1968.- S.110.

526.Axundova, M. Y.V.Çəmənəminlinin romanları haqqın-
da bir neçə söz /Məryəm Axundova //Çəmənəminli Y.V.
Studentlər; Qızlar bulağı: Romanları.- Bakı, 1968.- S.435-448.

527.Dəmirli, D. Azad qadının söhbəti: Y.V.Çəmənəminli-
80 /Davud Dəmirli //Azərbaycan qadını.- 1968.- №1.- S.10-11.

528.Dəmirli, D. Fərziyyələr, həqiqətlər: [Çəmənəminlinin
Vaqif ilə bağlı apardığı tədqiqatlar haqqında] /Davud Dəmirli
//Azərbaycan gəncləri.- 1968.- 21 noyabr.- S.3.

529.Dəmirli, D. Qan içində keçən həyat: [Y.V.Çəmənəminli
haqqında] /Davud Dəmirli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1968.- 4
may.- S.12.

530.Dəmirli, D. Yusif Vəzir Qorki haqqında /Davud Dəmirli
//Azərbaycan gəncləri.- 1968.- 23 mart.

531.Əsgərli, Ə. Onu hamı sevir: [məqalədə Y.V.Çəmən-
zəminlinin Türkiyədə və Fransada çıxan “Azərbaycan ədəbiyyatına
bir baxış” kitabı haqqında məlumat verilmişdir] /Ə.Əsgərli
//Azərbaycan gəncləri.- 1968.- 21 noyabr.- S.4.

532.Xəlilov, P. Şairin bədii surəti: [Y.V.Çəmənəminlinin
“İki od arasında” romanında Vaqif surəti haqqında] /Pənah Xəli-
lov //Azərbaycan.- 1968.- № 9.- S.37- 41.

533.Məmmədov, M. “Qan içində” romanının müzakirəsi /M.Məmmədov //Araz.- 1968.- 25 iyul.

534.Şükürov, S. Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığında fanatizmin ifşası /S.Şükürov, Ş.Yusifli //Azəri dili və ədəbiyyat tədrisi: Metodik məqalələr məcmuəsi.- 1968.- burax. 3.- S.84-90.

535.Yazıçının adına küçə: (Nərimaniv rayonundakı “12-ci Dağlıq” küçəsinə Y.V.Çəmənzəminlinin adının verilməsi ilə əlaqədar) //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1968.- 13yanvar.- C.4.

1969

536.Dadaşoğlu, K. Mən niyə xəstələndim: “Əkiz” hekayəsinin müəllifi Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin xatirəsinə /Kamran Dadaşoğlu //Azərbaycan gəncləri.- 1969.- 18 oktyabr.

537.Dəmirli, D. Çəmənzəminli və dini əxlaq /Davud Dəmirli //Elm və həyat.- 1969.- №3.- S.10-11.

538.Dəmirli, D. Çəmənzəminlinin əsərlərində əxlaq məsələləri /Davud Dəmirli //Azərbaycan müəllimi.- 1969.- 29 oktyabr.

539.Dəmirli, D. Uşaqları sevən yazıçı: Çəmənzəminli-80 /Davud Dəmirli //Pioner.- 1969.- №12.- S.23.

540.Dəmirli, D. Yusif Vəzir demişkən...: Niyə belə deyirik /Davud Dəmirli //Bakı.- 1969.- 15 aprel.

541.Dəmirli, D. Yusif Vəzir və “Avesta” /Davud Dəmirli //Ulduz.- 1969.- №6.- S.50-52.

542.Xəlilov, Q. Qiymətli romanlar /Qulu Xəlilov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1969.- 8 mart.- S.7.

543.Məmmədov, K. On ikinci günün söhbəti: Yusif Vəzir Çəmənzəminli: [Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında] //Məmmədov Kamran. XX əsr Azərbaycan gülüşü: (Bir məclisdə on iki kişinin söhbəti).- Bakı, 1989.- S.274-309.

1970

544.Babayev, İ. Azərbaycan folklorşünaslığı haqqında: Nağillər: [Y.V.Çəmənzəminli “Məlik Məmməd” nağılı haqqında] //Babayev İ., Əfəndiyev P. Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı.- Bakı, 1970.- S.107-109.

545.Dəmirli, D. Jurnalist qələmi ilə /Davud Dəmirli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1970.- 8 avqust.

546.Məmmədov, A. Mənəvi aləmin təsviri /Altay Məmmədov //Azərbaycan.- 1970.- № 6.- S.197- 202.

547.Məmmədov, K. Y.V.Çəmənzəminlinin arxivindən səhifələr /K.Məmmədov //Elm və həyat.- 1970.- №11.- S.33-36.

548.Nicat, Ə. “Əli və Nino” romanı haqqında /Əlisa Nicat //Hüriyyət.- 1970.- 23 sentyabr.

1971

549.Məmmədov, K. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943) /K.Məmmədov //Azərbaycan yazıçılarının həyatından dəqiqələr.- Bakı, 1971.- S.117-119.

550.Nərimanov, N. Möhtərəm Yusif Vəzirovun suallarına cavab //Nərimanov N. Məqalələr və nitqlər: 2 cildə.- Bakı, 1971.- C.I.- S.110-113.

1972

551.Abdullayev, B. Yazıçı-tədqiqatçı: Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 85 illiyi /Bəhlul Abdullayev //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1972.- 16 sentyabr.- S.14.

552.Hüseynov, T. “Qızlar bulağı” haqqında bəzi qeydlər: Y.V.Çəmənzəminlinin “Qızlar bulağı” romanı haqqında /Tofiq Hüseynov //Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və ədəbiyyat seriyası.- 1972.- №1.- S.53-57.

553.Hüseynov, T. “Studentlər” romanı haqqında bəzi qeydlər: Y.V.Çəmənzəminlinin əsəri haqqında /Tofiq Hüseynov //Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və ədəbiyyat seriyası.- 1972.- №3.- S.81-86.

554.Məmmədov, Ə. (Saraçlı). Y.V.Çəmənzəminli irsinin tədqiqi /Ə.Məmmədov //Azərbaycan SSR EA-nın Xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1972.- № 4.

1973

555.Abdullayev, B. Y.V.Çəmənzəminli bəzi mərasimlərimiz

haqqında /Bəhlul Abdullayev //Azərbaycan SSR EA-nın Xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1973.- №4.- S.10-16.

556.Abdullayev, B. Y.V.Çəmənzəminlinin folklorşünaslıq görüşləri /Bəhlul Abdullayev //Azərbaycan.- 1973.- № 5.- S.198-204; №11.- S.198-204.

557.Ədəbi əlaqələrimiz genişlənilir: [Y.V. Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanının Qurban Səid adı ilə 1971-ci ildə xaricdə capdan çıxması haqqında məlumat] //Bakı.-1973.-31 iyul.

558.Hüseynov, T. “Qan içində” tarixi roman kimi /Tofiq Hüseynov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1973.- 8, 13 dekabr.- S.6.

559.Hüseynov, T. Y.V.Çəmənzəminli yaradıcılığında tarixiliyin bəzi xüsusiyyətləri /Tofiq Hüseynov //Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və ədəbiyyat seriyası.- 1973.- № 2.- S.36-42.

560.Xəlilov, Q. Azərbaycan sovet romanında süjet, konflikt və xarakter məsələsi: [məqalədə Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında da danışılır] //Xəlilov Qulu. Azərbaycan romanının inkişaf tarixindən.- Bakı, 1973.- S.178-184.

1974

561.Dəmirli, D. Y.V.Çəmənzəminli və mətbuat /Davud Dəmirli //Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Jurnalistika seriyası.- 1974.- №1-2.- S.72-77.

562.Hüseynov, T. Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanı haqqında /Tofiq Hüseynov // Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və ədəbiyyat seriyası.- 1974.- № 4.- S.42-51.

1975

563.Məmmədova, F. Y.V.Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanının dili və bəzi üslub xüsusiyyətlərinin tədrisinə dair /F.Məmmədova //V.İ.Lenin adına Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun Əsərləri.- Bakı, 1975.- Ser.XI, № 3.- S.18-23.

564.Seyidzadə, M. Yüksək mədəniyyətli yazıçı: (Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında) //Seyidzadə M. Unudulmaz xatirələr.- Bakı, 1975.- S.18-21.

565.Teymurov, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin rəsmləri /M.Teymurov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1975.- 6 sentyabr.

1976

566.Axundova, M. Ön söz /Məryəm Axundova //Çəmənzəminli Y.V. Seçilmiş əsərləri.- Bakı, 1976.- S.5-6.

567.Dəmirli, D. Seçilmiş əsərlər: [Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin yeni nəşri haqqında] /Davud Dəmirli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1976.- 13 noyabr.- S.8.

568.Hüseynov, T. Çəmənzəminli ilə yeni görüş: [“Seçilmiş əsərləri”nin çapdan çıxması haqqında] /Tofiq Hüseynov //Bakı.- 1976.- 24 sentyabr.

569.Hüseynov, T. Y.V.Çəmənzəminli ilə yeni görüş: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Seçilmiş əsərləri”nin çapdan çıxması haqqında] /Tofiq Hüseynov //Bakı.- 1976.- 24 sentyabr

570.Seçilmiş əsərlər: [Çəmənzəminlinin yeni çapdan çıxmış kitabı haqqında] //Bakı.- 1976.- 8 sentyabr.

571.Teymurov, M. Yazıçının rəsmləri: [XX əsr Azərbaycan söz sənətinin görkəmli nümayəndələrindən biri Y.V.Çəmənzəminlinin rəsm əsərləri haqqında] /M.Teymurov //Qobustan.- 1976.- № 3(31).- S.78-79.

1977

Yusif Vəzir Çəmənzəminli – 90

572.Abdullayev, B. Y.V.Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanındakı Gültəkin əfsanəsi haqqında qeydlər /B.Abdullayev //Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına dair tədqiqlər.- Bakı, 1977.- K.5.- S.174-185.

573.Ağayev, Ə. Realist sənətkar /Əjdər Ağayev //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1977.- 17 sentyabr.- S.3.

574.Babayev, İ. Y.V.Çəmənzəminlinin pedaqoji fəaliyyəti /İ.Babayev //Azərbaycan müəllimi.- 1977.- 16 dekabr.- S.2.

575.Böyük söz ustası: Şuşada Y.V.Çəmənzəminlinin xatirəsinə həsr olunmuş yığıncaq //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1977.- 3 dekabr.- S.5.

576.Çapdan çıxmışdır: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Seçilmiş əsərləri”nin 3-cü cildinin çapdan buraxılması haqqında] //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1977.- 17 sentyabr.- S.3.

577.Dəmirli, D. Gəncləri sevən ədib: Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin anadan olmasının 90 illiyi /Davud Dəmirli //Azərbaycan gəncləri.- 1977.- 17 sentyabr.

578.Dilbazi, M. Ümid işığı: [Y.V.Çəmənzəminli haqqında müəllifin xatirələri] /Mirvarid Dilbazi //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1977.- 17 sentyabr.- S.3.

579.Görkəmli yazıçıya həsr olunur: [Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 90 illiyi münasibətilə Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda keçirilən elmi sessiya haqqında] //Bakı.- 1977.- 13 sentyabr.

580.Ələkbərova, Ş. Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 90 illiyi /Şahrud Ələkbərova //Azərbaycan SSR EA-nın xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1977.- № 4.- S.114.

581.Hüseynov, T. Bədii sözün böyük ustası: [Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 90 illiyi münasibəti ilə] /Tofiq Hüseynov // Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və ədəbiyyat seriyası.- 1977.- № 5.- S.32-39.

582.Hüseynov, T. Tarix sənətkar gözü ilə: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Əsərləri”nin 2-ci cildinə daxil edilmiş tarixi romanlar haqqında] /Tofiq Hüseynov //Azərbaycan.- 1977.- № 10.- S.197-201.

583.Məmmədov, Ə. Çəmənzəminli irsinin nəşri: [Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin 3 cildliyinin I və II cildinin çapdan çıxması haqqında] /Ə.Məmmədov //Azərbaycan müəllimi.- 1977.- 18 fevral.

584.Məmmədov, K. “Altunsaç” və başqaları: [Y.V.Çəmənzəminlinin bir neçə kinossenarisi haqqında] /K.Məmmədov //Bakı.- 1977.- 24 dekabr.

585.Məmmədov, K. Roman ustası: [Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin II cildi haqqında] /K.Məmmədov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1977.- 12 fevral.- S.6.

586.Məmmədov, K. Y.V.Çəmənzəminlinin naməlum pyesi: [yazıçının Paris həyatından alınmış “Həzrəti Şəhriyar” adlı

komediyası haqqında] /K.Məmmədov //Bakı.- 1977.- 30 avqust.

587.Məmmədov, K. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ədəbi-nəzəri mülahizələri /K.Məmmədov //Çəmənzəminli Y.V. Əsərləri: Üç cildə.- Bakı,1977.-C.III:Məqalə, oçerk və xatirələr.- S.5-43.

588.Məmmədova, F. Y.V.Çəmənzəminlinin tarixi romanlarında feli frazeoloji birləşmələrin bəzi xüsusiyyətləri /F.Məmmədova //S.M.Kirov adına Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və Ədəbiyyat seriyası.- 1977.- №2.- S.40-45.

589.Məmmədova, F. Yazıçı və xalq hikməti /F.Məmmədova //Ulduz.- 1977.- №3.- S.59-61.

590.Mirəhmədov, Ə. İstedad və mədəniyyət /Əziz Mirəhmədov //Kommunist.- 1977.- 14 sentyabr.

591.Rüstəm, S. Sənət fədaisi: [Y.V.Çəmənzəminli haqqında müəllifin xatirələri] /Süleyman Rüstəm //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1977.- 17 sentyabr.- S.3.

592.Yazıçının yubileyi: [Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 90 illiyi münasibətilə Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda keçirilən elmi sessiya haqqında] //Kommunist.- 1977.- 14 sentyabr; Ədəbiyyat və incəsənət.- 1977.- 17 sentyabr.- S.3.

1978

593.Dəmirli, D. Y.V.Çəmənzəminli və xalq maarifi /Davud Dəmirli //Azərbaycan məktəbi.- 1978.- №3.- S.71-76.

594.Əfəndiyev, P. Görkəmli alim tədqiqatçı: [Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin çapdan çıxmış 3-cü cildi haqqında] /Paşa Əfəndiyev //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1978.- 15 aprel.- S.7.

595.Əliyev, K. Mühüm axtarışlar: Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin 3-cü cildinin çapdan çıxması münasibəti ilə /K.Əliyev //Azərbaycan müəllimi.- 1978.- 24 fevral.- S.4.

596.Hacıyev, D. Çəmənzəminlinin publisist irsi: Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin üçüncü cildinin çapdan çıxması haqqında /D.Hacıyev //Kommunist.- 1978.- 8 yanvar.

597.Məmmədova, F. Y.V.Çəmənzəminlinin “Qızlar bulağı” və “Qan içində” romanlarında qədim sözlər /F.Məmmədova //Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və Ədəbiyyat seriyası.- 1978.- № 6.- S.64-68.

598.Məmmədova, F. Y.V.Çəmənzəminlinin tarixi romanlarında qədim sözlər /F.Məmmədova //Azərbaycan Dövlət Universitetinin elmi əsərləri: Dil və Ədəbiyyat seriyası.- Bakı, 1978.- № 6.- S.7-13.

1979

599.Axundov, Y. Azərbaycan tarixi romanı ilk inkişaf mərhələsində: [Y.V.Çəmənzəminlinin romanları haqqında] //Axundov Y. Azərbaycan sovet tarixi romanı.- Bakı, 1979.- S.93-108.

600.Məmmədov, K. Sənətkarın çətin ömür yolu: monoqrafik oçerk /K.Məmmədov //Azərbaycan.-1979.-№ 8.- S.120-152; № 9.- S.149-166.

601.Məmmədov, K. Y.V.Çəmənzəminlinin arxivindən səhifələr /K.Məmmədov //Elm və həyat.- 1979.- №II.- S.33-36.

1980

602.Bayramov, F. Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığında kitabxana və bibliografiya məsələləri /F.Bayramov //Kitablar aləmi.- 1980.- №3.- S.45-48.

603.Hüseynov, T. Y.V.Çəmənzəminli: [ədəbin üçcildliyinin çapdan çıxması münasibəti ilə] /Tofiq Hüseynov //Qobustan.- 1980.- №4.- S.79.

1981

604.Abdullayev, C. Zəngin irsin tədqiqi: [B.Abdullayevin “Yusif Vəzir Çəmənzəminli və folklor” kitabına resenziya] /C.Abdullayev //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1981.- 7 avqust.- S.6.

605.Ağayev, Ə. Ön söz əvəzi /Ə.Ağayev //Məmmədov K. Yusif Vəzir Çəmənzəminli: (həyatı və yaradıcılıq yolu).- Bakı, 1981.- S.3-5.

606.Həbibov, İ. Mühit, şəxsiyyət və yaradıcılığın vəhdəti /İ.Həbibov //Azərbaycan SSR EA-nın xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1982.- №3.- S.117-119. Kb. res.: Məmmədov, K. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (həyat və yaradıcılıq yolu).- Bakı: Elm, 1981.

607.Hüseynov, T. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində həyatın realist təsviri /T.Hüseynov //Azərbaycan ədəbiyyatında realizm və novatorluq: Elmi əsərlərin tematik məcmuəsi.- Bakı, 1981.- S.66-79.

608.Xəlilov, Q. Çəmənzəminliyə layiq /Q.Xəlilov //Bakı.- 1982.- 3 fevral. Kb. res.: Məmmədov, K. “Y.V.Çəmənzəminli” /K.Məmmədov.- Elm, 1981.

609.Köçərli, F. Yeni tədqiqat əsəri /F.Köçərli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1982.- 16 aprel.- S.6. Kb. res.: Məmmədov K. “Yusif Vəzir Çəmənzəminli”.- Bakı: Elm, 1981.

610.Qasımzadə, Q. Ədəbiyyatda millilik və beynəlmillik /Q.Qasımzadə //Bakı, 1982.- S.13-106.

611.Nəbiyev, V. Şəxsiyyət və yaradıcılıq /Vəli Nəbiyev //Azərbaycan.- 1982.- №5.- S.174-177. Kb. res.: Məmmədov K. “Yusif Vəzir Çəmənzəminli”.- Bakı: Elm, 1981.

612.Vəzirova, F. Qiymətli tədqiqat əsəri: [M.Axundovanın “Yusif Vəzir Çəmənzəminli” kitabı haqqında] /F.Vəzirova //Azərbaycan qadını.- 1981.- №11.- S.21.

1982

613.Abdulla, A. Ədəbiyyatların qarşılıqlı iş birliyi: a) Azərbaycan ədəbiyyatında Ukrayna mövzusu //Abdulla A. Azərbaycan-Ukrayna ədəbi əlaqələri.- Bakı, 1982.- S.99-118.

614.Cəlal, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943) //Cəlal M., Hüseynov F. XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı: Ali məktəblər üçün dərslik.- Bakı, 1982.- S.308-319.

615.Hacıyeva, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin folklor dünyası: Bəhlul Abdullayevin eyniadlı kitabı haqqında /Maarifə Hacıyeva //Azərbaycan müəllimi.- 1982.- 14 may.

616.Həbibov, İ. Mühit, şəxsiyyət və yaradıcılığın vəhdəti /İ.Həbibov //Azərbaycan SSR EA-nın xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1982.- №3.- S.117-119.

617.Hüseynov, F. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943) /F.Hüseynov //Mir Cəlal, Hüseynov Firidun. XX əsr Azərbaycan

ədəbiyyatı: Ali məktəblər üçün dərslik.- Bakı, 1982.- S.308-319.

618.Hüseynov, S. Dərin tədqiqat əsəri: [K.Məmmədovun “Yusif Vəzir Çəmənzəminli” adlı kitabı haqqında] /S.Hüseynov //Azərbaycan müəllimi.- 1982.- 13 yanvar.

619.Xəlilov, P. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələri //Xəlilov Pənah. Nəsrimizin üfüqləri.- Bakı, 1982.- S.51-75.

620.Xəlilov, P. Y.V.Çəmənzəminlinin obraz və proobrazları //Xəlilov Pənah. Nəsrimizin üfüqləri.- Bakı, 1982.- S.46-51.

621.Xəlilov Q. Çəmənzəminliyə layiq: [K.Məmmədovun monoqrafiyası haqqında] /Qulu Xəlilov //Bakı.- 1982.- 3 fevral.

622.Nəbiyev V. Şəxsiyyət və yaradıcılıq /Vəli Nəbiyev //Azərbaycan.- 1982.- №5.- S.174-177.

1983

623.Hüseynov, F. Yusif Vəzir Çəmənzəminli /Firidun Hüseynov //Kitablar aləmində.- 1983.- №4.- S.30-32.

624.Hüseynov, T. Y.V.Çəmənzəminli sənətkarlığının bəzi məsələləri haqqında /T.Hüseynov //Azərbaycan sovet tənqidinin problemləri: Elmi əsərlərin tematik məcmuəsi.- Bakı, 1983.- S.17-27.

625.İbrahimova, M. Çəmənzəminli və Turgenov: İ.S.Turgenovün anadan olmasının 165, vəfatının 100 illiyi münasibəti ilə /M.İbrahimova //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1983.- 18 noyabr.- S.7.

626.Karandaş: [Fransız karikaturaçısı İ.Puarenin şəkli və karikaturalarından ibarət çap olunmuş albomunun Y.V.Çəmənzəminlinin arxivindən yazıçının oğlu O.Vəzirov tərəfindən tapılması haqqında] //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1983.- 2 dekabr.- S.8.

627.Məmmədov, Ə. (Saraclı). Hekayə və novella satirik-yumoristik nəsrin əsas janrı kimi: [məqalədə Yusif Vəzirin yaradıcılığından da söhbət açılır] //Məmmədov Ə. Azərbaycan bədii nəsr: (XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəlləri).- Bakı, 1983.- S.36-70.

628.Məmmədov, Ə. (Saraclı). Lirik-psixoloji hekayənin inkişafı: (məqalədə Yusif Vəzirin yaradıcılığından da söhbət açılır) //Məmmədov Ə. Azərbaycan bədii nəsr: (XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəlləri).- Bakı, 1983.- S.102-136.

629.Məmmədov, Ə. (Saraclı). Pamflet, parodiya və yumoristik miniatürlər: (məqalədə Yusif Vəzirin yaradıcılığından da söhbət açılır) //Məmmədov Ə. Azərbaycan bədii nəsr: (XIX əsrin sonu, XX əsrin əvvəlləri).- Bakı, 1983.- S.71-101.

630.Mirəhmədov, Ə. İstedad və mədəniyyət //Mirəhmədov Ə. Azərbaycan ədəbiyyatına dair tədqiqlər (XIX-XX əsrlər).- Bakı, 1983.- S.216-222.

1984

631.Arzu, A. “Zeybək qızı” Türkiyədə: [Y.V.Çəmənzəminlinin hekayəsi Türkiyədə çıxan “Türk ədəbiyyatı” jurnalı səhifələrində] /A.Arzu //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1984.- 2 noyabr.- S.3.

632.Hacıyeva, M. Folklorşünas sözü: (B.Abdullayevin “Yusif Vəzir Çəmənzəminli və folklor” (Bakı, Elm, 1981) kitabı haqqında) //Hacıyeva M. Müdriklik çeşməsi.- Bakı, 1984.- S.107-110.

633.Hüseynov, T. Tarixi filmin ilk dublyajı: [“Çapayev” filminin 50 illiyi və filmin mətninin Azərbaycan dilinə tərcüməçisi, Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə] /T.Hüseynov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1984.- 16 noyabr.- S.5.

634.Nağıyeva, C. Yazıçının şəxsi arxivi: [Y.V.Çəmənzəminlinin Azərb. SSR EA-nın Əlyazmaları fondunda saxlanılan əlyazması haqqında] /C.Nağıyev //Kommunist.- 1984.- 28 oktyabr.

635.Şirəliyev, R. Y.V.Çəmənzəminli və mütərəqqi rus mədəniyyəti /P.Şirəliyev //Azərbaycan SSR EA-nın xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1984.- №1.- S.3-8.

1985

636.Bacılar qardaşları unutmur: [Y.V.Çəmənzəminlinin bacısı Əzət xanımın qardaşı haqqında xatirələri] /söhbəti yazdı: K.Nemətova //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1985.- 13 sentyabr.- S.8.

637.Cümşüdoğ, M. Yusif Vəzirlə bir görüş: Xatirə /M.Cümşüdoğ //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1985.- 27 dekabr.- S.7.

638.Hüseynov, T. Y.V.Çəmənzəminlinin “Həzrəti-Şəhriyar” komediyası /T.Hüseynov //Ulduz.- 1985.- №10.- S.40-45.

639. Hüseyinov, T. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələri /T.Hüseyinov //Azərbaycan ədəbiyyatında realizm məsələləri: Elmi əsərlərin tematik məcmuəsi.- Bakı, 1985.- S.100-108.

640. Məmmədova, F. Y.V.Çəmənzəminli: “Qızlar bulağı”: romanda əmək tərbiyəsi məsələləri /F.Məmmədova //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1985.- 23 avqust.- S.8.

641. Vahabzadə, İ. Lev Nussenbaum kimdir? /İ.Vahabzadə //Odlar yurdu.- 1985.- №12, iyun.

642. Vəliyev, S. Sənət müəllimi: Y.V.Çəmənzəminli haqqında /S.Vəliyev //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1985.- 4 yanvar.- S.4.

643. Vəliyev, V. Azərbaycan folklorşünaslığı: [Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında] //Vəliyev V. Azərbaycan folkloru.- Bakı, 1985.- S.69-74.

1986

644. Gəncəli, N. Günəş çıxır: Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında xatirələr /Novruz Gəncəli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1986.- 15 avqust.- S.8

645. Hüseyinov, F. Maraqlı araşdırma: (Y.V.Çəmənzəminli haqqında) /F.Hüseyinov //Hüseyinov T. Tarixi roman ustası.- Bakı, 1986.- S.5-7.

646. Hüseyinov, T. Y.V.Çəmənzəminlinin poetikasına dair /T.Hüseyinov //Azərbaycan sovet ədəbiyyatının poetika məsələləri: Elmi əsərlərin tematik məcmuəsi.- Bakı, 1986.- S.63-78.

647. Xəlilov, Q. Y.V.Çəmənzəminliyə layiq: (yaratıcılığı haqqında) //Xəlilov Q. Tənqidçilik çətin peşədir.- Bakı, 1986.- S.358-365.

648. Xəlilov, P. Herodot tarixi və “Qızlar bulağı”: Ədəbi qeydlər: (Y.V.Çəmənzəminlinin yaratıcılığı haqqında) /Pənah Xəlilov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1986.- 20 iyul.- S.6.

649. Quliyeva, P. Y.V.Çəmənzəminlinin “Bir cavanın dəftəri” əsərinin janrı haqqında /P.Quliyeva //Azərbaycan EA Xəbərləri: Dil, ədəbiyyat və incəsənət seriyası.- 1986.- №3.- S.12-16.

1987

Yusif Vəzir Çəmənzəminli – 100

650. Abdulla, A. Bilqeyis xanım sağ olsaydı: “Yaradıcılıq dairəsi” məqaləsinin müəllifi Bəylər Məmmədova açıq məktub: [“Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin 1987-ci il 18 sentyabr tarixli nömrəsində dərc olunmuş məqaləsi ilə əlaqədar] /A.Abdulla //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 25 dekabr.- S.6.

651. Axundov, Y. Yeni tədqiqat /Yavuz Axundov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 18 sentyabr.- S.3. Kb. res.: Hüseyinov T. Tarixi roman ustası.- Bakı: Yazıçı, 1986.

652. Bildiriş: [Azərbaycan Yazıçılar İttifaqı, Azərbaycan SSR EA-nın və Mədəniyyət Nazirliyinin Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 100 illiyi münasibətilə yubiley gecəsi keçirməsi haqqında məlumat] //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 18 sentyabr.- S.4.

653. Bildiriş: [Azərbaycan SSR EA-nın Nizami adına Ədəbiyyat institutunun görkəmli Azərbaycan yazıçısı Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 100 illiyinə həsr edilmiş elmi sessiya keçirməsi haqqında məlumat] //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 18 sentyabr.- S.4.

654. Cəfər, Ə. Gənclərin sevdiyi sənətkar: [Y.V.Çəmənzəminli haqqında müəllifin xatirələri] /Əkrəm Cəfər //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 18 sentyabr.- S.3.

655. Cəfərov, N. Tarixi hadisələrin bədii əksi: (Y.V.Çəmənzəminli haqqında) /N.Cəfərov //Azərbaycan gəncləri.- 1987.- 14 aprel.

656. Çəmənzəminli Yusif Vəzir: (həyat və yaratıcılığı haqqında) //Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası: on cilddə.- Bakı, 1987.- C.X.- S.339-340.

657. Elçin. Əlyazmaları yanmır: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ədəbi irsi və ağır taleyi haqqında] /Elçin //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 9 oktyabr.- S.6.

658. Əhmədli, S. Bir romanın taleyi: (Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” əsəri haqqında) /S.Əhmədli //Ədəbiyyat qəzeti.- 1987.- 8 yanvar.- S.6.

659.Əhmədov T. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943) //Əhmədov T. Azərbaycan sovet yazıçıları: (Ədəbi sorğu kitabı).- Bakı, 1987.- S.299-301.

660.Əliyeva, H. Realist yazıçı /H.Əliyeva //Lenin tərbiyəsi uğrunda.- 1987.- 17 oktyabr.

661.Hüseynov, T. “Mən ədəbiyyatla yaşayıram...”:[Y.V. Çəmənzəminlinin həyat və yaradıcılığı haqqında] /Tofiq Hüseynov //Ulduz.- 1987.- №9.- S.31-33.

662.Hüseynov, T. Ön söz /Tofiq Hüseynov //Çəmənzəminli Y.V. Qızlar bulağı; Qan içində.- Bakı, 1987.- S.5-10.

663.Xalqa həsr edilmiş həyat: Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 100 illiyi şərəfinə //Kommunist; Bakı.- 1987.- 24 sentyabr; Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 25 sentyabr.- S.2.

664.Xəlilov, P. Ömrün şərəfi, qələmin güdrəti: [Y.V.Çəmən- zəminlinin anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar] /Pənah Xəlilov //Azərbaycan.- 1987.- №9.- S.152-155.

665.İbrahimova, M. Çəmənzəminli Serafimoviç haqqında /M.İbrahimova //Elm.- 1987.- 3 aprel.

666.Qasımova, R. Görkəmli nasir /R.Qasımova //Kitablar aləmində.- 1987.- №3.- S.28-32.

667.Quliyev, V. ...Kimsə inkar edə bilməz: [Y.V.Çə- mənzəminlinin həyat və yaradıcılığı haqqında] /Vilayət Quliyev //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 11 sentyabr.-S.6.

668.Quliyev, V. Qəlblərdə yaşayan sənətkar /Vilayət Quliyev //Bakı.- 1987.- 21 sentyabr.

669.Quliyeva, P. Memuar və povest: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Bir cavanın dəftəri” əsərinin janrı haqqında] /P.Quliyeva //Azərbaycan SSR EA xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1986.- №3.- S.2-16.

670.Məmmədbəyli, S. Sərgi ədibə həsr edilmişdir: Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar /S.Məmmədbəyli //Bakı.- 1987.- 22 sentyabr.

671.Məmmədخانli, Ə. Bədii nəsrimiz və yazıçı dünyası: [Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında] /Ə.Məmmədخانli //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 18 sentyabr.- S.3.

672.Məmmədov, A. Kiyevdən məktub: [Çəmənzəminlinin tələbəlik illərindəki publisistik fəaliyyəti haqqında] /Alxan Məmmədov //Elm.- 1987.- 24 avqust.

673.Məmmədov, A. Y.V.Çəmənzəminlinin naməlum əsəri: [Yusif Vəzirin “Günəş” qəzetinə göndərdiyi “Kiyevdən məktub”u haqqında] /Alxan Məmmədov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 25 sentyabr.- S.2.

674.Məmmədov, B. Qurban Səid kimdir: [Y.V.Çəmən- zəminli olmasına dair] /Bəylər Məmmədov //Elm və həyat.- 1987.- №12.- S.13-14.

675.Məmmədov, B. Yaradıcılıq dairəsi: [Çəmənzəminlinin yaradıcılığı xarici ölkələrdə] /Bəylər Məmmədov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 18 sentyabr.- S.3.

676.Məmmədov, D. Qüdrətli sənətkar /D.Məmmədov //Azərbaycan müəllimi.- 1987.- 16 sentyabr.

677. Məmmədov, K. Görkəmli nasir: Y.V.Çəmənzəminli -100 /Kamran Məmmədov //Kitablar aləmində.- 1987.- №3.- S.28-30.

678.Məmmədov, K. Realist sənətkar: Y.V.Çəmənzəminlinin anadan olmasının 100 illiyi /Kamran Məmmədov //Kommunist.- 1987.- 22 sentyabr.

679.Namazov, Q. Ədib haqqında monoqrafiya: [Y.V.Çə- mənzəminli haqqında] /Q.Namazov, K.Quliyev //Kitablar alə- mində.- 1987.- №3.- S.30-31.

680.Orucov, T. Tədqiqatın meyarı: [Tofiq Hüseynovun Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığına həsr etdiyi “Tarixi roman ustası” monoqrafiyası haqqında] /T.Orucov //Azərbaycan müəlli- mi.- 1987.- 1 may.

681.Teymurov, M. “Qulan dərisi”nin tərcüməsi: [M.Rza- quluzadənin şəxsi arxivindən tapılmış Onere de Balzakın “Qulan dərisi” adlı romanının Yusif Vəzir Çəmənzəminli tərəfindən fransız dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə etməsi haqqında] /M.Teymurov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1987.- 18 sentyabr.- S.3.

682.Vəzirov, O. Atamı xatırlayarkən...: Y.V.Çəmənzəminli.- 100 /Orxan Vəzirov //Azərbaycan.- 1987.- №9.- S.155-159.

683.Yazıçının xatirəsinə: Y.V.Çəmənşəminlinin 100 illiyi münasibəti ilə //Kommunist.- 1987.- 22 sentyabr.

1988

684.Xəlilov, P. “Herodot tarixi” və “Qızlar bulağı”: Ədəbi qeydlər /Pənah Xəlilov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1988.- 22 iyul.- S.6.

685.İbrahimova, M. Kiyev ədəbi-ictimai mühiti Y.V.Çəmənşəminlinin yaradıcılığında: Xülasə /Mənzər İbrahimova //Azərb.SSR EA-nın xəbərləri: Ədəbiyyat, dil və incəsənət seriyası.- 1988.- №3.- S.16.

686.Məmmədov, A. Y.V.Çəmənşəminlinin ömür yolu: [K.Məmmədovun “Y.V.Çəmənşəminli” monoqrafiyası haqqında] /Alxan Məmmədov //Ulduz.- 1988.- №10.- S.66-67.

687.Məmmədov, A. Kiyevdən məktub: [1910-cu ildə Kiyevdə azərbaycanlı tələbələrin çap etdirdikləri “Günəş” qəzetində Y.V.Çəmənşəminlinin eyniadlı məktubunun dərc olunması haqqında] /Alxan Məmmədov //Azərb. SSR EA-nın məruzələri.- 1988.- C.XIII.- №10.- S.77-79.

688.Məmmədov, K. On ikinci günün söhbəti: [Yusif Vəzir Çəmənşəminlinin həyat və yaradıcılığı haqqında] //Məmmədov K. XX əsr Azərbaycan gülüşü: (bir məclisdə on iki kişinin söhbəti).- Bakı, 1988.- S.274-309.

689.Nəbiyev, A. Portret /A.Nəbiyev //Azərbaycan gəncləri.- 1988.- 14 may. Kb. res.: Hüseynov, T. Yusif Vəzir Çəmənşəminli .-Bakı: “Bilik” cəmiyyəti, 1987.- 84 s.

690.Səmədova, N. M.H.Vəzirov haqqında xatirələrdən: Y.V.Çəmənşəminlinin Mir Həsənlə yazışmaları /Nailə Səmədova //Azərbaycan SSR. EA-nın məruzələri.- 1988.- №8.- S.76-79.

691.Şərif, H. Heyran olduğum insan: [Y.V.Çəmənşəminlinin anadan olmasının 100 illiyi münasibəti ilə] /Hüseyn Şərif //Azərbaycan.- 1988.- №6.- S.169-171.

692.Yusif Vəzir Çəmənşəminli (1887-1943): [yaradıcılığı haqqında] //Azərbaycan sovet ədəbiyyatı: Ali məktəblər üçün dərslik.- Bakı, 1988.- S.183-199.

1989

693.Abutalıbov, R. Y.V.Çəmənşəminlinin diplomatik fəaliyyəti haqqında /R.Abutalıbov //Odlar yurdu.- 1989.- №8, aprel.

694.Axundova, M. Yusif Vəzir bədii yaradıcılıq haqqında /M.Axundova //XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı məsələləri: 3-cü kitab.- Bakı.- 1989.- S.92-98.

695.Əliyeva, A. Y.V.Çəmənşəminlinin diplomatik fəaliyyəti /A.Əliyeva //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1989.- 13 oktyabr.- S.1.

696.Hüseynov, T. Çəmənşəminlinin “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı /Tofiq Hüseynov //Elm və həyat.- 1989.- №7.- S.19-20.

697.Hüseynov, T. Həmişə aktual: [Y.V.Çəmənşəminlinin yaradıcılığı haqqında] /Tofiq Hüseynov //Azərbaycan gəncləri.- 1989.- 14 noyabr.

698.Hüseynov, T. Yarım həqiqətdən tam həqiqətə: [Y.V.Çəmənşəminli ömrünün keşməkeşli illəri, həbs edilməsi və vəfatı haqqında] /T.Hüseynov, C.Həsənov //Ulduz.- 1989.- №8.- S.72-80.

699.İbrahimova, M. Lermontov və Çəmənşəminli /M.İbrahimova //Azərbaycan müəllimi.- 1989.- 18 oktyabr.

700.Qəhrəmanov, C. Qiymətli əsər: [Y.V.Çəmənşəminlinin 1921-ci ildə İstanbulda Y.Vəzir imzası ilə nəşr olunan “Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı haqqında] /Cahangir Qəhrəmanov //Azərbaycan.- 1989.- №8.- S.152.

701.Talıbzadə, K. Yusif Vəziri xatırlayanda... //Talıbzadə K. Tənqid və tənqidçilər.- Bakı, 1989.- S.423-427.

1990

702.Bünyadov, Z. Arxivlər açılır: 30-cu illərin qurbanları: Y.V.Çəmənşəminlinin istintaq işi /Ziya Bünyadov //Azərbaycan müəllimi.- 1990.- 3 yanvar.

703.Cəfərov, N. Xalqın gələcəyi və azadlığı naminə: [M.Ə.Rəsulzadə və Vəzirovun (Çəmənşəminli) 1914-17-ci illərdə “Dirilik” məcmuəsində çap olunmuş məqalələri haqqında] /N.Cəfərov //Açıq söz.- 1990.- №10.- S.25-27.

704.Əlizadə, K.A. Neft tarixi barədə ilk məlumatlar: [Yazıçı Yusif Çəmənzəminlinin geniş oxucu kütləsinə naməlum məqaləsi haqqında] /K.A.Əlizadə, R.R.Rəhmanov //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1990.- 17 avqust.- S.8.

705.Quliyeva, O. Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərinin dili haqqında /O.Quliyev //Elm və həyat.- 1990.- №9.- S.28.

706.Nağıyeva, C. Bir arxivin tarixi: [Y.V.Çəmənzəminlinin arxivi barədə] /C.Nağıyeva //Elm.- 1990.- 17 mart.- S.5.

707.Rəhmanov, R. Çəmənzəminli və “Qara qızılın” tarixi /Rahid Rəhmanov //Elm və həyat.- 1990.- №1.- S.25-26.

708.Süleymanlı, Q. Parisdən məktub: “Əli və Nino” romanının müəllifi kimdir? /Qədir Süleymanlı //Açıq söz.- 1990.- №3.- S.19.

709.Talıbov, Y. Y.V.Çəmənzəminli ailə məişət kamilliyi haqqında /Yusif Talıbov //Azərbaycan məktəbi.- 1990.- №6.- S.44-47.

1991

710.Abdulla, A. (Hacaloğlu). Bilərəkdən unudduqlarımız: Anılan və danılan Yusif Vəzir /Abbas Abdulla //Ədəbiyyat qəzeti.- 1991.- 14 iyun.- S.5.

711.Abdulla, A. Məqsədimiz tam müstəqillikdir: [Y.Vəzirin “Biz kimik və istədiyimiz nədir” əsəri haqqında] /Abbas Abdulla //Ulduz.- 1991.- №5.- S.4-5.

712.Elçin. Ədəbi proses: olum ya ölüm: (ikinci məqalə): [məqalədə Y.V.Çəmənzəminlinin Qurban Səid, Əsəd bəy təxəllüsü ilə yazdığı “Əli və Nino” romanı haqqında da mülahizələr verilmişdir] /Elçin //Ədəbiyyat qəzeti.- 1991.- 11 oktyabr.- S.6-7.

713.Köçərli, F. Sizin gələcəkdə müqtədir bir yazıçı olacağınıza şübhəm yoxdur: [Yusif Vəzirə yazdığı məktublar] /Köçərli Firudun bəy //Ədəbiyyat qəzeti.- 1991.- 8 noyabr.- S.1.

714.QasıMZadə, F. Mühacirət və müasir Azərbaycan ədəbiyyatının bəzi məsələləri: [məqalədə Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında da verilmişdir] /F.QasıMZadə //Ədəbiyyat qəzeti.- 1991.- 22 noyabr.

1992

715.Anar. Yusif Vəzir haqqında söz //Anar. Sizsiz.- Bakı, 1992.- S.191-192.

716.Bayramoğlu, A. Y.V.Çəmənzəminli İstanbul səfirliyinin yaradılmasının əhəmiyyəti haqqında /Alxan Bayramoğlu //Bakı.- 1992.- 14 may.

717.Dəmirli, D. Fəzilət bəşəri sərvətdir: [Y.V.Çəmənzəminlinin əxlaqi görüşləri haqqında] /Davud Dəmirli //Bakı.- 1992.- 9 mart.

718.Hüseynoğlu, T. Məqsədimiz və amalımız Azərbaycanımızdır: [Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında] /Tofiq Hüseynoğlu //Azərbaycanın səsi.- 1992.- 28 aprel; 9, 17, 30 may.

719.Hüseynoğlu, T. Y.V.Çəmənzəminli və Azərbaycan Demokratik Respublikası: (Yazıcının diplomatik və yaradıcılıq fəaliyyəti haqqında) //Aydınlıq.- 1992.- 13 mart.- S. 5.

720.İbrahimova, R. Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərində uşaqların tərbiyəsinə dair məsələlər /R.İbrahimova //Azərbaycan tarixi problemləri üzrə məruzələr məcmuəsi.- Bakı, 1992.- S.307-308.

721.Kərbəlayi, Ə. Y.V.Çəmənzəminlinin ömrünün son günləri /Əhməd Kərbəlayı //Ədəbiyyat və incəsənət.- 1992.- 10 yanvar.- S.3.

722.Məmmədova, S. Y.V.Çəmənzəminli kitabxanasının əhəmiyyəti və təşkili yolları haqqında: Milli və mədəni işlərimiz /S.Məmmədova //Mədəni-maarif işi.- 1992.- №3-4.- S.31.

723.Vəzirov, O. Atam haqqında xatirələr: Kitabdan səhifələr /Orxan Vəzirov //Ədəbiyyat qəzeti.- 1992.- 6 noyabr.- S.1-3.

724.Vəzirov, O. Bir daha “Əli və Nino” haqqında: [Qurban Səid imzası ilə çap edilən “Əli və Nino” romanının Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin əsəri olması ehtimalı haqqında] /Orxan Vəzirov, Fikrət Vəzirov //Ədəbiyyat qəzeti.- 1992.- 14 avqust.- S.7.

725.Vəzirov, Y. Y.V.Çəmənzəminli İstanbulda səfirliyin yaradılmasının əhəmiyyəti haqqında /Y.Vəzirov //Bakı.- 1992.- 14 may.

726.Yusif Vəzir və “Avesta” ənənələri //Bərəkət.- 1992.- 7 fevral.

1993

727. Bayramoğlu, A. Y.V.Çəmənzəminli “Müsavat”ın Kiyev şəbəsində: [Y.V.Çəmənzəminlinin 1917-ci il “Açıq söz” qəzetində çap edilmiş məqalələri] /A.Bayramoğlu //Müsavat jurnalı.- 1993.- №1.- S.20-25.

728. Bünyadov, Z. Vəzirov Yusif Mirbaba oğlu (Yusif Vəzir Çəmənzəminli): İstintaq işi №169 //Bünyadov Ziya. Qırmızı terror.- Bakı, 1993.- S.199-204

729. Hüseynoğlu, T. “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” kitabına bir nəzər /Tofiq Hüseynoğlu //Y.V.Çəmənzəminli. Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan.- Bakı, 1993.- S.5-10.

730. Hüseynoğlu, T. Ön söz: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında] /Tofiq Hüseynoğlu //Y.V.Çəmənzəminli. Xarici siyasətimiz.- Bakı, 1993.- S.3-5.

731. Hüseynoğlu, T. Yusif Vəzir Çəmənzəminli /T.Hüseynoğlu, N.Əhmədli //Azadlıq.- 1993.- 27 noyabr.- S.14.

732. Hüseyinov, T. Ukrayna və Y.V.Çəmənzəminli /Tofiq Hüseyinov //Ədəbiyyat qəzeti.- 1993.- 15 yanvar.- S.1-2.

733. Vəzirova, L. Görkəmli ədəbiyyatşünas F.Köçərlinin Y.V.Çəmənzəminli ilə məktublaşması /Leyla Vəzirova //Azərbaycan Respublikası Ali məktəbləri gənc tədqiqatçıların XIV Respublika Elmi Konfransının tezisləri.- Bakı, 1993.- H.II.- S.105.

734. Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminli və rus ədəbiyyatı /Leyla Vəzirova //Azərbaycan Respublikası Ali məktəbləri gənc tədqiqatçıların XIV Respublika Elmi konfransının tezisləri.- Bakı, 1993.- II hissə.- S.106.

735. Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminli və təsviri incəsənət /Leyla Vəzirova //Azərbaycan Respublikası Ali məktəbləri gənc tədqiqatçıların XIV Respublika Elmi konfransının tezisləri.- Bakı, 1993.- H.I.- S.151.

736. Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərində qadın surətləri /Leyla Vəzirova //Azərbaycan Respublikası Ali məktəbləri gənc tədqiqatçıların XIV Respublika Elmi konfransının tezisləri.- Bakı, 1993.- H.I.- S.153.

1994

737. Ağayev, Z. Qurban Səid kimdir? /Z.Ağayev //Azərbaycan.- 1994.- 21 aprel.

738. Bayramoğlu, A. İstiqlal yollarında: [ön söz] /A.Bayramoğlu //Y.V.Çəmənzəminli. İstiqlal yollarında.- Bakı, 1994.- S.3-7.

739. Bildiriş: [Ədəbiyyat İnstitutunda Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” əsərinin müzakirəsi haqqında] //Ədəbiyyat qəzeti.- 1994.- 23 dekabr.- S.7.

740. Hümmətli, Ş. Ədəbiyyatla yaşayanlar: Y.V.Çəmənzəminli haqqında /Şəlalə Hümmətli //Zaman.- 1994.- 29 oktyabr.

741. İlkin, Q. “Əli və Nino” romanının müəllifi Çəmənzəminlidir /Qılman İlkin //Azərbaycan.- 1994.- 21 iyun.

742. Müstəqilliyimizi istəyiriksə: [“Gənclik” nəşriyyatı tərəfindən buraxılmış Y.V.Çəmənzəminlinin eyni adlı kitabı haqqında] //Ədəbiyyat qəzeti.- 1994.- 2 dekabr.- S.6.

743. Nemət, K. Üç kitab, üç düşüncə: [Mirzə Mahmud Şirvaninin (Zuinin) “Nəsihəti loğman”, Y.V.Çəmənzəminlinin “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan”, Almas Yıldırımın “Qara dastan” kitabları haqqında] /K.Nemət //Ədəbiyyat qəzeti.- 1994.- 29 iyul.- S.1.

744. Vəliyev, S. Böyük sənətkarın sirləri...: Y.V.Çəmənzəminlini xatırlayarkən /Süleyman Vəliyev //Respublika.- 1994.- 26 iyul.

745. Vəzirova, L. Bakı realını məktəbinin birinci sinif şagirdi Yusif Vəzirovun gündəliyi: [Y.V.Çəmənzəminlinin yazdığı gündəlik haqqında] /Leyla Vəzirova //Ədəbiyyat qəzeti.-1994.- 16 dekabr.- S.4.

746. Vəzirova, L. Müasir dövrdə Y.V.Çəmənzəminlinin “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” kitabının aktuallığı /Leyla Vəzirova //Azərbaycan Respublikası pedaqoji ali məktəb aspirantlarının elmi konfransının tezisləri.- Bakı, 1994.- S.81.

747. Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanında Vaqifin surəti /Leyla Vəzirova //Azərbaycan Respublikası Ali məktəbləri gənc tədqiqatçıların Respublika Elmi konfransının tezisləri.- Bakı, 1994.- H.III.- S.25.

748.Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminlinin tarixi-fəlsəfi romanı “Qızlar bulağı” //Azərbaycan Respublikası Ali məktəbləri gənc tədqiqatçılarının Respublika XIV Elmi konfransının tezisləri.- Bakı, 1994.- H.III.- S.26.

1995

749.Bir də şikayət elmə!: Y.V.Çəmənzəminlinin hekayəti //Açıq söz.- 1996.- 7 mart.- S.4.

750.Əhmədli, S. Bir romanın taleyi: [Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutu və “Ədəbiyyat qəzeti”nin Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” əsərinin müəllifi ilə əlaqədar keçirdiyi müşavirə haqqında mülahizələr] /S.Əhmədli //Ədəbiyyat qəzeti.- 1995.- 6 yanvar.- S.6.

751.Əhmədov, T. Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Əhmədov T. Azərbaycan yazıçıları: Ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı, 1995.- S.250-251.

752.İlkin, Q. Bir daha “Əli və Nino” barədə /Qılman İlkin //Azərbaycan.- 1995.- 1 sentyabr.

753.Qasımov, C. 169 №-li istintaq işi: “MTN-nin arxivindən”: [Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında] /Cəlal Qasımov //Sərhəd.- 1995.- 14 aprel, 19 aprel, 3 may.

754.Nicat, Ə. Yusif Vəzirə özgəsinin əsəri gərək deyil: [Lev Nissenbaumun (Qurban Səid) “Əli və Nino” romanının Y.V.Çəmənzəminliyə aid olmaması haqqında] /Ə.Nicat //Azərbaycanın səsi.- 1995.- 10 iyun.

1996

755.Abutalıbov, R. Bu sirr nə vaxt açılacaq?: [Y.V. Çəmən- zəminli haqqında] /Ramiz Abutalıbov //Panorama.-1996.- 13 may.

756.Ağayev, Z. Azərbaycan mövzusu və ədəbiyyatı Amerika- da: [elmi işdə Qurban Səidin “Əli və Nino” romanının Amerika çapı barədə də məlumat verilmişdir] //Ağayev Zeydulla. Azər- baycan-Amerika ədəbi əlaqələri: filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almaq üçün dissertasiya.- Bakı, 1996.- S.148-150.

756^a.Çəmənzəminli Yusif Vəzir: [ensiklopedik məlumat]

//Üzeyir Hacıbəyov ensiklopediyası.-Bakı,1996.-S. 217.

757.Cəmsidov, Ş. “Qurban Səid Çəmənzəminlidir, Əsəd bəy Çəmənzəminli deyil /Ş.Cəmsidov //Ədəbiyyat qəzeti.- 1996.- 13-20 dekabr.

758.Əhmədli, S. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin məktubları /S.Əhmədli //Ədəbiyyat qəzeti.- 1996.- 26 yanvar.

759.Xəlilov, P. “Əli və Nino” Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin- dir /Pənah Xəlilov //Ədəbiyyat qəzeti.- 1996.- 26 aprel.- S.3.

760.Nemət, K. Vacib müzakirə: Yazıçılar Birliyində “Əli və Nino” romanının müəlliflik məsələsinin müzakirəsi /Kamilə Ne- mət //Ədəbiyyat qəzeti.- 1996.- 26 aprel.- S.1, 3.

1996

761.Nəbiyev, B. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943): /B.Nəbiyev, Ş.Salmanov. Ədəbiyyat: (Ümumtəhsil məktəblərinin XI sinfi üçün dərslik).- Bakı, 1996.- S.68-80.

762.Vacib müzakirə: [“Əli və Nino” əsərinin müəllifi Yusif Vəzir Çəmənzəminli olması haqqında] //Ədəbiyyat qəzeti.-1996.- 26 aprel.

763.Vəzirov, O. Y.V.Çəmənzəminlinin “Milli Şərqi” və Ü.Hacıbəyovun “Milli marş” məqalələri ilə əlaqədar /Orxan Vəzi- rov //Açıq söz.- 1996.- 25 yanvar.- S.4.

764.Vəzirova, L. Yusif Vəzirin rəsm əsərləri /Leyla Vəziro- va //Ədəbiyyat qəzeti.- 1996.- 30 avqust.- S.8.

1997

765.Abdullayeva, Ş. Y.V.Çəmənzəminlinin üslubuna dair /Ş.Abdullayeva //Filoloji araşdırmalar.- Bakı, 1997.- K.5.- S.15-16.

766.Cəmsidov, Ş. “Qurban Səid” – Çəmənzəminlidir, Əsəd bəy “Qurban Səir” deyil /Ş.Cəmsidov //Panorama.-1997.-25 yanvar.

767.Hüseynoğlu, T. Bu mənim Y.V.Çəmənzəminli haqqında ilk kitabım yox, hələlik son kitabımdır: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan” əsərinin çapı ilə

əlaqədar] /Tofiq Hüseynoğlu //Rezonans.- 1997.- 15-20 fevral.

768.Xəlilov, P. Sırr açılır: Y.V.Çəmənzəminli - 110 /Pənah Xəlilov //Ədalət.- 1997.- 17 oktyabr.

769.Nəbiyev, B. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943) //Nəbiyev B., Salmanov Ş. Ədəbiyyat: (Ümumtəhsil məktəblərinin XI sinfi üçün dərslik).- Bakı, 1997.- S.68-80.

770.Soltanqızı, P. Dövrümüzə səsələnən hekayələr: Y.V.Çəmənzəminli - 110 /Pəri Soltanqızı //Azərbaycan müəllimi.- 1997.- 18 mart

771.Vəzirov, B. Azərbaycanın Türkiyədə ilk səfiri Yusif Vəzir Çəmənzəminli olub /B.Vəzirov //Panorama.- 1998.- 20 avqust.- S.8.

772.Vəzirov, O. Atamı xatırlayarkən /Orxan Vəzirov //Azərbaycan.- 1997.- №9.- S.155-159.

773.Vəzirova, L. Bakı realını məktəbinin VI sinif şagirdi Miryusif Vəzirovun gündəliyindən: [1908-ci ildə yazdığı gündəlik haqqında] /Leyla Vəzirova //Ədəbiyyat qəzeti.- 1997.- 8 avqust.-S.4.

1998

774.Axundlu, Y. Tarixi roman ustası: [T.Hüseynovun Y.V.Çəmənzəminliyə həsr etdiyi eyniadlı kitabı haqqında] //Axundlu Y. Mənim ədəbi dünyam.-Bakı,1998.-S.248-253.

775.Anar. Azərbaycan mədəni ictimaiyyətinə müraciət: [Qurban Səid imzası ilə çap olunan “Əli və Nino” romanının əsl müəllifi Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin olması haqqında] /Anar, V.İbrahimbəyov, Orxan və Fikrət Vəzirovlar //Azərbaycan.- 1998.- 29 oktyabr.- S.6.

776.Hüseynova, P. Y.V.Çəmənzəminlinin ilk hekayəsi: [Şaqqulu obrazı] /P.Hüseynova //Dil və ədəbiyyat: nəzəri, elmi metodiki jurnal.- Bakı, 1998.- №1.- S.111-112.

777.Hüseynova, P. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində ictimai bərabərsizlik və sosial ədalətsizliyin tənqidi /P.Hüseynova //Dil və ədəbiyyat: nəzəri, elmi metodiki jurnal.- Bakı, 1998.- №1.- S.112-117.

778.Xaspoladov, Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcı-

lığında milli ideyanın əksi /Ə.Xaspoladov //Elturan.- 1998.- №1-2.- S.35-38.

779.Qurban Səid kimin təxəllüsüdür? //Xəzər.- 1998.- S.96-98.

780.Səfurə. “Burada bir məmur yaşayır, gedək ondan pul alaq”: (Y.V.Çəmənzəminli “Əli və Nino” əsərinin kiyevli yəhudi Əsəd bəy (Qurban Səid) tərəfindən mənimsənilməsi haqqında) /Səfurə //Rezonans.- 1998.- 26-29 sentyabr.- S.11.

781.Soltan qızı, P. Dövrümüzə səsələnən hekayələr: Y.V.Çəmənzəminlinin 100 illiyi /P.Soltanqızı //Azərbaycan müəllimi.- 1998.- 18 mart.

782.Tahir, R. “Əli və Nino”nun yeni həyatı /R.Tahir //Xalq qəzeti.- 1998.- 27 oktyabr.

783.Talıbov, Y. Təlim prosesində şagirdlərin ailə həyatına hazırlığının tərbiyə edilməsi: [məqalədə Yusif Vəzirin yaradıcılığından da söhbət açılmışdır] //Y.Talıbov, F.Sadiqov, S.Quliyev. Gənclərin mənəvi tərbiyə problemləri.- Bakı, 1998.- S. 86-104.

784.Yusif Vəzir Çəmənzəminli: [ensiklopedik məlumat] //Varlıq: Ensiklopedik toplusu.- Bakı, 1998.- S.202-203.

785.Yusif Vəzir, yoxsa...? “Xəzər”: Yusif Vəzir!!!: **Narahat ruhun harayı:**[Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” əsərini öz adına çıxaran Əsəd bəy və Qurban Səidin kimliyi barədə] //Xəzər.- 1998.- S.92-96.

1999

786.Bayramoğlu, A. Y.V.Çəmənzəminlinin çağırışına Üzeyir bəyin cavabı, yaxud milli marş haqqında /A.Bayramoğlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 1999.- 24 sentyabr.

787.Elçin. Əlyazmaları yanmır: (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Elçin. Ədəbiyyatımızın yaradıcılıq problemləri: (Seçilmiş əsərlər).- Bakı, 1999.- S.413-417.

788.Gülay. Yusif Vəzir Çəmənzəminli: Unutmayın! Dünya çiçəkləndirilməyəcək qədər kiçik, təmizlənməyəcək qədər böyükdür! /Gülay //Səs.-1999.- 19 avqust.- S.7.

789.Hümmətli, Ş. Bir əlyazmanın iki çap variantı: [Y.V.Çə-

mənəzəminlinin əlyazmaları haqqında] /Şəlalə Hümətli //“Kitabi-Dədə Qorqud – 1300”: (Orta əsr əlyazmaları və Azərbaycan mədəniyyəti tarixi problemləri” VI elmi-nəzəri konfransın materialları).- Bakı, 1999.- S.128-130.

790.Hüseynoğlu, T. Y.V.Çəmənzəminlinin Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər kitabı və onun nəşri məsələsinə dair //BDU-nun elmi konfransının materialları.- 1999.- S.401-402.

791.Hüseynova, P. Y.V.Çəmənzəminlinin əsərlərində tarixilik və mütilik /P.Hüseynova //Aspirantların və gənc tədqiqatçıların elmi konfransının materialları.- Bakı, 1999.- C.II.- S.56-58.

792.Hüseynova, P. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin hekayələrində millilik /P.Hüseynova //Azərbaycan müəllimi.- 1999.- 11-17 noyabr.

793.Hüseynova, P. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin hekayələrində tarixilik /P.Hüseynova //Azərbaycan müəllimi.- 1999.- 6-12 may.

794.Xəlilov, P. Gizləndən açığa /Pənah Xəlilov //Respublika.- 1999.- 12 mart.

795.İbrahimli, Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminli Azərbaycan Demokratik Xalq Cümhuriyyətinin diplomatu kimi /Əli İbrahimli //Fəryad.- 1999.- 25-30 may.- S. 1-2.

796.Nicat, Ə. Qurban Səid və ya Məhəmməd Əsəd, əslində isə Lev Nusimbaum: [məqalədə “Əli və Nino” romanının Y.V.Çəmənzəminliyə aid olmadığı haqqında da verilmişdir] //Nicat Əlisa. 100 böyük azərbaycanlı.- Bakı, 1999.- S.47.

797.Soltanqızı, P. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində tarixilik /Pəri Soltanqızı //Azərbaycan müəllimi.- 1999.- 6-12 may.- S.5.

798.Soltanqızı, P. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində millilik /Pəri Soltanqızı //Azərbaycan müəllimi.- 1999.-11-17 noyabr.

799.Vəzirov, F. Fakt və fantaziya, yaxud sən nə istəyirsən Çərkəz Qurbanlı? /Fikrət Vəzirov //Açıq söz.- 1999.- 8 iyul.

2000

800.Y.V.Çəmənzəminli arxivinin təsviri: [filologiya elmləri doktoru Cənnət Nağıyevanın tərtib etdiyi kitab haqqında] //Azərbaycan.- 2000.- 19 aprel.- S.4.

801.Əhmədov, A. “Əli və Nino” romanı Azərbaycan gerçəkliyini əks etdirir /A.Əhmədov //Ədəbiyyat qəzeti.- 2000.-2 iyun.

802.Əmrahov, A. Nəsrin poetikası: ənənə və novatorluq: (Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələri əsasında) //A.Əmrahov. Epik sözün bədii gücü.- Bakı, 2000.- S.121-139.

803.Hümətli, Ş. “Ağı”ya deyilən ağı /Şəlalə Hümətli //Açıq söz.- 2000.- 9 dekabr.

804.Hüseynoğlu, T. Müasirlik və şərtlilik: [məqalədə həmçinin Y.V.Çəmənzəminlinin romanlarından da bəhs edilir] //Tofiq Hüseynoğlu. Söz - tarixin yuvası.- Bakı, 2000.- S.159-160.

805.Quliyev, H. “Əli və Nino”nun əsl müəllifi kimdir? /H.Quliyev //Azərbaycan XXI əsr.- 2000.- 8-14 may.

806.Quliyev, V. “Kimsə inkar edə bilməz...”: (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Quliyev V. Tarixdə iz qoyan şəxsiyyətlər.- Bakı, 2000.- S.208-223.

807.Quliyev, V. “Kimsə inkar edə bilməz...”: (Yusif Vəzir Çəmənzəminli) //Quliyev V. Tarixdə iz qoyan Azərbaycanlılar.- Qum, 2000.- S.223-244. [Mətn ərəb qrafikasında.]

808.Məcidiqızı, L. Çəmənzəminlinin yeni tapılmış lüğəti /L.Məcidiqızı //Ədəbiyyat qəzeti.- 2000.- 10 noyabr.

809.Nəbiyev, B. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943): /B.Nəbiyev, Ş.Salmanov. Ədəbiyyat: (Ümumtəhsil məktəblərinin XI sinfi üçün dərslik).- Bakı, 2000.- S.67-80.

810.Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminlinin publisistikasında erməni məsələsinə dair /Leyla Vəzirova //Pedaqoji Universitet xəbərləri.- Bakı, 2000.- №5.- S.68-70.

2001

811.Bayramov, A. İnandırıcı faktlar və mühakimələr: [“Əli və Nino” romanının müəllifi ətrafında müzakirələr haqqında] /Alxan Bayramov //Respublika.- 2001.- 15 fevral.-S.4.

812.Bayramov, A. Y.V.Çəmənzəminli və Azərbaycan istiqlalı /Alxan Bayramov //Azərbaycan.- 2001.- №6.- S.171-173.

813.Görkəmli yazıcının yeni kitabı: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Gündəlik”lər, “Özüm üçün dəqiqələr”, “Fokusnik”dən (“Şərq

nağlı”), “Altunsaç” adlı yeni kitabının çapdan çıxması haqqında] //Azərbaycan.- 2001.- 29 iyul.- S.4.

814.Hümmətli, Ş. Taleyin oyunu, yaxud Yusif Vəzir - “Qurban Səid” və “Ömər Xəyyam” /Şəlalə Hümmətli //Azərbaycan.- 2001.- №12.- S.148-153.

815.Hüseynova, P. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində bədii məkan /P.Hüseynova //Dil və ədəbiyyat.- Bakı: BDU, 2001.- №3-4.- S.115-117.

816.Qəmbərli, N. Əli və Nino problemləri /N.Qəmbərli //Azərbaycan.- 2001.- 26 yanvar.

817.Maarif, T. Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanı haqqında Türkiyədən göndərilmiş üç məktub /Teymur Maarif //Yeni Naxçıvan.- 2001.- 16 noyabr.

818.Məcidqızı, Y. Çəmənzəminlinin bir əlyazması haqqında /Y.Məcidqızı //Dil və ədəbiyyat.- 2001.- №1.- S.115.

819.Vəzirov, F. Ata məhəbbətinə təşnə qaldıq: [yazıcının oğlu ilə müsahibə] /Fikrət Vəzirov; müsahibəni apardı P.Soltanqızı //Azərbaycan müəllimi.- 2001.- 3-8 may.

2002

820.Arzumanlı, V. “Y.V.Çəmənzəminli və milli məsələ” kitabına bir neçə söz /Vaqif Arzumanlı //İbrahimli Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və milli məsələ.- Bakı, 2002.- S.3-4.

821.Xəlilov, P. “Əli və Nino”dakı koloriti yəhudi yazarı verə bilməzdi /Pənah Xəlilov //Palitra.- 2002.- 15-18 fevral.

822.Xəlilov, P. Haqqı nahaqqın ayağına vermək olmaz /Pənah Xəlilov //525-ci qəzet.- 2002.- 13 iyul.

823.Hümmətli, Ş. Çəmənzəminlinin rus ədəbiyyatından iki tərcüməsi barədə: [N.V.Qoqolun “Ölü canlar” və “Əsgri dünya mülkədarları” əsərlərinin tərcüməsi haqqında] /Şəlalə Hümmətli //Ədəbiyyat qəzeti.- 2002.- 18 oktyabr.

824.Hüseynoğlu, T. Əli İbrahimlinin “Y.V.Çəmənzəminli və milli məsələ” adlı kitabı haqqında rəy /Tofiq Hüseynoğlu //İbrahimli Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və milli məsələ.- Bakı, 2002.- S.5.

825.Hüseynoğlu, T. Redaktordan: Y.V.Çəmənzəminli haq-

qında /Tofiq Hüseynoğlu //Məcidqızı L. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və rus mədəniyyəti.- Bakı, 2002.- S.3-5.

826.Hüseynova, F. Hörmətli redaksiya, salam!: Repressiya-65: Naxçıvan Ədəbiyyat muzeyində repressiya qurbanı olan Azərbaycan yazıçı və şairlərinin, ədəbiyyatşünas alimlərin həyat və yaradıcılığını əks etdirən ekspozisiyada Y.V.Çəmənzəminlinin də öz yerini tapması haqqında /F.Hüseynova; söhbətləşdi Tehran //Ədəbiyyat qəzeti.- 2002.- 6 sentyabr.- S.1.

827.Qocayeva, G. Kırmadan Litvaya bir türk baxışı: [Y.V.Çəmənzəminlinin Litvada məskunlaşmış Kırım türkləri haqqında yazdıqları] /G.Qocayeva //Azərbaycan.- 2002.- №6.-S.170-171.

828.Qocayeva, G. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ilk gündəliyi haqqında /G.Qocayeva //Elmi axtarışlar.-Bakı, 2002.- Buraxılış III, №1-2.-S.85-89.

829.Quliyev, H. “Əli və Nino”nun əsl müəllifi kimdir? /H.Quliyev //Azərbaycan XXI əsr.- 2002.- 8-14 may.

830.“Ölü nüfuz” haqqında bir neçə söz //Ədəbiyyat qəzeti.- 2002.- 18 oktyabr.

831.Məcidqızı, L Y.V.Çəmənzəminlinin həyat və yaradıcılığına dair yeni faktlar /Leyla Məcidqızı //Filoloji araşdırmalar.- Bakı, 2002.- K.XVI.- S.108-113.

832.Tağıyev, Ə. Milli problemlərə həsr olunmuş yeni tədqiqat: [Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında] /Ə.Tağıyev //İbrahimli Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və milli məsələ.- Bakı, 2002.- S.6-7.

833.Vəzirov, F. Bütöv, mənalı ömrün həqiqətləri: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin 115 illik yubiley günü ərəfəsində ədibin oğlu ilə söhbət] /Fikrət Vəzirov; müsahibəni apardı Tehran //Ədəbiyyat qəzeti.- 2002.- 6 sentyabr.- S.1-2.

2003

834.Bayramoğlu, A. Çəmənzəminli Y.V.: Milli və mədəni işlərimiz //Alxan Bayramoğlu. Azərbaycan Demokratik Respublikası dövründə ədəbiyyat.- Bakı, 2003.- S.238-245.

835.Əliyeva, F. XX əsr Azərbaycan musiqi tarixi - totalitar zaman kəsiyində: [məqalədə repressiya qurbanı Yusif Vəzir

Çəmənzəminli haqqında da məlumat verilmişdir.- S.24-25] /Fərəh Əliyeva //Musiqi dünyası.- 2003.- № 3-4.- S.13-32.

836.Hümmətli, Ş. Y.Vəzirin daha bir gizli imzası /Şəlalə Hümmətli //Filologiya məsələləri.- Bakı, 2003.- C.IV.- S.68-71.

837.Hüseynov, T. Ön söz: (Y.V.Çəmənzəminli haqqında) /T.Hüseynov //Vəzirova L. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin publisistikası.- Bakı, 2003.- S.3-5.

838.Qarabağlı, Ş. Yusif Vəzir alman dilini bilirdimi? /Ş.Qarabağlı //Filologiya məsələləri.- Bakı, 2003.- C.II.- S.172-179.

839.Məcidiqızı, Z. Qovluqlarda gizlənən sirlər: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında] /Z.Məcidiqızı //Ədəbiyyat qəzeti.- 2003.- 10 yanvar.

840.Vəzirova, L.Y.V. Çəmənzəminlinin publisistikasında qadın azadlığı /L.Vəzirova //Ədəbiyyat qəzeti.- 2003.- 7 mart.- S.3.

841.Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminlinin publisistikasında ədəbi dil problemi /L.Vəzirova //Azərbaycan.- 2003.- №9.- S.182-183.

842.Vəzirova, L. Y.V.Çəmənzəminlinin publisistikasında təhsil və tələbəklik problemləri /L.Vəzirova //ADPU-nun xəbərləri. Humanitar elmlər seriyası.- Bakı: ADPU, 2003.- №5.- S.181-182.

843.Yusif Çəmənzəminlinin şəxsi arxivi zənginləşdirilmişdir: [Ədibin oğlu Fikrət Vəzirovun atasına aid bir çox sənədləri arxivə təqdim etməsi haqqında] //Azərbaycan.- 2003.- 25 dekabr.

2004

844.Abdulla, B. Folklor qaynaqlı nəşr: [Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında] /Bəhlul Abdulla //Y.V.Çəmənzəminli. Seçilmiş əsərləri.- Bakı, 2004.- S.5-7.

845.Axundlu, Y. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943): [həyat və yaradıcılığı haqqında] //Axundlu Y. Ədəbi portretlər.- Bakı, 2004.- S.41-54.

846.Aydınoğlu, V. “Əli və Nino” milli ədəbiyyatımıza qayıtdı /V.Aydınoğlu //Xalq qəzeti.- 2004.- 25 aprel.

847.Bayramoğlu, A. Qurban Səid... Mübahisələr... Həqiqətlər...: [Tofiq Hüseynoğlunun eyniadlı kitabının çapdan çıxması haqqında] /Alxan Bayramoğlu //Respublika.- 2004.- 11 iyul.- S.4.

848.Bleyer, B. Bakıda Əli və Nino gəzinti turu: [Əsərdə adı çəkilən tarixi binalar haqqında və şəkilləri] /Betti Bleyer //Azərbaycan international.- 2004.- C.12.2, yay.- S.44-69.

849.Bleyer, B. “Əli və Nino”: bədii şərh: 21 dildə işıq üzü görmüş roman /Betti Bleyer //Azərbaycan international.- 2004.- C.12.3, payız.- S.44-69.

850.Ehrenfels, L. Oxucu forumu: Əli və Ninonun əlyazma hüququ /Lila Ehrenfels //Azerbaijan International.- 2004.- C.12.4, qış.- S.10-12,14.

851.“Əli və Nino” öz müəllifinin adı ilə çap edilmişdir //Günay.- 2004.- 10 aprel.

852.Əli və Ninonun Bakısı – bu bizim də dünyamızdır! //Azerbaijan International.- 2004.- C.12.2, yay.- S.18.

853.Əlibəyli, S. Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanının müəllifi olduğu təsdiqləndi /S.Əlibəyli //Təzadlar.-2004.- 6-13 fevral.

854.Hümmətli, Ş. “Sərsəm”in “Hədərən-pədərən”ləri: (ön söz) /Şəlalə Hümmətli //Çəmənzəminli Y.V. Hədərən-pədərən: (felyetonlar).- Bakı.- 2004.- S.3-8.

855.Hüseynov, T. Bir daha Çəmənzəminli haqqında /T.Hüseynov //Elm.- 2004.- 30 avqust.

856.Kəbutər. Ədəbiyyatın “Əli və Nino” problemi həll olundu: Yusif Vəzir Çəmənzəminli qələbə çaldı (Eyniadlı əsərin müəllifinin kimliyi haqqında) /Kəbutər //Yeni Azərbaycan.- 2004.- 6 mart.- S.6.

857.Kəbutər. Qurban Səid Yusif Vəzir Çəmənzəminlidir!: [Tofiq Hüseynoğlunun “Qurban Səid... Mülahizələr... Həqiqətlər...” kitabı haqqında] /Kəbutər //Yeni Azərbaycan.- 2004.- 21 fevral.- S.5.

858.Qəniyev, T. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943) //Qəniyev T. Azərbaycan folklorşünasları: I hissə.- Bakı, 2004.- S. 20-21.

859.Quliyev, H. Bir əsərin iki müəllifi? /H.Quliyev //Aydınlıq.- 2004.- 2 oktyabr.

860.Qurban Səidin Əli və Nino romanını necə toplamalı

//Azerbaijan International.- 2004.- C.12.3, payız.- S.61.

861.Soltanqızı, P. “Y.V.Çəmənzəminlinin publisistikası” /P.Soltanqızı //Azərbaycan müəllimi.- 2004.- 30 yanvar.

862.Süleymanov, E. Əli və Nino: Qafqaz ruhunun dərinliklərində /Elin Süleymanov //Azərbaycan international.- 2004.- C.12.2, yay.- S.40-42.

863.Yeni nəşrlər: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanının çapdan çıxması haqqında] //Açıq söz.- 2004.- 8 aprel.-S.4.

864.Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin publisistikası: [Leyla Vəzirovanın yeni çapdan çıxan eyniadlı kitabı haqqında] //Səs.- 2004.- 1 fevral.- S.11.

2005

865.Abdulla, A. “Əli və Nino”nu kim yazıb axı...” /A.Abdulla //Gündəlik Azərbaycan.- 2005.- 10 oktyabr.

866.Babayeva, T. “Əli və Nino” müəmması” /T.Babayeva //Xəzər.- 2005.- 22 oktyabr.

867.Bayramoğlu, A. Məhəmməd Əsəd bəyin 100 illiyi qeyd olunacaq /A.Bayramoğlu //Şərq.- 2005.- 20 oktyabr.

868.Dəmirli, D. Y.V.Çəmənzəminli və mətbuat /Davud Dəmirli //Ədəbiyyat qəzeti.- 2005.- 26avqust.- S.5.

869.Əlimirzəyev, T. Çəmənzəminşünaslığa yeni töhfə: [Ön söz] /T.Əlimirzəyev //Pərixanım Soltanqızı. Yusif Vəzir Çəmən- zəminlinin hekayələrində mühit və şəxsiyyət (1907-1920-ci illər).- Bakı, 2005.- S.3-5.

870.Hüseynbəyov, E. Azərbaycanın kimlik kartı: “Əli və Nino” /Elçin Hüseynbəyov //Ulduz.- 2005.- №3.- S.2-5.

871.Hüseynoğlu, T. Ön söz /Tofiq Hüseynoğlu //Çəmən- zəminli Y.V. Əsərləri: Üç cildə.- Bakı, 2005.- C.I.- S.5-19.

872.İbrahimov, Ə. Y.V.Çəmənzəminlinin “Əfzari ümumiyyə” məqaləsi /Əli İbrahimov //Dirçəliş.- XXI əsr.- 2005- 2006.- №94-95.- S.100-106.

873.İbrahimov, Ə. Y.V.Çəmənzəminli milli dilin saflığı və mətbuatımız haqqında /Əli İbrahimov //AMEA Nəsimi ad Dilçilik İns.- Dilçilik məsələləri.- 2005.- №3.- S.99-105.

874.İbrahimov, Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin siyasi hüquqi görüşləri /Əli İbrahimov //Elmi əsərlər: Elmi nəzəri və ictimai siyasi jurnal.- 2005.- №1-2.- S.323-333.

875.Quliyev, V. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin atası və qardaşları haqqında /V.Quliyev //Şuşa.- 2005.- fevral.

876.Turanə. Bakıda Məhəmməd Əsəd bəyin yubileyi qeyd olunacaq /Turanə //Yeni Azərbaycan.- 2005.- 20 oktyabr.

877.Y.V.Çəmənzəminlinin tarixi romanları //Yavuz Axundlu. Azərbaycan tarixi romanı: mərhələlər, problemlər.- Bakı, 2005.- 102-112.

2006

878.Cəmil, A. “Əli və Nino”: Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin eyniadlı əsərinin Türkiyədə nəfis şəkildə çapdan çıxması haqqında /A.Cəmil //Ədəbiyyat qəzeti.- 2006.- 3 mart.- S.2.

879.Elçin. “Əli və Nino” kimin əsəridir: Nuridə Atəşi: Çəmənzəminlinin bu əsərdən xəbəri olmayıb; Abbas Abdulla: Ceyhun Hacıbəyli yazır ki, “Əli və Nino” Y.Vəzirindir” /Elçin //Xalq cəbhəsi.- 2006.- 19 iyul.- S.14.

880.Hüseynoğlu, S. Yenə də “Əli və Nino...”: Mübahisələr, mülahizələr: (Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” əsəri haqqında) /S.Hüseynoğlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 2006.- 28 iyul.- S.6.

881.İbrahimov, Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin maarifçilik görüşləri /Ə.İbrahimov //Elmi əsərlər: Elmi nəzəri və ictimai siyasi jurnal.- 2006.- №2.- S.116-121.

882.Kəbutər. “Əli və Nino” Türkiyədə çap olundu: Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yazdığı əsərin çapı həqiqi müəllifin kimliyini təsdiqlədi /Kəbutər //Yeni Azərbaycan.- 2006.- 1 iyun.- S.6.

883.Quliyeva, M. Y.V.Çəmənzəminlinin hekayələrində təhkiyyə üsulu /M.Quliyeva //Dil və ədəbiyyat.- 2006.- №2.- S.111-112.

884.Nəcəfov, N. Çəmənzəminşünaslığın yeni çaları: (Pəri Soltanqızının “Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin hekayələrində mühit və şəxsiyyət” (1907-1920-ci illər) kitabı haqqında) /N.Nəcəfov //Azərbaycan müəllimi.- 2006.- 24 mart.- S.8.

2007

Yusif Vəzir Çəmənzəminli – 120

885. Aliyə. “Əli və Nino” tamaşası barədə qeydlər /Aliyə //Kino+.- 2007.- 9 fevral.- S.12.

886. Atəş, N. Çəmənzəminli bu gün sağ olsaydı...: Nuridə Atəşi: “Əminəm ki, “mənim öz əsərlərim var, “Əli və Nino”nu mənim adıma yazmayın-deyərdi” /Nuridə Atəş //Səs.- 2007.- 11 avqust.- S.15.

887. Azərbaycan Milli Arxivində böyük tapıntı: Lev Nusimbaumun məktəb sənədləri tapıldı //Mühakimə qəzeti.-2007.- 11-17 oktyabr.- S.8-9.

888. Bayramoğlu, A. Yusif Vəzirin təşəkkür məktubu /A.Bayramoğlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 2007.- 20 dekabr.

889. Bleyer, B. Ciddi problem ciddi tədqiqat tələb edir: [“Əli və Nino” haqqında] /Betti Bleyer //Ədəbiyyat qəzeti.- 2007.- 17 avqust.- S.3.

890. Bleyer, B. Əsəd bəy və folklor: O Qafqaz haqqında nələri bilmirdi /Betti Bleyer //Folklor və etnoqrafiya.- 2007.- C.14-15.- №3-4.- S.24-34.

890^a. Çəmənzəminli Yusif Vəzir: [ensiklopedik məlumat] //Üzeyir Hacıbəyov ensiklopediyası /Azərbaycan Mədəniyyətinin Dostları Fondu.-Bakı,2007.-S.55.

891. “Əli və Nino”: sirlər çözlür: şəxsi maraqlar tədqiqata təsir etməməlidir //Ədəbiyyat qəzeti.- 2007.- 7 sentyabr.- S.2-3.

892. “Əli və Nino”nun urdu dilində nəşri tapıldı //525-ci qəzet.- 2007.- 7 dekabr.- S.7.

893. Xəlilov, B. Yusif Vəzir Çəmənzəminli daim gündəmdə olan yazıçı /B.Xəlilov //Yeni Azərbaycan.- 2007.- 22 sentyabr.

894. Xəlilov P. Şad xəbər kədəri: [“Əli və Nino” əsəri haqqında] /P.Xəlilov //Respublika.- 2007.- 17 oktyabr.

895. Xəlilzadə, F. Azərbaycan nəsrinin parlaq nümayəndəsi: Yusif Vəzir Çəmənzəminli – 120 /Flora Xəlilzadə //Azərbaycan.- 2007.- 12 sentyabr.

896. İlkin, Q. Böyük ədibin əsərinə diqqətlə yanaşılmalıdır: [“Əli və Nino” əsəri haqqında] /Qılman İlkin //Respublika.- 2007.- 13 aprel.

897. İlkin, Q. Daldan atılan daş topuğa dəyər: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanı haqqında] /Qılman İlkin //Respublika.- 2007.- 22 sentyabr.- S.6.

898. Qarabağlı, Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminli arxivindən səhifələr “Əli və Nino” /Ş.Qarabağlı //Filologiya məsələləri /AMEA-nın Fizuli ad. Əlyazmalar İnstitutu.- 2007.- № 6.- S.147-150.

899. Qasımova, E. “Litva tatarlarının tarixi”nin yeni nəşri /E.Qasımova //Respublika.- 2007.- 15 fevral.

900. Saraçlı, Ə. Yusif Vəzir Çəmənzəminli /Ə.Saraçlı //Saraçlı Ə. Azərbaycan yazıçıları cümhuriyyət dönəmində.- Bakı, 2007.- S.368-419.

901. Sədaqətqızı, Ü. Oğurlamaq bir dərd olsa da, ondan böyük dərd yaratdığı sənə məxsusluğunu dönə-dönə təsdiqləmək, üzünə durub “bu, sənin əsərin deyil” deyənlərə tutarlı cavab verməkdir: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanı haqqında] /Ülviyyə Sədaqətqızı //Pəncərə mədəniyyətə baxış.- 2007.- № 6, noyabr.- S.65-72.

902. Sərvaz. Hər gecənin gündüzü vardır...: [Görkəmli yazıçı Y.V.Çəmənzəminlinin oğlu Orxan Vəzirovun atasına həsr etdiyi “Azərbaycan Respublikasının Ukraynada və Türkiyədə ilk səfiri” adlı kitabı haqqında] /Sərvaz //Ədəbiyyat qəzeti.- 2007.- 15 iyun.- S.3.

903. Tuncay, B. Taleyin qara ulduzu: Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “İki od arasında” romanının motivləri əsasında: Kinossenari /Bəxtiyar Tuncay //Olaylar.- 2007.- 20 fevral.- S.15.

904. Vəzirov, O. “Atam yazırdı ki... və yaxud “N” hərfinin açması” “Əli və Nino haqqında həqiqətlər”: Görkəmli Azərbaycan yazıçısı Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin oğlu ilə müsahibə /Orxan Vəzirov //Ədəbiyyat qəzeti.- 2007.- 2 mart.

905. Vəzirov, O. Qurban Səid sən kimsən?: müsahibə /Orxan Vəzirov, Fikrət Vəzirov; müsahibəni apardı T.Aydınoğlu //Xalq qəzeti.- 2007.- 9 sentyabr.

2008

906.Abdulla, B. Yusif Vəzir Çəmənzəminli //Abdulla B., Vəliyeva M., Quliyeva A. Ədəbiyyat: Ümumtəhsil məktəblərinin 7-ci sinfi üçün dərslik.-Bakı, 2008.- S.144.

907.Ağayev, E. Azərbaycan mifologiya elminin ümumi inkişaf tarixi: [məqalədə Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin mifologiya ilə bağlı nəzəri-metodoloji görüşləri haqqında da geniş məlumat verilmişdir] //Ağayev E. Azərbaycan mifologiya elmi və Mirəli Seyidov.- Bakı, 2008.- S.22-23.

908.Ağayev, E. Azərbaycan mifologiya elminin təşəkkülü və inkişafı: [məqalədə Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin mifologiya ilə bağlı yazdığı məqalələr haqqında da geniş məlumat verilmişdir] //Ağayev E. Azərbaycan mifologiya elmi və Mirəli Seyidov.- Bakı, 2008.- S.38-47.

909.Axundlu, Y. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943): (Çəmənzəminlinin yaradıcılığı haqqında) //Axundlu Yavuz. Ədəbi portretlər (II nəşri).- Bakı, 2008.- S.42-52.

910.Çəmənzəminli Yusif Vəzir: [haqqında qısa məlumat] //Üzeyir dünyası: Üzeyir Hacıbəyli ensiklopediyası /Heydər Əliyev Fondu.- Bakı, 2008.- S.40.

911.“Əli və Nino” romanı artıq 30 dildə //Ədəbiyyat qəzeti.- 2008.- 5 dekabr- S.4.

912.Hümmətli, Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminli, “Almas” kinossenarisi və “Cəfər Cabbarlı briqadası” /Şəlalə Hümmətli //Orta əsr əlyazmaları və Azərbaycan mədəniyyəti tarixi problemləri”: XI Respublika elmi konfransının materialları (Bakı, 26 dekabr 2008-ci il).- Bakı, 2008.- S.199-208.

913.Hüseynoğlu, T. Ön söz /Tofiq Hüseynoğlu //Çəmənzəminli Y.V. Qızlar bulağı.- Bakı, 2008.- S.3-5.

914.Süleymanlı Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943): [yaradıcılığı haqqında] //Süleymanlı Ş. Azərbaycan ədəbiyyatı ensiklopediyası (ən qədim dövrlərdən 1920-ci ilədək).- Bakı, 2008.- C.1.- S.300-302.

2009

915.Axundlu, Y. Yusif Vəzir Çəmənzəminli: (1887-1943) //Axundlu Y. Ədəbi portretlər: (II nəşri).- Bakı, 2009.- S.44-54.

916.Aliyə, Ş. Dustaq qəbiristanlığının qərib sakini: Yusif Vəzir - 122 /Aliyə Şəkər //Mədəniyyət.- 2009.- 7 oktyabr.- S.12.

917.Ana (Hümmətli), Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ömür kitabından açılmamış səhifələr /Ş.Ana (Hümmətli) //Faktlar.- 2009.- 10-16; 17-23 oktyabr.

918.Babayev, B. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin satirik hekayələri /B.Babayev //AMEA-nın xəbərlər seriyası.- 2009.- №3-4.- S.76-85.

919.Həbibbəyli, İ. Azərbaycan ədəbiyyatının “Molla Nəsrəddin dövrü: [məqalədə Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığına da toxunulmuşdur] /İ.Həbibbəyli //Həbibbəyli İ. Cəlil Məmmədquluzadə: mühiti və müasirləri (təkmilləşdirilmiş ikinci nəşri).- Naxçıvan, 2009.- S.342-343.

920.Həbibbəyli, İ. Ön söz: [məqalədə Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığına da toxunulmuşdur] /İ.Həbibbəyli //Həbibbəyli İ. Cəlil Məmmədquluzadə: mühiti və müasirləri (təkmilləşdirilmiş ikinci nəşri).- Naxçıvan, 2009.- S.6-7.

921.Məmmədova, F. Y.V.Çəmənzəminli - daim gündəmdə olan yazıçı /F.Məmmədova //F.Məmmədli. Seçilmiş əsərləri.- Bakı, 2009.- C.V.- S.374-391.

2010

922.Cabbarlı, N. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı: Elmi – nəzəri status və xronoloji sərhədləri: [məqalədə mühacirətdə olan Y.V.Çəmənzəminlidən də bəhs olunur] /Nikpur Cabbarlı //Humanitar elmlərin müasir durumu və ədəbiyyatşünaslığın nəzəri-metodoloji məsələləri.- Beynəlxalq elmi konfransın materialları.- Bakı, 2010.- S.251-253.

923.Əhmədov, B. Ədəbiyyat və repressiya: Araşdırma və dəyərləndirmənin bəzi metodoloji problemləri: [məqalədə 1937-ci ilin mart ayında Yazıçılar İttifaqında keçirilmiş plenumda Y.V.Çəmənzəminlinin “Studentlər” romanının tənqid olunmasının

dan, müzakirəyə qoyulmasından da bəhs olunur] /Bədirxan Əhmədov //Humanitar elmlərin müasir durumu və ədəbiyyatşünaslığın nəzəri-metodoloji məsələləri.- Beynəlxalq elmi konfransın materialları.- Bakı, 2010.- S.458-459.

924.“Əli və Nino” indi 33 dildə: [əsərin xarici dillərdə nəşr olunması haqqında] //Ədəbiyyat qəzeti.- 2010.- 15 yanvar.- S.2.

925.Qurbanqızı, Z. “Əli və Nino”nun əsl müəllifi kimdir: Betti Bleyer sübut etdi ki, müəllif Y.V.Çəmənzəminlidir //Z.Qurbanqızı //Respublika.- 2010.- 9 dekabr.

926.Tehran, Ə. Təzə faktlar işığında: “Əli və Nino” əsəri haqqında /Ə.Tehran //Ədəbiyyat qəzeti.- 2010.- 10 dekabr.- S.3.

2011

927.Afişa: Əli və Nino: indi 33 dildə //Azerbaycan International .- 2011.- C. 15.2-15.4.- S.7.

928.Baş məqalə: Əli və Ninonun əsas müəllifi: Bunun həqiqətən də əhəmiyyəti varmı?: [“Əli və Nino” romanının müəlliflik məsələsinin müzakirəsi ilə əlaqədar] //Azerbaycan International .- 2011.- Cild 15.2-15.4.- S.6; 8-10.

929.Batumidə “Əli və Nino”ya abidə qoyulub //Ekspress.- 2011.- 12-14 mart.- S.20.

930.Betti, B. Arxivdəki sirlər: Lev Nussimbaumun Bakıdakı məktəb sənədləri: [Qurban Səid təxəllüsü arxasında kim dayanır?] /Betti Bleyer, K.Səmədova, S.Mehdizadə //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.148-159.

931.Bleyer, B. Nino prototipi: Prototip yəhudi qızı idi: Yusif Vəzirovun gündəliyi Ninonun kimliyini aşkara çıxarır /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.252-259.

932.Bleyer, B. “Kəs və yapışdır” müəllifi Əsəd Bəyin “Əli və Nino”dakı barmaq izləri: [“Əli və Nino”nun Əsəd bəyə aid olmadığını sübut edən məqamlar haqqında] /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.228-249.

933.Bleyer, B. 101 səbəb - adların istifadəsi: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: 5-Adlar: 68.”Əli”-sevimli ad; 69.”Əli” öz adı kimi; 70.”Əli” - təxəllüs kimi;

71.”Əli” obrazların adı kimi; 72.Qurban; 73.Səid /Seyid; 74.Tamar //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.298-301.

934.Bleyer, B. 101 səbəb - Azərbaycan tarixi: Yusif Vəzir Çəmənzəminli Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: 2-Tarix: 44.Məktəbdə silah gəzdirmək; 45.Bakıda ilk telefonlar; 46.”İsmailiyyə”-Xeyriyyə cəmiyyəti; 47. Kilsəyə məxsus əmlakın müsadirə olunması; 48.Dənizdə neft /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.282-287.

935.Bleyer, B. 101 səbəb - eyni metaforlar: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: 6 - Metafor: 75.”Elm ocağı”; 76.”Milçək kimi qırıldılar”; 77.”Caynaq” /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.302-303.

936.Bleyer, B. 101 səbəb - həyat təcrübələri: Yusif Vəzir Çəmənzəminli Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: 1-Həyat: 1.Həqiqət; 2.Gündəlikləri; 3.Müəllifin yaşı; 4.Xaricdə diplomatik təyinat; 5. Azərbaycan dili; 6.Bakı Avropaya aid deyil; 7.Milli ayrı-seçkilik; 8.İmtahanlarda rüşvət; 9.Təmizlik; 10.Qarıxıq nığah; 11.Rəqs; 12.Qara gözlər; 13.Qürbətdə ölmək; 14.İçki içmək; 15.Yevgeni Onegin; 16.Üç il eyni sinifdə; 17.İmtahan qorxusu; 18.Bakıdan qaçış; 19.Xarici dillər; 20.Dörd dost; 21.Nəsil-lərəarası fərq; 22.Əlvidalar; 23.Qubernator bağı; 24.Məktəbi bitirmə; 25.Vətən həsrəti; 26.Xoyski; 27.Latın dili; 28.Mədətov; 29.Riyaziyyat; 30.Molla məsləhəti; 31.Qapalı geyim; 32.Təbiət; 33.Ninonun məktəbi; 34.Damlar; 35.Rusların günahlandırılması; 36.Rus dili; 37.Şuşa məscidləri; 38.Tələbə etirazları; 39.Günəş - isti; 40.Mövhumatçılıq; 41.”Şir” dayı; 42.Uniformalar; 43.Susdurulan gənclər /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.260-281.

937.Bleyer, B. 101 səbəb - Qeydlər: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: Səbəb 1- Həyat təcrübələri; Səbəb 2- Tarix; Səbəb 3- Mövzular; Səbəb 4-Təkbizədilməz; Səbəb 5- Adlar; Səbəb 6- Eyni metaforlar; Səbəb 7- Prototiplər; Səbəb 8- Əsərləri; Səbəb 9- Sovet dövrü /Betti Bleyer //Azerbaycan International .-2011.- C.15.2-15.4.- S.316-331.

938.Bleyer, B. 101 səbəb-oxşar əsərlər: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: 8.Əsərləri; 81.Qadın hüquqları; 82.Anadan olacaq uşağın gələcək kimliyi; 83.Qafqazlılar münaqişəni özləri həll etməlidirlər; 84.Azərbaycanlılar və ermənilər arasında sülh; 85.Qətl-qaçış; 86.Opera-milli nüfuz; 87.Altay dağları; 88.Qafqaz dağ rəqsi; 89.Aşura-Nino; 90.Qriboyedov; 91.Tamada; 92.Mebel; 93.Birinci dünya müharibəsi; 94.Romanlar; 95.Dünya ədəbiyyatı; 96.Rus ədəbiyyatı /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.306-313.

939.Bleyer, B. 101 səbəb-oxşar mövzular: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: **3-Mövzular:** 49.Kədər; 50.Rus çarı və bolşevizm; 51.Din; 52.Stereotiplər /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.288-289.

940.Bleyer, B. 101 səbəb-prototiplər: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: **7-Prototip:** 78.Nino obrazı; 79.Naxararyan obrazı; 80.Əli xan obrazı /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.304-305.

941.Bleyer, B. 101 səbəb - Sovet dövrü: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: **9-Sovet dönəmi:** 97.“Əli” - ən sevimli ad; 98.“Bir qaçqının dəftərindən”; 99.Studentlər romanı; 100.Turgenev /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.314-315.

942.Bleyer, B. 101 səbəb-təzkibedilməz: Yusif Vəzir Çəmənzəminli - Əli və Ninonun əsl müəllifi kimi: **4-Təzkibedilməz:** 53.Xaç və aypara; 54.Üç arvad; 55.Siyasətdən uzaq durmaq; 56.Buraxılış imtahanları; 57.Kitaba fal açma; 58.Avropa və Asiya; 59.Məhəbbət; 60.Fars şahları-Şərq-qərb ziddiyyəti; 61.Musiqi; 62.Tehran və quldurları; 63.Nəsillərtürmə; 64.Şekspir; 65.Bəhai etiqadı; 66.Şamil; 67.Opera və teatr /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.290-297.

943.Bleyer, B. Azərbaycan İnterneşnl jurnalında Əli və Nino ilə bağlı məqalələr /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.350-351.

944.Bleyer, B. Əli və Ninonun müəllifliyi ilə bağlı seçilmiş

kitablar /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.334-345.

945.Bleyer, B. Əli və Ninonun müəllifliyi ilə bağlı seçilmiş məqalələri /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.346-349.

946.Bleyer, B. Əsəd bəy nələri bilmirdi?: Qafqazın portreti - sensasiyalı və Oportunist: [Əsəd bəyin “Şərqdə neft və qan” adlı kitabı və bu kitabın avtobioqrafik əsər olduğunu tarixçilərin etibarsız hesab etmələri haqda tarixçilərin fikirləri] /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.216-227

947.Bleyer, B. Əsəd bəy və “Əli və Nino”: Bunun belə olmadığını göstərən yeddi səbəb: 1.Çox gənc; 2. Azərbaycan cəmiyyətindən uzaq; 3. Həddən artıq məhsuldar idi. Həqiqətənmi Əsəd Bəy 8 ildə 16 kitab yazıb?; 4.Həddən çox milli kimlik; 5.Ermənilərlə hədsiz yaxınlıq; 6.Əsəd bəy Monarxiya tərəfdarı idi; 7.Azərbaycanlıların bir millət kimi xilas olması onu maraqlandırmır /Betti Bleyer //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.178-215.

948.Bleyer, B. Fırıldağa bir bax!: Vakkının Əsəd bəy haqda sensasiyalı bioqrafiyası: [Qurban Səid təxəllüsü arxasında kim dayanır?]: arxiv materialları /Betti Bleyer, K.Səmədova, S.Mehdizadə // Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.146-147.

949.Ceriya Qraman. İngilis dilinə ilk tərcümə: “Sevginin əməyi”: [Ceniya Qramanın Əli və Ninonu alman dilindən ingilis dilinə tərcümə etmək haqqında Lüsü Talaya yazdığı icazə məktubu] //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.332.

950.Çəmənzəminli haqqında kitablar əksərən Azərbaycan dilində //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.358-359.

951.Ədəbi irslər: Çəmənzəminlinin kitabları //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.360-361.

952.Əhməd, D. Yusif Vəzir ömrünün üç mərhələsi: [maarifçi, yazıçı Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında] /Əhməd Dilqəm //Türküstan.- 2011.- 17-23 aprel.- S.12.

953.Əhmədov, T. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943)

//Əhmədov T. Azərbaycan yazıçıları (XX-XXI yüzillikdə): Ensiklopedik məlumat kitabı.- Bakı, 2011.- S.1007-1008.

954.“Əli və Nino” romanının müəllifliyi ilə bağlı: tez-tez soruşulan suallar //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.48-93.

955. Əli və Nino: Bakı Bələdiyyə Teatrının premyerası: [akademik Milli Dram Teatrında Elvin Mirzəyevin quruluşunda hazırlanan eyniadlı tamaşanın premyerası haqqında] //Mədəniyyət.- 2011.- 25 may.- S.3.

956.“Əli və Nino”nun bütün nəşrlərinin üz qabıqları //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.18-19.

957.“Əli və Nino” - sevgi romanı: Sərhədsiz-milli, dini, cinsi ayrı-seçkiliyi olmayan-dünya: [Y.V.Çəmənzəminlinin 2004-cü ildə nəşr olmuş “Əli və Nino” romanından parçalar] //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.12-17.

958.Əliyeva, İ. Həyatı odlar içində keçib /İ.Əliyeva //Azərbaycan.- 2012.- 11,12 sentyabr.

959.“Əli və Nino” haqqında romanın tədqiqatçılarının fikir və mülahizələri /Z.Aleksidze; E.Anderson; K.Asatiani; G.Aydəmirova; T.Azəri; Ş.Basleh; B.Bleyer; A.Cabbarova; A.Cavadi; Ə.Cəfərzadə; D.Çayldz; D.Çitunaşvili; X.Dayimi; L.Ehrenfels; F.Ələkbərli; A.Əliyeva; Ş.Əsgərova; N.Fişeva; H.Gödike; Ş.Hümmətli; T.Hüseynoğlu; A.Hüseynova; P.Xanlı; T.İbrahimov; L.İmaməliyeva; A.İmecer; T.İncia; Y.Kərimov; Ş.Kərimova; M.Qasımlı; T.Qorçu; E.Qurbanov; E.Louson; R.Marrison; A.Martelli; C.Martelli; Ü.Məmmədova; S.Mehdizadə; C.Nağıyeva; A.Nəcəfova; A.Oldfild; A.Paşayev; Ə.Peyman; T.Seyerstad; V.Seyidov; L.Səlimxanova; K.Səmədova; B.Sərvər; E.Süleymanov; F.Şəfiyev; M.Vahiqrem; O.Vəzirov; F.Vəzirov; Y.Vəzirov; E.Visser; R.Zeliçovski //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.20-29.

960.Əsəd bəy çoxmu məhsuldardı?: 8 ildə ən azı 16 kitab - Qurban Səidin kitablarını saymaq şərtilə: Təhlil //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.160-163.

961.Hümmətli, Ş. “Qaranlıqdan işığa” yaxud Yusif Vəzir

yaradıcılığına yeni açar /Ş.Hümmətli //Filologiya məsələləri.- 2011.- №6.- S.236-242.

962.Hüseynoğlu, T. Maraqlı tədqiqat: ön söz /Tofiq Hüseynoğlu //Qarabağlı Şəlalə. Ədəbiyyatşünaslıqda “Əli və Nino” problemi.- Bakı, 2011.- S.3-8.

963.Xəritə: Əli və Nino gəzinti turu: 1.Vahidin heykəli; 2.Filharmoniya; 3.Milli İncəsənət muzeyi; 4.Prezident aparatı; 5.Qərb Universiteti; 6.Ninonun oxuduğu məktəb; Bakı soveti; 8.Şirvanşahlar sarayı; 9.Əlinin oxuduğu məktəb; 10.Delin /Cavanşirin mənzili; 11.Əlyazmalar İnstitutu; 12.Elmlər Akademiyası; 13.Qoşa Qala Qapıları; 14.Konstitusiyə məhkəməsi; 15.Aşumov binası; 16.Ticarət Mərkəzi; 17.Atatürk Mərkəzi; 18.Milli Tarix Muzeyi; 19.Kipianilərin iqamətgahı; 20.Qız Qalası //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.32-33.

964.İki yazıçının həyatı: Yusif Vəzir Çəmənzəminli və Lev Nussimbaum /Əsəd bəy: Bioqrafiya //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.34-47.

965.Kəlbixanlı, S. Əlili Nino və ya Türksüz Avropa haqqında ballada: [Qurban Səidin “Əli və Nino” əsərinə bir nəzər] /Səfər Kəlbixanlı //Vətəndaş həmrəyliyi.- 2011.- 14-20, 22-27 yanvar.- S.13.

966.Qeydlər: “Əli və Nino” romanının müəllifliyi ilə bağlı: tez-tez soruşulan suallar //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.94-137.

967.Mehparə. “Əli və Nino” ətrafında mübahisələr: “Azerbaycan International” jurnalının xüsusi buraxılışı ölkəmizdə və xaricdə tədqiqatçı çevrələrdə geniş rezonans doğurub: Ədəbi aləmdə ajiotaj yaradan bir jurnalın xüsusi buraxılışı haqqında /Mehparə //Mədəniyyət.- 2011.- 18 fevral.- S.15.

968.Məqalələr: [“Əli və Nino” romanı kimindir: Y.V.Çəmənzəminli yoxsa Əsəd bəy (Lev Nussimbaum)] //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.2.

969.Məqalələr: [İki yazıçının həyatı: Y.V.Çəmənzəminli və Lev Nussimbaum haqqında kiçik məqalələr] //Azərbaycan international.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.3; 5.

970.Mustafa, F. Qürbətə uyuyan Yusif: Qəbrinin Nijni

Novqoroddan gətirilməsi haqqında fikirlər /F.Mustafa //Xalq qəzeti.- 2012.- 29 iyul.

971.Münşi, H. 1930-cu illər: Berlində Əsəd Bəyin saxtakarlığı ifşa edilir /Hilal Münşi //Azerbaycan International .- 2011.- C. 15.2-15.4.- S.250.

972.Nuriyev, A. Böyük azərbaycanlı, vətənpərvər: Yusif Vəzir Çəmənəminlinin yaradıcılığında “erməni məsələsi” [görməli yazıçı və ictimai xadim Yusif Vəzir Çəmənəminli haqqında] /Azər Nuriyev //Kaspi.- 2011.- 17 mart.- S.11.

973.Ömərov, V. Y.V.Çəmənəminlinin yaradıcılığında azərbaycançılıq ideyaları /V.Ömərov //Səs.- 2012.- 13 mart.

974.Sədaqət. Artıq bizimlə olmasalar da hələ də tədqiqatımıza əsaslı şəkildə təsir göstərənlər: Kiçikxanım Acalova (1875-1967): Y.V.Çəmənəminlinin qaynanası; Ziya Bünyadov (1921-1997): ərəbşünas, akademik, Azərbaycan Parlamentinin üzvü; Gerhard Höpp (1942-2003): şərqçi alman şərqşünası, ərəbşünas və islam alimi; Qılman İlkin (1914-2009): Azərbaycan yazıçısı, redaktor; Orxan Vəzirov (1928-2010): Yusif Vəzirovun (Çəmənəminli) böyük oğlu; Fikrət Vəzirov (1929-2004): haşiyə; Ceniya Qraman (1920-2002): Əli və Nino romanının alman dilindən ingilis dilinə tərcüməçisi /Sədaqət //Azerbaycan International .- 2011.- C.15.2-15.4.- S.30-31.

975.Səmədova, N. Klassik memuarlarda həyat həqiqətlərinin əksi: [bölmədə Yusif Vəzir Çəmənəminlinin yaradıcılığından da geniş məlumat verilmişdir] /N.Səmədova //Səmədova N. İnsan, zaman və həyat həqiqətləri.- Bakı, 2011.- S.138-186.

976.Tom Ris: Oriyentalist: Çəmənəminlinin oğlu Orxan Vəzirovun, Risin “nağılına” etirazı: [Yusif Vəzir Çəmənəminlinin oğlu Orxan Vəzirovun, 2000-ci ildə Tom Rislə müsahibəsi haqqında danışdıqlarından] //Azerbaycan International.- 2011.- C.15.2-15.4.- S.138-145.

977.Yusif Vəzir Çəmənəminli: (yaradıcılığı haqqında) //X.Əlimirzəyev. Ədəbi-tənqidi məqalələr: (1960-1980-ci illər).- Bakı, 2011.- S.531-543.

978.Yusif Vəzir Çəmənəminlinin sənədləri arxivə verildi:

Sənədlərin içində 1000-dən çox qəzet kəsiyi, 15-ə qədər orjinal fotosəkil də var //Şərq.- 2011.- 11 fevral.- S.14; Ədalət.- 2011.- 11 fevral.- S.8.

979.Zahidoğlu, Z. Himnimizdə Azərbaycançılıq məfkurəsi...: Yusif Vəzir Çəmənəminli və Üzeyir Hacıbəyovun iki məqaləsindən başlayan böyük tarix... /Z.Zahidoğlu //Bakı xəbər.- 2011.- 2 iyun.- S.15.

980.Zümrüd. Yusif Vəzir Çəmənəminlinin sənədləri arxivə təqdim olunub: [Azərbaycan Dövlət Ədəbiyyat və İncəsənət Arxivinə] /Zümrüd //Səs.- 2011.- 15 fevral.- S.12.

2012

981.Ana, Ş. Müqəddəs amal uğrunda, yaxud “Könlüm sizdədir”: [Yusif Vəzir Çəmənəminli haqqında] /Şəlalə Ana //Zaman.- 2012.- 6-8 oktyabr.- S.2.

982.Çingizoğlu, Ə. Yusif Vəzir Çəmənəminli //Çingizoğlu Ənvər. Qarabağlı hüquqşünaslar: 1822-1920: tarixi-ensiklopedik tədqiqat.- Bakı, 2012.-S.219-229.

983.Ələkbərov, F. Yusif Vəzir Çəmənəminli: “Böyük türk irqinə mənsub olduğumuz üçün türk idarəsinin ədalətini saxladıq” /F.Ələkbərov //Vətəndaş həmrəyliyi.- 2012.- 30 noyabr - 6 dekabr- S.14.

984.Hüseynoğlu, T. Müqayisələrdən doğan həqiqət: [“Əli və Nino” əsəri haqqında] /Tofiq Hüseynoğlu //Müasir ədəbiyyat məsələləri (elmi məqalələr toplusu).- II kitab.- Bakı, 2012.- S.24-34.

985.Xəlilzadə, F. Sinəsi dağlı diyarın unudulmaz simaları: Yusif Vəzir Çəmənəminli /Flora Xəlilzadə //Azərbaycan.- 2012.- 17 aprel.

986.Quliyeva, İ. Həyatı odlar içində keçib: [Yusif Vəzir Çəmənəminli haqqında] /İradə Quliyeva //Azərbaycan.- 2012.- 11 sentyabr.- S.11; 12 sentyabr.- S.10.

987.Məhərrəmov, T. “Əli və Nino” ekrana vəsiqə alacaq [Hollivudda eyniadlı əsərin ekranlaşdırılması haqqında kinoşünas Aydın Kazımzadənin fikirləri] /Təranə Məhərrəmov //Kaspi.- 2012.- 12 yanvar.- S.12.

988. Mustafa, F. Qürbətdə uyuyan Yusif Vəzir: Onun məzarı tapılıb vətənə gətirilsəydi /Firuz Mustafa //Ayna.- 2012.- 5 may.-S.19.

989. Mustafa, F. Qürbətdə uyuyan Yusif Vəzir: [Azərbaycanın böyük yazıçısı Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında] /F.Mustafa, E.Bektaş //Xalq qəzeti.- 2012.- 29 iyul.- S.7.

990. Ömərov, V. Y.V. Çəmənzəminli yaradıcılığında azərbaycançılıq ideyaları: [yazıçı, folklorşünas, diplomat haqqında] /V.Ömərov //Səs.- 2012.- 13 mart.- S.14.

991. Uğur. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin məqalələri /Uğur //Xalq cəbhəsi.- 2012.- 19 aprel.- S.14.

992. Uğur. Yusif Vəzirin həyatının son illəri: Firuz Mustafa: “Ədibin nəşinin öz vətəninə gətirilməsi onun ruhuna və uğrunda vuruşduğu ideallara ən böyük hörmət olardı” /Uğur //Xalq cəbhəsi.- 2012.- 1 noyabr.- S. 14.

993. Yaqubov, M. Şuşa – Azərbaycanın əvəzolunmaz mədəniyyət mərkəzidir: [kitabda Y.V.Çəmənzəminli haqqında da məlumat verilmişdir] //Yaqubov Mahmud, Mustafayev Camal. Şuşa Pənahabad.- Bakı, 2012.- S.103.

994. Yusif Vəzir Çəmənzəminliyə həsr edilmiş sərgi: [Xətai Rayon MKS-də mərkəzi kitabxanasında görkəmli yazıçı Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin 125 illik yubileyinə həsr edilmiş sərgi açılıb] //Mədəniyyət.- 2012.- 7 sentyabr.- S.13.

2013

995. Abbasova, A. Çəmənzəminlinin “İki od arasında” romanında Novruz bayramının təsviri /Aytac Abbasova //Təzadlar.- 2013.- 19 fevral.- S.15.

996. Əliyev, K. Yazıçı və folklor problemi: [Bəhlul Abdullayevin «Yusif Vəzir Çəmənzəminli və folklor» monoqrafiyası haqqında] //Əliyev K. Ədəbiyyatşünaslıq və ədəbiyyatşünaslar.- Bakı, 2013.-S.249-253.

997. Hidayət, Ə. Ədəbiyyatda kontrrevolusion sarsaqalama əleyhinə: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “Studentlər” (Azərbaycan 1935) əsəri haqqında tənqidi fikirlər] /Ə.Hidayət // Qasımova G. Açıq ədəbiyyat.-Bakı, 2013.-S.65-67.

998. Hüseynbəyli, E. Yurddaşlıq və soydaşlıq borcu: Y.V.Çəmənzəminli və repressiya qurbanları barədə iki təklif: [repressiya qurbanlarının nəşinin ölkəyə gətirilməsi haqqında] /Elçin Hüseynbəyli //Olaylar.- 2013.- 16-18 noyabr.- S.11; 525-ci qəzet.- 2013.- 16 noyabr.- S.19.

999. Hüseyinov, Y. Şuşa mədəniyyətimizin mərkəzidir: [kitabda Y.V.Çəmənzəminli haqqında da məlumat verilir] /Yunis Hüseyinov //Hüseyinov Yunis. Şuşa şəhərinin tarixi.- Bakı, 2013.- S.56-57.

1000. Hüseyinov, Y. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “İki od arasında” romanında erməni məsələsinin qoyuluşu /Yunis Hüseyinov //Hüseyinov Yunis. Şuşa şəhərinin tarixi.- Bakı, 2013.- S.94-118.

1001. Qasimov, H. Dünya şöhrətli roman - məntiqi dəlillər və faktlarla: [Şəlalə Qarabağlının “Ədəbiyyatşünaslıqda “Əli və Nino” problemi” kitabı haqqında] /Himalay Qasimov //Respublika.- 2013.- 9 fevral.- S.9.

1002. Qəzənfəroğlu, F. Çəmənzəminli: “Böyük türk irqinə mənsub olduğumuz üçün türk idarəsinin ədalətini saxladıq”: Azərbaycan Türkcülüyü ideyası; XXI yazı /F.Qəzənfəroğlu //Türküstan.- 2013.- 17-23 fevral.- S.6.

1003. Sarıyeva, İ. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin nəşinin vətənə qaytarılması məsələsi yenidən gündəmdə...: [Azərbaycanda tarixi roman janrının banisi, ictimai-siyasi xadim, diplomat, pedaqoq Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında]: İllər öncə “Bakı-Xəbər”in qaldırdığı təşəbbüs yenidən ortaya çıxır /İ.Sarıyeva //Bakı xəbər.- 2013.- 13-15 dekabr.- S.14.

1004. Vəzirova, L. “Xalq düşməni”ndən qəhrəmana çevrilən Çəmənzəminli: Azərbaycanın Türkiyədəki ilk səfirinin ailəsindən reportaj /LeylaVəzirova //Türküstan.- 2013.- 8-14 dekabr.- S.16.

2014

1005. Abdullayeva, T. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin Avropa mədəniyyətinə münasibəti və qərbçilik meyilləri //Abdullayeva T. Azərbaycan ədəbi fikrində qərbçilik meyilləri. (XX əsrin əvvəlləri). Bakı, 2014.-S.113-128

1006. Ana, Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminli - milləti üçün nigaran böyük insan: (Y.V.Çəmənzəminlinin 30-a yaxın naməlum məqaləsi tapıldı): [ictimai-siyasi xadim, diplomat, pedaqoq Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında] /Şəlalə Ana //Zaman.- 2014.- 1 aprel.- S.7.

1007. Baxşəliyeva, İ. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “İki od arasında” romanında tarixi həqiqətin bədii təsdiqi /İ.Baxşəliyeva //Ədəbiyyat məcmuəsi.- 2014.- №25.- S.125-130.

1008. Cavanşir, C. Yusif Vəzir Çəmənzəminli və onun “Studentlər” romanı /C.Cavanşir //Ədalət.- 2014.- 7 mart.- S.5.

1009. Çəmənzəminli Yusif Vəzir //Azərbaycan Milli Ensiklopediyası.- Bakı, 2014.- C.5.- S.534.

1010. Xorvatiyada “Əli və Nino”nun təqdimatı: [Zaqreb şəhərində xorvat dilinə tərcümə olunmuş eyniadlı kitabın təqdimat mərasimi keçirilib] //Mədəniyyət.- 2014.- 14 mart.- S.15.

1011. İsmayıl. Yusif Vəzir Çəmənzəminli irsi /İsmayıl //Şərq.- 2014.- 17 may.- S.11.

1012. Mirzəyev, E. “Əli və Nino” seriala köçür: Rejissor Elvin Mirzəyev filmi oktyabra qədər bitirmək fikrindədir /Elvin Mirzəyev; söhbəti apardı R. Səməndər //Qobustan.- 2014.- №1.- S.85-88.

1013. Ramazanova, L. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığında Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi problemləri /L.Ramazanova //Ədəbiyyat məcmuəsi.- 2014.- №25.- S.131-137.

1014. Tahirqızı, Ü. “Ey nəcib Türk milləti, ayıl!”: Yusif Vəzir Çəmənzəminli: “Səsini çıxarmağı bilməyən bir millət həmişə əzilər. Səs vasitəsi də qəzetlər və məcmuələrdir” /Ülviyyə Tahirqızı //Xalq cəbhəsi.- 2014.- 2 avqust.- S.11.

1015. Uğur. “Yusif Vəzir Çəmənzəminli həbsxanada belə qələmi yerə qoymayıb”: O, öz kimliyini gizli saxlamaq üçün ən az 15 təxəllüsdən istifadə edib /Uğur //Xalq cəbhəsi.- 2014.- 7 iyun.- S.13.

1016. Uğur. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin millət dərdi: [O yazırdı: “Millət addım atdıqca ayaqlarının izi mətbuatda qalır” /Uğur //Xalq cəbhəsi.- 2014.- 18 aprel.- S.11.

1017. Yusif Vəzir “Millət”də (Ağməscid): “Millət” qəzeti-

nin (1917-1920) ən fəal müxbirlərindən biri olan azərbaycanlı Yusif Vəzirovun (Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin) Ağməsciddə yazılan yazıları //Kredo.- 2014.- 19 aprel.- S.12.

1018. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin 30-a yaxın naməlum məqaləsi tapıldı: [ictimai-siyasi xadim, diplomat, pedaqoq Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında] //Ədəbiyyat qəzeti.- 2014.- 4 aprel.- S.2; Kredo.- 2014.- 12 aprel.- S.16.

2015

1019. Allahverdiyeva, L. Qurban Səidin “Əli və Nino” əsərində qadına münasibət və dini baxışların təsviri /Lalə Allahverdiyeva, Ş.Mahmudova //Dil və ədəbiyyat.- 2015.- № 1 (93).- S.146-147.

1020. Əhmədov, B. “Əli və Nino” əsərinin müəllifi Məhəmməd Əsəd bəydir /Bədirxan Əhmədov //AMEA Xəbərlər: Humanitar elmlər seriyası.-2015.- № 1.-S.16-24.

1021. “Əli və Nino” - məhəbbət əfsanəsi kinodastan olacaq: [Heydər Əliyev Mərkəzində “Əli və Nino” filminin yaradıcı heyəti ilə keçirilən mətbuat konfransı haqqında] //Mədəniyyət.- 2015.- 25 fevral.- S. 4.

1022. Əliyeva, D. Milliliyin bədii təcəssümü tarixində Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin rolu /Dilarə Əliyeva //Müqayisəli ədəbiyyat və mədəniyyət: ədəbiyyatın və mədəniyyətin başlanğıc meyarları: elmi konfransın tezisləri /Bakı Slavyan Universiteti və Azərbaycan Müqayisəli Ədəbiyyatşünaslıq Assosiasiyası (27-28 noyabr, 2015).-Bakı,2015.-S.31.

1023. Heydər Əliyev Mərkəzində “Əli və Nino” filminin yaradıcı heyəti ilə mətbuat konfransı keçirilib: Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti, filmin icraçı prodüseri Leyla Əliyeva mətbuat konfransında iştirak edib //Azərbaycan.- 2015.- 24 fevral.- S.3.

1024. Hüseynbəyli, E. Repressiya qurbanlarına park və bir daha Yusif Vəzir haqda: [Y.V.Çəmənzəminlinin məzarı barədə] /Elçin Hüseynbəyli //525-ci qəzet.- 2015.- 24 sentyabr.- S.7.

1025. Hüseynoğlu, T. Müqayisələrdən doğan həqiqət: Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanı haqqında /Tofiq

Hüseynoğlu //Ədəbiyyat qəzeti.- 2015.- 30 may.- S.8-9.

1026. Kamal, R. Gülümsəyən Yusif Vəzir: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin əsərlərində gülüş] /R.Kamal //Ədəbiyyat qəzeti.- 2015.- 25 aprel.- S.25.

1027. Millət üçün yazılanlar: Yusif Vəzir Çəmənzəminli. “Kimləri seçməli” //Türküstan.- 2015.- 7-21 noyabr.- S.13.

1028. Milliliyin bədii təcəssümü tarixində Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin rolu //Müqayisəli ədəbiyyat və mədəniyyət: ədəbiyyatın və mədəniyyətin başlanğıc meyarları: elmi konfransın tezisləri /Bakı Slavyan Universiteti və Azərbaycan Müqayisəli Ədəbiyyatşünaslıq Assosiasiyası (27-28 noyabr, 2015).- Bakı: Mütərcim, 2015.- S.31.

1029. Nağısoylu, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ədəbi tənqidi görüşləri haqqında dəyərli araşdırma: [Şəlalə Hümətlinin yeni çapdan çıxan “Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin ədəbi-tənqidi görüşləri” monoqrafiyası haqqında] /M.Nağısoylu //Ədəbiyyat.- 2015.- 6 uyun.- S.23.

1030. Y.V.Çəmənzəminli və “Molla Nəsrəddin” jurnalı //B.Babayev. Ədəbiyyat məsələləri.- Bakı, 2015.- S.82-90.

1031. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin satirik hekayələri //Babayev B. Ədəbiyyat məsələləri.- Bakı, 2015.- S.91-100.

2016

1032. BBC telekanalı “Əli və Nino” filmi haqqında: [filmin rejissoru Asif Kapadia, prodüseri Kris Tikyer və Əli rolunun ifaçısı Adam Bakri haqqında] //Azərbaycan.- 2016.- 14 fevral.- S.7.

1033. Əhmədli, B. Əli və Nino müəllifinin gizlinləri...: Y.V.Çəmənzəminlinin yaradıcılığı /B.Əhmədli //525-ci qəzet.- 2016.- 19 noyabr.- S.18-19.

1034. “Əli və Nino” filminin premyerası Heydər Əliyev Mərkəzində: [rejissor Asif Kapadianın quruluşunda] //Azərbaycan.- 2016.- 1 oktyabr.- S.10.

1035. “Əli və Nino” kinodastanı ekranlara çıxdı: [rejissor Asif Kapadianın quruluşunda] //Mədəniyyət.- 2016.- 7 oktyabr.- S.6.

1036. “Əli və Nino”nun Nyu-York premyerası geniş rezo-

nans doğurub: “The New York Times” qəzeti filmin xülasəsini dərc edib: [rejissor Asif Kapadianın quruluşunda hazırlanan eyniadlı film] //Mədəniyyət.- 2016.- 25 noyabr.- S.16.

1037. Əliyev, T. Azərbaycan milli siyasi kimliyi Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin baxışlarında /T.Əliyev //Hərbi bilik.- 2016.- № 3.-S.90-104.

1038. Əsgərov, B. Tarixi gerçəklik problemi “Qızlar bulağı” romanında: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Qızlar bulağı” romanı haqqında] /Bəxtiyar Əsgərov //Naxçıvan Universitetinin Elmi Əsərləri.- 2016.- №1.- S.153-158.

1039. Gəncəli, M. Yusif Vəzir Çəmənzəminli Əhməd bəy Ağaoğluna niyə müraciət etmişdi: [Yusif Vəzirin 1925-ci ildə Əhməd bəyə yazdığı məktubu haqqında] /Mehdi Gəncəli, A. Tahirli //Ədəbiyyat qəzeti.- 2016.- 19 noyabr.- S.21.

1040. Hüseynbəyli, E. Yenə iki od arasında: Səkkizinci Qarabağnamə: (Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş roman) /Elçin Hüseynbəyli //Azərbaycan.- 2016.- №9.- S.30-83; №10.- S.75-144.

1041. Hüseynoğlu, T. Uzun sürən mübahisələrin sonu: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanı haqqında] /Tofiq Hüseynoğlu //Müasir ədəbiyyat məsələləri: Mühacirət ədəbiyyatı araşdırmaları.- Bakı, 2016.- K.4.- S.3-36.

1042. Kamal, R. Yusif Vəzirin vida dəftəri: [Y.V.Çəmənzəminlinin “Dəftəri gülşəni-cavanlıq” gündəliyi haqqında] /Rüstəm Kamal //Ədəbiyyat qəzeti.- 2016.- 29 oktyabr.- S.7.

1043. Sadıq, İ. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “İki od arasında” romanındakı bayatılar /İslam Sadıq //Təzadlar.- 2016.- 21 iyun.- S.14.

1044. Sarıyeva, İ. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığında azərbaycançılıq motivləri...: II yazı /İradə Sarıyeva //Bakı xəbər.- 2016.- 24 noyabr.- S.15.

1045. Sarıyeva, İ. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yaradıcılığında azərbaycançılıq motivləri...: I yazı /İradə Sarıyeva //Bakı xəbər.- 2016.- 23 noyabr.- S.11.

1046. Vəzirova, L. Üç məzarsız qardaş: [Y.V.Çəmənzəminli-

nin nəvəsi Leyla Vəzirova və gəlini Fəridə Vəzirovanın müsahibəsi] /Leyla Vəzirova, Fəridə Vəzirova; müsahibəni apardı E.Nuri //Aydın yol.- 2016.- 17 sentyabr.- S.10.

1047. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943): [həyat və yaradıcılığı haqqında] //Azərbaycan multikulturalizminin ədəbi-bədii qaynaqları /tərt. ed. M.Nağısoylu, F.Ələkbərli, Ə.Bağırov, İ.Quliyev.- Bakı, 2016.- S.259-260.

1048. Yusif Vəzir Çəmənzəminli (1887-1943) //Azərbaycan ədəbiyyatı antologiyası.- Bakı, 2016.- C.2: Nəsr.- S.95.

2017

1049. Çəmənli, M. Nəşriyyatlarda keçən ömrüm: (Xatirələr): [məqalədə müəllifin Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “Əli və Nino” romanının “Yazıçı” nəşriyyatında çap etməsi barədə də xatirələr verilmişdir] /Mustafa Çəmənli //Ədalət.- 2017.- 14 yanvar.- S.9.

1050. Əhmədli, S. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin məktubları: [müəllifin yazdığı məktublar haqqında] /S.Əhmədli //Şuşa.-2017.- 15 sentyabr.-S.4.

1051. Əzizov, Ə. Ədəbiyyatımızda Vaqif obrazı: [S.Vurğunun “Vaqif” pyesi və Y.V.Çəmənzəminlinin “Qan içində” romanı haqqında] /Əbdül Əzizov //Şuşa.-2017.-30 sentyabr.-S.4.

1052. “Əli və Nino” Brüsseldə...: [Avropa Parlamentində Qurban Səidin eyni adlı romanı əsasında Asif Kapadianın çəkdiyi “Əli və Nino” filminin Avropada ilk təqdimatı] //Bakı xəbər.- 2017- 10 mart.- S.14.

1053. “Əli və Nino” filmi Avropa Parlamentində təqdim olunub: [rejissor Asif Kapadianın quruluşunda hazırlanan eyniadlı film Brüsseldə keçirilən təqdimatı haqqında] //Mədəniyyət.- 2017.- 10 mart.- S.16.

1054. Hümmətli, Ş. Böyük şəxsiyyətlərimizi unutmayaq!: [Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin yeni tapılmış “Bakı qurtuldu” və “Millətə doğru” məqalələri haqqında] /Şəlalə Ana Hümmətli //Türküstan.-2017.- 19-25 sentyabr.

1055. Hüseynoğlu, T. “Əsərin adına baxan kimi bilinirdi ki, odun biri İrandırsa, digəri Rusiyadır”: [Yusif Vəzir Çəmənzəmin-

linin yaradıcılığı haqqında professor Tofiq Hüseynoğlunun müsahibəsi] /Tofiq Hüseynoğlu; müsahibəni apardı C.Seyidzadə //Kaspi.- 2017.- 1-3 aprel.- S.12-13.

1056. Körpülüzadə, M.F. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər: [Yusif bəy Vəzirovun eyniadlı əsəri haqqında müəllifin məqaləsi] /Məhəmməd Fuad Köprülüzadə //Ədəbiyyat qəzeti.- 2017.- 28 yanvar.- S.28.

1057. Ömərov, V. Yusif Vəzir Çəmənzəminli Azərbaycan dövlətçiliyi və etnonimi haqqında /V. Ömərov // Səs.-2017.- 28 iyul.- S.15.

1058. Tahirli, A. Fuad Köprülüzadə Yusif bəy Vəzirovun bir əsəri haqqında: [“Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər” kitabı haqqında] /Abid Tahirli, Mehdi Gəncəli //Türküstan.- 2017.- 31 yanvar - 9 fevral.- S.16.

Rus dilində

Произведения

Книги

1959

1059. Рассказы /Ю.В.Чеменземинли; пер.: Дж.Ильдырым-заде, Л.Пороцкой, Г.Даллакяна; худож. Р.Бабаев.- Баку: Азернешр, 1959.- 170 с.

Содержание: Сиди /пер. Дж.Ильдырым-заде; Осман Девлятшин /пер. Дж.Ильдырым-заде; Из дневника одного эмигранта /пер. Дж.Ильдырым-заде; В поисках заработка /пер. Дж.Ильдырым-заде; Гнев хана /пер. Дж.Ильдырым-заде; Аксаккал /пер. Дж.Ильдырым-заде; Братья-иноверцы /пер. Л.Пороцкой; Зейнал-бек /пер. Дж.Ильдырым-заде; Должник /пер. Дж.Ильдырым-заде; Передовой иранец /пер. Дж.Ильдырым-заде; Поэт /пер. Г.Даллакяна; Урок /пер. Л.Пороцкой; Любимчик /пер. Л.Пороцкой; Копейка /пер. Дж.Ильдырым-заде; Козни свекрови /пер. Л.Пороцкой; Полицейское пальто /пер. Дж.Ильдырым-заде; Бесчестная /пер. Л.Пороцкой; Жена картежника /пер. Л.Пороцкой; Последняя страница /пер. Дж.Ильдырым-заде; Четверг /пер. Г.Даллакяна; Соблазнитель /пер. Дж.Ильдырым-заде; В женской школе /пер. Г.Даллакяна; Злоключения мусульманки /пер. Л.Пороцкой; Сошла с ума / пер. Л.Пороцкой; Путевка в рай /пер. Г.Даллакяна; Свадьба /пер. Дж.Ильдырым-заде; Дюрниса и Кербалай Эйваз /пер. Дж.Ильдырым-заде.- Биографическая справка.

1962

1060. Путевка в рай /Юсиф Везир Чеменземинли; ред. Г.Гренин; пер. с азерб. Г.Даллакяна.- Баку: Азербайджанское Издательство Детской и Юношеской Литературы, 1962.- 36 с.

1973

1061. Избранное /Ю.В. Чеменземинли; ред. И.Третьяков; пер. илл. А.Кадыров.- Баку: Азернешр, 1973.- 470 с.

Содержание: Роман. В крови. Рассказы: Пограничный спор; Записка в рай; Родина; Должник; Свадьба; 1905-й; Сон в руку; Родинка на подборке; Врач; Новый перс.

1985

1062. В крови: Избранное /Юсиф Везир Чеменземинли; сост. и авт. предисл. Т.Гусейнов.- Баку: Азернешр, 1985.- 448 с.

Содержание: Романы: Девичий родник; В крови: (О Вагифе); Его высочество едет в Париж: комедия; Алтунсач: либретто киносценария.

1990

1063. Али и Нино: Роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. М.Гусейнзаде.- Баку, 1990.

Роман отражает историю любви двух молодых людей – Али и Нино, оказавшихся в водовороте исторических событий, изменивших блик Кавказа в начале XX века.

2003

1064. Сталин: Карьера фанатика /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир).- Баку: Нурлан, 2003.- 384 с.

Ещё в начале 30-х годов эта книга появилась на немецком, английском и русском языках одновременно и широко представила факты биографии И.В.Сталина, условия жизни и предпосылки его революционной деятельности вплоть до 30-х годов. Сейчас серия «Великие Кавказцы» предоставит нашему читателю такую возможность.

2004

1065. Али и Нино: роман /К.Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. М.Гусейнзаде; предисл. Г.Гулиева; обложка и иллюстрации худ. У.Гулиевой; Азерб. Ин-ут Стратегических

Исследований Развития Кавказа.- Баку: Нурлан, 2004.- 207, [1] с. портр., ил.- Классика Кавказа /отв. ред. серии Эльдар М.Исмаилов.

Роман отражает историю любви двух молодых людей – Али и Нино, оказавшихся в водовороте исторических событий, изменивших блик Кавказа в начале XX века.

1066. Белая Россия /М.Асад бел бек (Чеменземинли Юсиф Везир).-Баку: Нурлан,2004.-168 с.

Книга М.Асад-бека «Белая Россия» (на 2-х языках) представляет события Гражданской войны и революции, противостоящие между большевиками и монархическими силами, оказавшимися на чужбине в результате победы советской власти.

1067. Любовь и нефть. Мануэла: Повести /Асад-бек Мухаммед (Чеменземинли Юсиф Везир); перевод и послесловие: Г.Гулиев; Художник обл.: У.Гулиева.- Баку: Нурлан, 2004.- 140 с.

В книге повествуется о событиях начала XX-го века и судьбах людей разных национальностей..

2005

1068. Аллах велик: Упадок и подъем исламского мира от Абдул Гамида до Ибн Сауда /Мухаммед Асад-бек (Чеменземинли Юсиф Везир), Вольфганг фон Вайсл; Э. М. Исмаилов; Институт Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: Нурлан, 2005.- 320 с.

В книге представлены тенденции, связанные с развитием мусальманства Востока вплоть до 30-х годов XX века, с историей арабского мира, Турции, Ирана, Египта, ряда стран, оказавшихся в сфере влияния мировых держав – Англии, России, Франции, Германии, Италии, США, Международного империализма и колониализма; в ней прослеживаются пути освобождения и обретения независимости для ряда стран мусульманского мира.

1069. Белая Россия. Люди без родины /А. Мухаммед (Чеменземинли Юсиф Везир); Ин-т Стратегических Исследований Кавказа.- Баку:Нурлан, 2005.- 166, [2] с.

Книга М.Асад-бека «Белая Россия» представляет события Гражданской войны и революции, противостояние между большевиками и монархическими силами, оказавшимися на чужбине в результате победы советской власти.

1070. Девушка из Золотого Рога: роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); Институт Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: Нурлан, 2005.- 280 с.- Классика Кавказа / отв. ред. серии Эльдар М. Исмаилов.

Роман «Девушка из Золотого Рога» - трогательная история эмигрантской жизни турчанки Азиаде и принца Абдул Керима. После долгих и безуспешных попыток вписаться в чуждый для них западный мир, не найдя в европейской цивилизации духовно-нравственных ценностей, могущих дать им душевный покой, они обращаются к другим истокам-религиозным. Разрушена старая жизнь, уничтожены привычные нормы, незыблемыми остались лишь религиозные устои.

1071. Кровь и нефть на Востоке /Мухаммед Асад-бек (Чеменземинли Юсиф Везир); Институт Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: Нурлан, 2005.- 292 с.

Книга содержит ценные сведения об истории и социально-политической жизни страны, ее людях, природных богатствах, менталитете народа, обычаях и нравах того времени, а также автобиографического характера.

1072. Мухаммед: Последний пророк /Мухаммед Асад-Бек (Чеменземинли Юсиф Везир); Институт Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: Нурлан, 2005.- 432 с.

В книги Асад-бека освещается исторически реально, в увлекательной художественной форме личность Пророка Мухаммеда, в течение многих веков бывшего центром внимания, интереса и поклонения мусульман, являющегося и поныне объектом изучения ученых, теологов, историков, писателей и публицистов во всем мире.

2009

1073. Али и Нино: роман /К.Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с нем. М.Гусейнзаде; худож. оформ. М.Сметана.- Москва: Ad Marginem, 2009.- 332, [4] с.

Роман отражает историю любви двух молодых людей – Али и Нино, оказавшихся в водовороте исторических событий, изменивших блик Кавказа в начале XX века.

1074. Девушка из Золотого Рога: роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); [пер. с нем. Сабина Улуханова].- Москва: Ad Marginem, 2009.- 334, [2] с.

Роман «Девушка из Золотого Рога» - трогательная история эмигрантской жизни турчанки Азиада и принца Абдул Керима. После долгих и безуспешных попыток вписаться в чуждый для них западный мир, не найдя в европейской цивилизации духовно-нравственных ценностей, могущих дать им душевный покой, они обращаются к другим истокам-религиозным. Разрушена старая жизнь, уничтожены привычные нормы, незыблемыми остались лишь религиозные устои.

2010

1075. Али и Нино: роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. С.Кязимова; предисл. В.Сапунов.- Баку: [Qanun]; [Ali & Nino], 2010.- 382, [1] с.

Роман отражает историю любви двух молодых людей – Али и Нино, оказавшихся в водовороте исторических событий, изменивших блик Кавказа в начале XX века.

2011

1076. Али и Нино: роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с нем. М. Гусейнзаде; худож. оформ. М. Сметана.- [Москва]: Ад Маргинем Пресс, [2011].- 332, [4] с.

Роман отражает историю любви двух молодых людей – Али и Нино, оказавшихся в водовороте исторических событий, изменивших блик Кавказа в начале XX века.

2012

1077. Али и Нино: роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. С.Кязимова; предисл. В.Сапунов.- Баку: [Qanun]; [Ali & Nino], 2012.- 287, [1] с.

Роман отражает историю любви двух молодых людей – Али и Нино, оказавшихся в водовороте исторических событий, изменивших блик Кавказа в начале XX века.

2013

1078. Али и Нино: роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с азерб. М.Гусейнзаде; отв. за вып. М.Садыхов; Институт Стратегических Исследований Кавказа (ISSC).- Баку: [Кавказ], 2013.- 267, [4] с.

Роман отражает историю любви двух молодых людей – Али и Нино, оказавшихся в водовороте исторических событий, изменивших блик Кавказа в начале XX века.

1079. Белая Россия: Россия на перепутье: [политическое эссе] /Мухаммед Асад-бек (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с немец. Ю.Алексеев ; отв. за вып. М. Садыхов; Ин-т Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: ИД. Кавказ, 2013.- 287, [1] с. -ил.

В книге «Белая Россия» повествуется о крушении Российской империи и трагической судьбе русских эмигрантов, водночасье потерявших Родину и веру в будущее. Впервые была издана в 1932 году. Политическое эссе «Россия на перепутье» увидело свет в 1933 году. Представляется, что емкие характеристики и оценки советской России начала 30-х годов прошлого столетия, а также прогнозы автора относительно ее будущего будут интересны современному читателю.

1080. Двенадцать тайн на Кавказе /Мухаммед Асад-бек (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с немец. С.Гаджиева; отв. вып. М.Садыхов; Ин-т Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: ИД. Кавказ, 2013.- 299, [5] с.

Вызывают восхищение весьма меткие этнографические зарисовки автора, его умение обобщать увиденное и указывать на возможность Кавказского региона в системе мирового геополитического пространства.

1081. Девушка из золотого рога: роман /Курбан Саид (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с немец. С. Гаджиева; отв. за вып. М.Садыхов; Ин-т Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: ИД. Кавказ, 2013.- 281, [2] с.

Роман «Девушка из Золотого Рога» - трогательная история эмигрантской жизни турчанки Азиаде и принца Абдул Керима. После долгих и безуспешных попыток вписаться в чуждый для них западный мир, не найдя в европейской цивилизации духовно-нравственных ценностей, могущих дать им душевный покой, они обращаются к другим истокам-религиозным. Разрушена старая жизнь, уничтожены привычные нормы, незыблемыми остались лишь религиозные устои.

1082. Жидкое золото: борьба за власть /Мухаммед Асад-бек (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с немец. Ю.Алексеев; отв. за вып. М.Садыхов; Ин-т Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: Кавказ, 2013.- 454, [1] с.

Книга повествует об истории становления и развития мировой нефтяной индустрии, завоевание «черным золотом» своих позиций в геополитическом пространстве и борьбе нефтяных магнатов за власть.

1083. Николай II: сияние и закат последнего царя /Мухаммед Асад-бек (Чеменземинли Юсиф Везир); пер. с немец. Ю.Алексеев; отв. за вып. М.Садыхов; Ин-т Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: ИД. Кавказ, 2013.- 511, [1] с., [8] стр. фото. ; портр., ил.

Книга повествует о трагической судьбе императора Николая II, последних годах царствования династии Романовых и крушении Российской империи. Изданная в 1935 году в Берлине, книга на русском языке публикуется впервые

2015

1084. Мухаммед: Последний пророк: [роман] /Асад Бек (Чеменземинли Юсиф Везир); [пер. Н.Мусави].- [Баку]: [Ганун], [2015].- 384 с.

В книги Асад-бека освещается исторически реально, в увлекательной художественной форме личность Пророка Мухаммеда.

Произведения, опубликованные в сборниках и периодических изданиях

1934

1085. Девичий источник /Юсиф Везир Чеменземинли; пер. А.Сабри //Литературный Азербайджан.- 1934.- №5-6.- С.20-24.

1086. Нефть и ее история /Юсиф Везир Чеменземинли //Известия Азербайджанского Краснознаменного Нефтяного Института им.М.Азизбекова.-1934.-№ 3.

1935

1087. Оправдаю доверию /Юсиф Везир Чеменземинли //Вышка.- 1935.- 23 апреля.

1967

1088. В крови: Главы из одноименного романа /Юсиф Везир (Юсиф Везир Чеменземинли); пер.А.Мустафазаде //Литературный Азербайджан.- 1967.- № 12.- С.70-98.

1971

1089. Ковер повелителя мира; Пограничный спор; Рухневаз ханум; Явление пророка; Первое апреля; Город будущего: рассказы /Юсиф Везир (Юсиф Везир Чеменземинли); пер. И.Ахундов //Литературный Азербайджан.- 1971.- № 12.- С.79-97.

1987

1090. Рухневаз ханум: рассказ; Город будущего /Юсиф Везир Чеменземинли; пер. И.Ахундова //Литературный Азербайджан.- 1987.- №10.- С. 93-102.

1992

1091. Али и Нино: роман /Курбан Саид (Юсиф Везир Чемазминли) //Бакинский рабочий.- 1992.- 15, 18, 19, 23, 26, 30 сентября.- С.3.

1994

1092. Али и Нино: Роман /Курбан Саид (Юсиф Везир Чемазминли); пер. М.Гусейнзаде //Литературный Азербайджан.- 1994.- №1-3.- С.74-122; № 4-6.- С.31-69; № 7-8.- С.42-80.

1997

1093. Холодный поцелуй: Рассказ ...является первичным оригинальным вариантом романа “Али и Нино”: [комментарии к рассказу даны доктором филологических наук Ш.Джамшидовым] /Юсиф Везир Чемазминли //Панорама.- 1997.- 25 января.- С.5.

2004

1094. Фактическое положение азербайджанской мусульманки /Юсиф Везир Чемазминли //Литературный Азербайджан.- 2004.- № 5.- С.104.-112.

Рукописи, сохраненные в НАНА, Институте Рукописей имени М.Физули

1095. Автобиография /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. с. 178.

1096. Аг-саккал /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 216.

1097. Айбениз /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 112.

1098. Алтунсач /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 882.

1099. Беглец Наби /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 218.

1100. В четверг вечером /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 220.

1101. Веселое гнездо /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 117.

1102. Веселое гнездо /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. с. 117.

1103. Голос ученичества /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 407.

1104. Девичий родник /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 221.

1105. Дилбер /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 114.

1106. Дневник /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 182.

1107. Дневник /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 183.

1108. За социалистическое родины /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. с. 158.

1109. За социалистическую Родину /Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 115.

1110. Заявление //Ю.В.Чемазминли – фонд 21. ед. с.305.

1111. Минута для себя //Ю.В.Чемазминли //Фонд 21, ед. сохр. 184.

1112. Минуты для себя //Ю.В.Чемазминли – фонд 21, ед. с.167.

1113. Насреддин Ходжа, или Молла Насреддин /Ю.В.Чеменземинли //Фонд 21, ед. с.156, 323.

1114. Писатель реабилитирован /Ю.В.Чеменземинли //Фонд 21, ед. с.118.

1115. Писатель реабилитирован /Ю.В.Чеменземинли //Фонд 21, ед.сохр. 118.

1116. Письмо Ю.Везиру /Ю.В.Чеменземинли //Фонд 21, ед. сохр. 239.

1117. Путевка в рай /Ю.В.Чеменземинли //Фонд 21, ед. сохр. 225.

1118. Фактическое положение азербайджанской мусульманки /Ю.В.Чеменземинли //Фонд 21, ед.сохр. 167.

1119. Фокусник /Ю.В.Чеменземинли //Фонд 21, ед.сохр. 292.

О жизни и творчестве Юсиф Везира Чеменземинли

Книги

1991

1120. Караев, А.М. Историческая родина и диаспора (по материалам литературы азербайджанского зарубежья) /Абульфас Караев.- Москва: Изд-во РАУ, 1991.- 24 с.

2002

1120^a. Гулиев, Г. Этот загадочный курбан Саид, или жизнь и творчество Мухаммеда Асад-бека: Критико-биографический очерк /Г.Гулиев.- Баку: XXI əsr Yeni nəşrlər evi, 2002.- 184 с.- ил. Фото.

2005

1121. Гулиев, Г. Мухаммед Асад-бек. Жизнь и творчества: Критико-биографический очерк /Г.Гулиев; ответс. ред. серии Э.М.Исмаилов; Институт Стратегических Исследований Кавказа.- Баку: Нурлан, 2005.- 91, [1] с.- ил., фото.- Литература Кавказа.

2009

1122. Гусейноглу, Т. С кровью сердца...: (монография написана на основе материала о литературно-художественном, научно-теоретическом наследстве, о жизни великого Азербайджанского писателя Юсифа Везира Чеменземинли, по сей день изданные и неизданные, но сохранившиеся в архивах Баку, Киева, Крыма, Узбекистана) /Т.Гусейноглу; ред.: И.Садыг, Д.Зейналова.- Баку: Азернешр.- 2009.- 247, [1] с.

2011

1123. Гулиев, Г. Мухаммед Асад-бек (Курбан Саид): споры и истина /Г.Гулиев; [Общество «Книга» Азерб. Респ.]- Баку: [б. и.], 2011.- [Indigo].- 158, [2] с.- фотогр., портр.

2012

1124. Фейзуллаева, А. Восточный и западный факторы в мировоззрении Азербайджанских писателей XX века: [В книге на основе гегменвтического анализа произведений выдающихся азербайджанских писателей и мыслителей XX века (А.Гусейнзаде, А.Агаоглы, Г.Джавида, М.Хади, М.С.Ордубади, Ю.В.Чеменземинли) выявляются восточный и западный факторы как в творениях, так и в мировоззрении каждого из них] /Аида Фейзуллаева.- Баку: Элм, 2012.- 222.-с.

Авторефераты и диссертации

1967

1125. Гасанов, Р. Особенности языка и стиля рассказов Юсифа Везира Чеменземинли: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук /Р.Гасанов.- Баку, 1967.- 36 с.

1969

1126. Ахундова, М. Рассказы Юсифа Везира Чеменземинли: Автореферат диссертации на соискание ученой кандидата филологических наук /М.Ахундова.- Баку, 1969.- 16 с.

1973

1127. Дамирли, Д. Этические взгляды Юсифа Везира Чеменземинли: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата философских наук (09.00.03) /Д.Дамирли.- Баку, 1973.- 25 с.

1974

1128. Абдуллаев, Б. Юсиф Везир Чеменземинли и фольклор: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук (10.01.09) /Бахлул Абдуллаев.- Баку, 1974.- 33 с.

1975

1129. Гусейнов, Т. Историзм в творчестве Юсифа Везира Чеменземинли и роман “В крови”: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук (10.01.03) /Тофик Гусейнов.- Баку, 1975.- 35 с.

1979

1130. Мамедова, Ф. Особенности языка и стиля исторических романов Ю.В.Чеменземинли: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук (10.02.02).- Баку, 1979.- 26 с.

1980

1131. Мамедова, Ф. Особенности языка и стиля исторических романов Ю.В. Чеменземинли: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук: 10.02.02.- Баку, 1980.- 23 с.

1989

1132. Гусейнов, Т. Жизнь и творчество Юсифа Везира Чеменземинли: Автореферат диссертации на соискание доктора филологических наук: 10.01.02 /Т.Гусейнов.- Баку, 1989.- 42 с.

1991

1133. Караев, А.М. Азербайджанская эмиграция 1920-1930 гг.: культурологический аспект деятельности: дис. ... канд. филос. наук.: 17.00.08 /Абульфас Караев; Российская Акад. Управления, Кафедра теории и истории культуры.- Москва, 1991.- 154 с.

1134. Караев, А.М. Азербайджанская эмиграция 1920-1930 гг.: культурологический аспект деятельности: автореферат диссертации канд. филос. наук.: 17.00.08 /Абульфас Караев; Российская Акад. Управления, Кафедра теории и истории культуры.- Москва, 1991.- 22 с.

2007

1134^a. Абдуллаева, У. Юсиф Везир Чеменземинли и русская литература: Диссертация на соискание кандидата филологических наук /Ульвия Абдуллаева. - Баку, 2007.- 126 с.

2008

1135. Алескеров, Э. Творчество Мухаммеда Асад-Бека в контексте азербайджано-европейских литературных связей : Диссертация на соискание кандидата филологических наук: 10.01.03 ; 10.01.01 /Э.М.Алескеров; М-во Образования Азерб. Респ., Азерб. Ун-т Языков.- Баку, 2008.-125 с.

Материалы опубликованные в сборниках и периодических изданиях

1902

1136. Шахтагинский, М. Задачи мусульманской интеллигенции: [о Юсиф Везир Чеменземинли] /М.Шахтагинский //Баку.- 1902.- 30 октября.

1913

1137. Дагестани, Дж. Новые книги: [о рассказах Юсуфбека Везирова-Чеменземинли] //Каспий.- 1913.- № 203.

1138. Рафили, М. За качество художественного перевода: [о переводах Ю.В.Чеменземинли] //Бакинский рабочий.- 1935.- 3 марта.

1936

1139. Глебов, Г. Об одном псевдоисторическом романе: Статьи периодической печати и сборников: [“Девичий родник” Юсифа Везира. В связи с обсуждением статей “Правды” об искусстве писателями Азербайджана] /Г.Глебов //Заря Востока.- 1936.- 12 апреля.- С. 2.

1956

1140. Агаев, А. Юсуф Везир – мастер реалистической прозы: [из истории азербайджанской литературы] /А.Агаев //Литературный Азербайджан.- 1956.- №9.- С. 79-83.

1957

1141. Архив писателя Чеменземинли (Юсифа Везирова) //Вышка.- 1957.- 31 января.- С. 3.

1962

1142. Халилов, П. Юсиф Везир Чемаземинли /Панах Халилов //Юсиф Везир Чемаземинли. Путевка в рай.- Баку, 1962.- С.3-5.

1967

1143. Ахундова, М. Ум и дар – освобожденному народу: К 80-летию со дня рождения азерб.писателя Юсиф Везир Чемаземинли /М.Ахундова //Литературный Азербайджан.- 1967.- №12.- С.67-69.

1144. Магеррамлы, Дж. Публицистика Юсиф Везир Чемаземинли (об этом впервые) /Дж.Магеррамлы //Баку.-1967.- 26 декабря.- С.3.

1145. Мурадалиев, Ф. Любимец «Кавказского землячества»: [к 80-летию со дня рождения азербайджанского писателя-реалиста Юсифа Везира Чемаземинли] /Ф.Мурадалиев //Баку.- 1967.- 8 декабря.- С.3.

1146. Памяти Чемаземинли: [научная конференция, посвященная 80-летию со дня рождения выдающегося азербайджанского писателя-реалиста Юсифа Везира Чемаземинли в городе Кировобаде] //Вышка.-1967.-7 декабря.- С. 3.

1147. Памяти Ю.В.Чемаземинли: [вечер в Союзе писателей Азербайджана] //Бакинский рабочий.- 1967.- 10 декабря.- С. 3.

1148. Рагимова, Р. Нестираемый след: [к 80-летию со дня рождения азербайджанского писателя-реалиста Юсифа Везира Чемаземинли] /Р.Рагимова //Бакинский рабочий.- 1967.- 9 декабря.- С. 3.

1149. Халилов, П. Юсиф Везир: К 80-летию со дня рождения Юсиф Везир Чемаземинли /П.Халилов //Баку.- 1967.- 8 декабря.- С.3.

1970

1150. Алиоглы, М. О двух исторических романах: [о романах Юсифа Везира Чемаземинли] /М.Алиоглы //Литературный Азербайджан.- 1970.- №10.- С.109-114.

1972

1151. Гусейнов, Т. Некоторые заметки по поводу романа «Девичий родник»: Резюме /Тофиг Гусейнов //Ученые записки АГУ им. С.М.Кирова. Серия языка и литературы.- 1972.- №1.- С.57.

1152. Гусейнов, Т. Некоторые заметки по поводу романа «Студенты»: Резюме /Тофиг Гусейнов //Ученые записки АГУ им. С.М.Кирова. Серия языка и литературы.- 1972.- №3.- С. 86-87.

1973

1153. Гусейнов, Т. Некоторые особенности историзма в творчестве Ю.В.Чемаземинли: Резюме /Тофиг Гусейнов //Ученые записки АГУ им. С.М.Кирова. Серия языка и литературы.- 1973.- №2.- С.42.

1974

1154. Гусейнов, Т. О романе Ю.В.Чемаземинли «В крови»: Резюме /Тофиг Гусейнов //Ученые записки АГУ им. С.М.Кирова: Серия языка и литературы.- 1974.- № 4.- С.50-51.

1977

1155. Авалов, Э. Формирование исторической градостроительной структуры: Пути формирования кварталов: [воспоминания писателя-шушинца Ю.В.Чемаземинли о количестве кварталов в восточном секторе Шуши, образовалось семнадцать мехелле-кварталов] //Авалов Э. Архитектура города Шуши.- Баку, 1977.- С.41.

1156. Гусейнов, Т. Большой мастер художественного слова: Резюме: [о творчестве Ю.В.Чемаземинли] /Т.Гусейнов //Ученые записки АГУ им. С.М.Кирова. Серия языка и литературы.- 1977.- №5.- С.39.

1157. Джаббаров, Н. Выдающийся писатель-гуманист: [к 90-летию со дня рождения Ю.Везира] /Надир Джаббаров //Литературный Азербайджан.- 1977.- №12.- С. 115-116.

1158. Мамедов, К. Писатель – реалист. К 90-летию со дня рождения Ю.В.Чеменземинли //Бакинский рабочий.- 1977.- 14 сентября.- С.3.

1159. Посвящается Ю.В. Чеменземинли: К 90-летию со дня рождения //Бакинский рабочий; Баку.- 1977.- 17 сентября.- С.3.

1160. Юбилей писателя: [научная сессия в Институте литературы им. Низами, посвященная 90-летию со дня рождения Ю.В.Чеменземинли] //Молодежь Азербайджана.- 1977.- 15 сентября.- С.2.

1983

1161. Исмаилов, Р. [О Юсиф Везир Чеменземинли] //Исмаилов Р. Азербайджано-французские литературные связи.- Баку, 1983.- С.98.

1985

1162. Рассказы Ю.В.Чеменземинли //Вопросы реализма в азербайджанской литературе.- Баку, 1985.- С.100-109.

1986

1163. О поэтике Ю.В.Чеменземинли //Вопросы поэтики в азербайджанской советской литературе.- Баку, 1986.- С.63-79.

1987

1164. Жизнь, отданная народу: Вечер, посвященный 100 летию со дня рождения Юсиф Везир Чеменземинли //Бакинский рабочий, Вышка, Баку.- 1987.- 24 сентября.

1165. Ибрагимова, М. С любовью к человеку: к 100 летию со дня рождения Юсиф Везир Чеменземинли //Бакинский рабочий.- 1987.- 22 сентября.- С.3.

1166. Киевский период жизни и творчества Ю.В.Чеменземинли: (Русский язык и литература - важнейшее средство межнационального общения и интернационального воспитания: тезисы докладов республиканской научно-практи-

ческой конференции.- Баку, 1987.- С.229-230.

1167. Кулиев И. Он сам выбрал свой путь: К 100-летию Ю.В.Чеменземинли //Литературный Азербайджан.- 1987.- № 10.- С.89-92.

1168. Мамедова, Д. «Студенты» или вхождение в революцию: К 100 летию со дня рождения Юсиф Везир Чеменземинли //Молодежь азербайджана.- 1987.- 24 сентября.

1169. Сади, А. Жажда верного слова: К 100-летию Ю.В.Чеменземинли //Литературный Азербайджан.- 1987.- № 10.- С.86-89.

1170. Эльчин. Духовное достояние: К 100-летию со дня рождения Юсиф Везир Чеменземинли //Баку.- 1987.- 21 сентября.

1171. Эльчин. Рукописи не горят: К 100 летию со дня рождения Юсиф Везир Чеменземинли //Литературная газета.- 1987.- 16 сентября.- С.7.

1988

1172. В дар – обществу «Вэтэн»: [о передаче комедии «Аршин мал алан», книгу Ю.В.Чеменземинли и др. раритетов соотечественниками из-за рубежа] //Бакинский рабочий.- 1988.- 28 июня.- С. 4.

1173. Ибрагимова, М. Киевская литературно-общественная среда в творчестве азербайджанского писателя Ю.В.Чеменземинли /М.Ибрагимова //Известия АН АзССР: Сер. Лит., яз. и искусства.- 1988.- № 3.- С.9-16.

1989

1174. Ализаде, К. Первые сведения об истории нефти: (О неизвестной широкому кругу читателей статье писателя Юсифа Везира Чеменземинли) /К.Ализаде, Р.Рахманов //Азербайджанское нефтяное хозяйство.-1989.-№5.-С.61-62.

1175. Гусейнов, Т. Последний годы Юсифа Везира [Чеменземинли] //Баку.-1989.- 4 августа.- С.3.

1176. Книге Ю.В.Чеменземинли «Беглый взгляд на азербайджанскую литературу»

байджанскую литературу //Элм ве хаят.- 1989.- №7.- С.19-20.

1177. Шариф, Г. Всегда ваш...: [из воспоминаний о Ю.В. Чемазминли] /Г.Шариф; пер. С.Суджатдиновой //Литературный Азербайджан.- 1989.- №1.- С.111-113.

1996

1178. Еще один роман Гурбана Саида: [найден в библиотеке Калифорнийского университета «Девушка из золотого рога» (1938 г.), псевдоним Ю.Чемазминли] //Азербайджан.- 1996.- 13 апреля.- С. 4.

1179. Илькин, Г. Кто Вы, Курбан Саид?: Еще раз об авторстве Ю.В. Чемазминли: [написавшего роман «Али и Нино» под псевдонимом Курбан Саид] /Гылман Илькин //Бакинский рабочий.- 1996.- 20 августа.- С. 3.

1997

1180. Джамшидов, Ш. Рассказ «Холодный поцелуй» является первичным оригинальным вариантом романа «Али и Нино» /Ш. Джамшидов //Панорама.- 1997.- 25 января.

2000

1181. Гулиев, Г. Юсиф Везир Чемазминли: (1887-1943) //Гасан Гулиев. Азербайджанская литература: Исторический очерк. Учебное пособие.- Баку, 2000.- С.232-235.

2002

1182. Мустафаев, Ш. Дневник Юсифа Везира Чемазминли /Ш.Мустафаев //Азербайджанский интеллигент в процессе аккультурации: Научные исследование [4-ый вып.]- Баку, 2002.- №3-4.- С.204-210.

2003

1183. Азербайджанский бестселлер, покоривший мир //Зеркало.- 2003.- 5 апреля.

2004

1184. Гусейнов, Ч. В поисках автора, или Литературная мистификация? Авторство «Али и Нино» вряд ли прояснится, пока не будет найдена хоть одна строка этого произведения на азербайджанском языке /Ч.Гусейнов //Эхо-плюс.- 2004.- 9 октября.- С.14.

1185. Издана новая книга Чемазминли: [азербайджанского писателя и публициста Ю.В. Чемазминли под названием – «Кто мы?»] //Бакинский рабочий.- 2004.- 22 октября.- С. 4.

1186. Роман «Али и Нино» напечатан под фамилией его автора: торжество справедливости: [напечатанный Институтом фольклора НАН Азербайджана, автором которого был назван Ю.В.Чемазминли] //Бакинский рабочий.- 2004.- 10апреля.- С.8.

1187. Торжество справедливости: Роман «Али и Нино» напечатан под фамилией его автора: [Юсиф Везир Чемазминли] //Бакинский рабочий.- 2004.- 10 апреля.- С.8.

1188. Эльнара. Трогательная и красивая история: Новая версия об авторстве «Али и Нино» /Эльнара //Наш век.- 2004.- 17-23 октября.

2009

1189. Алескероглу, Ф. «Али и Нино»: жизнь как авантурный роман: Биография автора может оказаться куда увлекательнее его произведений: [о выставке, посвященной творчеству Асад-бек Мухаммеда в библиотеке им. М.Ф.Ахундова] /Ф.Алескероглу //Эхо.- 2009.- 3 ноября.- С. 8.

1190. Алиева, С. Лев Нуссимбаум, Асад бек, Гурбан Саид: кто же автор «Али и Нино»: В Национальной Библиотеке им. М.Ф.Ахундова проходит одноименная литературная выставка / С.Алиева //Зеркало. 2009. - 3 ноября. - С. 8.

1191. Алиева, С. «От имени Льва» прибыл в Баку: Нурида Атеши привезла в Азербайджан фильм о Мухаммеде Асад беке /С.Алиева //Зеркало.- 2009.- 17 марта.- С.8.

1192. Фейзуллаева, А. К вопросу о причастности Ю.В.Чеменземинли к роману «Али и Нино» /А. Фейзуллаева //Elm.- 2009.- 18, 27 fevral.

2010

1193. Алиева, С. «Этот загадочный Асад-бек»: В Баку состоялась презентация документального фильма о писателе Мухаммеде Асад-беке /С.Алиева //Зеркало.- 2010.- 16 октября.- С.22.

1194. Багирзаде, Л. Следствие» продолжается: или Далекий и близкий Мухаммед Асадбек: [Из беседы с проф. Г.Гулиевым – автором сценария фильма, посвященного Курбану Саиду] /Л.Багирзаде //Каспий.- 2010.- 8 октября.- С.8.

1195. Багирзаде, Л. Тайна имени и судьбы: Мухаммед Асадбек по-прежнему остается одной из самых загадочных личностей XX века /Л.Багирзаде //Азербайджанские известия.-2010.- 13 октября.- С. 3.

1196. Гулиев, Г. Тайна имени: Гасан Гулиев о документальном фильме, посвященном Муххамеду Асад беку: [беседа с автором сценария новой киноленты проф. Г.Гулиевым] /Г.Гулиев //Каспий.- 2010. - 5 мая.- С.8.

1197. Гулузаде, Н. Курбан Саид: «Тайна имени и судьба»: [об одноименном фильме реж. М.Мурадова, посвященном Курбану Саиду (Ю.В.Чеменземинли)] /Н.Гулузаде //Бакинский рабочий.- 2010. -30 октября.- С.4.

1198. Кастрюлин, С. Мухаммед Асад-бек или Лев Нуссембаум?: 105-я годовщина со дня рождения Курбана Саида /С. Кастрюлин //Эхо.-2010.- 9 октября.- С.11-12.

1199. Кязимова, Н. Об авторстве «Али и Нино» /Н.Кязимова //Эхо.- 2010.- 7 декабря.- С.8.

2011

1200. В Крыму обнаружены ранее не известные статьи Юсифа Везира Чеменземинли //Ежедневные новости.- 2011. - 4 апреля. - С. 10.

1201. Касаева, Е. Под псевдонимом «Зарасб»: Обнаружены новые материалы по исследованию творчества Ю.В.Чеменземинли /Елизавета Касаева //Азербайджанские известия.- 2011.- 16 ноября.- С.3.

1202. Кастрюлин, С. Мухаммед Асадбек навечно в памяти потомков: Профессор Гасан Гулиев представил книгу об авторе знаменитого романа «Али и Нино» и заявил, что проблема авторства романа для него решена полностью и бесповоротно /С.Кастрюлин // Эхо.-2011.- 17 декабря. - С. 12.

1203. Книга «Али и Нино» издана на голландском языке //Каспий.- 2011.- 8 апреля.- С.8.

1204. Мурсалова, М. «Мухаммед Асад бек. Споры и истина»: Пора расставить все точки над «i» /М.Мурсалова //Зеркало.- 2011.- 13 декабря.- С.8.

1205. Найдено около 30 статей азербайджанского писателя Юсифа Везира Чеменземинли //Вышка.- 2011.- 4 апреля.- С. 2.

2013

1206. Алиева, С. «Али и Нино»: литература, история, кавказская культура и Азербайджан»: На днях в Венеции прошла конференция, посвященная знаменитому роману: [о презентации одноименного романа в Италии на итальянском языке] /С.Алиева // Эхо.-2013.- 3 декабря. - С. 8.

1207. Алиева, С. “Страдания Асад бека”: В Берлине состоялась премьера фильма об авторе знаменитого романа «Али и Нино» /С.Алиева //Зеркало.- 2013.- 7 мая.- С. 8.

1208. Алиева, С. «Страдания Асад бека»: Подошли к концу съемки фильма об известном азербайджанском писателе /С.Алиева // Зеркало.- 2013.- 15 января. - С. 8.

1209. Атеши, Н. “Страдания Асад Бека: Закончились съемки двухсерийного документального фильма, снятого Berlin um Velt Film: [об азербайджанском писателе Мухаммеде Асадбеке (Гурбан Саид) режиссера Р.Маршаллека] /Н.Атеши // Зеркало.-2013. - 19 января.- С.25.

1210. Гулиев, Г. Гасан Гулиев: «Издание книги на азербайджанском языке может подлить масла в огонь...»: Писатель и ученый комментирует книгу американского журналиста, посвященную творчеству Курбан Саида /Г.Гулиев, интервью провела И.Яваргызы //Эхо.-2013.- 4 мая.- С.11.

1211. Крепнут культурные связи: Конференция на тему «Али и Нино» в Италии //Каспий.- 2013.- 30 ноября- 6 декабря.- С.17.

1212. Завершились съемки фильма о жизни автора романа «Али и Нино»: [азербайджанском писателе Мухаммеде Асадбеке (Гурбан Саид) режиссера Р.Маршаллека] //Бакинский рабочий.- 2013.- 11 января.- С.3.

1213. Завершились съемки фильма об азербайджанском писателе Мухаммеде Асадбеке (Гурбан Саид): На съемку фильма «Страдания Асадбека» был затрачен 1 миллион евро //Эхо.- 2013.- 11 января.- С.8.

1214. Ислам, А. «Али и Нино: литература, история, кавказская культура и Азербайджан»: В Венеции прошла конференция на эту тему /Афет Ислам //Зеркало.- 2013.- 7 декабря.- С.24.

1215.1 миллион евро на «страдания Асад бека»: [о съемках фильма о жизни азербайджанского писателя Мухаммеда Асадбека (Гурбан Саид) режиссера Р.Маршаллека] //Неделя.- 2013.- 18 января.- С.18.

2014

1216. «Али и Нино» от индийского режиссера: [Асифа Кападия] // Неделя .- 2014. -5 сентября. - С.15.

2015

1217. Асадова, И. «Али и Нино»: Создатели фильма рассказали о съемках: Съёмочная группа фильма встретилась с журналистами в Центре Гейдара Алиева /И.Асадова //Эхо.- 2015.- 24 февраля.- С.8.

1218. В Центре Гейдара Алиева состоялась пресс-кон-

ференция с участием творческого состава фильма «Али и Нино» //Бакинский рабочий.- 2015. - 24 февраля. - С. 3-4.

1219. Идея азербайджанства в романе Курбана Саида «Али и Нино» //Мир литературы.- 2015.- 26 июня.- С.4.

1220. Мир-Багирзаде, С. Восток и Запад в романе Гурбана Саида «Али и Нино»: [о Баку, представленном как символ Востока и Запада, где переплетаются и уживаются две разные культуры, два разных мировоззрения] /Самира Мир-Багирзаде //Литературный Азербайджан.- 2015.- №9.- С.107-111.

1221. Рагимова, Н. Нет повести прекраснее на свете: В Баку начинается экранизация романа «Али и Нино» /Нигяр Рагимова //Каспий.- 2015. - 7 февраля.- С.17.

2016

1222. Асадова, И. «Али и Нино» - с киноэкрана на сцену Русского драмтеатра /И.Асадова //Эхо.- 2016.- 27 декабря.- С.8.

1223. Асадова, И. Бакинцы ждут еще одну премьеру «Али и Нино» /И.Асадова //Эхо.- 2016.- 21 декабря.- С.8.

1224. Кязимова, С. История любви и страны: Герои романа «Али и Нино» ожили на сцене РДТ /Самира Кязимова //Азербайджанские известия.- 2016.- 29 декабря.- С. 4.

2017

1225. Фильм «Али и Нино» будет показан в Люксембурге: [режиссер Асиф Кападия] // Бакинский рабочий .- 2017.- 11 мая.- С. 9.

Xarici dillərdə nəşr edilmiş əsərləri və haqqında materiallar

Alman dilində

1922

1226. Ein Blick in die Azerbeidschan Literatur //Mitteilungen zur Osmanischen geschichte.- Wien, 1922.- Band 1.- z.174-175.

1930

1227. Funke, P. Drientalische Emigranten als Bahrer Deutscher Burde, Der Deutschen Spiegel, 1930.- 4 aprel.

1228. Munschi, H. Die Republik Azerbeidschan.-Berlin, 1930.- 64 p.

1937

1229. Kurban Said. Ali and Nino.- Wien.- Leipziq: E.P.TAL Cj/VERLAG, 1937.- 285 p.

1957

1230. Hadjibeyli, Djeyhoun bey.Ruhulla Axundov və Yusif Vəzirin ölümlərindən sonra aldıqları bəraət. Yusuf Vezire (Çemenzemenli) nə oldu //Caucasian Rūview (Qafqaz İcmalı) Almanyanın Münix şəhərində SSRİ-ni tədqiq edən İnstitut.- 1957.-№4.- S.151-152.

1973

1231. Kurban Said. Ali and Nino.- Sherz Bern Mwnchen: Wien, 1973.- 259 p.

Fransız dilində

1922

1232. Veziroff, Y. “Un coup doeil sur la literature de I Azerbaidjan” (traduction abregee par L.Bouvat).- Paris: “Revue de Monde Musulman”, 1922.- p.101.

1233. “Convoi de Monsienn Vesiroff” //Y.V.Çəmənəminlinin şəxsi fondu. Fond 21, №.392.

Gürcü dilində

2004

1234. Çiçua, Maka. “Əli və Nino”: fantaziya, yoxsa reallıq? //İmage.-2004.-№1.-S.22-23.

2005

1235. İncia, Tamar. Qriqol Robakidze.Qurban Səid,ədəbi oğurluq.-Tiflis, Gürcüstan: Meridiani, 2005.

2007

1236. Aleksidze, Zaza. Qriqol Robakidze vəQurban Səid (Əsəd bəy) yeni material.- Tiflis, Gürcüstan: Mravaltavi (Polikefalayon) filoloji və tarixi tədqiqat, Milli Əlyazmalar Mərkəzi, 2007.

İngilis dilində

1931

1237. Bey Essad. Twelve Secretds of the Caucasus /translated by G.Chuchelle Waterston.-New-York:Viking Press,1831.-323 p.

1932

1238. Bey Essad. Blood and Oil in the Orient.-New York:Saimon Shuster,1932.-315 p.

1970

1239. Kurban Said. Ali and Nino /trl. from the German by Jenia Graman.-New-York: Random House,1970.- 237 p.

1971

1240. Kurban Said. Ali and Nino.-London: Robin Clark, 1971.

1241. Pauli, Herta E. (Berta). Redaktora Əli və Ninonun müəllifliyi haqda məktub //Nyu York Tayms Buk Rivyu.- 1971.- 8 avqust.- S.27.

1242. Kleməns, Uoltə. Son söz: Əli və Ninonu kim yazmışdır? //Nyu York Tayms Buk Rivyu.-1971.- 27 iyun.- S.39.

1972

1243. Kurban Said. Ali and Nino.- New-York: Pocket Books, 1972.

1990

1244. Kurban Said. Ali and Nino /translated by J.Graman.- London: Robin Clark Ltd, 1990.- 327 p.

1999

1245. Ris, Tom. Şərqli kişi //The New Yorker.- 1999.- 4 oktyabr.- S.68-83.

2000

1246. Yusif Vazir Chamanzaminli //Catalogue: Huseyn Gavid (Huseyn Abdulla oğlu Rasizade); Yusif Vazir Chamanzaminli (Yusif Mirbaba oğlu Vazirov); Omar Faig Nemanzada (Omar faig Loman oğlu Nemanzada).- Baku, 2000.-P.25.

2005

1247. Kurban Said. A novel Ali and Nino.-Baku: Vintage, 2005.-238 p.

2011

1248. Who Wrote Azerbaijan's Most Famous Novel "Ali and Nino"? // Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15:2-4.

1249. What people are saying about the research by Azerbaijan International about the authorship of "Ali and Nino" //Azerbaijan International.- 2011.- Vol.15:2-4.

1250. Review: Paul Goble: "Not Just a Question of Authorship": A Literary Excavation into "Ali and Nino"//Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15:2-4.

1251. Betty Blair. Editorial: "The World of "Ali and Nino" It's Our World too! Betty Blair //Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15:2.

1252. Review: Inside the Soul of a Caucasian Elin Suleymanov //Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15:2.6

1253. Baku City Tour: "Ali and Nino" Walking Tour - Fuad Akhundov and Blair //Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15:2.

1254. Photo Essay: Then & Now: Baku 100 Years Ago at the Peak of Oil Baron Period //Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15:2.

1255. Article: How to Collect Kurban Said's Novel "Ali and Nino" - Betty Blair //Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15:3.

1256. Letter to Editor: Copyright - Leela Ehrenfels //Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 12.4.

1257. Letter: "Ali & Nino" Rediscovered - Ismail Kafescioğlu //Azerbaijan International.- 2011.-Vol.10.3.

1258. Who Wrote Azerbaijan's Most Famous Novel: Ali and Nino: The Business of Literature.- Azerbaijan International.- 2011.- Vol. 15.2-4.- 364 pages. [English and Azeri].

Özbək dilində

1933

1259. Çəmənzəminli Y.V. Gələcək şəhər.-Daşkənd,1933.

Türk dilində

Əsərləri

1919

1260. Litva tatarları tarixi /Y.Vəzirov.- Ağməscid: Millət, 1919.- 26 s.

1920

1261. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər /Y.Vəzirov (Çəmənzəminli).- İstanbul, 1920.

1937

1262. Azərbaycan Edebiyatına bir nazar /Yusif Bey Vezirov.- İstanbul, 1337 (1921).- 103 s.

1949

1263. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər /Y.Vəzirov (Çəmənzəminli).- İstanbul, (1937), 1949.

1971

1264. Ali ile Nino /S.Kurban.- İstanbul: Çağaloğlu, 1971.- 348 s.

2005

1265. Ali ve Nino /Y.Çəmənzəminli. türk dilinə tərcümə ed.: Azad Ağayev, Ələkbət Əliyev.- İstanbul: Çəşioğlu, 2005.- 352 s.

1266. İstanbullu Kız /S.Kurban.- Everest Yayınları, 2005.- 282 s.

Haqqında

1921

1267. Əbdülhəq Şünasi. Kitablarımız: Yusif bəy Vəzirov. Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər /Əbdülhəq Şünasi //İləri.- 1921.- 1 temuz (iyul).- №1229.

1268. Köprülzadə Məhəmməd Fuad. Təhlil və tənqid: Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər. Müəllifi Yusif bəy Vəzirov /M.F.Körpülzadə //İqdam.- 12 həziran (iyun), 1921.- №8708.

1930

1269. Hilal Munisi. “Şarkta petrol və kan” unvanlı eserin müəllifi kimdir? /Hilal Munisi //Odlar yurdu.-1930.- 2 mart.

1932

1270. Cafaroğlu, A. Təhlil və tenkitlər /A.Cafaroğlu //Azərbaycan Yurt Bilgisi.- İstanbul: Burhaneddin matbaası, 1932, həziran-temmuz.

1934

1271. Yeşke, Q. Azərbaycan hakkında almanca neşriyyattan /Q.Yeşke //Azərbaycan Yurt Bilgisi.- 2-ci Kanun, 1934, mayis-həziran.- №25.- S.27-31.

1935

1272. Hilal Münşi bəy. Almaniyada Azərbaycan İztisqal Komitəsinin rəisi Hilal Münşi bəyin məruzəsindən / Hilal Münşi bəy //Kurtuluş, 1935.- №7-8.- S.213-214.

1273. Yeşke Q. Almaniya ve Azərbaycan /Q.Yeşke //Kurtuluş, 1935.- №7-8.- S.215-217.

1990

1274. Təvətoğlu, F. Türk ədəbiyyatında takma adlar /F.Təvətoğlu //Yeni form, 1990, yanvar, XI cild, № 259.- S.33-36.

2007

1275. Hümmətli, Ş.A. Alim-yazıçı Yusif Vəzir Çəmənzəminli eserlerinde Asya /Ş.A.Hümmətli //İCANAS 38, Bildiri kitabı.- Ankara: Eylül, 2007.- S.851-860.

2008

1276. Hümmətli, Ş.A. Y.V.Çəmənzəminli ve Azərbaycan Edebiyatı Tarihi problemleri /Ş.A.Hümmətli //TUDOK, Bildiri kitabı.- İstanbul: Ağustos, 2008.- S.867-874.

2009

1277. Ana (Hümmətli), Ş. Yusif Vəzir Çəmənzəminli ve edebiyat tarihi problemi – II. /Ş.Ana (Hümmətli). Uluslararası Türk dili ve edebiyatı öğrenci kongresi (TUDOK, 2008). Bildiriler. C.2.- İstanbul, 2009.- S.867-874.

2010

1278. Hümmətli, Ş. Azərbaycanşünas alim Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin elmi-ədəbi irsi yeni faktların işığında /Ş.Hümmətli //Kültür Evreni (Uluslararası Hakemli Sosial Bilimler Dergisi).- Ankara, 2010, S.233-241.

1279. Hümmətli, Ş.A. Alim-yazar Yusif Vəzir Çəmənzəminli ve ana dilimiz türkçe, Dünya dili türkçe sempozyumu, Bildiri kitabı.- İzmir: Aralık, 2010.- S.495-497.

2015

1280. Əhmədov, B. Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatında “Əli və Nino” gizlinləri // “Azərbaycanşünaslıq: Geçmişi, Bugünü və Geleceği” (Dil, Folklor, Edebiyat, Sanat, Tarih) Azərbaycan Dili və Edebiyatı Anabilim Dalının Kuruluşunun 10. Yıl Dönümü Münasebetiylə Uluslararası Sempozyum, Kafkas Üniversitesi, fen-edebiyat fakültesi, çağdaş Türk lehceləri və edebiyatları bölümü. 21-23 Ekim 2015, Kars, Türkiyə.- Kars (Türkiyə), 2015.- S.46-59.

ƏLAVƏ

Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin təxəllüsləri

1. Bədbəxt
2. Haqq tərəfdarı – Sədayi-həqq, 1914
3. Müsəvi
4. Stradayuşiy
5. Student Yusif bəy Vəzirov
6. Sərsəm – İqbal, 1913-1914; Sədayi-həqq, 1913.
7. Çəmənzəminli – 1911-ci ildən hər yerdə
8. Bakı realını məktəbinin altıncı sinif şagirdi Mir Yusif Vəzirov – Molla Nəsrəddin jurnalı, 1907
9. Əli Xan Çəmənzəminli – 1911
10. Əliqulu Çəmənzəminli – Səda, 1909
11. Əliquluxan Çəmənzəminli – Səda, 1909-1910
12. Ə.Q.Çəmənzəminli - “Yeni həqiqət”, 1911
13. Kiyev Darülfünunun tələbəsi: Yusif Vəzirov.- Günəş, 1910.
14. Mir Yusif Vəzirov – Tazə həyat, 1907.
15. Yusifbəy Vəzirov
16. Y. Vəzir
17. Y. V.
18. Yusif Vəzir
19. Qurban Səid
20. Məhəmməd Əsəd bəy
21. Yazıçı
22. Zərəsb

KÖMƏKÇİ GÖSTƏRİCİLƏR**Yusif Vəzir Çəmənəminlinin əsərlərinin
əlifba göstəricisi****Kitablarının əlifba göstəricisi**

- Ağ saqqal 8
 Ağa Kərim xan Ərdəbili 1
 Arvadlarımızın halı 9, 25
 Ayrılıq axşamı 46
 Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər 18
 Azərbaycan muxtariyyəti 13
 Azərbaycan və azərbaycanlılar 15
 Bir cavanın dəftəri 39, 77
 Biz kimik və istəyimiz nədir? 14,17,52
 Biz kimik? 59
 Cənnətin qəbzi 10, 20, 23, 34, 35, 37
 Döymə qapımı, döyərlər qapını 2
 Əli və Nino 53, 60, 67, 69, 70, 72, 73, 78
 Əsərləri 40, 49, 50, 64, 65, 66
 Gündəliklər, Özüm üçün dəqiqələr, Fokusnikdən
 (“Şərq nağılı”). Altunsaç 57
 Hədərən-pəderən 61
 Həyat səhifələri 11
 Xarici siyasətimiz 54
 İki hekayə 3
 İki od arasında.....58, 62, 74
 Keçmiş səhifələr.....21, 24
 Qan içində 41, 44
 Qanlı göz yaşları 12

- Qaranlıqdan işığa 29
 Qayınananın oyunları 45
 Qazanc yolunda 25
 Qızlar bulağı 30, 36, 47, 71, 75
 Qızlar bulağı.Qan içində 51
 Qumarbazın arvadı 79
 Litva tatarları tarixi 16
 Məlik Məhəmməd 4, 22, 38
 Müstəqilliyimizi istəyiriksə 56
 Seçilmiş əsərləri 48, 63
 Son bahar 42
 Studentlər 27, 28, 32, 33, 68, 76
 Studentlər. Qızlar bulağı 43
 Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan 19, 55
 Üç hekayə 6
 Vay şələküm məəlləküm 5
 Yaramaz 31
 Yeddi hekayə 7

**Kitablarda, dövri mətbuatda və məcmuələrdə
dərc olunmuş əsərləri**

A

- A.Neverov (Tərcüme-yi-halı və əsərləri haqqında bir neçə söz) 59
 Abbasqulu Ağa Qüdsinin əsərləri 50, 66, 216
 Ağ buxaqda qara xal 3, 37, 40, 46, 48, 63, 64, 293, 377
 Ağa Kərim xan Ərdəbili 1
 Ağı 18, 50, 59, 66
 Ağsaqqal 6, 8, 21, 24, 29, 40, 63, 64
 Axırkı sözlərim 14, 17, 52
 Al toxmağım, vur toxmağım 48, 257
 Altunsaç 57, 66, 291
 Ana və analıq 48, 50, 66
 Aprelin biri 63, 199, 244, 245
 Aprelin birində 40, 64
 Aran 55
 Arvadlarımızın halı 9, 25, 48, 50
 Ayılın, toplaşın! 13, 66
 Ayrılıq axşamı 40, 46, 63, 64, 79, 156
 Ayrılmışlar 42, 61, 82
 Azərbaycan 281
 Azərbaycan arvadlarının vəziyyəti 25, 48
 Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər 18, 66, 260, 271
 Azərbaycan K(b)P MK katibi yoldaş Mir Cəfər Bağırova Yusif
 Çəmənəzəminlinin ərz-halı 285
 Azərbaycan muxtariyyəti 13, 56, 66
 Azərbaycan nağıllarının əhvali-ruhiyyəsi 50, 66, 157
 Azərbaycan və azərbaycanlılar 15, 59, 132
 Azərbaycan və sərhədi 55
 Azərbaycanda Zərdüşti adətləri 50, 66, 169, 303
 Azəri İbrahim Çələbi 18

B

- Baba Nemətulla Mahmud Naxçıvani 18
 Bahar 262
 Bakı dənizi 55
 Bakı qurtuldu 133, 304
 Bakı realını məktəbinin birinci sinif şagirdi
 Yusif Vəzirovun gündəliyi 286, 288
 Bakı 55
 Balıq və kürü (xavyar) 55
 Başlayanlara məsləhət 59
 Başlıca məxəzlərim 55
 Bayatı 18
 Beş dəqiqə 40, 63, 64, 79
 Bərdə 55
 Bilgi axtaranlar 59, 83, 111
 Bir cavanın dəftəri 39, 50, 66, 77
 Bir qaçqının dəftərindən 26, 40, 63, 64, 79, 170
 Bir qəpik 21, 24, 36, 40, 42, 48, 63, 64, 79
 Bir neçə söz 18, 21, 24, 26
 Biz kimik və istədiyimiz nədir 14, 17, 52, 54, 66, 278
 Biz kimik? 59, 112
 Bizdə xalıcılıq 59, 181
 Bizdə pambıqçılıq 59, 182
 Bizdə südcülük 59, 183
 Bizə ciddi mətbuat çoxdan lazım idi.....50, 66, 125
 Bizi qanadlandıran tarixi qərar.....200
 Bizim studentlər 126
 Bizlərdə üç növ tərbiyə 59
 Borclu 21, 24, 40, 63, 64, 79
 Böyük şərəf münasibəti ilə 217
 Bu gün qadın azad və xoşbəxtdir 48, 218

C

- Cavan 11, 21, 24, 40, 42, 64,
 Cəlil Məmmədquluzadənin anadan olmasının 100 illiyi

münasibətilə 258
 Cənnətin qəbzı ... 31, 35, 37, 40, 48, 63, 64, 79, 249, 250, 293, 296
 Cəvan 98
 Cümə axşamı 7, 21, 24, 40, 45, 48, 63, 64
 Çadra ətrafında 59

Ç

Çexov, Qorki və L.Tolstoy 66, 219
 Çexov, Puşkin və oxucular 50
 Çexovun dili 59, 220

D

Daxili məsələlər 14, 17, 52
 Danışır dostların-müasirlərin 259
 Denikin qorxusu 140
 Dəli 11, 21, 24, 35, 40, 63, 64
 Dərbənd 55
 Dərdli Züleyxa 29, 40, 46, 48, 63, 64
 Dərs: (studentlər məişətindən) 11, 21, 24, 36, 40, 46, 63, 64
 Dərviş məsələsi 40, 63, 64
 Dil məsələsi 50, 66, 116
 Din ayrı qardaşlar 11, 21, 24, 35, 36, 40
 Divanə 7, 21, 24, 35, 40, 42, 45, 48, 63, 64
 Doqquz ay keçmiş 26, 40, 42, 45, 48, 64, 79
 Dörd söhbət 42, 61, 84, 275
 Dört yüz frank 182
 Döymə qapımı, döyərlər qapını 2
 Durnalara xitab 18
 Dürnisə və arvadı Eyvaz 24
 Dürnisə və Kərbəlayı Avaz 21, 40, 45, 48, 63, 64
 Dövəli-müəzzəmə 61, 85
 Düzgü 18

E

Etibarsız millət 59, 117
 Eyzən qazı 61, 118
 Etnoqrafiq hüdud 15

Ə

Əbu-Bəkr bin Rüstəm Şirvani 18
 Əcəmilik möhürü və onunla mübarizə 66
 Ədəbi dövrün başçısı 50, 66, 260
 Ədliyyə işləri 14, 17, 52
 Əhməd Həmdi Əfəndi Şirvani 18
 Əli və Nino 53, 60, 67, 69, 70, 72, 73, 78, 274
 Ərdəbil 55
 Əsl məqsəd 14, 17, 52
 Əcəmilik möhürü və onunla mübarizə 113, 119
 Ədəbi dövrün başçısı 191, 260
 Əziz 21, 24, 36, 40, 64, 261, 298
 Əziz məişətimizdən bir şəkil 99

F

Fevral günlərində 221
 Fəhlə qəzetlərinin qapanması münasibətilə 154
 Fərhad və Şirin 61, 120
 Firidun bəyə məktub 100
 "Fokusnik"dən 57, 64
 Folklor yolunda 50, 66, 202
 Fransa mütəfəkkiri Mirzə Fətəli haqqında 50, 66, 222
 Füzuli 18
 Füzulinin basılmamış bir parçası 223
 Füzulinin qeyri-mətbu bir şeiri 59

G

Gələcək şəhər 36, 40, 64
 Gənc Puşkin və oxucular 224
 Gəncə 55
 Görkəmli ədiblər Sabir haqqında 255, 256
 Gündəliklər 57

H

- Hacı Müslimənin sərgüzəşti 7
 Hacı 21, 24, 37, 40, 63, 64, 79
 Hamış 55
 Hekayə 158
 Hədəren-pədəren 12, 61, 275
 Həftə söhbəti 61, 121
 Həkim 40, 63, 64, 101
 Həməzə Nigari Qarabaği 18
 Hərrac 12, 26, 40, 42, 48, 64, 79
 Həyatım 42, 50
 Həyatımın 20 ili 39, 50, 66
 Həzrəti-Şəhriyar 66, 266
 Hökmdar peşmançılığı 42
 Hücuma qarşı 184
 Hürriyyət 127
 Hürufat məsələsi 139
 Hüseyinzadə Əli bəy 18

X

- Xalq ədəbiyyatında bəşəri təmayüllər 50, 66, 185
 Xalq ədəbiyyatının təhlili 50, 66, 193, 185, 225
 Xanın qəzəbi 11, 21, 24, 29, 35, 36, 40, 48, 63, 64, 247
 Xarici məsələ 14, 17, 52
 Xarici siyasətimiz 54, 56, 66, 282
 Xarici siyasətimiz: Beynəlmiləl əlaqə 140
 Xarici siyasətimiz: Bolşevik qurğusu 141
 Xarici siyasətimiz: Denikin qurğusu 142
 Xarici siyasətimiz: Denikin qorxusu 143
 Xarici siyasətimiz: Elçilər göndərməlidir 144
 Xarici siyasətimiz: Ermənistan və biz 145
 Xarici siyasətimiz: Əfkəri ümumiyyə 146
 Xarici siyasətimiz: Gürcüstan və biz 147
 Xarici siyasətimiz: İngiltərə ilə dostluq 148
 Xarici siyasətimiz: İstanbul səfəri 149

- Xarici siyasətimiz: Qüvvəli istiqlal 150
 Xarici siyasətimiz: İran və biz 276
 Xasiyyətləri tutmamış 40, 46, 48, 63, 64
 Xədicə xanım Əlibəyovaya məktub 102
 Xətənin nəfəsləri 59
 Xətayi 18
 Xunabə 12, 26

İ

- İki aləm 56, 66, 128
 İki cocuq 40, 42, 64
 İki fars 21
 İki od arasında 58, 62, 65, 74
 İqtibas, təqlid və təsir 59, 66, 226
 İqtisadi Azərbaycan 55
 İqtisadi işlər 14, 15, 17, 52
 İmamın zühuru 40, 64
 İmanlı parçalar 61, 86, 275
 İnanılmayır 59, 227
 İpək 55
 İran və biz 273
 İstirahət günü 40, 64, 79
 İşçilər 239
 İşçilərə və fəhlələrə istədiyimiz 14, 17, 52
 İştə ədəbiyyatımızın getdiyi yol 18
 İzahat 80

K

- Kamal 64
 Kazım bəy 18
 Kənddən şəhərə göndərilən bir kağız 21, 24, 40, 42, 64, 79
 Kimsə inkar edə bilməz 292
 Kiyevdə "Müsavət" şöbəsi 56, 66
 Kiyevdə heyəti-nəşriyyat təşkili 59, 103
 Kiyevdə Millətlər Qurultayı 59

- Kiyevdə millətlər şurası 56, 66, 129
 Kiyevdən məktub 56, 59, 66, 97, 104
 Knyaz vitovt zamanı 16
 Konqre yapmalı 59, 114
 Köhnə şeylər dəbdən düşdü! 61, 87
 Körfəzli qız 289, 290
 Krım məsələsi 138
 Kusar mülkədarları 203
- Q**
 Qaçqınlar 171
 Qadın məsələsi 15
 Qadının “sözü və özü 279
 Qafqaz fəthinin əlli illiyi 61, 88
 Qan içində 41, 44, 49, 51, 63, 252, 254
 Qarabağ 55
 Qayınananın oyunları 31, 40, 45, 63, 64, 251, 265
 Qazanc ardınca 172
 Qazanc yolunda 25, 26, 36, 40, 63, 64, 265, 299
 Qəhrəmanla görüş 42
 Qərardan sonra 204
 Qərardan sonrakı yeni əsərlərim 228
 Qibleyi-aləmin xalısı 40, 64, 205
 Qırx illik döyüşçü 59, 240
 Qız alış-verişi 42, 61, 122
 Qız məktəbi açmalı 50
 Qız məktəbində 11, 21, 24, 35, 40, 42, 43, 48, 63, 64, 79
 Qızlar bulağı 36, 49, 51, 63, 65, 71, 75
 Qoca nənin ölümü münasibətilə 40, 64
 Qoyunçuluq 59, 164
 Qoz ağacı 26, 29, 40, 64, 159, 194
 Qulluq və əsirlik 66, 280
 Qumarbazın arvadı 6, 21, 24, 40, 46, 48, 63, 79, 293
 Qurban 160
 Qusar mülkədarları 40, 64

- L**
 Litva tatarlarının tarixi 16, 66
 Litvanya tatarlarının məişətinə dair 16
 Litvanya tatarlarının sayı 16
 Litvanya tatarlarının üçüncü siqizmund ulusundan əvvəlki halları .. 16
 Litvanyada birinci tatar mühacirləri 16
 Litvanyada tatar axınının sonrakı davamı 16
 Lüzumsuz arzu üçün 40, 64, 79, 206

- M**
 M.Ə.Sabir haqqında 268
 Maarif işləri 14, 17, 52
 Mahmud bin Məhəmməd Dilşad Şirvani 18
 Marağa 55
 Mariya 40, 46, 64, 79
 Meşələrimizin islahı yolunda 59, 176
 Məhəlli muxtariyyət 13
 Məhəmməd Əmin bin Sədrəddin Şirvani 18
 Məişətimizdən bir gün 105, 106, 107, 108
 Məktəblər 15
 Məlik Məhəmməd 4, 22, 38, 40, 63, 64
 Mən imdi özümü yazıçı hesab edirəm 207
 Mərsiyəxan 40, 63, 64, 161, 265
 Məsəllər 42, 61, 89
 Məşədi və Kərbəlayı 7, 21, 24, 29, 40, 63, 64
 Məşədi Qulu 42, 61, 90
 Mətbuat 15
 Millət üçün 134, 135
 Millətlər Qurultayından aldığım təsirlər 59
 Millətpərəstlər 40, 42, 63, 64, 79
 Milli və mədəni işlərimiz 54, 56, 66, 151
 1905-ci il 7, 21, 24, 36, 40, 64
 1917-ci il 208, 262
 Mirzə Əbdülvahab 40, 63, 64, 209
 Mirzə Fətəli Axundov 18

- Mirzə Fətəlinin əsərləri başqa dillərdə 50, 66, 186
 Mis (baqer) 55
 Molla Əhməd Şəmsəddin Qarabaği 18
 Molla Nəsrəddin haqqında bir neçə söz 59
 Molla Pənah Vaqif haqqında 50, 66, 136, 229
 Molla, həcəmət və başqaları 42, 61, 91
 Muğan 55
 Muxtariyyət bizə nə verəcək? 13
 Muxtariyyət nədir 13
 Muxtariyyətə layiqlik 13
 Muxtariyyəti nə cür ala bilərik? 13
 Muxtariyyətimizin əsl mənası 13
 Musiqi 15
 Müdiri-möhtərəm 81
 Mühiəddin Məhəmməd Qarabaği 18
 Müsavatçıya cavab 50, 155, 294
 Müsəlman arvadının sərgüzəşti 21, 24, 35, 37, 40, 45,
 63, 64, 79, 296
 Müslimənin sərgüzəşti 92
- N**
 N.V.Qoqolun “Ölü nüfus” əsəri haqqında 59
 Nağıllarımız barəsində bir iki söz 50, 66, 187
 Nağıllarımızı necə toplamalı 50, 66, 188
 Nahaq qan 26, 36, 40, 42, 64, 79, 265
 Naxçıvan 55
 Namussuz” 26, 36, 40, 45, 63, 64, 162, 265
 Neft 55
 Neft tarixi haqqında ilk məlumatlar 277
 Neft və tarix 210, 283
 Neftin keçmiş və hal-hazırkı mənası 59, 189
 Nəsimi 18
 Nəşriyyət cəmiyyəti 151, 152
 Nicat qıraətxanası 59, 123
 Nitq 40, 64, 79

- Nobel mükafatı 42, 61, 124, 275

O

- 15 gün Ermənistanda 50, 230
 XIX əsrin ortalarındakı xəbərlər 16
 On ikinci günün söhbəti 273
 Osman Devlətşin 26, 40, 46, 64

Ö

- Ölkəşünaslıq 59
 Özüm üçün dəqiqələr 57

P

- Pambıq 55
 Polis paltosu 6, 21, 24, 29, 40, 63, 64, 175, 378

R

- Rəncbərlərə istədiyimiz 14, 17, 52
 Rəvan 55
 Robindranat Taqor 59
 Ruhnəvaz xanım 40, 46, 63, 64, 190
 Rus qanunları 16
 Rusiya türklərinin ittihadı 130
 Ruhnəvaz xanım 190

S

- Sabir 18
 Sadıq Əfəndi Şirvani 18
 Sayaçı sözləri 18
 Serafimoviç 59
 Sərhəd məsələsi 21, 24, 29, 40, 45, 63, 64, 79, 177
 Sidi 26, 36, 40, 64, 153, 198, 241
 SIRR 137
 Son bahar 11, 21, 24, 40, 42, 64,
 Son səhifə 31, 40, 46, 64, 196

- Son söz 197
 Soyuq busə 64
 Studentlər 27, 28, 32, 33, 42, 43, 49, 65, 68, 76
- Ş**
 Şair 26, 40, 63, 64, 79, 164
 Şair haqqında söz 269
 Şair Qətran 59
 Şaqqulunun xeyir işi 21, 24, 40, 46, 48, 63, 64, 79, 109, 296
 Şamaxı 55
 Şəbehkərdanlıq 178, 267
 Şəhərin söhbəti 61, 93
 Şəxslərin və hadisələrin tipləşməsi 50, 66, 231
 Şəki (Nuxa) 55
 Şərqdə qan və neft 287
 Şifahi və yazılı ədəbiyyatımız 18
 Şirvan 55
 Şirvanlı Əbdürrəhim 18
 Şirvanlı Fətulla 18
 Şirvanlı Məhəmməd Xalis Əfəndi 18
 Şirvanlı Seyid Əzim 18
 Şirvanlı Seyid Yahya Cəlaləddin 18
- T**
 Tanqo 40, 46, 64
 Tapmaca 18
 Tarixə bir nəzər 15
 Tarixi qeydlər 232, 241
 Tarixi, coğrafi və iqtisadi Azərbaycan 19, 55, 66
 Tarixi sənəd 242
 Tariximiz ətrafında 59
 Tariximiz haqqında Azərbaycan müəlliflərinin əsərləri 66, 165
 Teatr pərəstişkarı 50, 66, 211
 Təbriz 55
 Təkrar-təkrar 59, 233

- Təşəkkür 59, 115
 Tikanlı yollarla gəldik 59, 212, 253
 Toy 3, 21, 24, 40, 42, 48, 63, 64, 69, 246
 Turgenevin yazı üsulu 50, 66, 234
 Türk aləminin qapısı 138

- U**
 Ukrayna müsəlmanlarının nəzər-diqqətinə 56, 66
 Unudulmuş İsmayıl bəy 305

- Ü**
 Üç 21, 24, 36, 40, 45, 64
 Üç gecə 21, 24, 40, 64
 Üç il keçmiş 166
 Üçüncü sigizmund zamanı sıxıntıları 16
 Üsuli-cədid 40, 63, 64
 Üşşaqi Şəmsəddin Şirvani 18

- V**
 Vasvası 40, 63, 64, 243, 263
 Vay şələküm məəlləküm 5
 Vəsf-i-hal, ağı 18, 50, 59, 66, 213, 235
 Vətən 40, 61, 63, 64, 79, 95

- Y**
 Y.V.Çəmənzəminli İstanbulda səfirliyin yaradılmasının əhəmiyyəti haqqında 284
 Yaxın keçmişdən acı bir nümunə 179
 Yaralı quş 18
 Yaramaz 31, 40, 46, 63, 64, 167
 Yaş söhbətləri 31, 40, 63, 64
 Yazmaq istəmirəm 264
 Yeddi il sonra 168
 Yeddi ildən sonra 59
 Yeni başlayanlar haqqında 59, 214

- Yeni bir aləm 40, 42, 64, 79
 Yeni fars 7, 24, 40, 64, 79
 Yeni Poloniya qanunları və tatar 16
 Yeni Şirvan 50
 Yeni yazanlar nəyi bilməlidir 59, 215, 297
 Yeniyetmələr 59, 236
 Yeniyetmələr haqqında 59, 234, 237
 Yeniyetmələr uğrunda 59, 238
 Yoldaşlar 25
 Yuxu 12, 26, 40, 42, 48, 63, 64
 Yun və xalı 55
 Yurd sevgisi: (“İki od arasında” romanından) 295
 Yusif bəy Vəzirovun məruzəsi 153
 Yusif bin İbrahim Şirvani 18
 Yusif Vəzir Çəmənzəminli Əhməd bəy Ağaoğluna
 niyə müraciət etmişdi 301
 Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin əsərlərindən
 multikultural nümunələr 300
 Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin məktubları 306
 Yusif Vəzirovun məruzəsi 56, 66
 Yusif Ziyaəddin Məxdum 18
 Yüksəliş 40, 64
- Z**
 Zahir və batil 264
 Zakir 18
 Zakir haqqında xatirat 248
 Zakirin inqilab əndişəsi 59
 Zeybək qızı 26, 40, 63, 64, 79, 180, 302
 Zeynal bəy 21, 24, 29, 40, 63, 64
 Zeynal bəyin qulluqdan qovulması 110
 Zeynəb 191
 Zəruri məsələlər 56, 66, 131
 Ziyalılarımızın millətimizdən aralanmasının səbəbləri 59
 Zoğal dəyənəyi 61, 96

Müəlliflərin əlifba göstəricisi

A

- A.B-zadə 439
 Abasov Ə. 453
 Abbasoğlu S. 400
 Abbasov İ. 499
 Abbasova A. 995
 Abdulla A. (Hacaloğlu) 492, 613, 650, 710, 711, 865
 Abdulla B. 63, 844, 906
 Abdullayev B. 378, 410, 551, 555, 556, 572
 Abdullayev C. 382, 604
 Abdullayeva Ş. 386, 415, 765
 Abdullayeva T. 1005
 Abutalıbov R. 693, 755
 Adilov M. 59, 391
 Ağayev E. 907, 908
 Ağayev Ə. 41, 44, 49, 469, 473, 500, 524, 573, 605
 Ağayev M. 413
 Ağayev R. 67
 Ağayev Z. 737, 756
 Axundlu (Axundov) Y. 599, 651, 774, 845, 909, 915
 Axundova F. 390
 Axundova M. 36, 39, 40, 42, 43, 49, 50, 64, 65, 68, 379, 380,
 408, 477, 4478, 480, 484, 485, 493, 494, 501, 502,
 503, 504, 525, 526, 566, 694
 Aleksidze Z. 959
 Aliyə Ş.- Aliyə 885, 916
 Allahverdiyeva L. 1019
 Ana (Hümmətli) Ş. - Ana Ş. - bax: Hümmətli Ş.
 Anar 715, 775

Anderson E. 959
 Arif M. 29, 447, 448
 Aslanov E. /rəssam 38
 Araslı H. 40, 43, 49, 50
 Arzu A. 619
 Arzumanlı V. 392, 820
 Asatiani K. 959
 Atəş N. 866
 Aydəmirova G. 959
 Aydın X. 506
 Aydınoğlu V. 846
 Azəri S. 507
 Azəri T. 959

B

Babayev B. 918
 Babayev İ. 544, 574
 Babayeva T. 866
 Bağırov Ə. 1047
 Bağırpur R. 38
 Baxşəliyeva İ. 1007
 Basleh Ş. 959
 Bayramoğlu A. - Məmmədov A. 56, 517, 518, 519, 546, 672,
 673, 686, 687, 716, 727, 739, 785,
 811, 812, 834, 837, 867, 888
 Bayramov F. 602
 Bektaşi E. 989
 Betti B. –bax: Bleyer B.
 Bəşirova X. 390
 Bleyer B. - Betti B. 848, 849, 889, 890, 930, 931, 922, 933,
 934, 935, 936, 9347, 938, 939, 940, 941,
 942, 943, 944, 945, 959, 947, 948, 959
 Bünyadov Z. 702, 728

C

Cabbarlı N. 922
 Cabbarov E. 55, 382
 Cabbarova A. 959
 Cavadi A. 959
 Cavanşir C. 1008
 Ceriya Qraman 949
 Cəfər Ə. 654
 Cəfərov N. 655, 703
 Cəfərzadə Ə. 959
 Cəlal M. 614
 Cəmil A. 878
 Cəmilova T. 47, 48
 Cəmşidov Ş. 757, 766
 Cümşüdoğ M. 637

Ç

Çayldz D. 959
 Çəmənli M. 1049
 Çingizoğlu Ə. 982
 Çıraq 442
 Çitunaşvili D. 959

D

Dadaşoğlu K. 536
 Dayimi X. 959
 Dəmirçizadə Ə. 407
 Dəmirli D. 409, 508, 509, 527, 528, 529, 530, 537, 538,
 539, 540, 541, 545, 561, 567, 577, 593, 717, 868
 Dilbazi M. 578

E

Ehrenfels L. 850, 959
 Elçin 657, 712, 787, 879
 Eloğlu C. 443

Ə

- Ə.Ş. 440
 Əfəndiyev P. 544, 594
 Əhməd D. 952
 Əhmədli B. 1033
 Əhmədli S. 658, 750, 758, 1050
 Əhmədoğlu A. 801
 Əhmədov B. 923, 1020
 Əhmədov T. 659, 751, 953
 Əhmədzadə R. 74, 75, 76
 Ələkbərli M. 32, 33, 459, 460
 Ələkbərli F. 959, 1047
 Ələkbərov F. 983
 Ələkbərova Ş. 580
 Əlibəyli S. 853
 Əlimirzəyev X. 398
 Əlimirzəyev T. 869
 Əlioğlu M. 486, 511, 512
 Əlioğlu R. 405
 Əliyev K. 595, 996
 Əliyev T. 1037
 Əliyeva A. 695, 959
 Əliyeva D. 1022
 Əliyeva F. 835
 Əliyeva H. 660
 Əliyeva İ. 389, 394, 958
 Əlizadə K. 704
 Əmrahoğlu A. 802
 Əsgərli Ə. 531
 Əsgərov B. 1038
 Əsgərova Ş. 959
 Əzət xanım 636
 Əzizov Ə. 1051

F

- Fərzi T. /dizayn 74, 75, 76, 77
 Fişeva N. 959

G

- Ceriya Qraman 949
 Gəncəli M. 1039, 1075
 Gəncəli N. 644
 Gödikə H. 959
 Gülləliyev Ə. 67
 Gülay 788

H

- Hacıyev D. 596
 Hacıyeva M. 513, 615, 632
 Həbibbəyli İ. 919, 920
 Həbibov İ. 606, 616, 919, 920,
 Həq tərəfdarı 434
 Həsənli Ş. 53
 Həsənov R. 407, 481, 482, 487, 488, 489, 490
 Həsənzadə G. 36, 39
 Hidayət Ə. 451, 461, 462, 467, 997
 Hübətova Ş. 428, 429
 Hümətli Ş.- Ana (Hümətli) Ş. - Ana Ş 59, 61, 405,
 406, 740, 789, 803, 814, 836, 854,
 912, 917, 959, 961, 981, 1006, 1054
 Hüseynbəyli E. 870, 998, 1024, 1040
 Hüseynoğlu S. 880
 Hüseynoğlu T.- Hüseynov T. 51, 54, 55, 57, 63, 64, 65, 66,
 68, 71, 381, 382, 383, 384, 388, 392, 394, 395, 396,
 403, 405, 406, 411, 412, 552, 553, 558, 559, 562,
 568, 569, 581, 582, 603, 607, 624, 633, 638, 639,
 646, 651, 661, 662, 696, 697, 698, 718, 719, 729,
 730, 731, 732, 767, 790, 804, 824, 825, 837, 855,
 871, 913, 959, 962, 984, 1025, 1041, 1055

Hüseynov F. 381, 617, 623, 645
 Hüseynov S. 618
 Hüseynov T.- bax: Hüseynoğlu T.
 Hüseynov Y. 999, 1000
 Hüseynova F. 826
 Hüseynova P. 398, 416, 419, 776, 777, 791, 792, 793, 815
 Hüseynova A. 959
 Hüseynova S. 390
 Hüseynzadə Ə. 455, 469

X

Xan M. 74, 75, 76, 77, 79
 Xanlı P. 959
 Xaspoladov Ə. 778
 Xəlilov A. 62
 Xəlilov B. 399, 893
 Xəlilov Q. 476, 491, 542, 560, 608, 621, 647
 Xəlilov P. 60, 381, 389, 397, 403, 479, 514, 515, 516, 532,
 619, 620, 648, 664, 684, 759, 768,
 794, 821, 822, 894
 Xəlilova X. 404
 Xəlilzadə F. 895, 985

İ

İbadoğlu Ə. 475
 İbrahimbəyov V. 775
 İbrahimli Ə. 392, 795
 İbrahimov Ə. 401, 872, 873, 874, 881
 İbrahimov T. 959
 İbrahimova M. 625, 665, 685, 699
 İbrahimova R. 414, 720
 İlkin Q. 60, 385, 741, 752, 896, 897
 İmaməliyeva L. 422, 423, 959
 İmecer A. 959
 İncia T. 959

İsmayıl 1011
 İsmayılov. A. 35
 İsmayılov. R. 70
 İsrayılov. İ. 390
 İttifaq üzvü 468

K

Kamal R. 1026, 1042
 Kamranqızı L. (Məmmədova) 393
 Kazımoğlu (Hüseyn S.) 431, 432
 Kəbutər 856, 857, 882
 Kəlbixanlı S. 965
 Kəngərli A. 395
 Kərbəlayi Ə. 721
 Kərimov Y. 959
 Kərimova Ş. 959
 Köçərli F. 609, 713
 Körpülüzadə M.F. 436, 1056, 1268

Q

Qarabağlı Ş. 403, 424, 425, 838, 962
 Qasımlı M. 959
 Qasimov C. 753
 Qasimov H. 1001
 Qasimova E. 899
 Qasimova R. 666
 Qasımzadə F. 714
 Qasımzadə Q. 610
 Qəhrəmanov C. 391, 483, 700
 Qəhrəmanov K. 474
 Qəmbərli N. 816
 Qəniyev T. 858
 Qəzənfəroğlu F. 1002
 Qocayeva G. 827, 828
 Qorçu T. 959

Quliyev Ə. 63
 Quliyev H. 70, 805, 829, 859
 Quliyev İ. 300, 1047
 Quliyev K. 679
 Quliyev S. 783
 Quliyev V. 292, 667, 668, 806, 807, 875
 Quliyeva A. 906
 Quliyeva F. 404
 Quliyeva İ. 986
 Quliyeva M. 295, 883
 Quliyeva O. 705
 Quliyeva P. 649, 669
 Qurbanqızı Z. 925
 Qurbanov E. 959

L

Louson E. 959

M

Maarif T. 817
 Mahmudova Ş. 1019
 Marrison R. 959
 Martelli A. 959
 Martelli C. 959
 Mehdi H. 31
 Mehdizadə S. 930, 948, 959
 Mehparə 967
 Məcidqızı L. 57, 394, 808, 831
 Məcidqızı Y. 818
 Məcidqızı Z. 839
 Məhərrəmovə T. 987
 Məmmədbəyli S. 670
 Məmmədhanlı Ə. 671
 Məmmədli F. 399
 Məmmədov A.- bax: Bayramoğlu A.

Məmmədov B. 674, 675
 Məmmədov D. 676
 Məmmədov Ə. (Saraçlı)- bax: Saraçlı Ə.
 Məmmədov K. 50, 380, 383, 495, 543, 547, 549, 584, 585,
 586, 587, 600, 601, 608, 677, 678, 688
 Məmmədov M. 533
 Məmmədov S. 42
 Məmmədova F. 563, 588, 589, 597, 598, 640, 921
 Məmmədova L. 417, 418
 Məmmədova S. 722
 Məmmədova Ü. 959
 Mirbağirova Ş. 45, 46
 Mirəhmədov Ə. 590, 630
 Mirzəyev E. 1012
 Muxtarova T. 56, 384
 Mustafa F. 970, 988, 989
 Mustafayev C. 993
 Münşi H. 971
 Müznib Ə. 438

N

Nağısoylu M. 300, 1029, 1047
 Nağıyeva C. 387, 391, 634, 706, 959
 Nağıyeva Ç. 520
 Namazov Q. 679
 Nemət K. 743, 760
 Nəbiyev A. 689
 Nəbiyev B. 761, 769, 809
 Nəbiyev V. 611, 622
 Nəcəfov N. 884
 Nəcəfova A. 959
 Nərimanov N. 255, 256, 445, 550
 Nicat Ə. 548, 754, 796
 Nuri E. 1046
 Nuriyev A. 972

O

Oldfild A. 959
Orucov T. 680

Ö

Ömərov V. 973, 990, 1057

P

Paşayev A. 959
Peyman Ə. 959

R

Ramazanova L. 1013
Rəhimov R. /rəssam 53
Rəhmanov R. 277, 704, 707
Rüstəm S. 591
Rza R. 30

S

Sadiq Ə. 463
Sadiq İ. 54, 1043
Sadiq Ş. 74, 75, 76, 77
Sadiqov F. 783
Salmanov Ş. 809
Saraçlı Ə. – Məmmədov Ə 393, 395, 398, 554, 583, 627,
628, 629, 900
Sarıyeva İ. 1003, 1044, 1045
Seyerstad T. 959
Seyidov V. 959
Seyidzadə M. 564
Seyidzadə C. 1055
Sədaqət 974
Sədaqətqızı Ü. 901
Səfərov V. /rəssam 77
Səfurə 780

Səlimxanova L. 959
Səmədov Z. 457
Səmədova K. 959
Səmədova N. 690, 975
Səmədova Z. 457
Səməndər R. 1012
Sərvaz 902
Sərvər B. 959
Soltanqızı P. 770, 781, 797, 861
Söhbətçi 456
Sultanlı Ə. 448
Sultanlı V. 57, 388, 394
Süleymanlı Q. 708
Süleymanlı Ş. 914
Süleymanov E. 862, 959
Süleymanov S. 37

Ş

Şəfiyev F. 959
Şərif H. 691
Şirəliyev R. 635
Şükürov S. 496, 534

T

Tağıyev Ə. 392, 401, 832
Tahir R. 782
Tahirqızı Ü. 1014
Tahirli A. 1039
Talıbov Y. 709, 783
Talıbzadə K. 383, 497, 498, 701
Tehran Ə. 926
Tehran 826, 833
Teymurov M. 55, 565, 681
Təhmasib M. 378, 521
Tənqidçi 446

Tuncay B. 903
Turana 876

U

Uğur 991, 992, 1015, 1016

V

Vahabzadə İ. 641
Vahiqrem M. 959
Vəliyev S. 642, 744
Vəliyev V. 643
Vəliyeva M. 906
Vəzirov B. 771
Vəzirov F. 60, 724, 775, 799, 819, 833, 905, 959
Vəzirov O. 60, 385, 400, 682, 723, 724, 763, 772,
775, 904, 905, 959
Vəzirov Y. 725, 959
Vəzirova F. 612
Vəzirova L. 395, 420, 421, 733, 734, 735, 736, 745, 746,
747, 748, 764, 773, 810, 840, 841, 842, 1004, 1046
Visser E. 959

Y

Yaqubov M. 993
Yerfi R. 77, 79
Yusifli Ş. 534

Z

Zahidoğlu Z. 979
Zamanov A. /rəyçi 382
Zeliçovski R. 959
Zeynallı H. 30
Zeynalova S. 426, 427
Ziynətşah H. 441
Zülfüqarov İ. 457
Zümrüd 980

Tərcümə etdiyi əsərlərin əlifba göstəricisi**Kitablar**

Aya səyahət /S.L.Qrave 360
Dirilmə /L.N.Tolstoy 361
Köhnə dünya mülkədarları /N.V.Qoqol 365
Külək /B.Lavrenev 362
Qanun pozanlar /L.Seyfullina 359
Qırx birinci /B.Lavrenev 363
Ulduz rəngi /B.Lavrenev 364

Dövri mətbuatda və məcmuələrdə dərc edilən tərcümələri

Çörəkli Daşkənddə /L.Neverov 366
Əsgü dünya mülkədarları /N.V.Qoqol 368
Fransa mütəfəkkiri Mirzə Fətəli haqqında 369
Korinf toyu /Frans Anatol 367
Qərb və Mirzə Fətəli 370
Ölü nüfus /N.V.Qoqol 371
“Ötkəm müdir” nağılı /M.Y.Şedrin 372

Redaktoru olduğu kitabların əlifba göstəricisi

I Pyotr /A.N.Tolstoy 373, 377
Kandid yaxud optimizm /F.M.Volter 374
Paris Notrdam kilsəsi /V.Hüqo 375
Mübarizlər /Dadaş İslam oğlu 376

Алфавитный указатель произведений Юсиф Везира Чеменземинли

Книги

Али и Нино 1063, 1065, 1073, 1075, 1076, 1077, 1078
 Аллах велик 1068
 Белая Россия. Люди без родины 1069
 Белая Россия 1066
 Белая Россия. Россия на перепутье 1079
 В крови 1062
 Двенадцать тайн на Кавказе 1080
 Девушка из Золотого Рога 1070
 Жидкое золото: борьба за власть 1082
 Избранное 1061
 Кровь и нефть на Востоке 1071
 Любовь и нефть. Мануэла 1067
 Мухаммед : Последний пророк 1084
 Николай II: сияние и закат последнего царя 1082
 Путевка в рай 1060
 Рассказы 1059
 Сталин 1064

Произведения, опубликованные в сборниках и периодических изданиях

Аксаккал 1059
 Али и Нино 1091, 1092
 Аллах велик 1068
 Алтунсач 1062
 Белая Россия 1066, 1069, 1062
 Бесчестная 1059
 Братья-иноверцы 1059
 В женской школе 1059
 В крови (О Вагифе) 1062, 1088
 В поисках заработка 1059
 Врач 1944
 Гнев хана 1059
 Город будущего 1089, 1090
 Двенадцать тайн на Кавказе 1080
 Девичий источник 1085
 Девичий родник 1062
 Девушка из Золотого Рога 1081, 1074,
 Должник 1059, 1078
 Дюрниса и Кербалай Эйваз 1059
 Его высочество едет в Париж 1062
 Жена картежника 1059
 Жидкое золото: борьба за власть 1065
 Записка в рай 1944
 Зейнал-бек 1059
 Злоключения мусульманки 1059
 Из дневника одного эмигранта 1059
 Ковер повелителя мира 1089
 Козни свекрови 1059
 Копейка 1059

Кровь и нефть на Востоке 1071
 Любимчик 1059
 Любовь и нефть 1067
 Мануэла 1067
 Мухаммед: Последний пророк 1072, 1067
 Нефть и ее история 1086
 Николай II: сияние и закат последнего царя 1066
 Новый перс 1944
 Оправдаю доверию 1087
 Осман Девлятшин 1059
 Первое апреля 1089
 Передовой иранец 1059
 Пограничный спор 1089
 Полицейское пальто 1059
 Последняя страница 1059
 Поэт 1059
 Путевка в рай 1059, 1077
 Родина. 1944
 Родинка на подборке 1944
 Рухневаз ханум 1089
 Свадьба 1059, 1078
 Сиди 1059
 Соблазнитель 1059
 Сон в руку 1944
 Сошла с ума 1059
 Сталин 1064
 1905-й 1961
 Урок 1059
 Фактическое положение азербайджанской мусульманки 1094
 Холодный поцелуй 1093
 Четверг 1059
 Явление пророка 1089

Алфавитный указатель авторов

Абдуллаев Б. 1128
 Абдуллаева У. 1134^a
 Авалов Э. 1155
 Агаев А. 1140
 Алескеров Э. 1135
 Алескероглу Ф. 1189
 Алиева С. 1190, 1191, 1193, 1206, 1207, 1208,
 Ализаде К. 1174
 Алиоглы М. 1150
 Асадова И 1217, 1222, 1223,
 Атеши Н. 1209
 Ахундова М. 1126, 1143
 Бабаев Р. /худож 1059
 Багирзаде Л. 1194, 1195
 Вольфганг фон Вайсл 1068
 Гасанов Р. 1125
 Глебов Г. 1139
 Гренин Г. /ред 1060
 Гулиев Г. ... 1065, 1067, 1120^a, 1121, 1123, 1181, 1196, 1210,
 Гулиева У. /худ. 1065, 1067
 Гулузаде Н. 1197
 Гусейнов Т. - Гусейноглу Т. 1062, 1122, 1129, 1132,
 1151, 1152, 1153, 1156, 1175,
 Гусейнов Т. /сост 1943
 Гусейнов Ч. 1184
 Гусейноглу Т.-см. Гусейнов Т.
 Дагестани Дж. 1137
 Дамирли Д. 1127
 Джаббаров Н. 1157
 Джамшидов Ш. 1180
 Зейналова Д. /ред. 1122

Ибрагимова М. 1165, 1173
 Илькин Г. 1179
 Ислам А. 1214
 Исмаилов Р. 1161
 Исмаилов Э. 1065, 1068, 1070, 1121,
 Кадыров А. /пер. илл 1061
 Караев А.М. 1120, 1133, 1134
 Касаева Е. 1201
 Кастрюлин С. 1198, 1202
 Кулиев И. 1167
 Кязимова Н. 1199
 Кязимова С. 1224
 Магеррамли Дж. 1144
 Мамедов К. 1158
 Мамедова Д. 1168
 Мамедова Ф. 1130, 1131
 Мир-Багирзаде С 1220
 Мурадалиев Ф. 1145
 Мурсалова М. 1204
 Мустафаев Ш. 1182
 Рагимова Н. 1221
 Рагимова Р. 1148
 Рафили М. 1138
 Садиг А. 1169
 Садыг И. /ред. 1122
 Садыхов М. 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083
 Сапунов Вч. 1075, 1077
 Сметан М. /худ. 1073, 1076
 Третьяков И. /ред 1061
 Фейзуллаева А. 1124, 1192
 Халилов П. 1142, 1149
 Шариф Г. 1177
 Шахтагинский М. 1136
 Эльнара 1188
 Эльчин 1170, 1171
 Яваргызы И. 1210

Алфавитный указатель переводчиков

Алексеев Ю. 1079, 1082, 1083
 Ахундов И. 1089, 1090
 Гаджиев С. 1080, 1081
 Гулиев Г. 1065, 1067
 Гусейнзаде М. 1063, 1065, 1073, 1076, 1078, 1092
 Даллакян Г. 1059, 1060
 Ильдырым-заде Дж. 1059
 Кязимова С. 1075, 1077
 Мусави Н. 1084
 Мустафазаде А. 1088
 Пороцкой Л. 1059
 Сабри А. 1085
 Улуханова С. 1074

Yusif Vəzir Çəmənəminlinin xarici dillərdə nəşr edilmiş əsərlərinin əlifba göstəricisi

Alman dilində

Ali and Nino 1229, 1231
Ein Blick in die Azerbeidschan Literatur 1226

Fransız dilində

Convoi de Monsiennr Vesiroff 1233
Un coup doeil sur la literature de I Azerbaidjan 1232

İngilis dilində

Ali and Nino 1239, 1240, 1243, 1244, 1247
Blood and Oil in the Orient 1238
Twelve Secretds of the Caucasus 1237

Özbək dilində

Gələcək şəhər 1259

Türk dilində

Ali ile Nino 1264, 1265
Azərbaycan ədəbiyyatına bir nəzər 1261, 1262, 1263,
İstanbullu Kız 1266
Litva tatarları tarixi 1260

Yusif Vəzir Çəmənəminli haqqında xarici dillərdə nəşr edilmiş məqalə müəlliflərinin əlifba göstəricisi

Aleksidze Zaza 1236
Betty Blair 1251, 1255
Cafaroğlu A 1270
Çiçua Maka 1234

Elin Suleymanov 1252
Əbdülhəq Şünasi 1267
Əhmədov B 1280
Fuad Akhundov 1253
Funke P.....1227
Hədjibeyli Djeyhoun bey 1230
Hilal Munisi 1269, 1272,
Hümmətli Ş. - Ana (Hümmətli) Ş 1275, 1276, 1277,
1278, 1279,
İncia Tamar 1235
İsmail Kafescioğlu 1257
Kleməns Uoltə 1242
Köprülzadə Məhəmməd Fuad 1268
Leela Ehrenfels 1256
Munschi H.....1228
Paul Goble 1250
Pauli Herta E.....1241
Ris Tom 1245
Təvətoğlu F 1274
Yeşke Q 1271, 1273

MÜNDƏRİCAT

Tərtibçidən	3
Hüseynoğlu T. Yusif Vəzir Çəmənzəminli.....	4
Xəlilov B. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin “İki od arasında” romanı: erməni xisləti, erməni məkri	21
Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin həyat və yaradıcılığının əsas tarixləri	36
Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin müdrik fikirləri	41
Görkəmli şəxsiyyətlər Yusif Vəzir Çəmənzəminli haqqında	43
Əsərləri	
Kitabları	48
Dövri mətbuatda və məcmuələrdə dərc olunmuş əsərləri	71
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda saxlanılan əlyazmaları	90
Tərcümələri	
Kitablar	94
Dövri mətbuatda və məcmuələrdə dərc edilən tərcümələri	95
Redatoru olduğu kitablar	96
Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin həyat və yaradıcılığı haqqında	
Kitablar	97
Dissertasiya və avtoreferatlar	109
Dövri mətbuatda və məcmuələrdə dərc olunmuş məqalələr	113
Rus dilində Произведения	
Книги	175

Произведения, опубликованные в сборниках и периодических изданиях	182
Рукописи, сохраненные в НАНА, Институте Рукописей имени М.Физули	184
О жизни и творчестве Юсифа Везира Чемазминли	
Книги	186
Авторефераты и диссертации	188
Материалы опубликованные в сборниках и периодических изданиях	190
Xarici dillərdə nəşr edilmiş əsərləri və haqqında materiallar	
Alman dilində	201
Fransız dilində	202
Gürcü dilində	202
İngilis dilində	202
Özbək dilində	205
Türk dilində	205
Əlavə. Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin təxəllüsləri	208
Köməkçi göstəricilər	
Yusif Vəzir Çəmənzəminlinin əsərlərinin əlifba göstəricisi	
Kitablarının əlifba göstəricisi	209
Kitablarda, dövri mətbuatda və məcmuələrdə dərc olunmuş əsərlərinin əlifba göstəricisi	211
Y.V.Çəmənzəminli haqqında yazan müəlliflərin əlifba göstəricisi	224
Tərcümə etdiyi əsərlərin əlifba göstəricisi	
Kitablar	236
Dövri mətbuatda və məcmuələrdə dərc edilən tərcümələri	236

Redaktoru olduğu kitabların əlifba göstəricisi236

Альфовитный указатель произведений

Юсиф Везира Чеменземинли

Книги237

Произведения, опубликованные в сборниках
и периодических изданиях238

Алфовитный указатель авторов240

Алфовитный указатель переводчиков242

Xarici dillərdə nəşr edilmiş əsərlərinin əlifba göstəricisi

Alman dilində243

Fransız dilində243

İngilis dilində243

Özbək dilində244

Türk dilində244

Xarici dillərdə haqqında nəşr edilmiş
məqalələrin müəlliflərinin əlifba göstəricisi243

YUSİF VƏZİR ÇƏMƏNZƏMİNLI

Bibliografiya

Nəşriyyat redaktoru: Mehriban Cəfərova

Çapa imzalanmışdır: 04.12.2017

Sifariş № 30

Tiraj: 300

Dizayner:

Mətanət Əliqızı

Formatı 60x90 1/16. Həcmi 15,5 ç.v. Sifariş №30

“Zərdabi-Nəşr” MMC Nəşriyyat Poliqrafiya müəssisəsi

☎ iş (012) 498-79-62, mob. (050; 070) 344 76 01

e-mail: zerdabi_em@mail.ru